

Čermákova Rodina

aneb

Pýcha vede k pádu a zapření sebe k vítězství.

Obraz ze života ve dvojm oddělení s dodatkem
z nejnovější doby.

Údům Dědictví Swatojanského nakreslil:

Josef Chrenberger,

příjezný biskupský králohradecký notář, čestný děkan a měšťan
v Solnici.

Vydil údů na rok 1867.

W Praze. 1867.

Nákladem Swatojanského Dědictví.

Na skladě B. Stýbla w Praze, E. Šolzla w Olomouci
a R. Wintra w Brně.

Oddělení první:

„Pýcha vede k pádu.“

Šerková Bára a starosvětský Jan.

Bylo na jaře po čtvrté hodině odpoledne, a v Nemirově vycházely právě dívky ze školy. Sly pěkně po dvou, chlapani napřed, děvčátka vzadu; a ačkoli Nemirovští žáci až na některé nedbalce s veselou do školy chodívali, poněvadž se tam s nimi velmi laškově zacházelo: nicméně vraceli se domů ještě s veselější, těšice se na své milé rodiče i domácí a pať také na to, co se jim od oběda nechalo a v troubě schovalo. Pan učitel provázel žáky, až faru oběšli, a přikázal, aby se cestou mravně chovali, vespoleť se nešťádli, každého po křesťanskú pozdravili, a doma rodičům od něho pozdravení vyřídili: postál ještě chvílku pod farou na kopečku, aby se přejmědčil, jak mají svěřencové jeho rozkazu šetriti budou.

Dočud pana učitele na kopečku bylo viděti, chovali se žáčkové dobře; ale jak tam odtud zmizel, hned jináče býti počalo. Nějaký povyrostlejší hosiť v jasné mřížkované bundě v pruhovaných širokých spodkách a s kulatým slaměným kloboučkem na hlavě, jenž tímto krojem od svých druhů nápadně se lišil a jako půlpán vyhlížel, první z řady vybočil a pořádek porušil. Za

jeho příkladem učinilo takéž o něco menší děvčátko v dlouhých kartounových šatech s řadlemi (kadeřemi) a v slaměném opentleném širáku — a nastojte! tichá řada žáků proměnila se oka mžiknutím v povykující chumáč.

Popanštíly hošík a jeho sestřička byli pravi neposedové a sškůdlivci; a jako prvního podnětu k neřázi mezi žákovstvem zavdali, tak i dále nepořádek a lomož rozněcovali. Hošík srážel chlapcům čepice s hlav a stavěl jim nohu, děvčata potahoval za šátky a sškouchal; a kdo se mu nechtěl dát, s tím bez okolů popadal se do křížku. Sestřička mu pomahala posuňky a křikem, a vňhrůžkám žáků, že na ně ve škole žalovati budou, oba se jen smáli. Když napokousseli dosyta vssech při celém housě, obrali sobě za terc svých nezbedností zvláště dvě ubohé děcka, a to sice buclatého chlapečka v koženkách a v šerťovém šosáku, a pak malé bezounké děvčátko, kterěz kromě červeného šátku na hlavě a kromě bílé plátěné zástěrky celé namodralou šerťou oděno bylo. Postrkující jima posmívali se jich obleku, pitvořili se po nich, jak neohrabaně vyhlížeji, a k tomu jim spílali nějakou přezdívkou, která dosti čiprná býti musila, proto že ji ostatní žákové provázeli jmichem. Ubozi trzněncové dlouho trpěli mlčky, až konečně zvláště pro tu přezdívkou oba najednou do pláče se dali, a od společného housu se odtrhli. Nezastal se jich nikdo, toliko nejmenší a dle zemnějštu nejnuznějšti holčička, Werunka, dcera obecného pastuchy, zaplakala s nima.

Touž dobou, co se takto na cestě ze školy dalo, zaměstnávala se hospodyně w pátém statku od kostela, jež od nepaměti Cermákové drželi, přistřihováním plátna na kossile. Majíc celou dobře nadělanou půlkopu domácího prádla i bílení rozloženou na stole, hleděla si práce bedlivě; jať ale na hodinách we světnici odbila čtvrtá, počala býti jaksi wrtkavá a přes tu chvíli vyhlížela oknem, jakoby na něci příchod toužebně čekala. Byla to žena ještě mladá a statečná, čistě avšak prostě toliko sserkou a kanafasem oděná. Prostranná světnice, jako obyčejně, vyhlížela také zde co wěrný odlesk hospodyně, významujíc se čistotou, spořádaností a staročeskou prostotou. Čistě zametená podlaha, dobře osmýčený šošnowý strop, stůl a lawice odrhnuté a listy mezi stěnami obilené činily jizbu dosti přívětivou; ale nářadí, jakéž se tu nalezalo, nepřekvapilo nikoho. Široká pecina nad chlebowkou a veliké kamna z hnědých kachlí o dvou mědencích, palanda nade dvěřmi u stropu, opodál veliká police se stolním a kuchyňským nádobím, dlouhé rahno přes celou šířku světnice s wyvěšenými peřinami, dvě postele plachtami z otišknutého plátua pokryté a dubová truhla na nožkách: tyť byly hlavní a nápadné částky domácího nábytku. Mimo to cwalkaly na sloupě podle rahna hodiny, na futře u dvěři leskla se cinová krogenička, a stěny z obou stran stolu, w pravém koutě průčelí postaveného, owěšeny byly obrazy Swatých, na skle w pestrých barvách nepřilís miltrowský malowanými. Za stolem w koutě

zvedala se až po obrazy úzká vykládaná almárka, neboli tať zvaná koutnice, na klíček zamknutá; na koutnici stály Boží knihy ve dřevě řezané, a z každé strany podle položena byla tlustá kniha do wepřowiny swázaná: totiž swato-wácslawská bible a kancionál „Slawičeť rajský“ nadepsaný. Za krajním obrazem z levé strany čouhala zastrčená metla, a to bylo bez mála wsecko, což se w prostorné jizbě Germákowa statku oku naskytowalo. Co jsme se po té milé jizbě ohlíželi, hospodyně opět několikráte oknem wykoukla, až konečně láskyplným úsměvem wyhradila, že se něčeho toužebně očekáwaného příchodu dočkala. W skutku za několik okamžeuí otevřely se dvěře, a do swětnice wstoupal buclatý chlapeček w koženkách, w sserťowém sšofáku, s tasskou na zádech: a za ním hezounké děwčátko w červeném sšátku, bílé zástěrcce a w sšatech z namodralé sserťky s moššinkou pod paždi. Hned na prahu dali pozdravení: „Pochwálen buď Pán Ježíš Kristus,“ a sšli mamiuce polibit ruku. Ze se ode dvěří jaksi wáhawě brali, a wykonawšse swou žákowskou powinnost, po schowánce od oběda, jať obyčejně, hned zrowna se neptali: wzbudilo pozornost matky. Kteráž, popatřitwšsi dětem do oči, stopy nedáwného pláče bez těžkosti tam wyprávila.

„Děti, děti!“ pohrozila prstem pozdwiženým. „Dě, že wy jste we sškole neumněly, aneb se sšpatně zachowaly, a pan učitel wás musil trestat?“ —

„Wššak ne, mamiuko!“ hájil chlapeček sebe i swou sestřičku. „My jsme dobře odříkali, zlého jsme tať nic neudělali, a pan učitel byl s náma sšpoťojen.“

„Proč ste tedy plakaly?“ tážala se matka, k přísnému pohledu je nutic.

„Sejnowic Ferdáček a Lenorka“ — spustily obě děti najednou a slzy jim znovu vyskočily — „na cestě ze školy nás sšádli a sšeredně nám říkali. Mám bylo lito, a tať jsme musili plakat.“

„A jak vám ti Sejnowic říkali?“ tážala se matka znovu, a hlas se jí zachvěl.

„To my nesmíme povědit,“ zdrahal se chlapec za sebe i za sestřičku. „Pan učitel zakázal, abychom, co nepěkného slyšíme, po nikom neopakovali.“

„Rodičům můžete a máte všecko povědit,“ poučovala matka; „a stydíte-li se, pověditi nahlas, můžete mi posseptati do ucha.“

Matka se naklonila, a děti, natabující krčky, jedno po druhém své tajemství materskému uchu svěřily.

„Mně říkali, že jsem „„šferková Bára““ — posseptalo děvčátko „A mně, že jsem „„staro-švédský Jan““ — doložil chlapec.“

Matka zahorela jako oheň: oko jí planulo, žila na čele naškočila, a bylo zjerno, že uvnitř nemálo jest pobouřena. Aby ale před dětmi utajila mdloby, matky nehodné, uutila se k mírnosti, řkouc:

„To není nic zlého; kdo o vás něco špatného říci nemůže, nikdy vás nepotupí.“

„Však ono přede něco zlého býti musí,“ odmlouvala dceruška, „když se nám pro to všechny děti až na pastuchovic Werunku smály, a nám tať lito bylo.“

„Žá se k vůli tomu budu bát, do školy chodit,“ připojil se k sestře bratříček.

„Nic se neboj!“ dodávala chuti matka slowem jakoby hrozebným. „Žá promluvim s tatínkem, tatínek s panem učitelem, a budete míti jistě pokoj.“

Na takovém ujistění dítky se spokojily, majíce slowo rodičů za swaté, poněwadž od nich nikdy w ničem sklamány nebyly; a jsouce na myšli utišeny, teprw teď po schováníce od oběda šháněti se počaly. Matka jim předložila kutchánek (kulatý pekáč) s jahelníkem, šwestkami nadáтым, a žáčkové sobě wýborně pochutnali.

Poděkowawše za oběd, ptali se po tatínkowi, prawice, žebý k němu rádi dostočili. Otec nebyl právě při domě; ale matka, že pro wnitřní rozčilení sama býti chtěla, navrhlá něco jiného, řkouc:

„Tatínek jest na poli až tam nazadě, k němu nemůžete; ale jděte si na chwílkú do sadu — Wojtěch tam opravuje plot.“

„K Wojtěchowi také rádi jdeme,“ zaplesaly dítky. „On jest tak hodný a k nám dobrý!“ K těm slowům zatleskaly ručkami, a jako dvě kůzlátka prhč ze swětnice skokem zmizely.

Wojtěch, již na dwanáctý rof čeledín w Čermákové statku, byl wzorem pilného, wěrného a poctiwého čeledína. Za to powažován jest w domě, jakoby k rodině náležel; a powděčen jsa hospodářowě přízni i dobrému bydlu, říkával, že ze statku nepůjde, leč až ho někdy za ohrádku k swatému Wácslawu odnesou. Zwlastě prý teď,

Kdež mu hospodářovy děti, Jan a Baruffka, tak k srdci přirostly, nesselby, kdyby ho ježkovou palicí vyháněli.

„Tak své miláčky do sadu vběhnouti uhlídal, nechal práce, a sám děčkem jsa učiněn, s rozpřaženými rukama ostríc jim pospíchal.“

„Moje holátka, moji drobčkové! i vítám vás ze školky!“

Tak pozdravoval dobromyslný Wojtěch svých mazlíčků, a děti pověsily se mu každé na jednu ruku.

„Zdali pať jste uměly ve škole říkat?“

Dětky potakaly.

„A nikdo vás neschválil?“

Dětky se zarazily, a poněkud zesmutněly.

Wojtěcha píchlo k srdci. S nedal dětem oddechu a tak dlouho do nich mluvil, až mu svěřily, jak sšeredně Sejnohowic Ferdáček a Lenorka na cestě ze školky jim spílali.

Wojtěch uslyšew o „šerkové Báře“ a o „starosvětském Janovi“ zatínal zuby i pěstě; již měl něco na jazyku, ale sšastně to spolknul. Teprve po chvíli, když trochu ochladnul, počal takto:

„Milé děti! budete-li chtít od těch Sejnohowic míti pokoje: tož, ažby vám zase nákou spílali, musíte jim také něco říci.“

„O, my neschválíme nikoho sšádřit a nikomu sšaredě říkat,“ odpíral Jan svým i Baruffčiným jménem. „Pan učitel to přísně zakazuje.“

„Wšak co bych já vám poradil,“ navrhowal Wojtěch, „není nic sšeredného; ono to zní krásně a vzácně.“

„Tak bychom jim tedy měly říci?“ otázaly se dívky jaksi nesměle.

„Lenorce řekněte „milostslečno!“ a Ferdáčkovi „mladý pane!“ a k těm slovům pořádké se usmějte a hezky hluboko se ukloněte.“

Ze slova nic zlého neznamenal, počala se dětem líbit. Opakovaly je nejprvé jako pro pamatování, až konečně několikrát po sobě „milostslečno!“ a „mladý pane!“ s přikázaným úsměvem a s poklonou dost čiperně pronesly.

„Dobře, výborně tak!“ pronášel Wojtěch pochvalu se smíchem a tleskáním. „Až vás budou trápit, jen tak učiňte, a uhlídáte, že vás nechají na pokoji.“

II.

Po večeři.

Za posledních časů, zvláště od té doby, co poddanost a roboty zrušeny byly, mnohé a mnohé věci ve způsob docela nové a lepší v Nemírowě nápadně se změnily. Ze se každý pánem svého času stal: vzdělávalo, urwilo a zařívalo se pole patřičnou dobou a s náležitým vyhledáním; čehož nejbližším výsledkem bylo, že se o dobrou třetinu více než dříve z rolí sklízelo. Odtud také chov dobytka se wzmahal a hospodářství wůčihledě zkwětalo. Poněwadž pak nad to ceny obilné dosti wysoko stály, a wsecko, co hospodářství dáwa, dobře platilo: objevil se w Nemírowě blahobyt, jakéhož dříve nikdo ne-

pamatoval; a hospodáři nadbytku peněz moudře uměli užití. Opravovali stavení, stáje a chlévy: mnozí stavěli domy zbrusu nové, stavěli na poschodi, a vůbec k příjemnosti a k pohodlí života se přihlíželo.

Tomu arcif každý lidumil jen radovati se musil, ac po všem všudy něčeho předc želeťi zbývalo. Neni přý kostelíčka, aby při něm ďábel svou kapličku neměl; a podobně také za pokrokem k lepšímu vezdy něco zhoubného se plíží. Do upravenějších a zvelebených obydli vloudily se rozličné nové potřeby, těmto pak hned v čele nádhera v oděvu; a jak hospodáři a jich synkové koženkami a šosáky, a hospodyně s dcerkami šerkou a kanafasem pohrdli: hned v zápětí mnohé dobré obhyčeje z Nemirova počaly se stěhovati.

Sindy všeděn příjem, ba každý halíř splýval do jednoho míšku; ale teď, kdež matky na sebe i na dcery parádu jednaly, musily mítí svou vlastní pokladnici. Za aby dostáčila, dělaly tchoře a passe. Otcové, přisedše podobným šinejdům na stopu, nemálo se hněwali, ac ze své strany, alespoň mnozí, o nic moudřejši sobě nepočínali.

Ze nutnost newelela, schoulostivěli a do práce, jako druhdy, se jim nechtělo. Šsouce svobodnými statkáři, nechali pracovati čeled a zjednané dělníky, sami leda dohlízejíce; a poněvadž při práci s čeledí za jeden řemen netáhli, tož také k jednomu stolu nezasedali. Čeled odbyla se jakkoli, co zatím hospodář s rodinou v přístěnku

aneb v pokojíku nahoře na něčem chytřejším sobě pochutnával. Čeleď ovšem na takové nevidané řády zehrala, a vidouc se odstrčenu, ve své dřevnější oddanosti a přichylnosti k domu hospodářovu značně ustydala. Sedinké náhrady za poměrů zjinacěných dostalo se čeledi tudy, že hospodářové o její mravnost a nábožnost přílišně se nestarali, jsouce spokojeni, když jen práci uloženou vykonala, ať pak ostatně byla, jaká chtěla.

Co takto staré chvalitebné svazky v nejedné domácnosti smutně se utvoluily, svazek společenský mezi sousedstvem co den se tužil a vzrůstal. Schůzky při pivě odbývány jsou pravidelně každého večera, k staré hospodě přibýly dvě nové, a v Memirowě padlo opojných nápojů více za týden, než dříve za půl roku. Bylo tam veselé žití; a kdo k schůzkám nepřicházel, a za obecným hejnem netáhl: byl za blázna a nestál za šňupec.

Do počtu oněch, jimiž při schůzkách u piva se pohrdalo, náležel majitel pátého statku od kostela, Jakub Čermák, jenž z nových příznivějších poměrů toliko k svému prospěchu kořistil, a zobecněných vad moudře se vyhýbal. Na poli, na lukách, v sadě a po celém hospodářství všedko všadý líp než ostatní zařídil; ale jiných změn ve svém domě naprosto nedopustil. Co a jak hned od dětinství u svých rodičů viděl, a jak na Čermákově statku od nepaměti bývalo: toho neustupně se držel. Čeleď nepokládal za najaté polootroky, ale za potřebné a užitečné členy své

domácnosti, a postavení její jakkoli strpčovatí, bylby sobě čel za veliký hřích. Maje na paměti staročeskou praktiku, že se práce nejlíp daří, kdž hospodář w popředí stojí, wssady sám první ruky příkládal; a maje na myslí staré pořekadlo, že společná mísa na dně dobrou vůli chová, za nic we swětě nebylby čeled od swého stolu odstřel. Mzda, ač welmi slusná, nebyla u něho stejná, a řídila se dle čistého wýnosu, jakž hospodářstwi kterým rokem dalo. Měl-li sám hojnějšího požitku, přidal mzdy; a takowouto obezřetnosti docílil, že čeled o hospodářstwi jako o své wlastní dbala, wědouc, že za lepššího wtěžku odměna ji nemine.

Maje wěrnou péči o časné blaho swých domáciú, tím swědomitěji se staral o jich blaho dušewné. Při práci marných, tlachawých řeči netrpěl; a konala-li se práce lehčí společně podomácku: byla wždy promázena pěknými staročeskými nábožnými zpěwy dle kancionálu. Služby Boží w neděli a we swátek z Cermákowa statku neobměškal nikdo; hospodyně se starší děwečkou býwala na ranni, s ostatními šel hospodář na welskou. Také na cwičení býwali s hospodářem, kdo jen z domu odejiti mohl; a že potom při obědě a při wečeři o tom rozmilowa se wědla, co w kostele na slowě Božím powědino a slyšáno bylo: netřeba dokládati. Ranni a wečerní pobožnost konala se společně we swětnici před Božími mukami na podlaze klečmo; a kdž čeled do swých komůrek na odpocinutí odesšla: zawřel po ní hospodář na klíč, aby nočních toulek a

schůzeť býti nemohlo. K muzikám Čermákova čeled' nesměla, leč o ostatcích a o posvícení na nějakou chvíli, a hospodář býval po každé s sebou. A vzdor takovéto kázni držela se čeled' w Čermákově statku w celé wsi nejdéle. Děvečky zůstaly obyčejně až do promdání; a kterať čeledin Wojtěch swého místa se držel, o tom již wíme.

Nádhera a wšsecko, co nowější doba w Němirowě zplodila, k Čermákům průchodu nenalezlo. Čermák zůstal wěren kozenkám a ssořáku, manželka jeho sserce a kanafasu. Dwssem swůdný příklad jiných hospodyní někdy ji poujel a do očí pichal; ale nicméně na swém starším kroji přestávala, wědouc dobře, že proti zásadám manželovým ničeho neswede.

D hospodě říkával Čermák, že jest pro pocestné, a litowal každého, kdo mimo swou domácnost jinam po zábawě chodi.

Kdo kusa zdravého rozumu měl, Čermáka wysoce si wážil; a drobnější lid we wsi, jako domkáři a podruhowé, pro dobrotu a učinliwost jej ani dosti wynachwáliti nemohli. Toliko účastníci wečerních schůzeť při pivě blázna z něho strojili, a kalého slova o něm neřekli. Ze w Čermákově statku wšsecko po starých kolejích a dle dáwných obyčejů chodilo, říkali tam posměšně „na starém swětě;“ a mluwice o Čermákowi, nikdy jej prawým jménem nepojmenowali, a neměli pro něho názwu, leč „Sakub ze starého swěta,“ aneb krátce jedním slowem „staroswětšský.“

Po wečeři téhož dne, co Čermákwic dítky, Jan a Baruffka, s pláčem ze sškoly přišly, kdýž

rozsedlo w domě již bylo ulehlo: rozprávila se mezi rodičemi obou žáčků následující rozmluva:

Matka. Vš-li pak, že přišly dnes děti ze školy domů s pláčem?

Otec. Což ono je u dětí o pláč! A co se jim stalo?

Matka. Nemají od těch Šejnohovic pokoje: pořád jim něco spílají, a posměch z nich mají.

Otec. Mezi dětmi těžko richtářovat, mladá krev od jakživa bývá neposedná.

Matka. Ty máš pro každého omluvu pohotově, a snáze na své vlastní dopuštíš, než byš cizému se opřel.

Otec. Lépe křivdu trpěti než činiti, o nepřelivost i násilí se zlomí.

Matka. Sáh ty jen jsi — ani se nezeptáš, která se našim dětem ublížilo?!

Otec. Myslím, že to nic hrozivějšího nebude.

Matka. Dostit toho dost, když se holce „šerťových Bar“ a chlapani „starosvětských Janů“ nadává! Žáci se smáli, a naše děti si mohly lítosti oči vyplakat. Však povídaly, že se musejí bát, do školy jíti.

Otec. Tak? Dětem se škola znechutit nemí — promluví s panem učitelem.

Matka. To málo prospěje! Co z úst vyjde, nazpět se nevrátí; mezi žáky to již jest, po žácích se roznese do celé vsi, a našim dětem zůstane přezdivka třeba do smrti.

Otec. A byt zůstala, proto se nebudou musít nikdy hanbiti.

Matka. Však by všeho ani nebylo, kdy-

bys tať neustupně na svém nestál. Svět nepředěláš!

Otec. Toho také nehodlám a budu spokojen, když svět nepředělá mne.

Matka. Tať jde kraj, tať se stroj!

Otec. Slehle! nasse máti se až k národním pořekadlům odvolává. Drahoussku! jen si pamatuj, že všedka pořekadla, co w ústech lidu kolujou, z knihy moudrosti nepocházejí. Některá jsou vzata z ewangelia dáblowa — a ono, tebou pronessené, jest jedno z nich. Že jsme ale mezi pořekadly se octli, odpovím tímže způsobem, jenom že za zrno písku dám zrno ryžeho zlata. „Zhýraly oděw zhýralá mysl“ — rozumíš? Po příkladech na dotvrzenou ohlédni se sama!

Matka. Toť wím, že proti tobě newyhřídím, a raději umlknu.

Otec. Kateřino! nerad toho w oči chvátím, ale o tobě doznati musím, že jsi wýborná, a každé domácnosti, všem dětem, všem manželům po celém Božím světě přálbych takové hospodně, takové matky a choti, jakou ty jsi! Dwanáctý roť žijeme spolu, a dotud ani zbla na kříž jeden druhému jsme nepřeložili; a teď mělyby nějaké wrtochy, nějaké marnivé choutky náš domácí poklid, to největší štěstí na zemi, ruffiti? Kateřino! newidiš-li, jak se na nás splňuje slowo Páně: „Kde dwa we jménu mém shromážděni jsou, já uprostřed jsem mezi nimi?“ Newidiš-li, jak se na nás stwrzuje, že Bůh prostnost miluje, a pokorným swou milost dává? Bůh nám žehná na poli i doma, dává více, než potřebujeme,

dává tolik, že toho daleko, daleko nezasluhujeme! A takových, tolikých darů a milostí Božích neměl bychom sobě vážiti? Kdybych ale od svých zásad a obyčejů pustit měl, tak mi připadá, jakobych milosti Boží pohrdal a požehnání Božího nehodným se činil! Nuže, budeš ještě chtít, abych k vůli lidem sám sobě a, jak myslím, i Bohu svému newěrným se stal?!

Matka. Nikdy, nikdy! Tyš moudrý, tyš ze všech mužů nejmoudřejší!

A těmto slovům vyskočily Čermákové slzy, a také Čermák ošzel. Tak hleděli na se chvíli, až blahý úsměw smiru z očí zarosených zařmitnul. Smíření nadobro a navždy, podali sobě na dobrou noc ruce.

III.

Milostlečna a mladý pán.

Z protější strany přes náves průčelím k Čermákům stál na pahorečku statek Širíka Sejnohy. Hospodářové na obou živnostech, ač toliko šířkou návesi od sebe oddělení byli a do oken si viděli, přede nikdy spolu mnoho nemývali, poněwadž povahami náravně se různili. Sejnoha byl učiněný opak Čermáka: neskromný, vypínavý, mnohomluvný, i mimo to na všem i na každém něco vytýkal, aby se zdálo, že přes jeho rozum není. Sned za svobody chodil si po městsku, a teď za novějšího ruchu, jakž w Nemirově nastal, aby před ostatními něco předkem bylo, ne-

holil brady, ani líci, chodil zarostlý a vyhlížel jako bubák. Při večerních schůzkách u piva dělal předsedu a vedl slovo, vyselijať rozumem plýtvaje.

Jeho obilí bylo nejpěknější, jeho toně nejbujnější, jeho děti nejhodnější; v městě se všemi pány byl jako bratr, s panem podkrajským div si netykal, a čest, jaká se mu na úradě dala, kdž tam někdy za příčinou zavítal, byla prý neobyčejná. Za to ale v obci s nikým, kdo vyše jeho stál, spokojen nebyl. Představený ničemu nerozuměl, pan učitel dobře neučil, pan farář dobře nekázal — zkrátka: v Nemírově dle Sejnohových náhledů nebylo nic, jakby býti mělo. On prý se tomu dostat na kobytku, a všecko-by jináče vyhlíželo.

Takověto své rozumy nevykládal toliko v hospodě, ale také doma před dětmi a před čeledí podobné nesmyslné řeči mluvil. Odtud poslo docela přirozeně, že děti i čeleď, slyšice každého tak bezohledně ostouzeti, k nikomu úcty a vážnosti neměly, až pro ostouzení osob také věci ve světě nejdůležitějších, kostela a školy, vážiti sobě přestaly. Moudrá rozsařná manželka bylaby snad ještě nejspíše na zmoudření drzkého mluvy mohla působiti; ale Sejnova na neštěstí choti takové neměl. Sejnovova byla sice sama sebou žena dobrá, ale beze vši samostatnosti; a poněvadž neustále churavěla, stala se v každém ohledu slabou. Co manžel řekl, tomu přisvědčila, jak poručil, tak učinila, a kromě opíci lásky k dětem ani hlubšího pocitu při ní nebylo.

Vidě, jak se říká, obyčejní měli Sejnova

pro jeho drzké řeči za moudrého, mníce při své omezenosti, že prázděn býti nemůže, kdž na každého něco wi. Kdo ale soli na jazyku čil a za špetku filipa měl, soudil docela jináče. Takových arcí bylo w Memirowě postrownu; než wzdor tomu i při schůzkách u piva nejednou, kdž Sejnoha na plný splaw spustil, uoha nohu pod stolem šfouchla, a potom štraou se řeklo, že ten tlachal osla pokrývá lwem, a drzkosti že zastírá hloupost. Ale w oči tak Sejnohowi říci nikdo si netroufal, protože měl k sobě silnou stranu, byl myšli bouřlivé a mstivé, a tudy na štitira s ním se dostati, nebylo rádnó.

Sediný člověk, od něhož si Sejnoha říci dal, byl Walentin Šwětliček, drobný mužiček wetchého těla a liščího wzezření. Druhdy dělal kdesi na zámku kancelářského, až jej tamodtud bez wšluzného ba i bez wšwědčení propustili; pak se potloukal leckde šwětem, až konečně, najaw si u jednoho podsedkáře (chalupníka) wšwinkářskou šwětličku, od nějaké doby w Memirowě se zdržowal. Žiwil se pokoutným pišárením, dohazowáním, rozuměl šwěnkářství a dle doslechu jiných a jiných ššmejdu si hleděl. Powěsti příliš dobré se netěšil; alespoň pan farář o něm říkával zřejmě, že jest prassiwá owce, a již také s obecným předstaweným o to se radil, kterakby lze bylo, Šwětlička dobrým špůsobem se šprostiti a z obce ho wštrnaditi. Ale Sejnoha o něm držel mnoho: rád jej u sebe wídal, radil se s ním, w hospodě ho miwal po boku, a nejedno opowážlivé slowo, ježto Sejnohowi z úst wyběhlo, pocházelo z uáwodu Šwětličkowa.

Když za posledních let w Memirowě mnoho se přestawovalo a také ze základu stawělo, Šejnoha za jinými nezůstal. Hlavním pokrovím sice nehnul, ale někdejší přístěnek w levém bohu světnice asi w sšesteronásob rozšířil a pod plochou střechou pěkný prostranný pokoj z cihel a kamene z něho učinil. A tam to vyhlíželo, jako u nějakého pána. Podlaha byla udrhnutá, stěny malované, a všudeu nábytek z tvrdého wylesštěného dříví. Ani pohowka, kwětowanou látkou potažena, tam nescházela; a když některý podruh neb domkář za příčinou k Šejnohům přišed, do pokoje wstoupil: hleděl na všecky ty skwosty s otwřenýma ústy, a byl jako u wytržení.

Wedlé káwowých mišek w zasklené skřini pňjnilo se několik knížek pěkně swázaných, které wšak Šejnohovi mnoho prospěti nemohly, poněwadž za swého mládí, byw žákem velmi nedbalým, ani ipráwně čísti se nenaučil. Takého obsahu knížky we skřini byly, newime. Šejnoha je koupil na schwálení Swětlickowo; ale starý kostelník, horlivý čtenář, když sobě jednu z nich kdysi od Šejnohy wypůjčil: přiběhl za hodinu s milou knížkou, jakby ho zlý kůň honil. Na místě poděkowání spustil hubu a byl Šejnohovi tou radou, aby takové neřádne čtení spálil; přičeníž za welkého rozhorlení doložil, že takový nedopečený i nedowarený pisal, jenž podle lži a rouhání na špekuluci do swěta pouští, zasluhuje pardus, ne-li něco jessťe horššiho.

Ani bez obrazů w pozlacených rámcích w Šejnohowě pokoji nebylo, jenom že obrazům

Švatých ani za vlas podobny nebyly. Na jednom jemu se jakýsi zarostlý vousáč, zrovna jako Sejnoha, jenom že byl jako v kněžském hábitě, a zespod u nohou bylo napsáno „Sus.“ Na druhém byl zase vypodoběn jakýsi jednoočí slepec v pancíři a se špičatou palicí v ruce, a pod ním stálo „Žižka.“ Co byli zač, o tom Sejnoha mnoho neměděl, a toliko to od Světlička uslyšel, že onen první katolickým kněžím kdysi před lety sšerednou odměrku připravil, a ten druhý že jich svou palicí několik tuctů pobil. Sejnohovi se to líbilo, a proto obrazy koupil a svůj pokoj jimi vyšperkoval.

Třetího dne po známém již vstupu mezi Sejnohovic a Čermákovic dětmi touž dobou odpolední přiběhli Ferdáček a Lenorka ze školy zrovna bez dechu, a v tvářích jen hořeli. Na prahu dali se oba do onoho protivného breku, s jakéhož zakutilost a zloba proráží, a při němž ilzy scházejí. Na místě pozdravení dupali zlobivě nožkami a povyškovali takto:

„Čermákovic děti nás trápily a nadávaly nám!“

Sejnoha, jenž právě na pohowce rozložen doutník kouřil, uslyšsem, co se bylo stalo, jako střela rovnýma nohama vyskočil.

„Sak že?!“ zahulačil divoce. „Ta mouřata že vám nadávala? Loby ještě scházelo! A co vám řekli?“

„Powídali „miloštlečno“ a „mladý pane,“ klaněli a pošklebovali se nám! Paštuchova We-runa jim pomáhala, a žáci se řehtali.“

„S totě neshýchané!“ zalomil Šejnoha rukama a z očí mu zrovna plameny sršely. „Tamouňata, ti trpasličí, ti uhlíři se vám posmívát? Když otec své děti pořádně řáti, aby k světu podobny byly a stydětí se za ně nemusil: za to posklesky? posklesky od takových nečesanců? To je více, nežli člověk sněsti může. Ale počkej umouněná chaso! já ti srazím outory. S Sa-kubem ze starého světa domlouvát se nebudu, kantora také profit nepoběžím — ale počkám si na tu šferkovinu, a tak jí zmaluju, že na „milostfleču“ a na „mladého pána“ do smrti nezapomene!“

Žerdáček a Lenorka byli jako na zlatém koni; a že se jim od nemoudrého otce takové náhrady dostalo, žalovali dále:

„We škole jsme dnes k vůli těm mouňatům také dostávali!“

„We škole, pravíte?“ otázal se Šejnoha hlasem táhlým, a vztek, ještě nedosoptivši, znovu se ho vymahal.

„A zač? a proč?“

„Dny Čermákovíc děti,“ vykládal Žerdáček, „jsou takoví bubáci a nerozumějí žertu. My jim tuhle onehdy něco tak žertem řekli, a dnes jsme za to odnesli.“

„A coš jim řekl?“ wyzvídal Šejnoha mnohem mírněji.

„Řekl jsem „šferková Bára“ a „starosvětšký Šan,“ odpověděl Žerdáček, a potutelně s Lenorkou se usmíval.

„Hahaha!“ rozesmál se otec Šejnoha z pl-

ného hrdla, a nemoha se utístit, za bohy se popadal. „Zatrolený kuliferdo! Slyšiš-li pak stará?“ obrátil se k manželce, kteráž u okna na sedli pynčochu pletla, a že všemu dotud ani nehlešla. „Serková Bára, starosvětský Jan: to jsou ná-pady! Nepovídám-li dobře, že z toho chlapce bude jurista? Hahaha!“

Když smích konečně došel, Šejnoha znovu se zakabonil, řka:

„Snad vám učitel pro takovou hloupost nedomlouval?“

„Ba domlouval, a jak!“ jala se povídati Lenorka a počala se mračiti. „Dobré půl hodiny nám učitel kázal, dal nás na místo hanby, a stane-li prý se tak ještě jednou: vyhrožoval metlou.“

„Šak že? co že?“ rozdurdil se opět posetilý otec, až mu po rozpálené tváři modré škrvny naskočily.

„Mým dětem vyhrožovat metlou? Sebral jsem já vás někde za plotem, aby vás leciať někdo rasovati směl? Ale počkej, ty scvrklá partisko! ty rozštemovaný klarinete! já se ti odsloužim. Za řeč mi ten starý perorez nestojí, hamonit se s ním nebudy; ale ode dnešní chvíle do školy nepůjdete. Škoda tam času mařit. Pořád jen to drmolení o českém pravopisu, o české mluvnici — a německy vás nenaučí. Přes léto zůstanete doma, a po prázdninách vás dám na školy do města. Sled kantore! budeš mít po sobotálesu. Hahaha!“

„Snad tak nemyslíš opravdu,“ ozvala se

Šejnohova od okna hlasem plným užlosti, „abys děti do města poslal? To bude má smrt, já to bez nich doma nevydržím!

„Tak jsem řekl, tak se stane,“ odpověděl Šejnoha tvrdě a s onou určitostí, kteráž odporu netrpí. „Moje děti pro Memirow nerostou; chlapec musí na študie, a holku také někam výšše posadim, než aby tady na některém statku dřít se musila.“

Šejnohova zhluboka povzdychla, a již ani nespěla.

Tak se skončil bouřlivý výstup, a Ferdáček s Lenorkou wice do školy nespěli.

Pan učitel se nehněval a Čermáková děti Jan a Baruffka, jsouce sproštěny svých úhlavných protivníků, byly od srdce rády.

IV.

Grázka w hromadě.

Memirow byla jedna z větších podhorských osad, čítajíc 20 usedlostí sedlských a kolem 60 domkářů. Za starověkosti bývalo prý jináče, a Memirowa ani kolikátého dílu nestávalo. Bylo tam původně tussim toliko osm tak zvaných kmetcích neboli sedlských dworů, ku kterýmž wedlé osívaných honů jessťe množství přílohů, neboli půdy ladem ležící, příslušelo. Teprvé dělením původních oněch dworů wzrostl počet usedlosti na dwacet, kteréž ale co do rolní wýměry od starých osmi statků mnoho sobě neodewzdávaly,

poněvadž rozsáhlé přílohy znenáhla veskrz v orné pole se obrátily. Pod 80 korců pozemků nebylo ani jediné živnosti v Memirowě, a mimo to vybývala ještě rozlehlá obecina, co společné pastviště, z obojí pať strany pastviště táhla se dlouhá trať obecných rolí.

Domkářů prvopočátečně v Memirowě naprosto nebylo, a teprvé časem jich býti a přibývati počalo. Měl-li některý sedlák vícero synů: tuť, že vssechněm ani dělením ani přiženěním na živnosti pomoci nemohl, vezdy některému alespoň domek na obci vystavěl. Také řádným, dobře zachovalým čeledínům a vysloužilým vojákům v čas ob čas domek na obci postavití se dovolilo; a tať přibývalo domkářů, až počet usedlých trojnásob přemýššovali. Nemajíce pozemků, leč kousek sadu neboli drnu, jať se říká, před okny: byli domkáři odkázáni, aby co dělnici při živnostech chleba dobývali, a pro suadnějšší wýživu od sedláků nějaký kousek pole najímali. Obecné role z obojí strany pastviště drželi téuěř jaťo dědičně toliko sousedé usedli, a domkáři neměli z obecného majetku wýhody žádné, leč že se jim dobyteť do společného stáda bral. Za to arci kromě příplatku na pastuchu o velké hromadě, při swatém Martinu odbýwané, odváděli na počtu sousedstwa po dvou grossích z kusu; a taťé činži z drnu před okny téhož dne zaprawovali, aby nějakou tu zawdanou, při velké hromadě newyhnutelnou, odkud poříditi bylo.

Dotud bývalá wrchnost ku správě obecného jmění poddaných osad dohlížela: platímali taťé

sedláci w Nemirowě, kromě zemské berny z obecných rolí, mírnou roční činží. Odtud během času wzrostl slusný kapitál; a nastalo-li obci nějaké wydání, bylo je odkud zaprawiti. Než, po roce 1848 odewzdáno jest jmění obcím w samospráwu a také kapitál za minulých let ustrádaný k jich rukoum se složil. Dwssem na některých místech obce s odewzdaným sobě jměním hospodařily wyborně, hledice je co nejslip ziročiti a na zvelebení obecných potřeb, hlavuě pať na zlepšení školskwi, moudře obrátiti; ale w Nemirowě dále se jináče. Tam hlavuě k nalahání Sejnohoru sedláci o hotové peníze se rozdělili, z obecných rolí po zaprawení daní neplatili ničeho, a nastalo-li nezbytné wydání, učiněn byl rozwrh na wsecky příslusničky obce bez rozdílu.

Domkáři, ač za takových rozwrhů naproti sedláckim přispíwali částkou daleko nepatruejšsi, nicméně kladli sobě křiwdu. Mařikali, že se o nich, co o příslusnicích obce wi jen tehdy, když o nějaké placení běží; ale co do pozitivu obecných že jsou, jakoby nebyli. Jedni myslili, žeby se jim alespoň činže z drnu a dwougrosse z kraw darowati uěly; jiní, nechťce na takové maličkosti přestati, soudili, že také k obecným pozemkům práwa mají; a jessťe jiní měli za to, že obecné pozemky wlastně jim, jakožto nemajetným, wyhradně náležejí, poněwadž sedláci swého wlastního až přes potřebu mají. Koncem wseho bylo jednostrorné zehráni na sousedy usedlé, wythýkánaf jim nesprawedlnost a twrdost, ba i to, že teď, kdež záwazků poddanosti jsou sproštěni, sami na wrch-

nost si hrají, a tím malým člověkem žeby nejraději orali i vláceli.

Slavou tak zvaného malého lidu w Nemírowě byl starý kostelník Petrásek, o němžto, co o pilném čtenáři, jsme se již zmínili. K němu za nedělních odpolední a za dlouhých večerů přicházeli domkáři z celé vsi, dílem aby jim něco pěkného předčítal, a potom také, aby w rozličných svých záležitostech s ním se radili. Ze jemu stvá minění, k obecnému jmění se vztahující, svěřili, a kteračby možné bylo, nároky w tom ohledu činěné uskutečniti, se wyptávali: rozumí se samo sebou. Než kostelník naskrze a we wšem stejně s nimi nesmýšlel. Práva k obecnému jmění domkářům owšem nepopíral; ale s oněmi, jenž obecné role za wyhradný majetek chudiny wyhlásowali, nikterak se nesnášel. Lém přímo w oči mluwil, žeby takowým dílem téže chyby se dopustili, jakou sedláckům wytkají, připomínaje, že usedli sousedé w obci jsou starší než domkáři, a jich právo že již odtud nemalé podstaty nabývá. D adwokátowi, jenžby domkáře naproti statkářům hájil, nechtěl ani slyšeti, dokládaje, žeby nerozumné bylo, zrowna s bandurškou začiti, když se newí, jak ochotnou neb uechotnou druhá strana se ukáže. Radil tedy, by se to napřed zkusilo po dobrém, a chtěl o velké obecné hromadě w záležitosti domkářů k usedlému sousedstwu sám promluwiti. Na tom přestali wšickni, myslíce, že se třeba w pádu nepořizení ničeho neobmešká, poněwadž do velké hromady toliko dvě neděle scházely.

Uplynulo čtrnácte dní, jest neděle swato-Martinšká, a w Memirowě bude welká obecná hromada.

W swětnici u představených jest čisto a wšedčno upraveno, jať o welké hromadě býti má. W průčelí prostranné jizby stojí dwa pokryté stoly, jeden konfesselský a druhý sousedský; ode dwěří do polou swětnice zabíhá dlouhá úzka tabule domkářská bez pokryti. W troubě se pekou tři husy a kus wepřowiny, w přístěnkú jest po celém prkně wyklopeno bábomeš a buchet, pivo již od středy čeká we sklepe na odčepení, a w komoře jsou uchystány tři welké bochníky chleba s mísou hnilého sýru pro domkáře.

Siž se smráká, doba schůze nastává. Představený, člověk dobrotisko, jenž z někdejšího rychtáře představeným se stal a jiné wady nemá, leč že mu řeč špatně odpadá a zlozvykem zastaralé „tento“ „jářku“ „abych nezapomněl swou řeč“ neustále na jazyku sedí: přechází po swětnici a přes tu chvíli wyhlíží oknem, brzy-li se kdo z některé strany objevi. A hle! dlouho nadarmo nečeká. Přivelebí se Sejnoha s několika druhy, a za stůl konfesselský se sází; přicházejí jini usedlí, a zasedají ke stolu sousedskému. Posledni mezi nimi jest Sakub Cermák. Konečně wejdou také domkáři s kostelníkem w čele, a powědomé swé místo u dwěří zaujimají.

Po obhčejném pozdravení a uwitání howoří se nějakou chvíli u každého stolu pro sebe nepřilis hlasitě. Domkáře jest slyšeti nejméně, Sejnohu nejwice, a tať trwá, až se uadobro setmí.

Teď rozdělá se světlo, a představený otevírá hromadu, jak následuje:

„Pánové! poněmadž jsme se „tento“ zase we zdraví „jářku“ toho dne dočkali: tať, „abych nezapomněl swou řeč,“ budou domkáři odvádět z drnů a z kram.“

Domkáři se zvedli, zaplatili, co se na nich žádalo, a nescházeli ani jediný.

Představený wyslowil swou spokojenost a Šejnoha, aby něco prohodil, přidal toto:

„Když ten drobný lid jest tať pořádný, - tož se mu dnes bude nalévat do dvou baněk.“

Po takovém úvodu byloby se již mohlo popíjeti, ale kostelník, domkář Petrásek, zatím tomu zabránil. Pomstav ze swého místa žádal za slovo, a když se mu nebránilo, počal, jak uslyšíme:

„Páni sousedé! Z vůle a k žádosti swých druhů, domkářů Nemirovských, tať činim, že we slavném shromáždění veřejně promlouvám. Dč mluviti budu, jest omšem wěc choulostiwá; ale swůj swého prý se ostýchati nemusí. Tať i já; neboť w počestné obci Nemirovské wssični, jak štatkáři tať domkáři, jsme zajisté swoji. W celé ošadě, přes 80 domowných čísel čítající, nenaškýtá se wíce než nanejwňš desatero rodinných přimění, tať že každý domkář na některé žiwnosti swého jmenowce má. Odtud widěti, že pocházime z několika málo předků wssični, a že tudy my domkáři jsme krew z wassi krawe, kost z wassich kosti. Ano již po půwodu jsme údowé jednoho těla, jsme opravdu swoji. Tou příčinou budu

mluviti bez ofolků a doufám, že oslyšán nebudu. Co powěditi mám, jest: abyste nás domkáře, původem a křví s wámi spřízněné, z obecných požitků tať zhola, jako dotud, niewylučowali. Ceho a mnoho-li nám popřiti máte, nerozkazujeme, aniž žádáme, abyste hned na místě rozhodli. Wezměte wšse na uwáženou, poradte se a učiňte pať, jať sprawedlnost a swědomí káže. Sінде domáhají se domkáři swého práwa pomocí adwokátů; my wšsať toho činiti nehodláme. Náfilná wymoženost aniby se nám požehnanou newiděla; ale čeho z dobré wůle popřejete, wděčně přijmeme. Nezatvorzujte se nad uámi, a zásluhy před Bohem i chwály před swětem nabudete."

Sousedé, o usnessení domkářů ničeho ani netussiwšse, nad řeči kostelníkowou zůstali jako omráčeni. Sedni se kousali do rtů, jiní se wrtili, nohama pod stolem přetlapujíce, a ještě jini křčili rameny, hlavou powážliwě kýwajíce. Zkrátka, wšsichni wězeli w nesuázi až po křk, co a jať odpowěditi newědouce.

Sejnoha zpamatowal se prwui. Zajiskřiw očima obrátil se k předstawenému, a takto rozkazowal:

„Nenechte nás w louži! Sste hlavou obce, dejte domkářům odpowěď!“

Předstawený, chudaš, zhlubočka si oddychnul, posskrabal se za uchem, a odkasslaw si kolikrát za sebou zakoktal, řka:

„Mili lidičky! co tady „tento“ kmoťr kostelníť „jářku“ propowěděl: ua to, „abych neza-

pomněl svou řeč,“ můj sprostý rozum „jářku“ nestačí.“

„Sať nestačí váš, musí stačiti něčí jiného!“
 Sať wyjel sobě Šejnoha pln zlosti, a obrátiv se k domkářům, s posklebnými posuňky pokračoval:
 „Co wy drobotino chcete, z toho nebude nic! Wite, zachtělo se wám obecných rolí, jež my a předkové nassi swým potem wydělalí, a swým nákladem zúrodnili? Wrali byste — ale naberete, jako bezednou konwi z rybníku!“

„Toho náš uchowej Bůh,“ uchopil se znova slova kostelník, „abychom měli žádati, čeho od nepaměti jako dědičně držíte. Wřsť narwřnu něco, z čehož wy škody neutrpíte, nám pať pomoc wzejde. Siž ode tři let nepouštějí někteří z wás swůj dobytek se společným stádem na pastwisko, poněwadž důmyslně poznali, že škoda, mřwu po občině nechat rozuářeti. Wřto zawedli křmeni stájné, a wěru s dobrou se potázali. Učiňte tať po nich wřsřickni, a pastwisko po stejných dílcích rozměřte mezi domkáře. Neužitečná ladina stane se wýnosnou půdou, domkářům spomůžete, a sobě tuřim tať dobře posloužíte.“

„Sať že?“ osopil je od konřelsřkého stolu Šejnoha. „Čhtěli byste i toho pastucha o chléb připrawiti?“ —

„Wřřsem ztráta služby bylaby pro mne ránou citelnou,“ odpowídal od nejzastřšího konce domkářské tabule obecný pastucha, domkář Swřček; „ale řdyž se jedná o dobro muohých, nesmí se řlowěť na sebe přilířně ohlížeti. Wřpustíte-li

domkářům pastviško, všeho rád oželím; však za Boží pomoci násko se přede uživím."

Pastuchova obětivá řeč poznovu sousedy pomátla. Dpět wězeli w nesnázi; ale nesnáz proměnila se w užas, kdž také jeden ze statkářů, náš dobrý známý, Šakub Čermák, k domkářům se přidal.

"Pánové!" jal se mluwiti wážně, "domkáři žádají toliko, což sprawedliwého. Náwrh kostelníkůw jest wýborný, a obětivost pastuchowa jest takowá, že nám za příklad býti může! Siž co křesťan powinna se widim, abych při domkářích štal, a za ně u wás se přimlouwal. Powážte, kdybchom na místě domkářů se naležali: zdali bychom, čeho oni žádají, šobě nepřáli? A kdychom se potkali s odpowědi twrdou a záporou: zdaliby nás nebolelo? Může budme křesťany, a čeho bychom nechtěli šobě, nečinmež bližnímu!"

Sotwa že Čermák domluwil, uderil Sejnoha pěstí o štul, a dada se do chechtání, zwolal: "Slyšeli jste? Nejsou-li to „staroswětšké, šferkowé" nápady?!" —

"Ať staroswětšké nebo nowoswětšké, ať šferkowé nebo ššakonetowé," hájil je Čermák docela klidně; „ale jšto ješt, že šsou to nápady založené na sprawedlnosti a prawdě."

"Nejináče!" připojil se na obranu Čermákovu kostelník. „Šá o té wěci pana šaráte jen jednou zmíniti se slyšsel, a jeho řeč řeči Čermákově na slowo se podobala."

"Šať ouo se o tom již i na šare punktowalo!" wykřiknul Sejnoha s prudkostí wzteklíka,

a udeřil na stůl, až se okna otrásla. „Dobře, dobře; ale vyřídte, kostelníku! tomu všetečnému knězi, ať si hledí svého kropáče, a do obecných záležitostí ať se neplete!“

K posledním slovům zachvěl se Jakub Čermák u sousedského stolu, jakoby smrt naň byla sáhla; a uznávaje, že mu, co upřímné omeče štádce Kristova, mlčeti nelze, ozval se s důrazem, řka:

„To budiž poslední neuctivé slovo, jež tady na veřejném místě o duchovním pastýři povědino bylo. U mé přítomnosti otec duchovní ani pozděci uražen být nesmí. Tepe-li kdo hlavu naší katolické osady: všichni údové, kteří svaté víře ještě neodemřeli, trpí bolest, a sice bolest způsobu nejtraplivějšího. Takovou pať bolest já sobě od nikoho dělati nedám.“

„Jaké ranty!“ posklebował se Šejnoha, poněkud zaražen. „Měli byste bývati v hostiincích v městě, a jiné lewity byste uslyšeli.“

„Kdo mezi newěrce a neznabohy chodí,“ odtušil Čermák, proti svému obyčeji již poněkud rozhorlen, „ať tam s nimi třeba stejnou hude; však psi hlas do nebe uejde. Ale tady u veřejném shromáždění prawověřícího sousedstwa Memirowského ani hlasu wice!“

„Wy jste pobožnístkář a štěstěnc!“ obořil se Šejnoha powrživě. „S wámi mezi baby, abyste různec louskali, a kněžské opatky líbali!“ —

„Teď toho právě dost!“ zvolal Čermák, od stolu wstávaje, a bylo widěti, že se přemahá. „Wy týráte zúmyslně, já bych se mohl zapomenouti, a tudy raději odejdu.“

Odesel w skutku. Za nim zdvihlo se ještě několik statkářů od sousedského stolu, a domkáři za kostelníkem odesli do jednoho.

V.

Na fare.

Memirowský pan farář byl pomilování hodný kmet, jenž plných třicet let na téžze místě duchovní správu zastával. Po desítiletém kaplanování stal se farářem, a přišel do Memirowa co mladistvý muž, pln horlivosti a nadšení pro posvátný svůj úřad. Pod peruti uletěvších třiceti let mladistvá svěžest ustoupila ctihodné vážnosti; vlasy zřídly a zbělely, ale duch i tělo pružnost a statečnost dotud uchovály, a pastýřská horlivost, mnohými zkušnostmi vytríbená, o nic se nezmenšila. Žádná mdloba důstojnému kmetu nastávající stáří nepřipomínala; a toliko tehdy poznával, že dnové jeho již mnoho postoupili, když w duchu mezi ovečkami po osadě se ohlednul. Stateční hospodáři, jež u svém nastoupení na živnostech zastal, dávno již odpočívali w Pánu; jeho žáci a křtenci hospodařili po nich, a na některém statku dokonce již třetí koleno pamatoval. Tou příčinou netoliko dle posvátného úřadu ale i dle věku za otce osady spravedlivě se pokládal, a ke svým ovečkám také za obvyčejného každodenního obcování co otec k dětem se choval. Důvěrným, „ty“ oslovoval mladší pokolení venkonce, a rodiinným příměním ne-

jmenoval téměř nikoho, každému toliko třestným jménem, jako „Frantisku“ „Sofisku!“ zdivaje. Synům takovýchto nezřídka již sessedivělých Frantisků a Sofisků říkal „Frantiskův Wácslaw,“ „Sofiskův Tonicek“: a vnukům, kde jich bylo, „Frantiskova Wácslawa Pepicek,“ „Sofiskova Tonicka Honzicek.“ Každý tak od srdečného kmeta milerád slychal; a kdo tímto způsobem oslowen nebyl, vyhládal sobě za znamení nemilosti a obyčejně hned na místě se domlouval, řka: „Co jsem zawinil, welebný otče! že se na mne ráčíte hněwati?“

Za své duchovní správy w Nemírowě dočkal se dobrý kněz mnohých a mnohých radosti. Jeho dlouholeté a wydatné působení w kostele a we škole nezůstalo bez ovoce. Nábožnost a mravopověstnost Nemírowských byla wúbec chwálně známa, a jich přítulnost k milému pastýři, jenž bezúhonoosti života a prostomilou srdečností důvěry a lásky zasluhowal, byla neobyčejná. Ani za nowější doby, kdež nejedna owce we stáde twěřících tu i tam zwrtoblawěla, utěšené poměry w Nemírowě podstatně se nezměnily. Někteřé ty nowoty owšem wěrnému pastýři právě po chuti nebyly; ale wzdor tomu se swými osadníky celkem nespořojen nebyl, říkávaje takto: „Snu arci, witr nowé doby lecco nebýwalého k nám zanesl; ale bohudík! to býwalé neodnesl.“

Za nic dobrého důstojný kmet nepočládal, kdž Walentin Swětlicek, powědomý počoutník, w obci se uhnizdil. Hned na prwni setkání pouhým pohledem Swětlickowým nelibě dojmuta se cítil. Nelíbila se mu přistěhowalcowa plaziwost,

a zchytralé potměšilé vzezření; a zrovna v tu dobu svěřil kostelníkovi, že mu ten panáček přichází jako had v ráji, když ze dřeva poznání dobrého a zlého na ubohou pramáti Evu se usmíval. Neklamal se ve svém tušení; neboť byl Světliček opravdu člověk honěný a všemi mastěmi natřený. Jestě dobře, že v osadě mnoho důvěry nenalezal; a třeba že ten neb onen u něho něco sobě napsati dal: proto, byto obyčejně, jak se říká, notně napálen, dále se s ním nepřátelil. Jediný Sejnoha, jak již víme, s pokoutníkem důvěrně obcoval; a právě na něm se ukázalo, co ve Světličkovi vězi a věře. Od té doby, co si toho pěkného přítele vyhlídnul, Sejnoha málo kdy do kostela přicházel, na kázání nebýval, ba ani u svatého přijímání v čase velikonočním viděti jej nebylo. Pavu faráři toho všeho neusslo nic, vmoutil se pro to, a hodlal s Pavlíčkem, jak Sejnohu dle svého obvyčeje jmenoval, za příležitosti promluviti.

Příležitost přišla. Sned v pondělí po svato-martinské neděli vyprávěl kostelník na faře, co a jak při velké obecné hromadě se bylo událo. Nezatajil ničeho a lítoval, že, odvolav se v záležitosti obecného jmění k výroků samého otce duchovního, k příkrému výstupu, ač nechtě, podnětu zavedal. Také Sejnohovo drzké vykázaní, Čermákovu statečnou obranu a konečné odejiti z hromady vyřídil a do podrobná popsal. Pavu farář poslouchal bedlivě, vzdychnul asi dwačráte, ale mimo upřímný otcovský bol jiného hnutí na sobě znáti nedal. Kostelníka pro jeho povědomé

se-odvolání nečáral, říka: že ku svému náhledu w příčině obecného jmění před Bohem i před lidmi se zná; a jen toho želel, že takové sraženi na veřejném místě a před tolikerými svědky jest ošklivé pohoršení, kteréž příčinou roztržku a zárodkem neswornosti w obci státi se může. Po odchodu kořtelníkowi ještě dlouho o neblahém případě přemítal, a posléze na tom se usnesl, že o smír mezi Šejnohou a Čermákem se přičiní. Obešel tudy oba na pozejtří po mši swaté na faru a doufal, že swých někdejších žáčků bezpečně ke smíření nakloní. Potom pak, ažby se jedno zdařilo, chtěl se Šejnohou mezi čtyrma očima ještě obzvláště promluwiti.

Obešilka, jakéž se oběma stranám písemně dostalo, obešlaných dotkla se nestejně. Čermák byl překvapen; že wšak sobě swědomím jist byl, neměl příčiny, aby se ostýchal, před duchowního pastýře předstoupiti. Proto byl myšli pokojné, a co asi bude: o to si hlavu nelámal. Jináče bylo se Šejnohou. Toho, jak dopis sobě doručený bidně přeslabikowal, popadly wzteky, tak že cedulku za prvního wybuchu mezi smetí zahodil. Potom běhal po pokoji, rozháněl rukama a, jak ze slow jednotlivě prohozených wyswitalo, nehodlal jiti ani na kroč, wyhoudaje, že není žádný školák, aby od lečoho na wypeš mohl potahován býti. Ochladnuw poněkud, počal wěc tu uvažowati jináče, a připadlo mu, zdaliby twrdosijným odporem, jak se říká, nenarazil, a pak třeba s úřadem činiti neměl? Proto wyhledal cedulku mezi smetím, a obleknuw kabát, k Swětličkowi na poradu po-

spíchal. Tam arci obawy na sobě znáti nedal: spustil jako doma na celý splaw, a jistil, ba zářikal se, že nikam nepůjde, a kdyby svět na světě stál! Ale Světliček soudil docela opačně, tvrdě, že se na faru dostawiti musí, a kdyby se zdráhal, zebh úředně, až pomoci četnictwa nucen býti mohl. Podobného wyroku se Sejnoha nenadál, a we své drzosti tak pojednou skrotl, že Světličkowi neusslo. Ten wšak milému Sejnohowi notně se wysmál a, zbabelost mu wythkaje, doložil: „Wždyť nejste žádné děčko, a ústa budete mítí s sebou!“ Na to zůstali přes hodinu pohromadě. Sakhch pěkných poňmutí Sejnohowi se dostalo, newíme; ale tolik bylo patrno, že mu hřeben znouu narostl. Wracel se domů s weselou, a byl, jako na zlatém koni.

Přissla středa. Sakub Čermák si přiwstal, a oholiw bradu, oblekl nědelni sšofák, a šsel do kostela, aby po misi swaté na faru se dostawil. Také Sejnoha záhy z domu wysšel, aby w patřičnou dobu na místě býti mohl. Sda kolem chrámu Páně, slyšsel warhany a zpěw, wěděl, co se tam děje, ale nezastawil se. Krácel přímo k faře, a na síni na pana faráře čekal. Wšak dlouho čekati nemusil. Po čtwrt hodince přissel pan farář s Čermákem za hlasité rozmluwy, a přiwitaw Sejnohu, jenž hrubě ani nepoděkowal, otewřel u pokoje dwěře, a oběma, aby wstoupili, poňnul. Wšsedšším uabidnul jessťe židli, aby se posadili, a pať hned na místě přikročil k wěci.

„Děkuji wám, milí sousedé!“ započal welmi měkce, a hlas samou srdecnosti se uu až chwěl;

„děkuji za ochotnost, že jste hlasu svého staříčkého pastýře uposlechli, a mne namořiviti, za obtíž sobě nekladli.“

„Konáme toliko svou křesťanskou povinnost,“ promluvil Cermák s přízvukem hluboké nelíbené úcty; „neboť co vášnostini vychowanci dobře víme, čím jmin býti má, kdo Církve neslyší.“

„Já ze své strany,“ prohlásil se Sejnoha s pohledem vzdorným, „co svobodný občan znám zákon, a dle zákona také se řídím.“

„Bohuťky ovšem,“ pokračoval duchovní, „záslužnost každého dobrého skutku zvýšiti i zmenšiti mohou; než těch já ohledávati nemíním, a jsem vůbec povděčen, že jste přišli. Nuže, wite-liž, proč jsem vás obeslal moje milé děti?“

„Prosím, prosím,“ vzpíral se Sejnoha proti důvěrnému oslowení kmetovu, a ústěpacně se úšťlebal. „Děti jsme tussim již dávno býti přestali.“

Dobrý kněz, jenž podobné řeči od nikoho ze svých osadníků dotud byl neslyšel, poněkud se zgrazil; ale brzy se spamatoval a pohledem na Sejnohu s whčítkou lásky pluou, pokračoval takto:

„Dočud svěřencem mé pastýřské péče zůstanete: dotud důvěrné poměry nejněžnější lásky alespoň z mé strany nikdy uvolněny nebudou. Mění-li vám wšak řeč, rouchem lásky oděná, po chuti: budu mluwiti bez obalu. Co se při velké hromadě sběhlo: to, powážím-li wěřejnost místa a veliký počet swědků, chtě nechtě za pohoršeni musím whhlásiti. Že při tom také moje, jak w Boha doufám, zachowalé jméno na pranýř se dostalo: ani nepřipominám, ač win, že podobnou

bezohlednosti náboženský cit zvláště dušiči slabších trpí a pohoršlivě se uráží. O to však nemluvíme, aby se nepodobalo, jakobych sebe hledal; jdeť tu o věci ještě jiné. Za takovými veřejnými a nenapravenými pohoršlivými výstupy, zvláště strhnou-li se mezi sousedy, kteří v obci bez přívrženců nejsou: přichází strannictví, přicházejí roztržky, přichází neshovornost; a běda obci, na niž neshovornost hlodá! Tam všeliké dobro hned v zárodku hyne, poněvadž základu a první podmínky všelikého šťastného zdaru, poněvadž Božího požehnání se nedostává. Toliko těm přítomnosti svou žehnati a jich posvěcovati Pán přislíbil, kteří v Jeho jménu, totiž ve shovornosti a v lásce, shromážděni jsou.“

„A co má po té vši řeči býti?“ otázal se Šejnoha s nestoudnou drzostí.

„To býti má,“ odpověděl duchovní co nejklidněji, „aby pohoršení napraveno bylo, a šimě neshovornosti, dřívě než vzejde, aby upřímným smiřením bylo navždy uduseno.“

„Kdopak vás medle za soudce nad náma ustanovil?“ tážal se Šejnoha s rostoucí drzostí dále.

„Můj úřad, mé svědomí a Bůh!“

„A není-liž v písmě psáno,“ namítal Šejnoha s úšklebkem právě dábelským, „království mé není z tohoto světa.“ —

„Dovšsem,“ připouštěl důstojný kmet s úsměvem, politování jemu; „jenom že ono povědění vtěleného Boha k přítomnému případu naprosto se nehodí. Než psánoť v písmě takto: „Poslušni buďtež pastýřů svých, a buďte jim

poddáni: onif zajisté bdějí nad wámi, jako počet wzdati mající za *dusse wasse*.““ Tato wěpověď welikého aposstola k nassemu případu samojediná se hodi; a poněwadž jšte se k samému písnu swatému odwolal: doufám, že poučení z písma přijmete, a bez upřímného smíření odtud neodejdete.“

Za rozmluwy uведенé seděl Černák, jako na žhavém uhli. Swíralo ho w prsou, dělaly je mu mžitky, bylo mu nanič. Konečně ze židle wšskočil, a rozehwěn city nejbolestnějšími zwolal:

„Nemohu, nesním poslouchati déle! a bylo-li okamžení toto spolu mojí winou přiwodino: do smrti toho želeti nepřestanu! Soufede! Sejnoho! tať od swého duchowniho pastýře, kterhž nás oba Boha znáti učil, odejítí nesníme. Pročž Bohem wás zapřisahám: ublížil-li jsem wám, odpusťte mi! Ano chcete-li, na kolenou wás odprosim, jenom mi ruky na smíření podejte!“

„Neodpírám, žebych wám ruky nepodal,“ odpowěděl Sejnoha plu zawilosti; „ale zde na tomto místě nikdy!“

„Siž widím můj milý Pawličku!“ přewzal slowo pan farář hlasem od bolu se chwějícím, „že mne ubohého kneta zúmhylně chcete potupiti, a sřediny swého nejlepššihho přítele zneuctiti. Přijímám zneuctění swoje se srdcem křwácejícím, a budu se modliti, abyste toho nikdy lítowati nemusil.“

„Netroufám,“ odseknuł Sejnoha zakutile, „abych, co s rozumysem swobodného občana činím, kdy lítowati musil. A není-li mne tady dále zapotřebí, dowolte, abych odešel.“

Mikdo nebránil, a Šejnoha odesšel.

Ubohý kněz nemoha pro mdlobu, z bolestného pohnutí myslí posllou, na nohou se udržeti, sklesnul na židli. Zalomitv rukama, dal se do hořkého pláče, a z hlubiny utřraného srdce zabědowal:

„Siž widím, že jsem se přežil! widím, že síly moje na dobu přítomnou nepostačují. Tak nezbývá, než prositi Pána, aby sluhu neuzitečného powolal, a Sion swůj w osadě této strážcem statečnejšším opatřil.“

A tomuto bolestnému wztesku wrhl se Čermák k nohoun skličeného kmeta. Objímal jeho kolena, celowal ruce, a s pláčem hlasitým zwolal, řka:

„Otče můj! uemluwte tak. Wšickni wás milujeme, co předního po Bohu dobrodince ctíme, a za prodloužení wassich dnů se modlíme! Ani Šejnoha neni, kým se činí. Ssem přestwědčen, že cizá zloba z něho mluwila; a dříwe neb později zajisté se stane, že hříšného swého wzdoru žalně bude pykati.“

„Bůhwěčného milosrdenstwi,“ doložil stařeček, soustrasti Čermákwou nemálo utissen, „sám k poznání jej přivediž, a wás ostatních při wíře, ctnosti a při šlechetném křestanském smýšlení uchowež!“

To powěděw, požehnal Čermákwowi dotud klečícímu, a co nejlastawěji od sebe jej propustil.

VI.

Wolba.

Uplynula tři leta, a w Memirowě neprihodilo se nic, leč že wšechněm nassim známým věku o tři leta přibylo. Na dospělých toho téměř ani znáti nebylo. Všickni těšili se dotud stálému zdraví, wypadali dobře, ba ani na panu faráři widěti nebylo, že řada jeho let o tři nowá se rozmnožila. Jináče owšem bylo s pokolením mladším. Čermákowic děti zatím wyhodily školu, wyrostly o celou hlavu a w domácnosti i při hospodářství wšelijak pomáhaly. Barusska býwala s matkou w kuchyni, s děwečkami w stáji, s dělníky na poli: wšeho se chápala, wšedčo se jí dařilo; a nejednou sseptala si čeleď, že ta holka, jak rozvažuje, naposledy matku předělá. Jan se zase přidružowal k mužským, k otci a Wojtěchowi: také on se chápal wšeho s úspěchem, a bylo lze se nadíti, že swým časem rodičům podporou a někdy statným hospodářem se stane. Že obě děti pod dohlídkou a wedením wýborných swých rodičů wedlé věku také moudrosti a nábožnosti prospíwaly, netřeba tuším ani připomínati.

Také Sejnohowic děti značně powyrostly; byly wytáhlé a štíhlé, a nad swůj věk dospělejšími býti se widěly. Školu dochodily w městě. Ferdáček tam odbyl čtvrtou třídu, co hlavní známku měl na wštwědčení napsáno „obstojně,“ a teď ualezal se prvním rokem na školách latinských. Lenorka byla doma. Sejnoha sobě na

svých dětech mnoho zakládal, a nic malého, jak víme, s nimi nezamýšlel. S Ferdáčka chtěl mít juristu, a Lenorku rovněž jináče než za selku vychováti hodlal. Páni učitelové v městě soudili ovšem, že se hoštit na študie nehodí, poněvadž se mu ani vloh ani pilnosti nedostává; ale otec, nedbaje výstrahy, tvrdil, že on svého synka zná lépe, že již v peřince čtveračil a kutil, a že by bylo zle, aby z něho jurista nebyl. Tudy přišel Ferdáček na študie, a Lenorka chována jest doma, jako v plenkách. V městě naučila se trochu s dráty a s jehlou, a tím také v Remirowě z dlouhé chvíle se zabývala. Šáčkovala rukávky a límce, vyšívala okraje u spodničků, a jinou a jinou parádu na sebe strojila. Domáci a polní práce se netkla, měla ručky bělounké a měkké, chodila pod slunečnickem, a byla vyfintěna jako loutka. Remirowští se Lenorce vysmívali, říkajice, že vypíná hlavu, jako panský kůň, a že rádi uvidějí, kam asi jedenkrát sedne; pro rolníka prý se taková slečna nehodí, a pán pro ni asi sotva přijde.

Ostatně, jak víme, chodilo v Remirowě všedě po starém koleji. Ani ti domkáři svého domnělého práva dotud se nedodělali, a toliko Sejnoha, pokud možné, stal se ještě držcím a zarputilejším. Se Světlickem byl jedna ruka, nepřátelství k Čermáčkovi jemu, kde jen mohl, a na pana faráře tak zanevřel, že na kolika místech až kmotrovství odřekl, aby na faru nemusil. Lidé o tom mluvili všelijak, mnice, takové křesťanské posluhy, jako jest kmotrovství,

žeby se nikdy odepřítí nemělo, že jest na světě všeho odtud až dotud, a že z takového jednání Sejnohovi sotva co dobrého vzejde.

Pojednou však počalo být v Nemirově živo, a nastal ruch, před tím newidáný.

Starému představenému dopadla lhůta úřední služby.

Nová volba výboru i představenstva jest již vypsána, a seznam voličů na síni u představených jest wyvěšen. Voličové dle daně, jakou kdo platí, jsou rozděleni na dvě třídy, na třídu usedlých a domkářů; a každá třída má do výboru voliti po čtyř členech. Výbor bude voliti starostu a dva obecné starší. Siž za čtrnácte dní přijede z okresného města pan komisař, aby volbu řídil.

Starý představený, vzdychky na svůj úřad zehrával a stěžoval, že ta čest jaktěživa nestojí za tu psi hubu, jaké si člověk přitom u každé příležitosti utrží.

Tudy bylo očekávati, že takového břemena rád pozbude, a nastávající volbu s radostí uvolí. Ale nastojte! ono bylo naopak. Buď pro dlouhou zvyklost aneb z obavy, aby v obecném mínění nešlehl, nemohl se nijak s úřadem rozžehuati, a vřelijak usedlým i domkářům na srozuměnou dával: žeby „tento,“ kdyby to břemeno „jáčku“ měli znovu na něho složili, proti tomu „jáčku tento“ nebyl. Než marně se chudátko dohlásoval.

Usedlé sousedstvo chtělo miti představeným, kdoby přede, jak se říká, člověka dělal, ozvati se uměl, a také před úřadem promluviti dowedl. Proto dohlásování-se starého představeného ne-

dbali, a z velké části na Šejnohu pomýšleli. Někteří a sice nejpovážlivější myslili v duchu na Čermáka; neměli však odvahy, s míněním svým veřejně vystoupiti, dilem aby Šejnoha na se nepopudili a díkem pro obavu, aby se s odpo-rem nepotkali u těch, kteří na Čermáka pro jeho známou přízeň k domkářům se hněvali. Tak opanoval Šejnoha sám jediný.

Domkáři naproti přáli sobě za představe-ného někoho ze svého středu, a kdyby tak ne-mohlo býti, alespoň Čermáka, doufajice, že za takového opatření nejspíše se podaří, aby svých nároků na podíl z obecného jmění k platnosti přivedli. Šejnohy se báli jako ohně, a chtěli se při volbě zubů a nehtů držeti, aby takový otčím hlavou obce se nestal.

Šejnoha zatím svým zvolením již napřed byl jist, a nepochyboval, žeby se spíše slunce ze své dráhy ussinouti mohlo, než aby on starostou býti neměl. Jediné, čeho se obával, bylo to, aby se Čermák do výboru nedostal. Věděl dobře, žeby mu Čermák v zamýšleném vlada-ření překážel, a proto žádnou živou věcí členem výboru státi se nesměl. Při usedlých lehko se tak dalo zaříditi. Šejnoha vylicil skrze zvěstující sklo Čermákovu přichylnost k domkářům, a udával za jisté, žeby se zvolením Čermáka jen domkářská strana sesílila, a usedlé sousedstvo žeby pak při všech důležitých usneseních v menšině zůstávalo. Statkáři z největší částky náhledu Šejnohovu přisvědčili, a bylo jisto, že při hlasování na Čer-máka dávatí nebudou.

Teď se ještě rozcházelo, kterať to při domkářích zaonaciti, aby pro Čermáka do wýboru nehlasowali. Sejnoha z místa newěděl, kudy do toho; ale Swětliček wěděl, a ossemetnosti swou toho také dowěl. Naděsed jakoby náhodou tu a tam některému z domkářů, otázal se docela lhostejně: „Zať, usnesli jste se již, koho do wýboru woliti?“ A dříve než se odpowědělo, dáwal wýstrahu, řka: „Budte opatrní, wolte toliko ze sebe, a nikomu newěřte! Stattář zůstane stattářem; a třeba se wám stawěl, wšak až přijde do tuha, od stattářů nebude.“ Zať pomátl ubohým domkářům hlavu; a kdž na den před wolbou ku konečnému usnessení u kostelníka se sešli: wytasilo se jich kolik s tím, co jim Swětliček napowídal. Wětšiny se to chytlo, a zůstalo na tom, že domkáři toliko ze sebe woliti budou, ač půwodně wšickni pro Čermáka byli.

Přissel den wolby, a wolilo se w hospodě. Pan komisař zasednul ke stolu, jemu po boku dwa přisedici ze starého wýboru, a naproti zapisowatel. Předěsse dělal zapisowatele pan učitel; ale tentokráte se mu takové cti nedostalo. Sejnoha měl na něho, jať wíme, už ode dáwna s kopce, a za zapisowatele nastrčil Swětlička. Na tom wšak nic nezáleželo, a wolba měla počiti.

Abý úkon tať důležitý bez úwodu nebyl, powstal pan komisař a promlouwal takto:

„Selikož w následku wysokomístného nařízení s ohledem na ten ty w těch jednotlivých obcích k předsewzeti jsouci wolby nakazující zákon před

uplynutím té k tomu ustanovené lhůty volby k odbývání jsou: tak v následku toho mně k tomu uděleného uložení tímto se zjevují, tu tedy k předsevzetí jsoucí volbu řídití."

"Kozuměl jsi?" otázal se sseptmo jeden z domkářů druhá svého, když bylo po řeči.

"Bloudku!" divil se tázaný; „wždyt wiš, že německy neumím."

Siž woli. Domkáři hlasují jako jeden muž, a také statkáři hlasují sworně. Šest widěti, že se každá třída o to, jak a koho woliti, napřed byla umluwila. Čtyři členové wýboru jsou ze statkářů, čtyři z domkářů. O zákonité spráwnosti odbyté wolby ani pozdalečí pochybowati nelze, námítky se není odnikud obáwati, a proto hned odpoledne členové wýboru k wolbě předstawenstwa mohou přitrociti.

Siž se přitrocilo a hlasuje se cedulkami. Statkáři dávají na Šejnohu, a Šejnoha, jsa přeswědčen, žeby niřdo lépe než on starostowati nedowedl, hlasuje také na sebe. Domkáři wolejí tkadlce Zárubu, a že se obáwají, aby o jeden hlas marně nepřišli, donutili jej, aby také cedulku na sebe napsal, ač se tomu, jsa člowěk opravdu skromuhý, dosti dlouho bránil. Etou pař hlasů, a oba sokové mají stejně po čtyrech. Alwšak k platnému provedení wolby jest zapotřebi wětšiny. Hlasuje se podruhé, hlasuje potřetí, a wýsledek pořádemu tentýž. Němí pomoci, wolba musí rozhodnuta a ukončena býti lošem.

Swětliceř, co zapisowatel, ustríhne dvě cedulky, na jedné napíše „Šejnoha," na druhé

„Záruba,“ a když písmo oschlo, cedulky skládá. Jednu složil na způsob proužky, druhou svinul do trubičky, a mrknuto významně na Sejnohu, obě panu komisařovi odovzdal.

Pan komisař, drže cedulky mezi prsty, kyne sošim, aby losovali. Sejnoha, co zvolenec strany statkářské, přistoupí první a bere cedulku, do trubičky svinutou. Třesa! vytáhl šťastně, na cedulce jest napsáno „Sejnoha.“

Pan komisař mu přeje štěstí; ale Sejnoha, nemálo dopálen, že jen takto a s tízi hodnosti se dodělal, téměř neděkuje. Ani voličům dle obvyčeje za důvěru díky nečiní, nýbrž za patrného rozdraždění lituje, že ten lid až dotud jest nedospělý, a na píď před sebou nevidí. Svě zvolení přijímá prý jen k vůli nutnosti, poněvadž to Nemirově, jak bylo dotud, dále býti nemůže; ale, nač až při volbě dojiti musilo, nezapomene prý do nejdelsší smrti.

Světliceť zatím otevřel okno, a máchaje šátkem, nějaké znamení dává. Tu hned jako divem zarachotí bubny, zazní fanfary, spustí celá intráda o třech přestávkách, a tři rány z moždířů zahucí. Sejnoha vyjasní čelo, dělá překvapěného a diví se, kterať k takové cti přichází, ač o všem dobře věděl, poněvadž hudbu i moždíře prostřednictvím Světlicíkovým sám z města byl objednal.

Dále voleji dva obecní starší. Domkáři, vidouce, že ve hlavní věci propadli a nad to výhrůžkou Sejnohowou ustrašeni, pojednou skrotli a povolnými se stali. Raději se se stat-

řáři o wolbu staršich, a tať se stalo, že jeden zvolen jest ze statkářů, a druhý z domkářů. Když povoláno jest jméno onoho ze statkářů: na znamení, Světličkem dané, spustí intráda na novo, i tať rána z moždíře zahoukne; ale chudášovi z domkářů přihodilo se jináče. Šraji mu sice, ale jaksi rozvrzaně, že se spíše kočičině než intrádě podobá. Rána z moždíře nemyšla, a Šejnoha se směje, že prý buď zamrzlo, aneb na pánvici selhalo.

Jest po všem. Pan komisař, přijav od představenstva slib věrnosti, odjel; a domkáři vytratili se jeden po druhém se smutnou tváří, nic dobrého sobě netušíce. Šejnoha pať v čestném průvodu výborových členů ze statkářů za hudby a střelby jako u vítězoslávě ubírá se do statku, a vypíná hlavu, jakoby čelem oblohu provtati chtěl.

A hle! na prahu domu nové překvapení. Venorka, celá bíle oděna a ověncena, stojí mezi dveřmi, za ní matka a domácí čeleď, všickni svátečně ustrojeni. Dceruška pozdravuje otce přáním, jež Světliček po německu byl složil. Děvče mluví a neví co, otec poslouchá a nerozumí slovu; ale předc jest pohnut a oči sobě utírá. Za německé přání děkuje dceři po česku, a aby za radost radost spůsobil, končí takto:

„Za to máš mít nové šaty, a ode dneška nebudeš více Šejnohowic, nýbrž starostowic!“

VII.

Instalace.

Asi před rokem měl Šejnoha řízení w krajském městě, a bylo tam tehdy právě velmi živo a radostno. Hudba hrála, střelba rachotila, ulice lidstvem se hemžily. Krásně ošacení páni na pěkných powozích sjížděli se na náměstí před velkým jedním domem, a slezše s kočárů, do něho wcházeli. Šejnohovi se všecko náramně libilo; a že newěděl, proč se tak děje, otázal se na hospodě, co to asi znamená? Hospodský odpowěděl, že nowě zvolený pan purkmistr slawi svou instalaci. Šejnoha slowu „instalace“ nerozuměl; ale proto přede posvědčil hlavou, jakoby rozuměl, a proto tak učinil, aby jej hospodský za sprostáka neměl. Teprwé po chvíli otočil zase řeč na milou instalaci a na hospodském wyzvídal, co všecko při takové slavnosti se děje? Hospodský, nemaje právě chuti k dlouhému wykládání, řekl zkrátka, že se přitom jí a pije, a že jest to hostina, jakouž pan purkmistr na oslawu swého zvolení pániim a předním z měšťanstwa strojí.

Šejnoha si pamatowal všecko; a když mu switala čáka, že bude w Nemírowě starostou, znouu na pamět mu přicházelo. Chtěl mermomoci pana purkmistra w krajském městě nápodobiti, a tudy se stalo, že na oslawu swého zvolení hudbu a střelbu objednal. Teď mu jessťe do kotrby wlezla hostina. Soudil, žeby wystrojením

taťowé trachtiny wšsecky starosty w celém okresu zahabil, před obličejem obce wysoce se powznesl, a při samém úřadě k wáznosti sobě dopomoci mohl. Toto wšsecko úhrnkem rozhodlo. Pro těch několik zlatých, co na to padne, myslil, že ze statku nepůjde; a ještě u večer po wolvě manželce svůj zámysl oznámil, řka: „Milá stará! musíš se chystat: budeš strojit inštalaci.“

Dobrá žena nanitala, že, co živa, nic taťowého nepekla ani newarila, ba že ani newi, jest-li to od masa neb od mouky? Šejnoha se rozesmál, až mu oči oslzhly: byl rád, že třeba jen před ženou, pochlubiti se může, jak cizhni a učeny m slowům i panským obhcejum rozumí, a konečně wyložil, že jest inštalace hostina, jakouž na oslawu swého zwolení za starostu pánům a předním ze sousedstwa wystrojiti hodlá.

Toho se Šejnohowa lekla, a myslila, jakby manželowi hostinu z hlavy zažehnala.

„Milý Pawle!“ počala téměř plactivě, „nemusi-li tať býti, nechej toho. Widíš, máme děti, a dost se na chlapcowu študii naplatime. A pať, abych se upřimně přiznala, páni mají tenké jázhyčky — jábnych pro ně oběd uwariti ani sobě netroufala.“

Na taťowé, ač dosti moudré důwody, Šejnoha nedal. Řekl, že to býti musí, že wšsecko, čeho zapotřebí bude, obstará, ba i kuchařku zapatři. Zuá přy w městě wdowu po kancelistowi, která kuchni rozumí, a šsiroko daleko na wzácnější swatby a dobré wůle warit chodi. Tu chce po-

prošiti a přivezti, aby, když už něco býti má, bylo jak sluší i patří.

Sejnohova se poddala; chce činiti, jak manžel meli, neboť dobře ví, žeby marné bylo, proti jeho železné vůli se zpouzeti.

Druhého dne do devíti hodin věděla celá ves, že Sejnoha, co nově zvolený starosta, od neděle za týden bude slavit instalaci. Nemírovským to bylo něco zbrusu nového; byli žádostivi, co asi bude? a děti těšily se na instalaci, jako na komedii s pimplerem. Celed w Sejnohovu statku také se těšila, ale jinaké. Zvědělat od Venorky, že podstatou instalace bude slavná hostina, a domýšlela se docela důsledně, že při takové mele bez nějakého odpadku nebude, a že spolu s sebou také něco chytřejšího obližne. Proto těšili se všichni domácí zvláštním způsobem.

Jediný, kdo se netěšil, byl Šířek, starší čeledin, podivný to pták, jenž, s obecným hejnem nikdy netáhl, a všemu jinaké rozuměl. Byl sice cizopanský, ale s ruckadlem, s kosou i cepem uměl, že se mu nikdo newhromnal. Byl offacený, rád čítal, držel na kostel, mezi chasu nechodil, a nikdo na něho ani za mák newěděl. Sloužil u rozličných hospodářů, a ač ho všady rádi měli, přede nikde dlouho newhdržel, poněmadž zcela a úplně po jeho notě nikde w domě nechodilo. U Sejnohů byl teprvé první rok. S platem i se strawon byl docela spokojen, a přede prý kdesi, tussim před Čermákovým Wojtěchem, jímž jediným kamarádem, říci měl, že ve statku nezůstane, kdyby mu jamé lívance pekli, a služby ještě jednou tolik dá-

wali. Bylať mu nesnesitelnou hořpodářowa nadutost a drzká huba. K bezohledným nájezdům, jakých sobě Sejnoha na každého domolowal, dlouho mlčel; ale kdž jednou u přítomnosti Širíkowě také na pana faráře zabrouřil: strhl se náramný rámus. Širík se duchowního paštyře zastal, bez mála jako Čermák tehdy při velké obecné hromadě, a takovýchť řasel hořpodáři nastrkal, že jako pěn umlknouti musil. Od té doby dáwal Sejnoha před Širíkem na řeč pozor, ale měl na něho písku. Po-
chválil-li kdo hodného čeledina pro pořádanost a dobrou práci: Sejnoha nikdy nepřisvědčil, a wsseli-
coš proti Širíkowi namítal. Říkawal o něm, že jest opowážlivý, že k hořpodáři úcty nemá: a pať, žeby nejraději w kostele a w knížkách strčel, a s Čermá-
kowým Wojtěchem se sližal. Medržel prý by se s ním, kdžby teď w půl letě jiného čeledina odkud roziti bylo.

Od hodiny, co se Sejnoha starostou stal, připadalo Širíkowi, že se wssickni w domě rozumem pomínuli, a že mezi bláznů dále pohýti nelze. Sned jať za náwodem Swětličkowým Sejnohowa čeled nově zwoleného pana starostu na práhu domu uwítati měla, nechtěl se Širík tomu podrobiti, řka, že bláznit a nadutost jessťe wice nafukowat nebude. Uposlechl předce, stál mezi čeledi, ale přetlapowal, jako na žhawém uhli. Sať ale Lenorka německě blahopřání spustila, otočil se na patě a byl ten tam. Pať uzavřel u sebe, že se wssemožně straniti bude, aby chlubných a marných řeči w domě neslyšel, něčeho uaproti říci nemusil. Ale čemu ujiti hodlal, neussel. Při sli-

zeni sena vykládaly děvečky dělníkům na louce, jaká bude ve statku sláva, a že pantáta bude mít instalaci. Šířil stál právě na voze a rovnal; jak ale o instalaci uslyšel, mrštil sebou jak široký tak dlouhý do sena a smál se, jakoby ho wily lechtaly. Nemohl se ani utístiti, a posléze za nového opět smíchu propověděl, že se rád podívá, přijede-li také pan wikarius, a kdo asi při té selšké instalaci kázati bude.

Šest ve čtvrtek před instalací. V statku umývají, bílí, drhnou a cídí. Domáci ženské na podělání všeho nestačují; přijednaly si dvě ženy ze vsi, a všechny mají díla plné ruce. Přijela také již kuchařka z města, a tu teprvé nastalo pravé boží dopuštění. Snášeji krajáče a hrnce, sbírají smetanu, třou máslo s vejci, loupají mandle, přebírají hrozinky, tlukou cukr a strouhají perník. Všady jest plno kramů, a kdo do světuice vejde, jen přeláží. Šířil ani k obědu nepřišel; nakrmil honem koně, ukrojil si chleba, a hned zase na pole odjel. Ba ani Sejnoha nemá doma stání, a brzy po ránu odesel do města, aby hosti pozval.

Teprvé za tmy vrátil se domů, právě když čeleď u večere sedí, a jest celý uradovaný a blažený. Manželce vyřizuje poroučení od paní komisarové a vykládá široce, jak ho všady rádi widěli, ctíli, a na dvou místech až také pivo přednesli. Na instalaci páni přijedou. Pan okresní sice nemůže pro churavost; ale pan komisař, jenž wolbu řídil, zavítá dojísta, pať ještě jeden pán

š dvěma hvězdičkama, dva s jednou, a konečně tři páni diurnisté.

Sať poslední tři hodnostáře Šejnoha pojmenoval: dal se Šířík do hlasitého smíchu, až mu lžice s mlékem z ruky wypadla. Všichni nad takovou nespůsobností trnou a Šejnohu popadá hněv, až zrovna modrá.

„Čemu se to směješ?“ oboří se na čeledína, a oči jako svíce mu planou.

„Jsem vzácným hostům, jakých jste si nazval,“ odpovídá Šířík, a pořád se ještě směje.

„A co víš do mých hostů?“ zahřímá starosta hlasem hromovým, a bylo viděti, že jen uražená samolibost z něho houká.

„Ani toho nejmenšího,“ odvěti vyslychaný docela klidně. „Já toliko vím, kdo ti páni diurnisté jsou.“

„To já také vím,“ šeptá Šejnoha, znovu dopálen, že by někdo něco věděti chtěl, co by on věděti neměl. „Jsou to mladi páni, kteří svým časem také velkými pány býti mohou!“

„Netroufám,“ odvece Šířík. „Vždyť jsou jen takovi opisovači za denní mzdu, a mohloby se málem říci: kancelářští ná dennici.“

„Co že? ty mým hostům, pánům od úřadu, chceš špilati ná denniků? Ty nemrawo! ty nespůsob! ty ty ty!“ —

„On se všemu a každému posmívá,“ počala Venorka na Šíříka žalovati. Wám se také směje: že prý jste pořád proti kněžím, a teď že se pojednou do kněžských obyčejů pletete. Chcete

prý mítí instalaci, jako nějaký farář — jenom že prý, bez pana wikáriusa a bez kazatele.“

Šejnoha správně ruce, po celém těle se chvěl, a slova ze sebe vyraziti nemohl.

„Teď dost! teď konec!“ zařičel po chvílce, jako smyslů zbavený! „Sá hlava obce — a takové útržky, útržky od pacholka!? Klid se, na místě se klid — do smrti mi na oči nechod!“

„Když tak poručíte, s radostí,“ odpověděl Širík beze vzdoru i bázně, a od stolu vstával.

„Bez toho jest mi tady za posledních dnů tak, že ani volně oddychati nemohu.“

„Prýc, prýc, prýc!“ dupal Šejnoha jako posedlý, a pěstma potřásal.

„Siž jdu, a nemusí být zle. Mám ale u vás za půl leta službu — nechtěl byste mne dříve vyplatiti?“

„Spanělkou tě vyplatím!“ zuřil Šejnoha téměř bez sebe, a po všech koutech se ohlížel, jako by něco hledal.

„Nenaparujte se, pane starosto!“ smál se Širík již mezi dveřmi. „Není-li vám dnes do peněžité výplaty, nic neškodí; však, až uhlídám svou chvíli, já si pro mzdu přijdu.“

To pověděl dal s „Pánem Bohem,“ a odesel.

Všichni v domě zůstali jako opařeni. Šejnoha ještě dlouho po světnici promozoval skočnou, a Širík naložil truhlu na trať, ještě v noci se odklidil.

U neděli od božeho rána až přes poledne u Šejnohů z komína se kouří. Na plotně se vaří, v troubách se peče, na ohnišku se smaží.

Vibá vůně rozléhá se po celé návsi, a každému do nosu bije. Ženské dle příjemného zápachu hádají na jídla, jaká se asi ve statku připravují; mužští soudí, žeby stálo za to, dnes k Šejnohům na oběd se dát pozvat; a děti dorážejí až ke statku a nahlédají do šně jakoby na zvědy, nebudeli možné, na čizbu se dotřít. Než, tentokrát všem podobným choutkám sflaplo. U Šejnohovi nesmí býti, jako bývá o některé hluchnější svatbě Nemirovské; tam stolovati budou páni a tedy všecko musí stranou, coby jen zdaleka na staré feldské obyčeje upomínalo.

Kromě pánů z města jsou pozváni členové výboru, ze statkářů zvoleni, a ještě pět sousedů jiných, Šejnohovi zvláště milých. Všech hostův úhrnkem bude sedmnáct, i Šejnohu v ně počítajíc. Ke druhé hodině přijeli páni na dvou kočářích, a po nich hned počali se také sousedé scházeti. Šejnoha dělá hostitele až milo: pánům se kloni, sousedům podává ruku, a všechny do pokoje uvádí. Tam jest již prostřeno, a kuchařka z města by ráda, aby se bez prodlení ke stolu sedalo, poněvadž krmě jsou již připraveny, a dlouhým stáním mohly by snadně na chuti a dobrotě utrpěti. Stane se jí po vůli, a o půl třetí se již polívka rozdává.

Co se u Šejnohů hoduje, zastavilo se na návsi zrovna proti statku několik žen. Přicházely z požehnání, měly se právě rozejíti každá v jinou stranu: a že nebylo domluveno, zůstaly státi, aby z hovoru ohářek neudělaly. Mluvíly o instalaci.

„Wíte-li pať,” oslowila jedna wssechny své společnice najednou, „co ten nadutý holub wywedl? Wždyť ani pana faráře ke stolu nepozwal!”

„Ten to pěkně opravil,” odpověděla za ostatní jiná; „jenom že, na místě od hlavy, počal sedlati od ocasu!”

„Welebný pán,” soudila třetí — „o Šejnowu trachtinu myslim stoji, jako císař pán o homolku. Wždytbyť k tomu rouhači ani nessel.”

„Sá myslim, žeby šsel,” dodala ještě jiná. „Wždyť wssady a we wšem za příkladem Páně se řídí; a to wime z ewangelia, že Spasitel třeba s publikány stolowal, jen když nesmrtelným duššim mohl prospěti.”

„O, jest to zakutilec ten Šejnowa!” zahorlila opět první. „Saf ho znám, tož naschwál trachtinu wystrojil, aby jen příležitosti nabyl, k panu faráři nesselně se zachowati. Ale přála bych, aby se mu ta pompa náko hodně zbrýndala, a aby na místě sláwy trochu ostudy ze swých hodů odnesl.”

Co tak ženy mluvily, objevil se na náwsi chasník: měřil k Šejnowu statku, a musil zrowna podle nich. Krácel jaksi rozwrzaně, a zdálo se, že buď opravdu ochinelen jest, aneb alespoň ochmeleného dělá.

„Pro pána Jana!” zvolala jedna z žen. „Totě Širík, bývalý čeledin ze Šejnowa statku.”

„Sde náko ze šširoka,” divila se druhá. „Snad není chycen? — vždyť o něm nikdy slyšeti nebylo, žeby se čepem žehnal.”

Zatím chasník došel až k ženám a ukázalo se, že se tyto nemýlily.

„Pozdrav Bůh matičky!“ přivítal zdvořile, když byl asi na pět kroků od nich.

„Také tě Pán Bůh pozdrav!“ děkowały ženy. „A kam se to hrneš, Širíku?“

„Jdu k svému bývalému hospodáři.“

„Dnes tam nechod,“ varowały ženy. „Mejsi náko swuj, a jsou tam páni: mohlo by se ti třeba zle přihoditi.“

„Buďte bez starosti, matičky! Jdu za spravedlivou věcí; a pak, vždyť víte, propleptne-li člověk něco za rozpařeného mozku, nikdy za to mnoho neutří.“

Šel w skutku k Šejnohům; a ženy, když se za ním pokouřaly, šly domů.

Hosté ve statku nalezali se právě w nejkrásnějším růžovém rozmaru. Dobré krmě a různé pivo otevřely ústa i srdce. Baví se bez ostýchání, mluví důvěrně a Šejnohovi, jehož samolibost všickni dobře znají, mezitím každý něco milého řekne. Starší páni chválí jeho kuchyni a mladí Venorku, kteráž, vyfintěna jako ze skřínky, při stole obsluhuje. Všem se líbí: páni diurnisté podivně na ni očima mžourají, a kde jen možné, každý o její ruku zavádit se snaží. Také řeč s ní zavádějí, a němčinou ji nabírají. Widouce však, že to nejde, pouštějí od němčiny; než radi otci, aby dcerušku, třeba jen do krajského města, na rok na dvě leta do ústavu dal. Bude prý stát za tisíce, když taková znamenitá krása patřičně se vzdělá, která pak zajisté škvělé štěstí udělá

a udělati musí. Jeden z pánů diurnistů prohlá-
 sňuje, že si na ni počká; a druhý, pán o jedné
 hvězdicce, lituje, že jest již ženat. Šejnoha stojí
 na vrcholu blaha a slibuje, že Venorku na každý
 způsob do ústavu dá; ba zaručí se, žeby otcem
 nebyl, kdyby dceři bránu k takovým výhledům
 otevřiti nepomohl. O nějaké sto prý u něho
 není, a Světliceť dávno již k tomu radí.

Za nejbláznivějšího rozhovoru otevrou se dvéře,
 a na práhu stojí bývalý čeledín Širík. Kloní se
 jaksi nemotorně a slavné společnosti přeje ssa-
 stného a veselého posezení.

Šejnoha, jak jej ušel, vyskočí od stolu; a
 jakoby vraha před sebou viděl, zajetí: „Co chceš!“

„Přicházím pro zadržanou mzdu,“ odpovídá
 Širík hlasem perným a beze vši bázně.

„A to se opovažuješ dnes?!“

„Ano, dnes. Máte-li tolik peněz nazbyt, že
 se jako nějaký děkan instalovat necháte: vyplak-
 te pořádnému čeledínovi zadržanou mzdu!“

„Ničeho ničemný! Tak-li se mluví s hlavou
 obce u přítomnosti vzácného panstva?“ —

„Ano, aby vzácné panstvo vidělo, že ne-
 jste celý čincaný, jakým se děláte.“

Po těch slověch myslouznul Širík z pokoje,
 a vytratil se ze statku jako rtuť.

Šejnoha se octnul v náramných nesnázích.
 Wykládal, vysvětloval, omlouval se až do ochrap-
 tění. Všichni mu uvěřili, litujíce, že se taková
 výtržnost stala. Ale předesslý rozmar více se
 nenavrátil. Sedlo a pilo se sice dále, ale homor
 wážnul, a na místě zábavy nastalo nudění. Páni

po chvíli odjeli, sousedé odesli, a Šejnoha nad nezdarem instalace div wlasny z hlavy sobě nerwal.

Prání žensstin na návsi se wyplnilo: pompa se Šejnowi zbryndala.

VIII.

Úřadowání a sláwa Šejnowa.

Šejnoha, dočud jessťe starostou nebyl, neustále na swém předchůdci jezdil, a kusa cti na něm nenechal. Wssady mu wythýkal iprostacktwí a babstwí, úřadowání jeho měl za terč ússklebků a hrubých wtipů, a neustále se chwástal, že, až on se jedenkrát na wrch dostane, jináce bude bhwati. Dle toho wsseho nadáli se Nemirowssťi od nowého starosty, ne-li zrowna divů, alespoň věci podiwuhodných. Ono ale zatím kde nic, tu nic. Uplynuli dwa měsice, a o Šejnowi i o jeho působnosti wědělo se tolik, jako by ho w obci ani nebhlo.

Dálo se tať docela přirozeně. Nowý pan starosta po celé dwa měsice měl se sám s sebou co zabhwati, a tudy s úřadem se zabhwati nemohl. Slysseli jsme o něm, že za swého mládi byl welmi nedbalý a prostopássny žák. Cist naučil se chatrně a psát tolik, že se s bídou podepsati dowedl; a jessťe ten jeho podpis chudátko wyhlížel, jakoby kocka uasskrábala. S takowým podpisem při swé nyuějši hodnosti netroufal si wystoupiti. Bál se, že při samém úřadě swými klyhákny ostudy dojde; a tať nezbhwal, leč pořád-

nému podpisu se přiučiti. Světliček dal navedení a napsal vzorek, dle něhož Sejnoha podepisovati se učil. Aby práce byla kratší, křestné jméno se vynechalo; za to příjmení „Sejnoha“ bylo hodně roztažené, mělo na konci zamodrchaný ocásek, a vyhlíželo, jakoby z hbitého péra a od vypsané ruky pocházelo. Sejnoha měl kus perné práce, dříve než tak za vzorkem dovedl. Neflewil tomu. Smoždil a pachtil se do umdlení, každého dne celý arch samými podpisy pomazal, až konečně za osm neděl všechny těžkosti překonal, a podepsati se dovedl.

Tak sám s sebou byl hotov, uchopil se úřadování oběma rukama, a jal se opravovati, že z toho celou obec závrať pojímala.

Bývalý představený zastával a spravoval svůj úřad, jak uměl. Dobyčejné dopisy na okres hotovil sám. Byly ovšem choroucké, třetí čtvrté slovo znělo „jářku“ nebo „tento,“ a páni měli co dělat, aby se nějakého smyslu domakali. Zasmáli se nejednou, ale nicméně na dopisech přestávali. Bylo-li zapotřebi něco důkladněji napsati, zassel představený do školy, a pan učitel ochotně mu posloužil. Tak to chodívало, a šlo to. Teď však má a musí býti jináče. Na starostovi prý se nemůže žádati, aby jen úřadu sloužil; není času, zanedbal by hospodářství: a do školy choditi, milosti se doprošovat, do konce nehodlá. Musí míti k ruce obecného písaře a ten zase, poněvadž obci slouží, od obce svůj plat. Světliček bude písařem a za méně, než za sto zlatých na rok sloužiti nemůže.

Bývalý představený sloužil obci bezplatně,

a zastával svůj úřad zdarma, jenom tak za tu čest. K řízení na okres docházel pěšky, ať bylo jak bylo; a zdržel-li se na úřadě přes poledne, oběd ho také nic neštal. Vstrčil doma krajíc chleba do šosáku, a vyšed za město vyndal kuflu, a někde na mezi poobědval. Tak nadále býti nesmí. Aby starosta za všech nepohod deštěm, blátem a sněhem na okres se cwachtal: nikdo od něho žádati nemůže. Kdo mu nahradí, kdyby o zdraví přišel? A zdrži-li se za svou povinností přes poledne, nemůže rovně nikdo chtít, aby za oběd nějakou kůrkou se spočinil, aneb o hladovém životě do Nemirowa přes dvě hodiny běžel! Proto musí míti za své útraty od obce roční náhradu, a méně než sto zlatých vzíti nemůže.

Tak přibýlo Nemirowským s novým starostou o dvě ště nových výloh. Ale odkud tolik peněz vzíti? Lehká pomoc. Statkáři v Nemirowě plativali za minulosti z obecných pozemků činži; a co mohly druhdy, pročby nemohly uhní? Budou platiti, a co nad to scházeti bude, rozvrhne se na všechny příslušníky obce dle obvoju přímých daní!

Wzpouzeti je nic neprošpivá. Starosta může k své ruce písaře míti, může odměny za svou službu žádati: jenom když je dokáže, že obec na taková vydání dostatečných má prostředků. Sejnoha dokázal, že Nemirow bez prostředků není, a tudy svou věc také provedl. Sněvají se na něho ovšem statkáři i domkáři, a na předchůdce zpominají; ale co naplat? Není pomoci leč někde stranou, aby nikdo neslyšel, pohubovati, a platiti.

Sejnohovi se leccos doneje, kterať se wšse-
obecně smýššli, a nemálo ho dopaluje. Ušedlým
nemůže prominouti, že na býwalého představeného
wzpomínají: a domkářům mimo to ješště neod-
puštil, že při wolbě na něho nedámali. Za to se
wšsechněm, kde jen může, wšselijať mšti, ješšt ke
každému newlidný. a hrubý, a zwlášště domkáře
na potkáni peškuje a plíšni.

Ba na samého pana faráře dorostl. Býwalý
představený, kdýž nějaký ten rozwrh na obecná
wydání robil: duchowního pastýře po každé obessel
a wywětil. Pan farář takové wššady pro sebe
nežádal a nejednou sám k zapraweni obecného při-
spěwku se hlášil, odwoláwaje se na sprawedliwou
zásadu: „Stejná práwa, stejná břemena wšsem.“
Než býwalý starosta niššdy o tom šlyššeti nechtěl,
šoudě: že ten pakatyleť „jářku tento“ nestojí za
řeč, a že proň obec ani nešchudne ani nezbohatne.
Sejnoha wššak otočil jináce. On přý se drží zá-
kona, a nikoho ššetřiti nemůže. Seznam powin-
nowaných k zapraweni přirážky špišuje podlé
domowných čísel, a poněwadž na faře ješšt číslo
prwní: stojí pan farář po každé na seznamu w čele.

Nejššire ješšt s učitelem. Býwalý starosta při
wybirání daně po každé také šobotales šupominal,
a nedal oddechu, až každý swou částku zaprawil.
Učitel přicházal patřičně k šwému, a nedoplatků
za přišštolenými nebylo. Šináce šš počíná Sejnoha.
Wybiraje dan, o šobotálešju se ani nezmini. Dá-li
šdo, dá — nedá-li, nedá. Šo se takto sejde, ode-
ššle: a čím toho méně, tím radššsi ješšt tomu. Kdýž
pať učitel ššžuošst k úřadu podá: ošštouzi jej Sej-

noha u vyššího místa, že prý jest starý a neschopný, že požadavkům přítomné doby nepostačuje, a proto že přískolení platiti se zdrahají. Bez úředního zakročení ani za jedno čtvrtletí školné se nesejde, a učitel, jenž po třicet let se sousedstvem v pokoji žiti byl, teď na stará kolena z mrzutosti téměř nemoházi.

Takové jest úřadování Sejnohovo. Děla wšse o své hlavě, s wýborem se neradí: a swolá-li kdy členy wýborové, oni, bojíce se jeho wášnivé zbrklosti, raději se ani nesejdou. Při tom pak při wšsem jest marný a ctižádostivý, až mrzko. Nejraději slyší „mnohováženým panem starostou“ sebe nazýwati. Řekne-li kdo jen tak zhola „pane starosto!“ již se mračí; a když ouehdy kdosi se zmýlil, a „Sejnohem“ jej pojmenowal: utřhl se jako na řetězi: „Šádný Sejnoha! pan starosta.“ Takovým způsobem dokázal, že se mu téměř naskrze říká, jak si přeje: a on myslí, že na wtrcholu úřední sláwy se nalezá.

Wšsať wedlé sláwy úřední jestě jiná duha sláwy nad Sejnohem se rozklewula, duha sláwy rodinné.

Při třetím řízení po instalaci setkal se Sejnoha na úřadě s jedním z páni diurnistů. Rozprávla se řeč, a pan diurnista se optal, jest-li Lenorka již na ústawě? Nebyla, a Sejnoha se mrzel až jak, že záporně odpowěděti musil. Nechtěl wšsať podruhé w takové kassí uwiznouti, a tudy opravdowě na to pomyslil, aby se dcera do ústawu dostala. Zassel si schwálně do krajského města na wyzwěděnou, a velmi dobře pořídil.

Mějaká paní, wdowa po wojenským důstojníkowi; měla tam w skutku wychowací dívčí ústav zanonacěný, a holky z wenkoma welmi ráda přijímala. Učila je němčině, zpěwu a hudbě, a starší její sestra kreslení, francíně a jiným jessťe wědomostem, že Sejnoha ani wssěchno pamatowati nemohl. Za to za wssěchno i se strawou a s bytem platilo se dvě stě na roč. Sejnoha widěl wsse na wlastní oči, byl spokojen, dal záwdawek, a Lenorka za čtrnáct dní na to s patričnou wýprawou na ústav odjela.

Sejnoha trefil wýborně. Lenorka čini na ústawě neobhyčejný prospěch. Již za měsíc napsala rodičům německé psaničko, a po čtvrt letě obšírný list český, aby se pochlubiti mohla, co wssěchno již umí: Německy prý mluví, jakby bičem mrskal, a také do zpěwu a do hudby se pouští. Zpívati umí: „Liebe deine süßen Freuden,“ na klawiře hráti: „Mein lieber Augustin,“ kreslí, učí se zeměpisu a francouzských slowiček umí mnoho tuctů. Domů ale ani na náwstěwu nesmi až po roce, aby rodiče swými wědomostmi tím wice přetwapila.

Sejnohowic lidé jsou jako u wytržení, a konce roku dočkati se nemohou. To jedinké, čím se we své nedočkavosti potěšují, jest: že, až Lenorce roč dopadne, také Ferdáček na prázdniny přijede, a že pak své milácky budou míti doma oba. Ferdáček totiž dělá třetí latinskou, a dobře mu to chodí. Bloni sice mezi těmi, jenž z druhé do třetí postoupili, byl poslední; ale co z toho — každý nemůže býti prvním! Letos se mu daří wýborně, a kdy-

řoli domů o peníze píše. slibuje, že starostlivým rodičům velkou radost udělá.

Konečně ten loudavý roč přede uplynul, a Ferdáček i Lenorka jsou na prázdninách. Tak ty děti vyrostly! Ferdáček jest jen o poznání menší než otec, a Lenorka zrovna jako matka. S větším jim přibýlo krásy, a jsou jako malované. Městský šat jim utěšeně sluší, a umějí toho, žeby člověk neuvěřil. Matka z nich oči nespustí; a když tař spolu rukou w ruce po světnici se procházejí a německy rozprávějí: pláče jako děčko. Ba ani tatík, jař jest twrdý, za takových okamžení zdržeti se nemůže, aby neoslzel. A čeleď ta pro jamý obdiv jest jako zpitomělá.

Ferdáčkowi a Lenorce se již newyklá: říká se jim „woni.“ Také se wice swým obyčejným jménem nejmenují. Ferdáček sluje „Ferdí,“ a Lenorka „Lori.“ Zni tař sice kratčejí, ale tíže se pamatuje. Čeleď neustále se mate, a nemůže to dowěsti, aby swého domácího syna i dcerku nynějším jménem pojmenowala. Chce říci Ferdí, a wybleptne „Fedri;“ chce říci Lori, a řekne „Řoli.“ Dostane výpeř, sama na sebe se mrzí, chce si dáti pozor; ale, jař přijde do opravdy, znouwu se mylí a mate.

W Nemirowě uznává se wůbec, že Sejnohowic děti jsou pěkně zrostlé a sličné; ale nikomu se nelibi, že si wykračujou uadutě, jako páwi, a žádného si newššimají. Nejwice wšřař dopaluje každého, jař se w kostele chowají, ač tam málo řdy přijdou. Ferdáček stojí w prostřed kostela: u pilíře se založenýma rukama jako sloup, a jest w kolenách tař neohybny, že ani při pozdwihowání pořádně

neklekne. Lenorka zase buď zemluje a se směje, aneb z dlouhé chvíle manželky potahuje, parádu na sobě rovná a živá. Jest viděti, že oba úcty pro štánek Boží nemají, poněvadž jim hned za let děckých od rodičů do srdce wstřipena nebyla. Horší se nad tím přítomní wšickni, mnozí reptají hlasitě a myslí, žeby bylo líp, kdyby ta nepřikladná cháska raději doma zůstala, a Pána Boha hněwat nechodila.

Obecný pastucha, domkář Swrček, šwěřil kostelníkowi, že ten mladý lid snad na školách tať se káží; ale kostelník odporowal, twrdě, že tím školy winny nejsou, a že na wswětlení wšeho jen zapotřebí wzpomenouti na staré přísłowi, řkoucí: „Sablko se od stromu daleko nezaťulí.“ A jiný domkář, jenž se právě k řeči nahodil, propowěděl takto: „Prálbych, aby byli mými dětmi: jábych je wyléčil!“ A k těm słowům tať podivně rukou zasserowal, jakoby kozich wyklepáwati chtěl.

Tať ať w středu prázdnin zawítali k Šejnohům hosté. Dwa spolužáci z okolí nawstřiwili Ferdáčka. Byli sice mnohem menší než on, ale jináče čiprní hosi a chytré hlavický. Přinesly s sebou knížky, w nichž rozličné čtverácké kousky a šprýmowná říkání otisťěny byly. Uměli toho z paměti hromadu, a welmi pěkuě znali přednášeti. Tať Ferdáček a Lenorka každý po jednom kousku se naučili, a w neděli odpoledue způsobili domácím pěknou zábawu. Zpíwali národní písně a přednášeli ta říkání střidawě: a wšsem přítomným welice se líbilo. Děwečky to rozpowídaly po wsi; i bylo po celém Nemirowě mnoho mluwení a diwení, a

kdo právě nepamětlivě, jak se Ferdáček a Lenorka v kostele chovají, soudil, že Sejnoha s dětmi terno udělá, a svým časem nemalé radosti na nich se dočká. Šťastný úspěch a hluchá chvála dodaly studentům chuti, že se na jiné mnohem nesnadnější podniknutí odváží. Na mlatě v stodole u vrat zbudovali s pomocí dvou nádeníků výstupek z prken. Brata oměšeli kartounovými prostěradly, pobočná křídla upravili z vozových plachet, a všecko pak, jakož také patro shora, chvůjí, ratolestmi a kvítkem vřeslikař ozdobili. Vypadalo celkem jako velká otevřená bouda, v jakové židé pod zelenou sedají; ale vlastně znamenati mělo divadlo, jenom že bez opony a jiných ještě podobných příslušností. Potom dali se studenti do opisování a do učení, a — v neděli odpoledne bude představení. Aby nebylo bez obecenstva, o to postaraly se děvečky. K jich návěští, co se na mlatě dítí bude, sešly se chasy a děti plná stodola, a nikdo toho nelitoval. Studenti na výstupku natropili tolik selmowstwi a kudrlinek, že se posluchači smíchem div nepotrhali. Když se po skončené hře rozházeli, jevili malí i velcí opravdivou spokojenost; tvrdili, že taková komedie se živými figurami jest daleko nad pimprle, a nejpěknější při všem bylo právě to, že se nemybíralo.

Lenorka také měla ve hře úlohu, a ona vlastně, jak všichni domácí jistili, nejvíce se významovala. Dělalala nějakou velmi vzácnou a urozenou paničku. Všichni se jí tam na výstupku klonili a kořili: a ona tak bradičku vypínati, nosiček krčiti a po panísku fňoukati uměla, jakoby z nějakého zámku byla

utekla. Šejnohova směřila manželovi, žeby toho w holce nikdy nebyla hledala, soudila, žeby naprosto zbytečné bylo, aby za ni na ústaw jessťe dále platiti měli. Umi prý již tolik, a tať sobě po pausku wěsti zná, žeby třeba nějaký pan baron pro ni přijeti mohl. Šejnohovi tať tať přicházelo; a kdýž sám Swětliceť doložil, že se Lori čtením románů i doma w němčině utwrditi a jináče wzdělati může: zůstalo na tom, že na ústaw wice nepůjde.

S Ferdáčekem byla jiná. Ten doma zůstati nemohl, a hned po swatém Wácslawě na školy se chystal. U wečer před odchodem tať za řeči prohodil, že newi, nezůstane-li w třeti latinské učit? Šejnoha, newěda čeho sobě ze slow synowých wybrati, optal se, co to znamená, žeby we škole, již právě odbyl, měl zůstati učit? A Ferdáček powěděl, že si pan profesor obyčejně nejlepšího žáka k ruce ponechá, aby mu za příštího roku při wyučování pomáhal.

Šejnohovi newidělo se býti wěci nepodobnou. Pamatoval jessťe ze swého mládí, že učitel, kdýž někdy z třídy odejiti musil, po každé některého nejlepšího žáka ustanowil, aby zatím pozor dáwal a s dětmi odříkával. Žeby Ferdáček taťto wypomáhati mohl, nepochybowal ani dost málo, kdýž powážil, jať wýborně w třeti latinské pochodil. Dwsseni wyswědčení synáčkowo newiděl. Ferdáček nechal kufr přes prázdniny w městě, zarownal wyswědčení do kněh a tať na ně zapomněl. Bylo wssak wýborné! Ať jaťby nebylo? Wzdýh po celý roť psal domů, že rodičům radost udělá; a ostatně po těch kouscích, jež se swými

druhý v prázdninách myšlel, i slepý poznati mohl, že ve škole velmi dobře obstáti musil. Nerozcházel se tudý Sejnowi o nic, leč aby Ferdáček, zůstane-li učít, o rok ve studiích nepřissel. A Ferdáček pravil, žeby rokem na to vzal dvě školy najednou, a tať žeby vssecko v pořádek uvedeno bylo. To se tatíkovi jaksi nelíbilo; a otázal se ještě syna, bude-li za svou práci nějaký plat míti? Když Ferdáček odpověděl, že nikoli: zasmussil se otec, a již tať také nedůvěra v něm budití se počala. Řečikal sice nic, ale druhého dne před odchodem přimlouval synovi, aby neučil a panu profesorovi se opřel. Ale Ferdáček namítal, že, kdyby pan profesor na něho si usmyslil, pomoci nebude; a dle vsseho, co ví, že bezpečně učít zůstane.

Po odchodu synovu nedůvěra otcova teprvé vzrostla, a plnou hlavou vrtochů mu nadělala. Bylby hned za tepla k Světličkovi na poradu pospissil; ale ten za nějakými svými smějdy právě byl odessel, a na celé dvě neděle na dovolenou od pana starosty se odpustil. Tať dlouho Sejnoha se svými heblaty v hlavě choditi nemohl; a poněwadž mezi tím za příčinou úřadu do okresného města jíti se mu událo, zastavil se u hospodského, o němž věděl, že tať synka na studiích má. Sejnoha na hospodě obědval, a při jídle s domácím pánem se zahovořil. Neč brzy přissla na studenty, a jakáť s nimi starost — až konečně za vhodně příležitosti Sejnoha prohodil, že jeho syn letos nepřissel zůstane učít.

Pověděv, oč mu vlastně šlo, poslouchal

s napnutím, co hospodský řekne. Hospodský neřikal nic a toliko se ptal, kde aneb toho pan sstudent učiti má? Tak se ale Sejnoha se všim do podrobna pochlubil, dal se milý hospodský do smichu, až se za boky popadal.

„To musí být kopa ten váš pan sstudent!“ zvolal posléze, když ho smích přestel. „Matlapaná kopa! Strahu vám ukázal! Propadl, musí opakovat a vám namaluje, že bude učiti! Hahaha! Ale nápady má, chytroš jest, učiněný jurista!“

Sejnoha neměl již v hospodě žádného stání, a tihl domů, jako opárený. Mrzel se na Ferdáčka, že ke vši škodě ještě tatíka za maskaru ustrojil, a bylby se naň snad rozhněval, kdyby jej příliš rád neměl. Pomrzelo se, nabyl klidnější mysli, a počal uvažovati, co všedko hospodský o Ferdáčkovu nápadu řekl. Za chvíli sám synovu wtipu s úsměvem se obdivoval, myslil, že třeba za nejhoršího případu roč není věčnost, a troufal, že hospodský také všedko věděti nemusí a konečně mysliti se může. Tolik ale bral za jisto, že Ferdáček, ať již opakuje anebo učí, jest a zůstane kosem, z něhož, jak ani hospodský nepochyboval, svými časem kapitální jurista bude, a býti musí!

IX.

Odvod.

Na Širika, svého někdejšího čeledína, zanevřel Sejnoha záštim neukojitelným. Nemohl nijak zapomenouti, že prý takový otrok a cizopanský po-

běhlí slavnostný den páně starostům zneuctiti a slávu instalace pospiniti se opovážil. U každé příležitosti vyhrožoval, že to Širíkovi nedaruje, kdyby jeden na světě byl; a v skutku také nedaroval.

Širík byl sirotek po rodičích chudoučkých. Otec mnohá léta sloužil za čeledína a matka za děvečku v Olesné, osadě to od Nemirova kolik hodin cesty vzdálené, a k jinému okresu příslušící. Když se za sebe dostali, najali si byt u bývalého hospodáře v susedně, a chtěli se živiti nádeničkou prací. Do počátku štroumnického hospodářství přinesli málo, a vsedku svou naději zakládali na nezvratném přesvědčení, že má Bůh více, než rozdal, a kdo se Boha nespusti, že jej Bůh neopusti. Za takových zásad a při pilné práci, již oba od maličkosti byli uvykli, mohlo se jim dosti dobře dařiti; ale člověk mini a Pán Bůh mění! Při kácení a obdělávání dříví v panském lese přišel otec Širíkův k ourazu, že ho z místa odnésti musili. Za několik dní potom skončil, a Širík teprve po pohřbu co sirotek se narodil. Ubohé vdově nezbývalo, leč že opět do služby musila; nemohla však dlouho místa vyhledati. Hospodářové ohlíželi se na sirotka, a o děvečku s takovým přídavkem nestáli. Konečně přede místa se doprosila, ale musila přistoupiti na výminky, jaké se jí právě podávaly; a kromě stravy pro sebe a pro dítě, ač byla dělnice statečná, dostávala na penězích asi tolik, co nějaká husačka. Poroučela vsse Bohu, snáštěla, čemu ujíti lze nebylo, a jedinou náhradu za vssecken úkor života,

jako také útěchu w souženich nalezala we svém milém dítěti.

Chlapec byl zdrav jako ryba, rostl jako z vody, a pod vedením nábožné, celou duší Bohu oddané matky hned záhy w křesťanské zvedenosti utěšeně prospíval. Do tří let svého věku uměl se modliti a modlil se rád, poslouchal na slovo, a jak se mu přikázalo, na vlas se zachoval. Byl w každém ohledu dětí hospodářových daleko lepší, a wzdor tomu od nikoho, kromě od matky, w lidného oka na sebe newiděl. Wšadych ho odstrkowano a škádleno: a někdy ani matčina přítomnost zabrániti nemohla, aby sužován nebyl. Chlapec, ubožák, zprvu plákal a matce žaloval; kdych ale matku na místě wší náhrady jen slzeti widal, a k trpělivosti napominati slychal: umyhl takowému s sebou nakládání, a myslil, že jinaké býti nemůže. Bolelo ho ale předc, a jakási kyselost k lidem do srdce se mu wloudila.

Nejhůře se dalo, kdych přišla doba, kde školu navštěwovati měl. Hospodář ani slyseti nechtěl, aby syn děwky do školy chodil. Má prych raději zvykati práci, a hodným čeledinem i dobrým dělníkem také bez školy prych může býti. Ale matka nijádným způsobem chlapce bez školy nechati nehodlala. Chtěla raději své místo opustiti a jinde třeba toliko za stravu sloužiti, jen aby Širík do školy směl. Pewnou wůli konečně synowi do školy pomohla, a chlapec, že w domě mnoho dobrého nezakouffel, celým srdcem ku škole přilnul. Učil se dobře, a stal se brzy nejlepším a tudych panu učiteli nejmilejším žákem.

Bo škole, jak jen mohl a seč byl, při práci w domě pomáhal, aby hospodáře, pro školu pořád ještě rozmrzeného, na se udobřil; ale na dobro toho nedowedl.

Než při větší chuti k učení školu do konce newychodil. W desátém roce svou po Bohu na zemi jedinkou přítelkyni, dobrou matičku, ku hrobu doprovodil, a pak již sám o sebe starati se musil. Hospodář, snad hlavně k vůli škole, o něho nestál, a Širík wyhledal sobě místo pasáka w přespólní osadě. Ze byl do práce jako šidlo, stal se brzy pohůnkem, a w šestnáctém roce již čeledínem.

Pamětliv napomenutí matčiných a dobrých naučení ze školy, byl mládencem nábožným a bezúhonným, dělníkem svědomitým, a wedlé božího kostela bylo čítání z nábožných a poučných knih jeho jedinkou zábavou a útěchou. Bylťe celý řádný, ale newlidnost, jakéž za svého pacholectví wice než chleba zažil, předeč bez škodlivého wplywu na jeho povahu nezůstala. Ze sám žádného showění neužil, stal se rovněž k lidem a zvláště k jich wadám neshowiwavým; a kde sebe menší nezázně w domě znamenal, tam we službě nezůstal. Proto měl míst mnoho, ač ho odnikud rádi nepouštěli. Tou příčinou také nadutošť Sejnohowu sněsti nemohl, a k powědomému wýstupu na pokoreni hrdého starosty zawěsti se dal. Za to ale zle utrpěl.

Poněwadž Širík ze svého rodistě záhy byl odesel, a pak na rozličných i vzdálených místech we službě se nalezal: wypadalo tať, jakoby k žádné obci nevatřil, a napolou ztracen byl. Šdnž

podlé věku k odvodu se měl starvěti: v Olesné, kdež se byl narodil, o něm newěděli; jinde zase, kdež právě mešťkal, že příslušníkem obce nebyl, do seznamu starvěti se majících jej nezapsali, a tak se stalo, že odvod Širíka naprosto minul. On sám vojenské službě se newyhýbal; ale kdž na něho nedošlo, byl také spokojen, a o bílý kabát se nedral. V Nemirově o tom o všem newěděl nikdo. Širík se tím nechlubil — a předc úhlavní jeho nepřítel, sám kozel mu jak, všeho se dočienichal. Sejnoha věděl o všem, měl zbraň proti Širíkovi v ruce, a čekal, jen co odvod vypsán bude.

Odesed od Sejnohův našel Širík v Nemirově hned zřovna jiného hospodáře, a také za příštího roku na novém místě se držel. Tak zůstal pod moci svého nepřitele. Sejnoha si mnul radosti ruce, a také se pochlubil, že Širík vězi v pasti, a že nad ním sřlapne, dřive než se naděje. A věru ono také sřlaplo.

Hned jak odvod vypsán byl, Sejnoha, uhlídam svou chvíli, podal zprávu k úřadu, že má v obci psance, který až dotud, z místa na místo přebíhaje, povinnosti vojenské osřemetně vyhnutí se dowedl; a neopomenul přidati, že ješt to člověk nebezpečný a smělý, a že na jeho zatknutí pout a zakřočení četnictva bude zapotřebi. Za takovým udáním četníci se dostavili, a starosta ochotně za vůdce se jim postavil. O pravém poledni wloudili se zadními vraty do statku, kde Širík sloužil, a wessli do světnice, kdž domácí právě u oběda seděli. Sejnoha hned na práhu powyšřeným a instivým hlasem jal se oznamovati,

že Širika, co psance před odvodem prchajícího, jménem zákona zatýká, aby na patřičné místo dodán býti mohl. Širik se zvedl od stolu bez odporu a byl ochoten jiti, kam mu bude nařizeno, toliko proti onomu nařknutí se ohradiv, jakoby před odvodem byl utíkal, Bohem se dotládaje, že mu dotud, stavěti se, poručeno nebylo. Užřev pouta, ujistňoval svou cti, že na nic odbojného nepomýšlí, a prosil, aby se mu násilí a hanba zbytečně nečinily.

Toho však se nedoprošil. Musil w poutách přes celý Memirow až na úřad, a tamodtud hned nazejtří se zvláštním dopisem do krajského města jest dopravěn.

Poněwadž pať za vypsaného utíkanca byl pokládán, a s takovým po zákoně okolku se nedělá: stalo se, že bez dlouhé prohlídky k pýchotě jest odveden.

Leď počala býti w Memirowě před Šejnohou hrůza. On sám na celý splaw se chvástal, že mnoho může, že jeho ruce daleko dosáhnou a hrozil, že s sebou od nikoho žertovati nedá, dávaje na srozuměnou, aby z toho, co se stalo, naučení a výstrahu každý sobě vzíti hleděl. Memirowští, alespoň mnozi, myslili opravdu, že Šejnoha odvodem vláadne. Dtcové, kteří práwě syny k odvodu měli, od oné chvíle ani pomyslením o Šejnohu zavaditi sobě netroufali, a o jeho přízeň všelijak se ucházeli. Stalo-li se pať, že synek z některé rodiny, na niž Šejnoha s kopce měl, náhodou k wojsku jest odveden: tuť

pořádě jen dlouhým rukou Šejnohým se přičítalo.

Od Šiřilovy nehody již po šesté se bude odváděti, a Šejnoha dotud starostuje. Uhůta na obnovení obecného zástupitelstva již dávno prošla, ale ono pořádem zůstává při starém. Lidé soudí, že bude Šejnoha starostou doživotným a přáli-by mu tak, kdyby jen těch strachů při odvodu z něho nebylo. Na letošní odvod čeká se zvláště s velkým napnutím. Přejde na Čermákovíc Šana, aby se stavel. Neprátelství Šejnohovo k Čermákovům jest každému známo, a soudí se vůbec, že Šan za všecko, co kdy otcové spolu měli, bez pochyby odnese. Šanovi nikdo zlého nepřeje, proto že jest hodný zachovalý hoch, že všemu mladému lidu za příklad býti může. Není, kdoby ho již napřed nelítomal; a zvláště chudí, kteří v každé své potřebě u Čermáků v celé vsi nejsnáze se obejdou, a v Šanovi pořádě přimluvcího shledávají: nařikají hlasitě a vyhrožují, že na Šejnohu kletbu povedou, jestli dobrého hochu zkaží.

U Čermáků také vědí, že Šanovi dvacátý roč dopadá, a že za přístího odvodu staveli se musí. Šana rovně tajno není, co na něho čeká; ale nedělá si z toho, ba ani smutné tváře neukáže. Otec Čermák, jehož klidnou mysl nic na světě rozehvěti nemůže, leda-by mu kdo na příklad jeho nejdražší, na svatě náboženství, drzou rukou sáhnouti chtěl, těší se zmužilosti synově, a děkuje Bohu, poněvadž wi, že pravá statečnost jen ze živé víry a z oddaného odemzdání se do

můle Boží pochází. Proto nejví žádne sklícenosti, ba naopak, zvláště když s Janem hovoří, nad svůj obyčej mluvnějším a sdilnějším bývá. Sínáče jest se ženskými. Matka bývá smutná, a jest-li o samotě, začasté slzi. Také bývá s Barusskou, která zatím za pannu dospěla, nezřídka v přístěnku. Mladší děvečka a Barusscina nerozdílná přítelkyně, pastuchova Werunka, příkrade se za nima: potom dlouho wespolek tajně mluví a šeptají, a téměř po každé s oslzenýma očima wyjdou.

Sám dobromyšlný wezdy weselý čeledin Wojtěch od nějakého času chodí, jakoby mu byl někdo umřel, a když na Jana, sličného a složitého, pohledne: honem se odvrátí, a rukávem přes oči přejede.

Siz jest odvod ohlášen. Pan farář wypisuje z matrice chlapce, kteří, dokonawše dwacátý rok svého věku, do první odvodové třídy náleží. Dossed k Janowi, odloží péro, sepne ruce, zamysli a zarmoutí se. Nečini tak, žeby snad Jana litoval, wždyť staw wojenský za čestný a záslužný pokládá; ale rozjímá, jak ten čas utíká. Nemůže mu do hlavy, že Sakoubkůw Honzicek již stawěti se má. Na otce se pama-tuje, jak ještě do školy chodil, jakoby wčera: synůw křest tak živě na myslí mu tane, jakoby dnes — a ono tomu již tak dávno! Dlouho o tom rozjímá, diví se, že dotud žiw i k zastá-wání spráwy duchowní schopen, a z pohnuté dusse Bohu za milost nezaslouženou děkuje.

O odvodu wo celé wsi se mluví, a Čer-

máková již také déle mlčeti nemůže. Neulehčí-li sobě, srdce jí pukne. Zajde tudy za Sanem na sroubek a, překonána citem, synovi zrovna kolem krku padne.

„Dítě! dítě!“ zakvílí úpěnlivě, „budeš-li ty vojákem, já toho nepřechám!“

San jest pohnut, chvěje se po celém těle, ale přemáhá se, a popatřiv matce v oči s tváří jasnou, dí: „Maminko! vždyť by nebylo nic zlého. Býti obráncem vlasti a královského trůnu, jest zajisté krásné a vzácné před Bohem i před lidmi.“

„Nemluv, nemluv tak!“ vzpírá se rozlítostněná matka. „Však ouo ti, jak se děláš, u srdce není; a říkáš tak, jen abys mne potěšil.“

„Živou útěhou bych vás neklamal,“ brání se San slowem opravdovým. „Zá si stavu vojenského skutečně vážím; a bude-li vůlí Boží, abych členem toho stavu se stal, uposlechnu s radostí. Pamatuji si z jednoho kázání průpověď, kterou co živ nezapomenu. „„Spojme vůli svou,““ pravil náš stařícký otec duchovní, „„s vůlí Boží tak, abychom vedlé vůle Boží jiné vůle neměli; a pak, ať nás potká cokoli, vezdy vůli svou naplněnou shledáme.““ Od toho okamžení jest vůle Boží vůlí mou, a od té doby pro mne nic zlého ve světě nestává.“

„Ty jsi celý tatík,“ zabědomala matka odcházejíc. „Dáš člověku odpověď, že umlknouti musí; ale proto srdce předc boleti nepřestane.“

Po večeři, když vssetko v domě ulehlo, chtěla Cermáková promluvit s manželem. Tu dobu volila vezdy, když něco důležitého na srdci

měla. Tať učinila i tehdy, a bez ošolků počala, jak následuje:

„Chlapec se má stavěti a ty, jakoby se tě netýkalo, ani se nezminiš!“

„Chtěl jsem právě o tom počítí,“ odvětil Čermák; „ale ne tať k vůli chlapci, jako k vůli tobě, poněvadž vidím, že již po delší čas nemoudrým hořem se užíváš.“

„A co hodláš učiniti,“ wyzvídala Čermáková na manželi, „abys dítě, jediného syna, zachránil a mému hoři ulehčil?“

„Kde zákon velí, tam občanu činiti nezbyvá, leč aby se tiše a s patřičnou úctou podrobil.“

„O, zlý to zákon, kterhž nikoho neseťří!“ zahořekovala žena, starostí o syna celá zmatená. „Sindy bývalo líp! Všefco se pěkně i prostředkovalo, a pan vrchní synka ze statku tať snadně nedal.“

„Obrat svou řeč,“ poučoval manžel, „a u samé pravdy se octneš. Nynější zákon jest všem stejně spravedlivý, a jiného od zákona žádati nesluší.“

„Když tať myslíš, s Pánem Bohem. Ale aby jsi se chlapce naprosto neujal, snad předc neučiniš? Mohl bys promluviti se Sejnou.“

„Nebud bláhova!“

„Tať pomáhej jináče a nelituj něčeho.“

„Kateřino!“ pohrozil Čermák prstem, „ani v úzkosti mluviti nesluší, začby se člověk při zdravém rozumu hanbiti musil. Já do smrti nikoho pokoušeti nebudu, aby mně k vůli za mizerný peníz svědomí prodal!“

„Tedy žhola ničeho neučiniš?“

„Učiním všechno, čeho bez porušení Božských i lidských zákonů učiniti lze. Padne-li na Sana, aby wojákem byl, a bude-li zbabelcem, žebý nechtěl: vyplátím jej! Dvsem hotových tolik pohromadě nemám, ale vypůjčím je; a syn, až někdy po mně hospodařiti bude, nechať cenu své nemuznosti sám splatí.“

Tím bylo domluveno, a matka, že naději kmitati viděla, poněkud se upokojila.

Chlapci Nemirovští se vrátili od losování, San vytáhl číslo dosti nízké, a zítra bude odvod. Sned odpoledne jest plná veselí pomůtky a zpěvu. Chasa, stavěti se mající, byla v hospodě, podnapila se a teď pomůtkuje a zpívá. San mezi lomozničky není a styděl by se, tať nemoudře šobě počínati. Však ani ti, co jich na návsi jest, všickni stejně nedokazují. Nejhubře rádi dva trpasličí, kteří napřed vědi, že wojáky nebudou. Jeden nemá ani patřičné míry a na pravou nohu napadá. Druhý má vysedlou pravou lopatku a na levém oku bělmo. Ti dva vyvádějí nejvíce a každému, kdo jich potká, hulákají v oči: „My za vás potáhneme do boje, za vás se musíme potýkati!“ Každý tať od nich přijat s úsměchem, až konečně uhodili na Sanka v osobě obecného pastuchy. Ten, slyše chvastavé pokřikování, ozval se a řekl: „Vy dva toho asi spáříte! Vy abyste se takhle dostali pod generala Samálka k papáčekovskému pluku, kde bramborami a knedlíky nabíjejí!“ Hosi k wojně podobnějšší dali se do smíchu: mají dva trpasličí mullki a odtihli z návsi, jakby je byl pes ukousnul.

A večeru také Jan ze statku se vytratil a zaměřil do vsi. Sde kolem hospody a nezastaví se, pomýkající chas z daleka se vyhýbá, a kráčí přímo k faře. Vstoupiv na siň, dává se důstojnému pánu opovědět. Jest předpusštěn na místě a prosí duchovního otce, aby zítra na jeho úmysl mši svatou obětoval.

„S radostí!“ odvěti pan farář. „Ale úmysl svůj, milý synu! musíš vyložit, abychom, chtějíce Boha ctít, jeho nejsvětější jméno třeba nelehčili a nežádali, co by proti Jeho svaté vůli bylo.“

„Právě tentě úmysl můj,“ odpovídá Jan, „abych se stala vůle Boží; neboť nejsvětější vůle Boží jest spolu vůli mojí, tak že, kromě co Bůh chtíti ráci, nechci a nežádám ničeho.“

„Výborně tak!“ volá duchovní, radostně překvapen. „Na takový úmysl vroucně se Bohu pomodlím. Dárek tvůj rozdělím mezi chudé, aby se na modlitbě spojili s náma; a buď jist, že se vůle Boží stane, a cokoli tě potká, že na oslavu jména Božího a k spasení tvé duše prospěje.“

Tak pověděv, požehnal Jana znamením svatého kříže na čele, a laskavě od sebe propustil.

Máno vychází z Cermátova statku celý průvod. Jan hned na úsvitě oděšel k odvodu, aby příkazanou hodinou na místě býti mohl; a teď vsiickni domácí kromě starší děvečky, která zatím dům opatruje, ubírají se do kostela na mši svatou.

Po celý pak den jest ve statku jako v hrobě. Vsiickni jsou sčliceni, nemluví, nepracují, nejedí a toliko, když pozdní odpoledne nastalo, zraťy

bolestně toužebnými z oken vyhlížejí, brzy-li Šan se ukáže.

Konečně zavzní mužské kroky na náspi, a všem kromě hospodáře zatají se dech, švirá se hrdlo, že by nikdo ani za stovku srozumitelného slova povědět nedovedl.

Otvírají se dvéře, Šan wstoupá do světnice. Není šnuten ani wesel, a mnohem usedleji než jindy vyhlíží.

Smeknuw na prahu, pozdrawuje wážně: „Pochwálen buď Ježíš Kristus!“

„Na wěky wěkůw buď pochwálen,“ odpowídá otec sám jediný, a hned se táže: „Šať jest, milý synu?“

A Šan odpowídá zwučně: „Stala se wůle Boží, jsem wojákem!“

K těm šlowům rozlétne se po světnici pronikavý wýkřik, a matka omudlewšši, u stolu se kácí.

X.

Šsaní.

Nic tať honem tolik powyknu w Remirowě ne-nadělalo, jako odwod Čermákowic Šaua. Aby jediný šynek z weské žiwnosti měl nositi bílý kabát, nestáwalo paměti. Tudy nebylo dimu, že takowá událost, neslýchaná a newídaná, všem bez rozdilu mozkiem wrtala. Bralo se wůbec za jisto, že se tať šauo sebou nestalo, a wina ščítala se hlavně na Šejnoku, co známého nepřitele Čermákowa domu.

Wedlé Šana litowánoť zwláště Čermákowé.

Wědělo každé děcko, že ubohá matka ušlyšewšii, kterať se synem se stalo, jako spalek omdlela, a že dotud pówážliwě churawí. Aby na dobro se zotawiti a z nemoci wybřísti měla, pochybowáno wesměš. Teď prý marodi přecházejic, ale až na Šana přijde, aby k pluku se dostawil a jako nawždy z domu odesšel: pať bezpečně ulehne, aby wice nepowstala. Tak a podobně lidé soudili, a co nejhorššiho, předpowidali. Zatim ale bohudik tak zle ještě nebylo.

Cermákowa owšsem, jať známo, k zvěsti o synowu odvodu omdlela, a přissedšši k jobě pro nesmirnou šlabost ulehnouti musila; ale proti nemoci našlo se léku.

Cermák, o zdrawí manželčino upřimně pečliw, powolal Šana k lůžku nemocné, a opravdowými slowy se wyjádřil, že jest hotow, syna pro matčino upokožení ze služby wojenské wykoupiti. Cermákové pojednou tak se ulehčilo, že sama bez pomoci na lůžku se posadila, a s rukama šepjatýma na syna zraků swých upřela, jakoby prosic, aby zámyslu otcowu se podrobil.

Mez Šan, ač mu dobré maticčky od šrdce líto bylo, tak učiniti nehodlal. Wyznal upřimně, že proti wůli Boží, kteraž jej k wojenskému štawu powolati ráčila, býti nechce, ani žádati uemůže, aby k wůli němu žiwnost zbytečně zadlužena býti měla; a prosil rodičů snažně, aby mu přáli wojenského žiwota zkusiti, dokládaje, že, kdyby na wojně obštáti nemohl, na wyplaceni wězdy dosti času bude. Otec byl špokojen; ale matka, ač řeč Šanowu rozumnou býti poznáwala, nicméně neustala doléhati, aby syn na wojnu raději ani nepomýššlel, a bez

zkoušky zrovna pětně doma zůstal. Teprvé na opětnou a opětnou prosbu Sanovu, vojensstiny na nějakou chvíli zkusiti, synovi povolila, jsouc přesvědčena, že vůbec možné není, aby se komu líbiti mohlo, wojákem býti; i doufala jistojistě, že Jan, až komisáreš okusi, sám ještě rád prositi bude, aby mu otec z vojny pomohl. Takovou naději posilněna, hned přístího dne opustila lůžko, ac w srdci se kormoutit nepřestala.

Když pak za několik dní přišlo nařízení, aby se Jan za svým plukem do pewnosti odebral: strhlo se w domě hnutí, onomu po odvodu téměř docela podobné, a hoře ubohé matky bylo nekonečné. Ale tentokráte Jan sám o to se přičinil, aby matka svému hoři nepodlehla. Byl vesel, vykládal se smíchem, jak se na vojenskou zkoušku těšší, a sliboval, že, jak se tam poněkud ohlédne, hned rodičům psáti a, kdyby se mu nelíbilo, o wykoupení prositi bude. Dowedl tak w skutku, že mysl matčina neklesla. Při odchodu zulíbal rodičů s tváří veselou a s očem usmívaným, klidně rozžehnal se se sestrou i s domácimi, a ani dopustiti nechtěl, aby jej kdo wyprowázal, čka, žeby lidem za powídačku bylo, takových okolku dělati, když se třeba za několik neděl na dobro a nawždy domů nawrátí. Sanowa srdnatost líbila se wssedněm, ale proto předc kromě Čermáka plakali wssični, a matka hořekowala hlasitě, twrdíc, že jí připadá, jakoby Jan jí klamal, a jakoby ho nikdy wice uhlídati neměla.

Psaní od Jana nemohou se u Čermáku doče-

kati. Uplynulo kolik neděl, kolik měsíců — a psaní dotud ni kde! Cermákova pláče kudy chodí, a prosí manžela, aby se za Janem do pevnosti podíval. Cermák neodporuje, a hodlá jenom ještě do svatého Václava čekat. Potom, nedá-li Jan do té doby o sobě vědět, chce bez odkladu za ním na cestu se vydati. Ale nedošlo na to.

Právě v slavnostní den svatého Vědce zemského, když ve štátku obědvali, dodán jest list od Jana. Cermák s ním hned po obědě zšel do přístěnku, a za dobrou chvíli s obličejem, úplnou spokojeností zvěstujícím, se navrátil. Potom kázal manželce, dceři a všem domácím znovu ke stolu zasednouti, a psaní Janovo nahlas předčítal.

Znělo pak, jak následuje:

„Pochválen buď Ježíš Kristus!

Moji nejmilejší Rodičové!

Odpusťte, prosím, že jsem Vás tak dlouho na psaní čekat nechal. Odcházeje z domu, slibil jsem o všem, že, co uvidět, psát budu; ale brzy jsem poznal, že slibem svým jsem se poněkud utvapil. Měl jsem totiž k výslovnému přání Váškemu hned prvním listem oznámiti, jak se mi stav vojenský líbí, a zdali při něm vůbec vydržeti lze? Takový však úsudek z čista jasna pronést, a se u věci tak důležité beze všeho rozvážení horem pádem rozhodnouti: to věru nejde! Musil jsem tedy vojenského života dříve zkusiti, abych se v ničem nepřenašlil; a zatím celé čtvrtletí uteklo.

Dovolte, drazi Rodičové, abych Vám obšírně pověděl, čeho jsem až dotud na své nové dráze zažil; odkudž pak jami nejlépe poznáte, možné-liť vůbec při wojenštině obstáti a při ní až do wypršení zákonem ustanowené lhůty setrwati, čili nic?

Mejtrpčích okamžení až dotud jsem zakušil na své cestě, dříve nežli jsem se z domu do okresního města dostal. Musim je Vám přiznati, že jsem, odcházeje z domu, na hrdinu toliko si hrál, jim však skutečně nebyl. Matčiny mi slzami také moje srdce změklo; a když jsem se za Memirowem w šířím poli octnul, a svědků nebylo: zaplakal jsem si, jak sluší a patří. Mnohá slzy tjeu srdce značně spláchly, a bylo mi pak mnohem wolněji. Zatím jsem došel k požívátué soše sedmibolestné Matky Boží tam na kopečku před městem. Padnuw na kolena, poručil jsem se mocné ochraně nebes Králowuy, a wzhýwal Matku nejbolestnější, aby rozželené srdce mé matičky swými orodowáním wyhojiti ráčila. Teď že mne spadla wšechna šklicenosť na dobro, a já wešel do města s wešelou co pravý woják.

U brány na protější straně města dohouil jsem několik nowáčků, kteří tímže rozkazem, jako já, do pewnosti se ubírali. Znal jsem je ještě od odvodu, a byl jsem rád, že samotou dlouhou cestu nemusim konati. Všickni byli smutni, a téměř každý někoho ze swých nejbližších pokrewných měl při sobě. Za městem se swými průwodci se loučili, a z obojí strany slzy tekly. Já

se honem odvrátil, aby se mně vzpomínkou třeba zase násko podivně u srdce neudělalo, a děkował jsem Pánu Bohu, že jsem si již dřívě moldánky odbyl. Potom jsme šli nějakou chvíli tisse, ale cesty za smutného mlčení pranic neubývalo. Já se pustil do howoru a svým druhům myšli dodatí wšelijať jsem se snažil. Připomenul jsem, že svému nastávajícímu powolání nesmíme ostudu dělati, že máme být wojáky a ne bojáky, a že by se nám, kdož by nás s takowými krabicemi po cestě potkal, jen notně wysmáti musil. Má šlowa působila wýborně. Čela se wyjasnila, ústa se rozpovídala, a cesta ubíhala jako po železnici. Na Bědowické hospodě jsme přenocowali, a ráno o dewáté měli jsme perwnost před sebou.

Šned we bráně postavil se nám jeden z mužů, kteří tam na stráži byli, za průwodce, a do kasárny nás uwedl. W průjezdu, we dvoře a po chodbách potkáwali nás wojáci, kteří sobě naproti nám jaksi pánowitě wedli. Pohlíželi na nás s pohrdliwým úsměchem, tať asi, jako starý a wycwičaný čeledín na počátečníka pohůnka hlediwá. Mrzelo mne poněkud, ale dowedl jsem se potěšiti. Pomyslil jsem: Co, až nás po wojensku obleknou a se zbrani zacházetí naučí, budeme si rowni; a pohrdliwý úsměch starších wojáků připadal mi opravdu směšným. Oblečení jsme byli jessť téhož dne, a pan šikowatel nás u té příležitosti poučil, kterať po wojensku s wypnutýmá prjy a s napřimenou hlavou wykračowati náleži. Dowedl jsem toho na prwni pokynutí, a ač mne, domáčímu wolnému štatu utyklého,

nový oděm ze všech stran tiskl a swíral: nicméně na první obleknutí dosti obstojně w něm jsem se pohyboval.

Co si tak w nastávajícím swém kroji po vojensku vykračuji, přifati se ke mně jeden z oněch, co se nám nowáčtům ještě před chvílkou posmívali. Byl to nějaký neobyčejný wšewěda a wšsudhybhl. Wěděl na wlas, že pocházim z Nemirowa, že jsem jediný syn ze statku a welmi zdwořile, ba zrowna podlízawě ke mně se chowal. Chwálil, že mně vojenský mundur wýborně sluffi, ujistowal, že jest wojensstina stawem nejkrásnějším, a slibowal, že na swé nové dráze budu moci užiti, o čem se mně doma na wsi ani nesníwalo. Chtěl mně býti k ruce a hned zrowna s sebou wzíti do hospody, abych prý se trochu obeznámil a weselý vojenský žiwot poznal. Když jsem určitě a zkrátka odpowěděl, že jsem ani doma w hospodě nebýwal a tady naprosto býwati nebudu: otočil jináče. Mluwil a okolkowal kolik minut, až konečně wysšlo na swětlo, abych mu několik ssestávků zapůjčil. Tak ale uslyšel, že zbytečných peněz nemám, a bohdá ani potřebowati nebudu, poněwadž zeměpán sám o mé potřeby starati se bude: mršstil po mně zlobiwě okem a s newoli odessel.

Sotwa že onen první se vzdálil, přistoupil ke mně jiný muž, jenž, poklepáwaje mi na rameno, wýstrahu činil, rka: Takowých ptáků jest tady wice. Nemějte s nimi ničeho, krajane! Nechtějí jiného, leč aby nezkuššeného nowáčka o poslední groš připravili, a jemu třeba ještě k trestu

dopomohli. Jsem tady sotwa dvě neděle, ale znám všedko naskrz, jak to zde chodí. Po takových rozumných slovích pohleděl jsem teprvé na svého warowatele, jak sluffi, a spatřil jsem upřímnou dobrosrdečnou twář mladíka, wěkem sobě rovného. Za odpověď podal jsem mu ruku, stiskli jsme si a stali se přátely. Na wzájem jsme si powěděli, odkud který pocházíme, a tudy jsem zwěděl, že můj přítel se jmenuje Matěj Pařízek, že jest jediný syn z mlýnu pod Brissowkou, že ho chtěl otec z wojny wyplatit, ale on, když z wůle Boží tak na něho přišlo, že sobě ani k haubě udělati nechtěl, aby wojákem nebyl. Na štěstí obýwáme spolu w téže jizbě, postele máme naproti sobě a jsme jako bliženci.

Společné obýwání mnoha mladých lidí, kteří nejen powahami uhybř také nestejnou wzdělaností od sebe se ruzní, má do sebe welmi mnoho nemilého. Sued prvního wečera uwiděl a uslyšel jsem, čemu těšiti se nelze. Nestoudné řeči, hrubé žerty, neohrabané wtipy střídaly se co o záwod; a když nastala hodina odpočinku, téměř nikdo pořádně se nepomodlil. Někteří sotwa kříž udělali, a jiní až bez kříže pod přikrywkou wklouzli. Já myslil: Brašši! tak po wás dělati nebudu, a ohlidnu se, co přítel Matěj dělá. On klečel u postele na zemi a modlil se. Mžikuntim jsem byl na kolenou, a každého dne ráno i wečer s Matějem tak činíme, útržků lehkowážné družiny nedbajíce. Však útržky již dáwno utichly, ba i to se stává, že, jak s Matějem do jizby wstoupíme, drsnatá prostorekost wáže a oněmuje.

Nejvíce mi nahánělo vojenská cvičení, nebo-li tak zvaná exercírka. Myslíl jsem, kdo mi co jsou to za čáry, a obával jsem se, zdali jim porozumím. A onotě zatím učiněná hračka. Na dvoje, troje ukázaní všem pohybům, obrátím i pochodům jsem se naučil; a kdyby se vešlo po česku, stačilo by ukázaní jediné. Sned za týden chodil jsem s ostatními k veřejnému cvičení za bránu, a domluvy ani jediné jsem neutřil.

Toťto společné cvičení jest našim každodenním, téměř jediným zaměstnáním, a déle tři hodin netrvá. Dokud ještě byla parna, chodili jsme na cvičiště před pátou a před osmou jsme se wraceli, tak že jsme s Matějem po každé na študentické mši svaté býti mohli. Teď při podzimě chodíme o šesté a o deváté býváme doma; ale proto naše obvyklá pobožnost žádného skrácení netrpí. Tou dobou slouží se w děkanštem kostele, a tak, Bohu čest a chwála! nezůstali jsme dotud ani jednou beze mše svaté. Ale pať jest ten den dlouhý, jako moře; neboť, kromě co člověk na sebe wycítí a wycítí, ničeho na práci není. Dvšem také na stráži stáváme, ale to na muže teprw po každé třetího dne připadá.

Z počátku jsme s Matějem ani newěděli, co dlouhou chvíli počítí. Chodili jsme na procházky do poli; a když tam obili jekali, mandele šklizeli a jetelníška obraceli: ruce nás touhou po práci zrowna jwiděly. Sned bychom se byli s dělníky do práce pustili; ale štanowý vojenská tak nedopouštějí, a my na chuti přestati musili.

Než nassla se nám pomoc, a dlouhá chwile nás již nesuzuje.

Zwěděli jsme, že nějaký pán w městě za nepatrný poplatek knížky tu čtení půjčuje. Zassli jsme k němu a také šťastně knížku dostali. Pustili jsme se přímo za bránu, a uhostiwsse se na břehu u wody w chládku, zrowna do čtení chutě se dali. Awšťak bohužel! mnoho jsme se nepobawili. Bylat w knížce nějaká powidačka z francouzské řeči na náš jazyk přeložená, ale ta nepěkná, ba zrowna nestoudná, že jsme nedočetli a nemálo se divili, kterať syn z poctivé matky České takowou psotu za předmět překladu sobě obrati a náš panenský swato-wácslawský jazyk posspiniti mohl.

Co tať mluwime a se divime, ubírá se tudy procházkou náš wojenský duchovní pastýř, jemuž se plukovní kaplan říká, a ptá se nás, o čem to čteme? My pojmenowali knížku dle nápisu, a duchovní jewil patrnou nelibost. Sať ale o nassí newoli uslyssel, byl hned jiný. Radil, abychom knížku na místě odwedli, a slíbil, budeme-li si chtít něco kalého přecísti, že nám ze swé knihowny milerád poslouží. Od té doby opatruje nás čtením krásným, nábožným i poučným, a nad to nade wssedko ani poplatku nežádá. Dnehdy, jať jsme u něho byli, zařecil se s náma drobátko wíce; a kdž zwěděl, že jsme synové ze žitnosti, a že, bude-li se Pánu Bohu libiti, jedenkráte po rodičích hospodařiti máme: zapůjčuje nám teď také spisy, o hospodářství jednající, z nichž sobě mnohá

užitečná potynuti pro snadnější paměť a pro budoucí potřebu opisujeme.

Před odpustkovou slavností požehnaného jména Marie Panny optali jsme se svého duchovního správce, zdaliby proti vojenské kázni nebylo, kdybychom téhož dne, jak jsme k tomu od dětinství vedeni byli, ku správě Boží přistoupili? Tu jste měli viděti, jak se na náš otec duchovní podíval! „Loby bylo krásné,“ zvolal pln rozhorlení, „aby vám kdo přikazovati směl, byste Boha a viru svou před celým světem wyznávati neměli!“ A také jsme v skutku u svaté zpovědi byli, a při vojenské mši svaté nejsvětější Tělo Páně přijímali. Nepozastavil se nad tím nikdo, a pan šikowatel, velmi vážný, ženatý pán, od onoho dne k nám oběma se zvláštní láskavosti se chová.

Co se konečně vezdejšího opatření týká, žádného nedostatku netrpím; a Božího daru, dobrého samožiténého, tolik dostávám, že ještě na almužnu vyhývá.

Nejmilejší Rodičové! musím doznati, že s wojenštinou docela spokojen jsem, a myslím, žeby zrowna hříchem bylo, abyste nune odtud welkým nákladem wynáhati, na živnost dluh a na sebe zbytečnou starost uvaliti měli. Ani pan šikowatel, ani duchovní náš pastýř k tomu neradí, a ujíšťujou oba, že, dá-li Bůh swatého pokoje a míru, za roč, za dvě léta bezpečně na domowolenou na neurčitou lhůtu puštěn budu, tať že potom třeba celý ostatek wojenské služby doma u Wás, drazi Rodičové! budu moci odbýti.

Doufám, že i Vy tak spokojeni budete. Dzuamte mi o tom své mínění; a necháte-li mne při vojensstině, budu ode dneška pravidelně každý měsíc zprávy o sobě posílati.

Zpomeňte si na mne někdy na svých modlitbách, jakož i já každodenně za Vás k Bohu se modlím, a do smrti se modliti budu co

Váš

vděčný a poslušný syn
Jan.

Douška. Matěj Pařízek, můj upřímý přítel, Vás neznámým způsobem pozdravuje.

Sestřičku Baruffku v duchu líbám, a všechny domácí, zvláště pak dobrého Wojtěcha a hodnou Werunku srdečně pozdravuju."

Čermák dočetl a všickni poslouchající šli. Wojtěch, když ve psaní na něho došlo, spustil na hlas; a Werunka, mladší děvečka, jak jebe jmenovati uslyšela, zahorela po celém obličejí, že od ní širka chytiti mohla.

"Hodný, jak náleží hodný to chlapec!" zvolal Čermák s netajenou radostí po delší přestávce. "Bůh sám račiž jej, jakým dotud jest, navždy uchovati!" Pak obrátil se k manželce, velmi pohnuté a dotud šlzi, řka: "Sak, matko! budeme Jana z vojny vyplácti?" "Sá dám na tebe," odvětila tážauá docela klidně. "Sak učiníš, na všem přestanu."

"Myslím, že bude nejlip," pronášel Čermák svou vůli s určitostí, "aby zůstalo, jak Bůh chytiti račil!"

Čermákova svolila, a toliko to sobě vy-

hradila, aby Jan, jak sám slíbil, každý měsíc domů psával, a pak aby otec některou chvíli do pevnosti zajel a u pana šikowatele se přimluvil, by chlapec co nejdříve na dovolenou puštěn byl.

XI.

Když jest nejhůř, Bůh jest nejbliž.

Rok 1858, když Čermákův Jan k vojsku jest odveden, ukazovalo se po kolik neděl v letě, jak se ruskí dozpělejší dotud dobře pamatovati mohou, hvězda vlasatice, neboli kometa, neobvyčejné velikosti a zvláštní jasnosti. Že lid takový úkaz na obloze nebeské za předchůdce všeobecných pohrom, jako vojny, hladu a moru ve své prostomyslnosti považuje: netřeba povídati. Proto zardala kometa i tehdy látky k výkladům nejrozmanitějším. Také v Němírově způsobila nemalých obav, a zvláště babičky se starými výmluvkami uic dobrého odtud netušili. Dvorem mladší pokolení se jim pro to smálo a pověrecnost vytýkalo; ale starí posměchem jináče se přesvědčiti nedali, ba ještě se horšili. Neptali na převrácený, newěřící svět, huřovali se, a stěžovali si s trpkostí, že ta nezvátá mláď na starého člověka nedá, všemu jináče rozuměti chce, a při tom obyčejně vezdy komoně od ohonu sedlá.

V Čermákově statku o kometě výkladů nečiněno. Před Čermákem, jenž nedopustil, aby čistý zdroj smaté míry kalem poměr russen byl, nikdo o něčem podobném ani zmíniti se nesměl.

Proč také zlé budoucnosti napřed se lekatí, když se k tomu odnikud nepodobalo? Na polích Bůh požehnal, o nemocích ani v cizině nebylo proslýcháno, a k vojně do konce se nepodobalo. Tou příčinou Cermák ani ve snu obavy k srdci sobě nepřipustil. Cermákova jiným časem bylaby s manželem na vlas stejně smýšlela; ale teď bylo jináče! Bála se o Jana, a strach od jakživa pověrčivost rozplozuje. Proto soužila se v duchu a nepochybowała, že vojna bude, a o milého jedináčka velmi snadně ji připraviti může. Zatím přišlo psaní od Jana, a skormoucenou matku nemálo potěšilo. Hlavním důvodem na její upokojení byla čárka, jakou pan šikowatel dával, že Jan třeba dosti brzy na dovolenou na neurčitý čas propuštěn bude. Slověk, co by rád, tomu snadně uvěří; tudy také Cermákova wojnu za newyhnutelnou již neměla, myslíc sama u sebe, že kdyby skutečně být měla, takový pán, jako šikowatel, také něco o tom věděti-by musil, a Janowi na prázdno by neslibował. Pro šikowatele zapomněla na kometu a zlého do budoucnosti se nelekala.

Jan dle slibu, rodičům učiněného, věrně se držel, a jak měsíc uplynul, psaní od něho pořád se dostavilo. Psával pěkně i obširně, a každým listem svým zvláštní rozumnost, dobromyslnost a k rodičům lásku osvědčował. Na sestru nezapomněl nikdy, pozdravení Wojtěchowi a Werunce rovně newynechal, a o dovolené, k už naděje pořádem přibývalo, zmiuil se pořád. Deu dodání Janowa listu byl ve statku pravým duem

radosti, jenom že každý z domácích něčemu jinému se radoval.

Čermák a Baruffka těšili se Janově moudrosti, Wojtěchovi a Werunce líbilo se nejvíce to pozdravení, a Čermákové zase, co v listu o domolené stálo. Každou takovou zprávou na těle i na duchu okřivala, a nežádala jiného, leč aby naděje již raději v skutek vstála.

Přese všecko Janovo ujistování, že se na domolenou dostane, strhl se z jara právě jdoucího roku 1859 nemalý povytek, že bude vojna, vojna v Itálii se Sardinákem. Lidé vsady i v Memirowě takové nenadále zvěsti se divili, říkajíc, že s tou wojnou, jakoby s nebe spadlo. Sen babičky a výminkáři se nedivili. Svouce rádi, že se svojí věstbou na vrch se dostali, vykládali široce, že metla na obloze ještě nikdy se neukázala, aby za ní opravdivá metla nepřišla, a že i tekráté pro ušvědčení nevěřícího světa tak státi se musilo. Než souhlasu ve vsi alespoň většinou předc nedocházeli, a mladší pokolení mluvilo jim v oči, že běh těles nebeských s během udalostí na zemi žádného spojení nemá; a přicházeli za kometou vojna, že náhodou tak se děje. Takovému vsať rozumování staří se jen smáli, nazývali to nedopečenou moudrostí od učerajška, a stavěli naproti, žeby křesťan, jenž ví, že bez vůle Boží ani vlas s hlavy nespadá, stydět se měl, o náhodě mluvit. Celkem ale staří i mladí byli tomu powděčni, že Itálie od Čech hezky daleko jest vzdálena, nadějíc se, že vojna, bude-li jaká, bez pochyby se skončí, anižby o drahou vlast zavádila.

Nikoho náhlé zprávy o wojně tať nepoděsily, jako Čermákovou. Neměla nikde stání ani pokoje, ba ani volně oddýchati nemohla. Čermák ovšem vysvětloval, že za lidskými řeči jíti nelze, poněvadž hned z komára welblouda udělají, a že, měla-li by wojna býti, Jan ve svých dopisech sám o tom se zmíni; ale Čermáková od manžela potěšit se nedala, a pravého stavu věci jinde doptati se chtěla.

Zpomněla na kostelníka, o němž věděla, že v knihách více než doma bývá, a myslila, žeby bylo zle, aby o wojně, býti mající, v knížkách něčeho se nedočetl. V neděli po požehnání zrovna z kostela k milému kostelníkovi zaslala, a na wojnu se vyptávala. Kostelník sice, bude-li wojna čili nic, najisto newěděl; ale tolik věděl, že Sardinák naproti jiným mocnářům jest asi takový králík, jako kdoby domkáře k welkému statkáři přirovnal. Také prý již jednou asi před desíti roky od nassich ještě za slavného Radeckého pořáduý wyslešaci list utřzil, a bez pochyby i teď, začne-li co, špatně obškáče, jest-li jemu některý jiný potentát na pomoc nepřijde. Čermáková cestu ke kostelníkovi nelitovala, a z jeho řeči se potěšila. Rozvažovala o každém slově, a vidělo se jí nepodobné, aby některý statkář daremnému domkáři proti statkářovi pomáhati měl; myslila dále, aby leda blázen hánil, co ho nepáli, a že všeho všady uzavírala tolik, že se Sardinák nejspíše ještě před časem s moudrou potáže, a ničeho nezačne, aby třeba znovu neodnesl.

Alle nástojte! již druhého dne přišlo psaní od Sana.

Přišlo o celý týden dříve, než mělo; bylo psáno na kwap, a přinášelo zprávy neutěšené. San oznamoval krátce, že celý pluk k vyššímu rozkazu na pochod se hotoví, zítra již že sedati budou na vlak a pojedou napřed k Widni, potom pak dále nejspíše až do Stalie, kdež prý nějaké nepokoje se objevily.

W celém listě San o nějakém nebezpečení se nezmínil, bázně ani pozděleci nejvil: dokládal, že na tom nezáleží, bude-li od otcovského domu o několik mil dále, a chtěl, jako dotud, každý měsíc o sobě rodičům zprávy podávati. K závěrece listu obracel se k matce a prosil, aby sobě pro něho starosti nepřipouštěla a byla tím jista, že s pomoci Boží všecko šťastně a dobře se skončí.

Ríkávají, že každá pohroma u vzdáli mnohem strassnější bývá, než pak, když skutečně se dostaví. Tak i na Cermákové se osvědčilo. W prvním okamžení ovšem slzi a nářku zdržeti se nemohla, ale k snažným domluvám manželovým a k vyflowné prosbě synově nechtěla přílišně hořekovati, a raději všecko Bohu poručiti hodlala. Ale vezdy nábožná, k chudým štědrá a na moudlitbách neunavená, teď ještě vroucněji Boha vzývala, ještě hojněji almužny udílela. Bylaby se zajisté w mezích křesťanské moudrosti uchovála, kdyby jen po měsíci list od Sana se byl dostavil. Ale list nepřišel, a to ubohou ženu porazilo.

Vešla se nejhorského, počala málomyslněti, vůčihledě se tratila, plíhala se jako stín, a sotva že ji ještě nohy nosily.

Mezitím přicházely zprávy z Itálie velmi neradošné.

Francouz pomáhal Sardinákovi, a bylo zle. Urci mnohé ty zprávy byly nemotorné, ale čím nemotorněji zněly: tím více se Cermákova po nich sháněla, tím spíše jim věřila. Manžela, jenž všecko po rozumu uvažoval, měla v podezření, že před ní schválně pravdu taji, a každému snáze než jemu víry přikládala.

Nejraději se vyptávala wandroních a tuláků po almužně chodících, co a jak o wojně ve světě slyší? — a tu zvěděla věci, že z ní dussi wystrassiti mohli. Jeden takový štwanec Cermákové namluvil, že Francouz, jenž Sardinowi pomáhá, také kdesi za mořem až v Africe kus země drží, a tamodtud že přivedl na pomoc několik tisíc lidojedů, kteří dobou noční jako dravci k ležení nassich po bříse se připlazují a živé mužstvo odvlékají, aby z něho hody měli. Jiný zase nalhal, že byla swedena bitwa u nějaké řeky, a že pak po celé tři dni na místě wody samá krew tekla; a ještě jiný přidal, že po téže bitvě z jednoho celého pluku nezbylo, leč po tamborowi buben a několik nohavic a šosů.

Takové a podobné zprávy Cermákovou dodělaly. Pro hrůzy a uděšení již se ani modliti, ani spáti nemohla, a zedřimla-li na chvílku, hned se jí snilo, jak lidožrout Sana za nohu odvléká. Konečně celá zmořená ulehla, a wy-

hlížela tak bídně, že ji zrovna do rakve položit mohli.

Cermák, nemoha sám choti své potěšiti, hledal pro nemocnou útěchy jinde. Bassel k panu farářovi a všechnu svou těžkost mu pověděl. Duchovní, uslyšev o těžké sklícenosti Cermákové, propověděl, že jest srdce mateřské nevyčerpatelnou hlubinou citů a tudy schopno bolesti, o jakéž muž ani poněti sobě utvořiti nemůže. Pať slibil, že nemocnou navštíví, a svému slovu také dostal. Přes hodinu u lůžka utrápené matky pobyl, a aby kleslou její mysl pozvednul, jať nejlíp věděl, upřímně se přičinil. Čěsil, napomínal, wzbuzowal k důvěře w Boha, a konečně ani pokárati neopomenul. Powěděl s přímostí sluhy Božího důstojnou, že láska k dětem, ač od Boha samého do srdci rodičů wstipena, jen do jisté míry zůstává ctností a zásluhou; jať ale míru onu přewhší, že se stává hříchem, a to hříchem velikým. Jest-li prý srdce rodičů samou, toliko z krve pocházející, něžnosti k dětem tať přeplněno, že tam pro Boha místa nezbyvá, a přilne-li wšedča mysl rodičů k dětem, tať že ani Božímu řízení podrobiti se nechce: pať srdci a myšli takowe již Bůh Bohem není, ale děčko jest jim modlou — a toť hříchem ohavným, hříchem proti prvnim Božímu přiřazani, ježto měli: „Nebudeš mítí bohů jiných přede mnou.“ Cermáková přijala útěchu, napomenuti i pokárání od otce duchovního pokorně, uznala, že přílišným svým hořem hřěšila, chtěla se přemáhati a Božímu řízení se podrobiti.

Od nárošstěmy welebného pána chowala se Čermákowa pokojně, ale skličenošti myšli nicméně zbíti nemohouč, den ze dne mdlejšši a slabšši bíti se citila. Čermák powolal lékaře, aby proti mdlobě něco předepsal. Lékař, muž moudrý a zkussený, ohledaw nemocnou a na spůsob jejího žiwota i na wšsechna hnutí myšli do podrobna se wyptaw, wyjádřil se, že jest nemoc dosti powážliwá, ale na její wyléčení že lidské umění nestací. Za příčinou utrpení dušsewných rozne mohlo prý se tělo, jakž při úzkém spojení dušse s tělem jináče bíti nemůže; a jediná dobrá zpráwa o synowi prospěla prý by nemocné wice, než wšsechny letkwáre z celého swěta.

Wšsať žádná dobrá zpráwa nepřicházela, a nemocná scházela wúcihledě, tať že byla zrowna na zhasnutí. Siž ani sama sobě netroufala a žádala manžela, aby se postaral, by swátostmi umirajících opatřena bíti mohla. Žitřa po misši swaté chtěla, aby ji duchowni otec s Bohem smířil a na cestu do wěčnosti připravil. S takowé žádosti strhl se w celém domě žalostiwý nářeč. Celeď plakala hlasitě a Barusska myšlila, že lítosti a hořem zároweň s matkou bude musit umříti. Žediný Čermák, ač hluboce pohnut a bolestně dojat, ducha a rozwahy myšli nepozbyl; a řdyž se Barusska we swém hoři zminila, žeby přede bylo lépe, řdyby Jan hned po odvodu z wojny býwal wykoupen: odpowědel moudrý otec záporně.

„Milé dítě!“ odwětil klidně, „dáwáš se unášeti srdcem, a hlasu rozumu, swatou wirou

ostviceného, nedbáš. Těch, jež miluje, Bůh od jakživa utrpením zkoušívá. Nás dotud kárající prst Boží se nedotknul, a přítomné dopuštění jest první náústěvou otcovské kázně jeho. Přijímám tuto náústěvou co rukojemství lásky Boží se srdcem vděčným, a jsem přesvědčen, že, ať se stane cokoli, nám všem k dobrému poslouží. Ostatně vím, že ruka Páně skrácena není, a poraní-li, že třeba za okamžení zhojiti může. Když jest nejhůř, Bůh jest nejbliž!“

Téhož dne za pozdního odpoledne přišel do statku kostelník. Přicházel krokem rychlým a, ač do obydli zářnutku vstoupil, radosti utajiti nemohl. Pozdraviv mezi dveřmi, blížil se k lůžku nemocné, kteráž přichozimu pro mdlobu sotva ruky podati mohla. Kostelník, pohledem na její bledouňké přepadlé lice, pomzdychnul a hlasem, soustrast i radost jevícím, promluvil takto:

„Milá sousedo! mnoho jste musila trpěti, ale dá Bůh, že za Jeho svaté pomoci brzy se zotavíte. Víte-li pak, že vám přináším zprávu, která bez pochyby dobrá bude. Byl jsem v městě, měl jsem řízení na posstě a tam mi dali psaní, kteréž na vás zni, a jak se všecko podobá, od Jana přichází.“

„Bože na nebesích!“ zvolali všickni přítomní v radostném užasnuti, a nemocná sepjala ruce, oči k nebi pozvedajíc.

Cermák přijal psaní, rozpečetil rychle, a ustoupiv stranou četl s dychtivostí. Za málo okamžení přistoupil k nemocné, a radosti se zajiňuje oznamoval řka:

„Jan jest živ a zdrav! Bůh ho chránil ve všech nebezpečstvích, že ani k úrazu nepřišel, a nad to svitá naděje, že vojna co nevidět utichne!“

„Ba již utichla!“ doplňoval kostelník.“
 „Právě jsem byl na úradě, když došlo návrští, že se náš nejjasnější zeměpán s nepřitelem vyrovnal, a vojsko z velké části nalézá se již na zpátečném pochodu.“

„Buď Bohu věčná chvála!“ zaplesali všichni domácí, a oko nemocné zvlhlo, a bledá tvář její radosti drobátko se zbarvila.

„Seště nejsem u konce,“ pozvedl znova hlasu svého kostelník, z celé duše potěšen, že zprávy jeho tak výborně účinkují. „Vám mohu pověděti všecko, vy mi pro to nezaplíte. Byl jsem u nového pana okresního, kterýž, jak víte, jest pán dobrotivý a má srdce k lidu. Byl jsem u něho jménem všeho domkářstva v příčině obecných pozemků. Přišla řeč k řeči, a já pověděl: Kdyby všichni statkáři smýšleli jako vy, žeby dávno již bylo po sporu. Také jsem připomenul, jaký zármutek máte pro syna. A hádejte, co na to pan okresní? „„Jan jest to jediný syn z velké živnosti,““ pravil dobrý pán, „„a rodičové jsou již většinou pokročilí: tuť bude snadná pomoc. Podáme k patřičnému místu žádost, a voják bude nadobro propuštěn.““ Měl jsem vám jenom ještě říci, abyste k panu okresnímu přišel, a že vám poví, jakých příloh k žádosti opatřiti máte.“

Nemocná oživila jako divem, a podporo-

wána od Barussky na lůžku se posadila. Ru-
kama i očima osvědčovala nejwroucnější díky
k Bohu; ale jazykem pro radost vládnouti ne-
mohla, a kromě nejsvětějšího jména „Ježíssi,
Ježíssi můj!“ jiného slova powěděti s to nebyla.

Čermák, obdivem velikosti moci Boží unessen,
sepal ruce a s nadšením vítězíci wíry zvolal:
„Když jest nejhůř, Bůh jest nejbliž!“ A wšickni
přítomní z hlubiny dusse pohnutí opětowali po
něm: „Když jest nejhůř, Bůh jest nejbliž!“

XII.

Sláwa Šejnowowa hasne.

Šan lékař, jehož Čermák k manželce své
byl powolal, měl dobře, když řekl, že jediná po-
třebitelná zpráva o synowi nemocné lépe po-
slouží než wšedky odwary a prášky z celého
swěta. Šiž za hodinu po kostelníkově odchodu
přišla nemocné chuť na krapet poliwky, w noci
spala kolik hodin w jednom kuse, a ráno cítila,
že jí síly značně přibylo. Zkoussela, bude-li
moci opět jednou po dlouhé době swou ranní
modlitbu křemno wykonati; uesslo to wšak, po-
něwadž se kolena jessťe náramně chwěla. Než
přes deu kolikráte na lůžku se posadila, a bywši
peřinami obložena, pořáždé hezkou chwili tať
wydržela. Šiž se taťe wyptáwala, jak a co se
w domě i po hospodárství děje, dáwala Ba-
russce rozličné rozkazy a rady, a o Šanowi ča-
steji se zminila. Okřiwala wúcihledě; a když

třetího pať dne Čermák od pana okresního s veselou se navrátil a za připovědi sobě danou ujistoval, že San za čtvrt leta z vojny doma bude: sebrala se nemocná a počala přecházeti. Za málo dni zkoussela také chůzi po wenku, a w druhou neděli potom mohla již do kostela. Přišla domů celá blažená a twrdila, že poslední zbytky nemoci teprwé w Božim kostele z ní spadly, když ohlas wěčné prawdy, slowo Boží, w ussich jí zaznělo, a Bůh Spasitel we swátosti nejswětější oku jejimu zjewiti se ráčil.

Také za patrné radosti wyprávěla, že každh, s kým se setkala, znouu nabytého zdrawi od srdce jí přál, ba že sám pan farář pěknými slowy nábožné blahopřání k šťastnému powstání jí učinil. Nikdy přh za celého žiwota jí tak blaze nebylo jako dnes; chtěla býti také za wzácnh dar nabytého zdrawi wděčna, a slibowala, že propůjčené sobě pomoci a milosti Boží až do smrti hodnou se oswědčí.

S uzdrawenim hospodyně uhostila se radost w celém domě, a tak se u Čermáků na wšem wyborně dařilo. Sináce wssak bylo u Sejnohů. Tam se dařilo nanic, a ze zásewu marnosti, pýchy a nerozumu dozráwalo owoce nejhorší záhuby a úplné zkázy.

Za swých častých pocházek k úřadu do města přiučil se Sejnoha leccemu, co dříwe jessťe neuměl.

Na hospodě sešel se s rozličnými pány, a mnohé wzácné wyraženi od nich znáti se naučil. Seznámil se s wínkem, poznal kulečník a roz-

manité nové hry w karty, o jakých se w Nemírowě newědělo. Na kulečnicku owšsem mnoho neswedl; počínal si neohrabaně, stavěl se nemotorně, mířil špatně, netrefil nikdy, a ostatní hosté měli z něho kratochvíli. S kartami to chodilo líp, ale nikoli najednou. Hráci napřed Šejnohu jen tak lákali a wnadili, rozdali na cwíka, šázeli, že nestálo za řeč, a říkali, že to jen tak, aby chwile ušla. Šak se jim ale dal a do hry se zapálil, pak teprwé s pravou barwou se wytasili. Zawedli ho do tajné komůrky na poschodí, z obyčejného cwíka o groš rozdali na welusa a honili to ostře. Z počátku Šejnoha wyhrával, a to mu chuti dodávalo; jak ale hře uwyl, štěstí pojednou se obrátilo. Prohrával, padal w jednom kuse, a wracel se domů bez wiudry.

Mejednou si uminil, že se hospodě a hráčům wyhne, ale nikdy toho nedowedl, aby se přemohl. Po každé opět šedl na lep, lezl do nastrojených leček jako slepý, mnohdy třeba na peníze, jež na úradě odvésti měl, bez rozpačů sáhnuł, a zhusťa třetího dne teprw do Nemírowa přicházel.

Doma zatím také wšedko nechodilo, jak mělo. Šejnohowa, wezdy churawá, nikdy se o hospodářství mnoho nestarala. Celed býwala bez dohledky, dělala co se jí libilo, a odbýwala práci leda bylo. Celedin, wida že hospodář mrhá, nechtěl býti pána swého lepším, ubíral koňům obroku a k židowi, jenž na hospodě při silnici nájemčil, dobou noční donášel. Dě-

večty se řídily za čeledinem, a nejedna otep slámy a sena stěhovala se za obrokem. Šejnohovi rosfady ubývalo a připočteme-li k tomu, co za študentem posílali musil, snadně se domyslíme, že vězel w kassí až po bradu. Také se již o něm proslýchalo, že tu a tam se dluží, že Šwětliček na směnky peníze shánívá, a že sám berničný úřad o nedoplatky dosti ostře upomínati musí.

Šejnoha byl we zlém, ale znáti toho na sobě nedal. Byl pánowitý a vychloubawý jako kdý jindy, měl wšeho dost a tak si odsuřowal, jakoby celý swět jeho dlužníkem a u něho w podruží byl.

S hospodářstwim dařilo se Šejnohům špatně, a s dětmi ještě hůře.

Nemoudrost rodičů a pochlebenstwí čeledi i cizých zkazily Lenorku načisto. Pořádem se jí ze wšech stran cpalo, že jest krásná, že jest wzdělaná, že pro nějakého pána dorostá, a nerozumné děvče tomu uwěřilo. Myslíla opravdu, že přes ni není, a že některou chvíli alespoň tucet pánu o ni se serwe. Za takowých nadějí jen parády hleděla a nedělala jiného, leč že nějaké ty mašličky, krajky a jiné titěrky na sebe strojila. Domáci i polní práce se jí hušila, a slabá matka sama choulostivé dceři nadržowala, říkajíc, že jí toho sedlského dřeni zapotřebí nebude, a žeby wěčná škoda bylo, aby Lenorčiny měkké a bělonké ručičky se zmozoliti a na slunci i wětru osmahnouti měly.

A takowéto po domáču zawiněné zkáze přišly

ještě romány, jimiž Lenorka dle návrhu Světličkova v němčině se utvrditi a vzdělávati měla, a jež pan návrhovatel sám ze všech koutů snášel. Z těch knížek poznala Lenorka svět docela jiný, svět plný různých vnaď, plný podivných zrovna okouzlených i okouzlujících udalostí, a skutečný život vedlé onoho, v románech vyliceného, vyhlížel chudátko jako sprostá rezná halena vedlé pěkného lesknoucího se fráčku. Což tedy divu, že se Lenorce sprostý obyčejný život docela znelibil? Proto také, co se vůkol dělo, mnoho sobě newssimala, snila kudy chodila, a těkawou svou myslí toliko ve výšinách světů smyšlených litala. Nejraději meškala, kde lidé nebylo. U potůčku v odlehlém údolí, na mechovité skále v borovém háji vydržela sedět kolik hodin, a neustále se ohlížela, brzy-li odněkud z roští aneb z některé sluje wyleze nějaký hrdina, jakých v románech na bečky poznala, aby ji „svou hvězdou,“ „svým anelem“ nazýwal, a na kolenou wyznání lásky učinil. Než nastojte! čekala nadarmo; a když žádný bloudící rytíř ani zaklený princ odnikud nessel, a roč po roce ubíhal: zanewřela Lenorka na celý svět, byla neskastna a myslila, že se jí neslýchaná křiwda děje.

Sám otec se mrzel, že Lenorka tak newssimanou zůstává, a wssemožně se snažil, aby ji ze stinu Nemirovských olssi a wrb na wýsluní světa pomohl. Když tak v městě na hospodě býwal, nejednou u přítomnosti mladých pánů se zmínil, jakou dceru doma má; ale řeč jeho mladých pánů se nechytala. To dopálilo Sejnohu a

pomyslí, že sám těm netečnickům oči otevře a Lenorku mezi ně uvede. Tak ustanovil, tak učinil, a vhodná příležitost sama se naskytla.

Budou mít v městě slavnou besedu, Sejnoha si zvací lístek opatřil, a do milé besedy s dcerou na každý způsob se podívá. Dějou se nesmírné přípravy, Lenorka kolik dní co o přetrž pere, šije, žehlí, a v den plesu od úsvitu se meje, česse a fintí. Siž se wystrojila. Šest vyšškrubena a široká jako kád, má na sobě pentlicek a šňůrek z půl krámu, vlasy rozčechané jak troubel koudel, v týlu massli jak oháňku, a na hlavě kytku jako kossť. Všichni domácí se obdivují, hádají, že Lenorka městská děvčata zahanbí, a matka soudí, tenkrát že to praskne, a že dceruška bez nápadníka jistě z besedy domu se nevrátí. Ale přezel! ono to neprasklo.

Když Sejnoha s dcerou do besedy vstoupá, jest sál mladým lidem obojího pohlaví již naplněn. Sedí a prochází se tam děvčat jako kvítí vkusně a slusně oděných, mladým mužstvem všeho vssady se hemží, ale Sejnohowic lidí nikdo sobě newssimá, leda že děvčata něco sobě šeptají a se usmívají. Sejnoha s dcerou usadil se u samých dveří. Bez pochyby myslil: sedávej panenka v koutě, budeš-li k čemu, najdou tě; ale zmýlil a sklamal se, neboť Lenorky nikdo nehledal. Siž přes dvě hodiny všeho tančilo a se točilo, a Lenorka pořád ještě na vykoupení čekala. Byla mrzutá, seděla jako na špendlíkách, a bhlaby se raději v Memirowě za pecí viděla. Než hoře její nebylo ještě celé.

Několik hejsků postavilo se málo opodál, wluwili jako mezi sebou, ale tať že jich po celém sále slyšeti bylo.

„Co pať jest to tam za masskaru u těch dwéři?“ otázal se jeden jakoby maně druhů swých.

„Newim, co to za Andulu!“ odpověděl druhý.

„Že se ale taťowá motyka do té parády strká, když ji nerozumi!“ doložil třetí, a pať se dali wšickni do jednoho smíchu.

Pro taťowém zneuctění nebylo lze déle na plesu prodlti. Sejnohowic lidé se wytrátili jako rtuť, Lenorka celou cestu plakala, a doma kolik dní stonala. Bylaby se snad utrápila, kdyby těšitel se byl nenassel. Těšitelem byl otec sám a urážliwý wyštup w sále wyhwětlil Lenorce tať, že měšťké holky ze samé záwisti těch šurpinowych (šfka-redých) floutků na ni nawedly. Tať dceru uzdrawil a w possetilé marnomyšlnosti ještě pošilul.

Nebylo-li se při Lenorce čemu těšiti, tím méně při Ferdáčkowi.

Ferdáček byl taťko na pohled chlapíček, na čtweráctwi a na utrácení ho bylo dost, ale na študie málo. Na čtyry šškoly potřebowal sedm let, a když w poslední třídě dwaťrát po sobě chtěl zůstat učit: dali mu páni profesoři kwinde a poslali ho na prázdniiny, z kterých se wice wraceti neměl. Ferdáčkowi s taťowou ostudou domů se nechťelo, a hodlal we městě, kde šškoly byly, alespon do nejbližšich swátků se pozdržeti, aby pať náko sluffně do Nemirowa přivelebiti

se mohl. Dělal tudy w dopisech k rodičům jakoby študował a hned první měsíc o peníze žádal. Ono ale zatím touže postou přišlo do Nemirowa ještě jiné psaní. Pan ředitel oznamoval rodičům, že Žerdáček po zákoně ze škol musil býti wyloučen, a obě psaní, Žerdáčkovo i paně ředitelovo, stejnou dobou we statku se sešla. Sejnoha se dopálil, napsal Žerdáčkowi velmi ostře, na místě peněz mu poslal wzkázání, že těch pletich a toho balamutění právě má dost, a přikazoval přísně, aby hned na místě svých pět švestek sebral a domů táhl.

Zdárný synek neposlechl. Ma místě prošťáka poslal w listu hrubiána a vyhrožoval, že, když ho vlastní rodičové opustili, on také bez nich we světě se protluče, a svou hlavou k opatření sobě dopomůže. Otec se dopálil podruhé, nařikal, čeho se člověk na dětech dochová, a matka se mohla w slzách utopiti bědujíc, až wlasty wstávaly, že synáčka již více neuhlídá. Uhlídala ho wšak dosti brzy, jenom že přitom mnoho radosti nepocítila.

Žednou w noci, když wšsedko we statku spalo, přiloudal se Žerdáček potichu jako zloděj, byl téměř bos a oštkubán jako káně, když pelichá, a kolik dní musil w úkrytu na komoře strčeti, dřive než krejci nějaký mundur na něho spichl, aby před lidmi se ukázati mohl.

Vidě w Nemirowě dělali z pravdy klewety, říkajíce, že Žerdáčka ze škol nejspíše powyhнали; ale Sejnoha, udobřiv se zatím na syna, takové prostorečnosti uměl ústa zacpati. Wychloubal se

rozhady, že má Žerdáček doštudováno, že služba na něho již čeká, a že v Nemírově nikomu zavázeti (překážeti) nebude.

Zatím běhal Světliček po všech zákoutích, aby Žerdáčkovi nějaké místo vyhledal jen tak, co by právě lidem na očích nebyl. Wytlapal také šťastně místo opisovače kdesi u advokáta; ale tam se brzy přesvědčili, že takového opisovače potřebovati nemohou. Pak se našla službička při železnici, jen že nebyla stálá, a již za měsíc Žerdáčka tamodtud propustili. Konečně se milý študent octnul při finanční stráži, ale za půl roku byl zase doma, přišel opět v noci, a měl prý u kabátu, nevím jakou náhodou, všechny knoflíky do jednoho odřezány.

Teď byl Žerdáček v Nemírově, a tu se teprve ukázalo, čemu se na školách a ve světě všemu byl naučil. Práce ho netěšila, ale za to dýmku ani z ušť nemyhndal, leda co se najedl. Hospoda byla jeho Prahou, na karty a na sklenici se jen trásl, ba ani pálenkou nepohrdal; a lidé se divili, jak to může býti, že takovému mladému člověku ruce pořádem se chvějou jako na vodě.

Nad Žerdáčkem a jeho budoucností všichni rameny křčili, jen otec naději netratil a toliko na příliš dobrou a chytrou hlavu synovu si stěžoval. Šest prý to pravým neštěstím, když tolik učení a chytrosti v jednom jediném mozku jest pohromadě. U pana advokáta Žerdáček jafouši již na dobro ztracenou při potaji o své ruce vyhrál, a tudý následkem nepřízně v nemilost

upadl. Při železnici zase vymyslel nějaký zvláštní nový stroj; ale pan ředitel Žerdáčkovi takové slávy a zásluhy záviděl, a ze služby jej propustil. Při stráži konečně dopadnul vrchního pana komísara na křivé cestě, a proto musil odejiti. Avšak to všedko newadí; co newidět prý se Žerdáčkovi služba najde, nejspíše až při samém dvoře, a také Lenorka má prý krásné štěstí před rukama.

Tak se těšil posetilý vychloubavý otec, sám sebe obelhávaje a směšným se čině, ale nikdo mu newěřil. Mítalo se vůbec, že ten nadutý holub na stará kolena se zbláznil, že lže, až se mu od úst prásí, ba i jeho dávní druhové w hospodě při pivě za nepřítomnosti Sejnohovy uetajili, že jest s ním již na kabátku a sláva jeho že ssmahem zhasíná.

XIII.

Radošné posvícení.

Šest před třetí nedělí říjnovou, a zejtra bude w Nemitowě posvícení. Po celé vsi we státcích i w chalupách panuje nemalý šhon, a ženské mají wšsady na vrchu. Pekou koláče, začezávají, sšlubou, paří drubež, a po wšsem wšsady uklízejí po domě a we světnici, aby wšse w pořádku a na swém místě bylo. Mužští se drží stranou, aby nepřekáželi a do světnice se netáhnou, lečby zvláště zawoláni byli. Před sounrahem rozuásseji dospělejší děti a stařeny

uzle k přesporným, příbuzným a známým, kteří zejtra co hosté zavítati mají. Bez hostů nebudou téměř nikde. Obstarožný otec očekává svou jinam provdanou dceru se zetěm a s vnuky, mladý hospodář příbuzné z manželčiny strany, bratr bratra, sestra sestru, a každý se čini, aby svých milých co nejlíp pohostil a uctil. Všdyť se to nedává, ale jen buď oplácí neb půjčuje. Mnozí u svých příbuzných již na posvícení byli, jiní teprvé půjdou, a v obojím případě jest záhodno, slušně se zachovati, aby hosté hodů pochváliti mohli.

Šosta v celém Memirowě nejmilejšího čekají u Čermákům. Jan jest nadobro z vojny propuštěn. Rodičům od úřadu přišlo oznámení a syn psal, že na posvícení dojišta bude doma. Kterého dne přijíti hodlá, o tom arci ničeho bližě neudal; poněvadž ale dotud doma není a zejtra již posvícení bude: jest na bíledni, že dnes, totiž v sobotu, přijíti musí. Nikdo v domě také nepochybuje, žeby Jan nepřišel; toliko matka se obává, aby synovi, když šťastně ze všech nebezpečství vymázuul, někde na cestě zle se nepřihodilo. Dci Čermákovi taková starost přichází zrovna směšnou, ale matka myslí, že se někdy podivně přihází. Na doklad běře naložený vůz mandelů neb jenem, kterýž nejednou všechy výmoly a rokle šťastně mine, a pak třeba na čisté rovíně za humny se sfáci; a proto prý jaktěživo nerádo mýskati, dokud se nepřeskoci.

Dstatně jest obava Čermákové jen tak po-

vrchni a ze vseho, co po celý den čini, vysvitá patrně, že syna najisto očekává. Koláče uadivá nejvíce mákem a jablky, poněvadž Jan, dočud ještě vojákem nebyl, takových uejraději jidal; játra z hus a kachen starostlivě uschovává na knedličky do polívky, protože taková Janovi bývala nejmilejší; a dvě kuřata s kachnou z pobité drůbeže hned oddělila, poněvadž to na šoumrať chce upeci, aby chlapec, až přijde, bez večere nebyl. Soudí vůbec, že Jan po vojenských svízlech a po kominářku bude asi vychrtlý a přepadlý, a že bude zapotřebí jemu přilepšovat, aby mu tvářičky znovu zbuclatěly a zčervenaly.

Sako hospodně po celý den toliko na Jana myslí a na jeho vyhledění pamatuje: tak všickni domácí jen jím na myslí se obírají a každý se suáží, aby Janovi hned na příchod nějakou radost spůsobil. Wranky, Janovi velice milé, otec sám dnes kartácuje, procešává a zaplita, po kýchách jich hladě a tomu se těše, že jsou jako koule a že za synovy nepřítomnosti se uespadly. Valohatou plawku, rovně Janova miláčka, děvečky celou umyly a hřebilkem přejezdily, jsouce rády, že jest dojnice pěkně při těle a jen se leskne. Ba i ten pašáček zalezl do holubníka, odklízí trus, všedco pořádá a čistí, a váží sobě více než svých nových koženek, že štavěcí semenáč, Janův oblíbený holoubek, ani do nástrah holubářů, ani kuře na zuby aneb ostřížovi do drápů se nedostal, a dotud se nafukuje, vrká a se točí, jako kdýž mu Jan ještě wírew a zrní zasypával.

Baruffka a Werunka dělají o suchém prádle.

Mandluji, žehli, a kde nějakého štichu zapotřebi, zassivají. S největší bedlivostí upravují, co pro Jana se chystá. Chtějí se mu zavděčiti, hádají, že se na vojně a zvláště za polního tažení asi málo napřevlíkal a jsou přesvědčeny, že si domácí čistoty teprvé vážiti bude. Wšubec při svém zaměstnání jen o Janovi mluví a wsselicos jim připadá.

„Káda se podiwám,“ propowidá Baruffka, „zdali náš Jan o postwícení k musice zawede? Nestojim o ni; co jest bratr z domu, o hospodu jsem nezawadila, ale zejtra s Janem sfla bych ráda!“

Werunka mlčí a jen si powzdychla.

„Tybys nechtěla?“ táže se Baruffka a poněkud se diví, že přítelkyně ničeho neriká.

„Což jest o to, zdali bych chtěla?“ odwěti Werunka skromně; „ale jať bych já ubohá pomysliti směla, aby Jan také na mne zpomněl?“

„Nejsi-li ty bláhowá!“ směje se Baruffka. „Když ti Jan z wojny pozdrawení posílá, jaťby na tě nezpomněl, když mu budeš před očima? A pať bez tebe ani já bych nessler!“

Werunka blažeností zrowna září a wyznává, že, co Jan bude chtít, wssedko udělá, že ani newí, proč mu tak přeje, a žeby pro něho třeba do ohně skočila.

Wni Wojtěch nechce zůstat za jinými. Také on Janovi rád by se zavděčil, a když wranky k jeho příchodu přiusslechtit nemohl, pomyslil na něco jiného.

Poprosil hospodyni o klič od Janovy truhly,

a štástvo s pudy snesl do světnice. Rožentky nazlutil, sřosák wyklepal a wykartáčowal, both wylesřtil, aby Jan o poswicení do čeho měl se obleci. Taková opatrnost zvlásřtě Čermákové se libila. Tolik ji rozum dáwal, že Janowi, když se na dobro propouřsti, wojenský oblek zůstati nemůže, a že se nawrátí, w čem z domu odesřel. To wřřak samo sebou za mnoho nestálo, a teď kdo wi kde se powalowalo a od myřři ohlodáwalo. Bylo tudy opravdu nutno, o pořádné přewleknuti pro Jana se postarati; a že Wojtěch sám od sebe na to pomysřil, uhonil si u hospodyně zvlásřtě dobré oko.

Siž jest wřřečo uchystáno. Kůřata s řachnou se dopelají, řaltoun na poliwku se waří, a nudle, tenké a dlouhé z bělu a ze samých žloundků, čekají na zawaření. Zawařily je zrowna, řdyby jen potom dlouho státi nemusily, aby příliš nezhouřtly a se nerozmocily. Nic neschází, leč aby host přisřel, ale nejde! Medočkawosti jsou wřřični jako na trui, a Čermákowa má již zase plnou hlavu nowých řtarostí a obaw.

Teď přiběhne pasáček ze wři. Byl pro něco u žida, jest bez dechu a plnýmá úřty wyprawuje, co byl widěl. Na řilnici od města widěl zdaleka dwa jonáky w modřých řpodřkách, w řráťkých bílých řabátech, na řepici nad čelem zpředu měli po jabličku žlutě wyřřiwáném, a chlapani powidali, že jsou to wojáci. Meni-li to Jan? Meni! Pasáčkowi se zdá, že Jan nebyl takové wřřřky, že tak řuriantřky newytlapowal a řniriu pod noseu neměl. Wřimo to jest Jan

toliko jeden, tam pať byli dva; a také není podobno, aby, jest-li kdo na dobro propuštěn, vojenský mundur pro nic za nic podržeti měl. Cermáková myslí, že jdou vojáci na exekuci a honem ptá se manžela, mají-li u starosty všecko pořádně zapraveno, aby třeba jim neplatilo? Šest s těmi vojáky celá popletena a bojí se, zdali se císař pán z strany Sana jinak nerozmyslil a teď jim po vojácích nerozkazuje, aby šyna na posvícení nečekali.

Wojtěch chce do vsi vyběhnouti na zvědy. Siž má kazajku na šobě a kličku v ruce, ale radoštný výkřik, od Barušky a od Werunky spůsobený, učinil, že Wojtěch kličku nestisknul. Šolky vyhlížely oknem, viděly vojáky, jak z návsi ke statku se otácejí, a v jednom z nich poznaly Sana. Všecho se hrne ze světnice Sanovi vstříc, ani otce nerozhymaje, a ve dvoře na náspi rozléhá se směsice radoštných zvuků i smichu a pláče pospolu, a dlouho, velmi dlouho trvá.

Konečně se dostali do světnice, a co na náspi se dalo, znovu se opakuje. Matka a Baruška objímají Sana a tak pevně se ho drží, jakoby se bály, aby jim znovu odveden nebyl. San jest hluboce pohruut, šly mu fanou z očí, a nechá sebou dělat, co a jak jen ženské chtějí. Když první výlew vroucných a nežných citů poněkud se zmirnil, přichází konečně otec k slou, vítá šyna ve jménu Páně a podává mu ruku, kterouž San uctivě líbá. Teď také San promlouvá a svého druhauvádí. Praví, že jest jeho upřímný přítel a všech nebezpečností

účastník, Matěj Pařízek, kterýž rovněž z vojny nadobro jest propuštěn. Spolu uvádí, že u jeho rodičů ve mlýně pod Vrřowkou dva dni strávil, velmi wlidně přijat byl, a teď že milého přítele s sebou na poswícení přiwádí. Čermák jest welice spočojen, podává také Matějowí ruku, po něm Čermákowa a potom wšickni domácí. Barusska, že wšickni tak učinili, musila také, ale zůstala naposledy, zarděla se jako oheň, a ruka její w ruce Matějowě se zachwěla.

Siž prostirají na stůl, dávají talíře a stawí krmě. Čermák s wojáky, hlasitě se pomodliwše, chutě přisedají. Matka se obává, aby Jan, že již jako domu poněkud odwykl, a přítel jeho, že jen jako hostem jest, třeba se neostýchali a nutit se nedali; ale strachy její marnými se oswědčily. Chlapci se mají k swětu, počínají si po wojensku, a wšedco se do nich zrowna ssmahem ztráci. Matka jest ráda, že nutit nemusí, ale přede pobízi, aby se nezdálo, že najedení nepřije. Wojáci wšsemu odzpíwali, na mize nezbylo leč nějaká kůstka, a kdžž hluboká toufarka (hliněná misa políwaná) s koláči na stůl přišla, ani těm neodpustili, a také piva sobě přáli.

Po wečeři k wýslownému přání Janowu musili wšickni domácí ke stolu, a započalo mnohonásobné se wyptáwání a wyprawowání.

Přede wšim chtěla Čermákowa wěděti, odkud chlapci wojenský oblek mají, a zdali jim ho císař pán darowal? Wojáci powěděli, že si oblek ze swého uspořeuí za wlastní peníz pro památku

pořídili. To se líbilo všem a Čermák takové jednání s patrným potěšením pochválil.

Potom, jak se samo sebou rozumí, došlo na vojnu, a Čermákova se ptala, byli-li tam opravdu lidojedi z Afriky? a jest-li pravda, že po bitvě z jednoho pluku zbyl toliko buben po tamborovi a několik nohavic a šosů? Z toho se vojáci upřímně rozesmáli, řkouce, že i bez lidojedů dosti špatně se dařilo. U té příležitosti zmínili se o Italiánech, a jich potměšilst, úkladnost a proněvěru nepřekynými barvami vylicili. Čermákova se rozhněvala a řekla, žeby na místě zeměpána takovou naci do jednoho postřileti dala; ale Čermák napomínal, aby šlewila a připomenul, jakou jest rekyňi, že ani kůře zařiznouti nemůže.

Dále se pochlubili vojáci, že oni a ostatní mužstvo statečně se drželi, a vselická wina nezdaru že toliko na vůdce spadá. Čermákova je znou rozhněvala a hrozila: Kdyby zeměpánem byla, žeby na potupu z vůdců sprostých a ze sprostých samých generálů nadělala; ale Čermák ozval se káramě řka, že nepřislussi podřízeným, aby o svých představených tak přenáhleně soudili, a že we všem, co se stává, jen vůli Boží widěti a jí se křiti náleží.

Konečně chtěla Čermákova ještě wěděti, jak to za bitwy chodi a bývá? K takowému wyzváni chopil se slova Matěj, a že byl powahy poněkud ohnivější, licil a popisowal živě, až horlivosťi unessen také rány z děl a z puseť zwučy „bun“ a „pif paf“ nápodobil. Všem

řromě Čermáka nastočila husí kůže, a Čermáková stírala ramena (řrcila rameny), zacpávala ušši a sem tam se uhybala, jakoby opravdu foule a kůlky lítaly.

Blížilo se ř půlnoci a bylo zapotřebi na spaní pomysliti. Večerní modliba dle obyčeje ve statku panujícího wykonána jest společně, a ř každý na své lůžko odesel. Wojáci měli w přístěnkú ustláno spolu, a brzy usnuli. Snilo se jim velmi líbezně o wýjewích minulého dne, ale tak, že San wššady w popředí spatřowal We-runku a Matěj Barušku.

Čermáková ze wššech w domě bděla nejdéle. Nemohla usnouti pro radost a byla přesmědcena, že w Nemirowě, co swět swětem jest, tak weseleho a radostného poswícení nebylo, jako to letošni.

XIV.

U musiky.

Poswícení w Nemirowě počíná teprw poswícením bhiti, až dle denního času již pomalu ř večeru se chylí. Jest po odpoledních službách Božích a lidé wycházejí z ř kostela. Sotwa že poslední intrada na křuchtě dozněla, ozývá se po návši hudba jiného druhu. Z ř hospody otewřeným oknem wñeniwají řanfary, do nichž ř trubáci z plných twáří řoufají, dávajíce řáwěšsti, že ř teř, řdñž se ř Bohu chwála dala, dle ř starobylého poswícenského obyčeje při tanci a ř slénce řábama nastane. řrowolání řanfarami řroněšené, ač

přilís krásně neznělo, předc bez účinku nevyšťalo. Drobnější chasa hrne se k hospodě jedním chůmačem, dospělí jonáci za předwojem (předním hofsem) wřostků následují; také mužové a hospodáři po jednom, po dvou k hospodě míří, a konečně jdou ženské: děvčata krokem upejpavým, ženy krokem smělým a babičky krokem loudavým.

Tančirna jest weliká čtyrhranná šalanda beže wšeho zvláštního upravení a s náradim na takových místnostech nejobyčenejších. W lewo ode dwéři jsou ohromná kamna ze zelených kachlí s prostranným zápecim a kolem s lawicemi, jimžto se „na soudné stolici“ říká, poněwadž na nich sedávají ženy, kterých nikdo wíce k tanci nebéře, a jimž tudy jiného nezbyvá, leč aby si powidaly. Ze strany pravé zrowna naproti jest nalewárna zabradlím ohražená, nad ní w rámci za sklem wíjí napsaná prúpowď: „dnes za peníze a zítra darmo,“ a hned wedlé býkowec, co pořadatel a wěrný spomocník hospodského, kdyby si chasa do pačesů wjela, a na šlowo dáti nechtěla. Pod nalewárnou stojí stolec hudebnický a na něm dwa talíře na sobě, na něž klopit musí, kdo si hráti dáwá. Pak běží lawice po celé jizbě při stěně, k nimž přistaweny jsou úzké tabule na nohách, aby sklenice kam stawěti bylo. W čele w pravém koutě jest welký stůl s trnožením pro soušedy, a w lewém boku wedou dwéře do prostranného přístěnku, kdež lidé onačejší, přijdou-li jací, sedají, aby prach w tančirně polikati nemusili a pohodlněji porozprávěti mohli.

Tančirna brzy we wšech swých prostorách

se naplnila, jať o poswiceni patři a wssicni, každy dle swého způsobu, se weseli a hawi. Chasa tanči, že se ale wssicni do kola wejiti nemohou, tanečnicků a tanečnic wybývá. Musi se čekati, až práwě tancující se upachtili a solo udělali. Tonáci zatim stojí uprostřed kola, děwčata w dlouhém polokruhu ode dwéři, a jedna přes druhou je tlačí ku předu, aby snáze do oka padla a ocet odbyla. Nečekají marně. Někteř chasník tam ze středu kola zahýwá prstem, děwčata wědi na vlas, které to plati, hned jest na poskořku, a již je toči. Ženská u kamen na soudné stolici pilně si powidají, sousedé u welkého stolu pomalu popijejí na swá mladá leta zpominajíce, a w přistěnků wede slowo pan starosta. Wssady jest weselo a hlučno, i na sinu. Tam si proskakují wyrostkové jeden s druhým, a třeba že jest siň hrubým oblátkem wydlažděna a nerowná jaťo draha: uic newadi a chodi to dobře.

U kamen mezi ženami rozprávil se živý hovor, a že se týká osob, jež welmi dobře známe, nastrčíme ucho a budeme poslouchati.

„Přijdou-li pať také Čermákwic do hospody?“ prohodila žena ještě mladá a dobromyslného wzezření. „Narmoutili se dost a, když se jim se synem tať postěstilo, mohli by se jednou potoweseliti.“

„Ti asi kam půjdou,“ pochybowala jiná slowy pichlawými. „Wždyť jsou samotáři, kteří o celý swět nedbají, a pořádem doma jaťo zaklení wězi. Já říkám, že se jim dcera ani newdá, proto že ji chlapeci skoro neznají.“

„Mili brassi!“ vysvětlovala a mířila ještě jiná, žena již obstarožná a povážlivá, „věru jim nebylo divu, že jich nic netěšilo. Sedmý syn z takové živnosti vojákem a k tomu před nepřítelem: to není žádná maličkost. Že se jako rádi doma drží, proto nejsou o nic špatnější než jiní. Obejde se u nich každý; na sobě usšetří, ale k bližnímu skoupými nejsou. Však jim také Pán Bůh odplácí. Takou jen radost ze syna mítí musejí.“

„Co pravda, to pravda,“ dotvrzovala řeč ona první, „že syna mohou mítí radost! Byl vždycky hodný, a ani na wojně se nezkažil. Nassi lidé, jak dnes přišli z velké, ani se o něm dost napovídati nemohli. Udělal prý je z něho chlapíček jako panna, jest způsobilý, že každému vlídný a v kostele i se svým kamarádem tak příkladně se zachovali, že se zrovna srdce smálo; a toho u vojáků obyčejně nebývá.“

„A o dceru,“ převzala slovo zase ta obstarožná, „také se báti nemusejí, žeby se nedala. Jest hezká, dělná, nábožná a cvočky také budou. O takové děvčisko jest hej! Že není do světa a za mužskými se neranti, totě právě dobře. To bývají poslední šatky, když si holka po hospodách a po jarmarcích sama hochu uhoní!“

„Ba myslím,“ vystrídala se s obstarožnou předešlá, „že bude do wdavků Cermákwic Barussky asi tak daleko, jako z hrázi do rybníka. Wynesla z domu starší děvčeka, že Janův kamarád s Barussky ani oči nespouští; a wíte, odkud jest? Jest z Wrišowky, jediný syn ze mlýna,

a mlýn pod Wriřowkou ja znám. Troje složen
pila, olejna, polí a luř, jako při žiwosti! Toby
krájně sedla, a přálabych jí toho."

"Šim pař wás ti Čermákowi uplatili?" roz-
durdila se ta w slowích pichlawá. „Wždyť byste
je šamou chwálou pomalu na hřeben u kostela
posadily!"

„Co se šamo chwáli," odbyla jí obřtarožná,
lidřského wynářřeni nepotřebuje, a haněním šřkody
dokonce netřpi."

Pař umřkly wřředky, až zase jiný předmět
jazyky rozwázal.

Ořtatně ženy u kámen uebyly šamojediné,
co o Čermákowých howor rozdělaly. Také u sou-
jedřského stolu řeč kolem Čermákowých se točila,
celkem dořřti přiznawá. Mluwilo se tam rowně
o šřtěřti, jakého jim Pán Bůh dal, že šyna tak
lehce z wojny dostali. Nikdo jim nezáwidi, chwála
Šanowa jde ze wřředk uřřt, a jeřřt jeduoworným
přáním, aby Čermákowi do hospody přišřli.
Štaři by rádi od Šana něco o wojně usřřřřeli,
a mladi zase myřřleji, žeby při weselce o jednoho
řádneho špolečníka bylo wice.

Ba w šaném přišřtěnk u ten a podobný
řmysl o Čermákowých se rozpřawi. Šejnoha,
ač na dům Čermákow newře, dues drži za zuby.
Wit, že proti wlnám plouti uelže, a řde wřřični
chwáli, žeby haněti neprořřpělo. Proto mlči a
aby ukázal, že při uěni pomřřřty neni, wyřřlává
obřřřně, že ho něco práce řřálo, dřiwe uež pana
okřřřního ř tomu naklonil, aby o Šanowo pro-
puřřřění žadal. Ši, jeuž se Šejnohou u jednoho

stolu besedují, potutelně se usmívají a pod stolem štouchají, dávajíce sobě vzájemně na srozuměnou, že pan starosta zase jednou lže a se chlubí.

Šeden z besedníků, tak trochu čtverák, usmyslil si, že Šejnohu poskádli, a jakoby nic, otázal se takto:

„Zdali pak se Šan za wasse přátelské přičinění již přissel poděkovat?“

„Toho ueni zapotřebi,“ odmítnul Šejnoha. „Co pro koho učiním, s tím na trh nechodím. U mně co pravice činí, o tom levice newí.“

Na hodinách odbila osmá, a do hospody wstupují nowi hosté. Napřed wchází Cermák, potom wojáci, za uina Baruffka s Werunkou a naposledy Wojtěch. Celá hospoda jest na nohách. Soušedé u stolu se srážejí, dělají Cermákowi místo a jonáci obštupují Šana a Matěje. Ze wšech stran se děje wítání, podávají se ruce a wšickni jsou jako bratři. Zawdaná stihá zawdanou a Šan s Matějem mohli by se do zásoby napít na čtvrt leta.

Ženy u kamen, aby na wšedko lip widěly, wstupují na lawici, a wšostkové přiběhše ze síně lezou na pec, aby se na wojáky hodně s wysoka podiwati mohli. Také z přistěnků wšukují hlavy. Starosta z prahu na přichozí pohlíží, a ač k usměwu se nutí, přede se mrači, dávaje na jowo, že mu zássť a záwist srdce hlodá.

Quen čtverák, co dříve Šejnohu šškádlil, poznává dobře, co w nitru starostowu se děje, a chce Šana upomenouti, aby za své propuššění

z vojny do přístěnku se šel poděkovat; ale Šejnoha brání.

„Nemůdřejte chlapce v rozpačky a mne v nesnázi,“ vzpírá se huěwivě; „wždyť mne znáte a wíte, že o čest a díky na veřejném místě před tolika šwědky od jakžiwá nestojím.“

Nyní teprw nastalo weseli. Musikanti až dotud hráli z paměti, teď wšak rozložili parteshy a spustili z not. O Janowi wědi, že se zahanbiti nedá, o Matějowi slyšeli, že jest synek z mlýna, že má peněz jako želez a proto se chtějí držeti, aby jim na talíř něco wýdatného káplo. Chasa tančí jako o záwod a naši wojáci jsou také w kole. Matěj provádí zvlášťě Barussku, Jan počal s Werunkou, pak wzal sestru, a teď wodi wšecky holky ze wsi jednu po druhé. Když děwčata pěkně wypořádá, káže si dát láhew citronky, wezme štamprlátko a ženy na lawici u kamen obcházi. Podává zawdanou u štastné šhledání, a každá musí wypít po plné. Ženám oči radosti jen hrají, ale předc se zdráhají říkajice, že jest po plné příliš mnoho a žeby jim mohlo wstoupit do hlawy. Když wšak Jan snažue pobízi a prosí, musejí mu udělati po wůli a wypií po plné.

Teď má někdo slyšeti chwálu, jaká se o Janowi kolem kamen rozléhá. To jest chasník, uení přes uěho, w dewíti okresích nemá sobě rowna! Štastná matka, která takowého syna wychowala, a štastní rodičowé, kteří jej někdy swým zetěm budou moci nazýwati. Tak jde od úst k ústům a sama powědomá odpůrkynuě Cer-

máková domu k ostatním se přidala. Dmlouvá je, že Jana neznala, ale teď ho zná a chtěla by se do očí podívatí tomu, kdo by před ní jen slovem o Jana zavádal.

Také mladý Sejuoha jest w hospodě, a jen ostudu tam tropí. Přissel s otcem, seděl nějakou chvíli w přístěnku, pať se ale počal míchatí mezi chasu a byl tam vzácný jako píseť w krupici. Sonáci se ho štitili a holky před ním utíkaly. To bývalého študenta dopálilo. Rozmrzen zassel do nalewárny, dal si do velké sklenice natočit něčeho jako woda bílého, a obrátiv se k stěně jedním douškem to wytáhnul. Potom se již motal a velmi nespůsobně sobě počinal.

Mejwice ho podráždilo, kdž Čermákwic do hospody přissli a tolik přízně jim odewssad se doštávalo.

Tu byl, jak by jej medwědím sádlem namazal, a zjewně nějaký swár wyhledával. Jana zimnyslně utlápnul, do Matěje strčil a konečně mu také w tanci nohu nastawil.

Matěj, že byl powahy poněkud ohnivě, hned z kola wstoupil a s neohrožeností chasy se tázal, komu jest tadě odporný, že se mu taková schwállost děje? Sonáci se mrzi, chtělby to Matějowi wmluwiti, ale Sejuoha sám k swému skutku se hláší, hulákaje:

„Sá to byl!“

„A co tím swým uličnictwím zamýšllite?“ táže se Matěj, o dwa kroky bliže k Sejuohowi přistoupiv. „Snad byste nechtěl w takový den newinné wyražení kaziti a pútky hledati?“

„Vám se zpovídati nebudu!“ jápe se Sejnoha. „Sá měl císařský kabát na sobě dřívě nežli wy!“

„To vám nikdo neupírá,“ mluví Matěj s důrazem pořád rostoucím; „ale byl-li jste vezdy takový jako nyní, tož jste císařskému kabátu mnoho cti nenadělal.“

Sejnoha neodpovídá a, ač sotva na nohou se drží, chtěl by na svého sofa zrovna se řítiti.

Toho jonáci Nemirovští nedopustili. Chopili se Sejnohy pod pažďemi, wyvedli jej na sňh, ze síně na voznici a dvěře po něm závorou zastrčili, aby se vrátiti a různic počínati nemohl. Ale Sejnoha se vzteká, bije pěstmi do dvěří, vyhrožuje pomstou a zařiká se, že na něho pamatovati budou.

Sakoby se nic nepřihodilo, veselí a zábawa trvá dále, a utěšeně se daří.

Právě se dotančilo. Jan s některými sourostlými hochy se prochází a o wojně jim wypravuje. Za řeči se zastaví blíže hudebnického stolku zrovna naproti otevřenému oknu, k němuž zády jest obrácen. Tu se objeví w okně rozlacená tvář Sejnohova, a ruka s kamenem po Janově hlavě se rozpřáhá.

Nikdo o hrozícím nebezpečnství netví jen Werunka, která wssady oči na Janowi má. Wykřikne leknutím, skočí rovnýma nohama a na vlastní nebezpečnství zapomínajíc mezi Jana a namířený kámen jako bleskem se staví. Kámen přiletí, udeří ji ssourem w čelo, a děvče w trvi na zemi se kácí.

Strhne se veliký povněť a zmatek a nikdo newí, co a jak se přihodilo. Omdlelou odnesli do komory, a ránu vymývají a omazují. Werunka přišla k sobě a prosí, aby ji k otci do pastoussky odvedli.

XV.

Schwáři.

Šejnoha čím dál tím hlouběji klesá, a se svým jméním jest na úpadku. Na jednom místě peníze sobě vypůjčuje, na druhém oplácí a má co dělat, aby ho věřitelové ze statku newyhnali. Ale peněz jest wssady na mále, na dlužný úpis jich dostati nelze, musejí se brát na směnky, a toť wěc velmi zlá.

Vidě mu lhůty dělají krátké, úroky berou velké; žádá-li o prodloužení, hned hromada zlatých na nové směnce přiroste, a ze stovky dluhu při dvojím trojím prodloužení směnky mohou býti do roka dvě a třeba tři. Takowými zoufalými prostředky si Šejnoha pomáhá, aby dočud možné s hanbou ze statku nemusil; pomáhá si wssak z bláta do louže, a mezi lidmi se mluví, že na živnosti již ani ssiudel jeho newí.

Nejhůře jest se Šejnou, že Swětliceť již w Neumrowě nepřebývá. On za Šejnou myslil i jednal a peníze sháněl; vzdal se wssak pojednou obecného písařstwi, odesel, že nikdo newí kam, a Šejnoha jest na holičkách. Vidě praví, že se Swětliceť řídil za příkladem kryš, které také, když

dům sesutím hrozi, prýc se stěhují. Není prý si na Šejnohovi více čeho uskutubnouti, protože sám až do naha jest otrhán; a pijavice prý pustila od těla, když nemocný již umírá.

Wůbec má se za to, že Šejnohovi na oua místa, kdež se nalezá, Swětlicek alespoň z welké částky swými ssmejdny pomohl.

Nejhůře dělají Šejnohovi dwa wěřitelowé, kteří od něho po směnce mají, jeden na čtyry a druhý na šest set. Šestě před uplynutím lhůty upomenuli dlužníka, aby peníze opatřil, sice že proti němu se wssi přísnošti směnkowého práwa zakroci, a že to s ním praskne. Pro tisíc zlatých nehodlá Šejnoha ze žiwosti jíti a přemýssli, odkud dotčenou částku honem wzíti. W okresním městě lze owssem peněz dostati, ale na wýminky welmi těžké. Jsou tam dwa wůbec známi lichwáři, kterých se wssak každý bojí; a kdo o ně zawadí, obyčejně býwá weta po něm. Jeden jest pokrtený a druhý obřezaný, onen se jmenuje Šmatera a tento Bochr. Šejnoha o nich slyšel a nerad by jim wběhl do rukou; ale lhůta směnkám dochází, není pomoci, nouze železo láme. Půjde, musí k nim jíti, bude se wssak míti na pozoru. A proč by nessel? Wždyť má rozum, a oči bude míti také s sebou, aby w kozišse do wody newlezl!

Šmatera a Bochr teď, kdež směnkny mezi obecným lidem w obyčej wessly, provozují žiwnost každý na swou ruku, dříwe wssak býwalo jinác. Tehdy drželi dohromady, a s pouocí několika náhončích rozličné podnikny na oloupení ubohých

promáděli. Jeden takový kousek, pro který se ale oba do kriminálu smekli a spolu se rozkmoťili, byl zvláštního druhu a stojí za poslechnutí.

Náhonci vyčenichali, žeby jistý mlynář při horách rád svou usedlost prodal. S pustili se v tu stranu, tihli po řece jako krajáci, a před mlýnem se zastavili. Měřili hloubku vody, měřili její spád a jiná ještě tatranskí vyváděli, až si jich mlynář povšimnul a k nim vyšel. Zahovořili se, a náhonci mlynáři namluvili, že jsou komisaři od dvou velkopeněžníků z Prahy vysláni, aby tady v podhoří vyhledali místo, na němžby velkolepá přádelna založena býti mohla. Byli prý již tu i tam, ale tady pro hojnost a spádnost vody vidí se jim na zařízení takového závodu býti místo nejvhodnější. Konečně se optali, zdali by mlynář svou usedlost prodati nechtěl?

Mlynář řekl, že ano a poněvadž soudil, že taková pání, jako velkopeněžníci z Prahy, platit mohou: vyčenil svůj mlýnek na deset tisíců, ač ani za polovičku nestál. Komisaři přehnané ceny se nelekli, ba naopak byli mlynářovi radou, aby více žádal.

„Musíte rozuměti svému prospěchu,“ pravili důvěrně. „Železo se ková, dokud jest žhavé, a příležitosti se musí užiti, když se naskýtá. Štěstí vás podruhé hledati nebude, a proto žádejte na místě desíti čtrnáct.“

Mlynář nemvěděl, bdí-li anebo spí, a sám od sebe se nabídnul, že za takovou zlatou radu neuznalým nebude.

„Tot se jano sebou rozumí,“ přijímali nabídnutí páni komisaři. „Sedna ruka druhou myje, ani kůře darmo nehrabe, a kdž vám k takové prodeji dopomůžeme: dáte nám tisíc zlatých.“

Mlýnář byl povolný; ale páni komisaři chtěli mít jistotu a žádali, aby se zhotovil pořádný dlužný úpis na folku a s podpisem svědků. Prozatím však měl úpis zůstat v mlýnářových rukou a teprve pak, ažby páni z Prahy přijeli o koupi dojednali, měl komisařům vydán býti. Stalo se, jak chtěli.

Potom se napsalo velkopeněžníkům do Prahy psaní, aby na prohlídku přijeli, a jeden z komisařů list na poště donesl. Odbýv svou záležitost vrátil se za druhem svým do mlýna nazpět, a tady chtěli na příchod pánů z Prahy čekati udávajíce, že do čtyř dnů bezpečně se jich dočkají. Mlýnář byl spokojen, častoval svých hosti jak nejlépe věděl; měli se jako o posvícení, a čtvrtého dne páni z Prahy se dostavili.

Přijeli na kočáře, měli brejle, pěkné šaty a kočáho opremovaného. Prohlídli místnost, líbila se jim zvláště stálost a spádnost vody, jevili úplnou spokojenost, a toliko tržná cena poněkud vysokou býti jim se viděla. Kdž ale mlýnář sleviti se zdrahal, dali co žádal. Peněz ovšem tolik neměli s sebou, nenadáli se, že koupě jedním rázem se uzavře; proto dali jen tak zavazovku čtyř stovky, ale do desíti dnů přijedou a na halír všecko vyplati. Svým

komišarům přikázali ještě nějaké jednání v též krajině, a vsedše na kočár odjeli.

Mlynář byl šťasten a dlužný úpis dle úmluvy svým milým hostům bez rozpaků vydal. Oni pak přímou cestou se dali na úřad, a svůj požadavek do gruntovních knih na mlyn sobě vtěliti dali.

Uplynulo deset dní a páni z Prahy nejeli; za to ale dostavilo se od pana listovního uvědomění o vtělení tisícovky a zároveň také čtrnáctidenní výpověď od pánů komišarů prostřednictvím soudu.

Teď nastala mela, a bylo pro mlynáře velikým štěstím, že za udáním jiného ještě náhončího, kterýž z onoho podniknutí vyloučen byl, ohavné ssibalství se odhalilo. Tak se octli Šmatera a Bochr, jenž těmi pány z Prahy byli, i se svými pěknými jednately za mříži. Od té doby se rozkmotřili, ale nepolepšili. Hleděli svého starého řemesla, jenom že opatrněji; a teď za rozšířeného směnkářství měli k tomu pole na všech stranách otevřené.

Sejnoha jest v městě, zde i onde po penězích se poptává, ale s výsledkem velmi špatným. Nikdo nemá a vsady zní stejná známou notou, že těch šajnů není. Siž nezbyvá, leč k povědomým lichvářům se uteci a toliko ještě o to jde, ku kterému: zdali k Šmaterovi anebo k Bochrowi? Sejnoha se rozhodnul pro Šmateru. Jest křesťan, bude snad předc kusa svědomí mít; mimo to drží hospodu, a může k němu člověk vraziti, anižby to velikých očí nadělalo,

a což nápadného bylo. Proto wessel k Šmaterowi, a trefil dobře. Hosti tam právě žádných není, hospodský jest we světnici sám jediný, a může se zrowna k věci přikročiti.

Šmatera již wí, coby Šejnoha rád, ale nastojte! on také peněz nemá. Maříká, že jest čas železný, jakého ještě nepamatuje, a twrdí, že u něho také groš jest pánem. Uštkodil prý si špekulací, která se nezdařila. Wloni a předloni kupowal obilí, strčil do toho tisíce, a teď obilíčku spadlo. Šhpký se mu lámou, ale w kapse má, jak by wymetl.

Šejnoha myslí, že se za obilí peněz wždycky utržiti dá, a kdyby nebylo jináče, že by na místě peněz také obilí wzal.

„O to ono není,“ namítá Šmatera; „ale já na obilí tratit nemohu. Žito mám horstké a pšfenici Morawskou bělku; a čekal-li jsem tak dlouho, mohu čekat ještě, wšak ono konečně na trzích také tomu přiskočí.“ To powěděw odesšel na ožamžení, a na dwou talířích přinesl žrni na ukážku. Obilí bylo opravdu krásné a jádrné jako broky.

„Žito, jak je tady widíte,“ wykládá hospodský, „platil jsem po šesti, pšfeničku po dewiti; a kdybych je za tu cenu komu nechal, nemám wýdělku ani windry, a o úroky z peněz, w obilí ležících, za dvě leta přicházím nadobro.“

Šejnoha nepochybuje a hospodskému wěří; ale co, když teď na trhu žito po čtyrech a pšfenice po šesti se prodává!? Wězí w rozpacích a sám newí, jak učiniti. Konečně wšak, když po-

wážil, že směnkám již pozejtří lhůta dopadá a peněz odjinud dostati nelze, prohlásil se, že obilí za cenu od Smatery vyřknutou vezme.

Co se tak oba, nastávající věřitel a dlužník smlouvají, wessel do světnice nějaký pocestný. Měl vysoké boty, punčochy přes kolena, wolný swrchník a byl celý uprássený. Dal si nalíti sklenku kminky, a že byl howorný, sám od sebe do řeči se pustil. Powěděl, že jest obchodník w obilí, a na swůj obchod welice se hněwal. Má prý w Hradci, w Saroměři a jinde a jinde složeno obilí po stech korců, a nemůže beze škody prodati, kdýž ceny neustále klesají. Jest prý celý zpitomělý a raději by ze swěta utekl, kdýby jen wěděl kam. Náhodou si potwssimnul zrní na miskách na ukázkú přinesseného. Prohlížel, otězkával, pochwálil je a řekl, za takowé obilí wzdor láci že by na trhu rowné čtyry a rowných šest dostati se mohlo.

Sejnohou to trhlo. Bylaby trefa, kdýby obilí zrowna na místě odbyl, a s odwážeuim i prodáváním swizele neměl. Proto také milému obchodníkowi obilím se nabídnul řka, že je tady u pana hospodského má složeno, a za zminěnou cenu je nechá.

„Wyf mne chytáte za slowo!“ zwolal obchodník a dělal, jakoby se lekl. „Ale kdýž jsem řekl, řekl jsem; wssak na wás ani tisícowku neprodělání! A za mnoho-li máte takowého zrna?“

„Ale podání, jaké jste učinil,“ odpowěděl Smatera za Sejnohu, „bude ho zrowna za čtyry stowky.“

Obchodník odhrnul swrchník, odepnul opasek,

myslél čtyry sta, dopil ze skleničky a odessel udávaje, že musí naproti fúram, co za nim jedou, aby se zastavily a obyli aby se zrowna naložilo. Bylo po všem. Sejnoha podepsal směnku se čtvrtletní lhůtou na šest set, za obilí ovšem dostal jen čtyry sta a byl ještě rád, že všecko tak dobře dopadlo. Tak ale vytáhl paty, vylezl domnělý obchodník z kuchyně, jenom že bez dlouhých bot, punčoch a svrchníku, a spustil nečestný smích, k němuž také hospodský chutě se přidal. Proč se smějou, nepověděli, a jen tak něco o „bulíku“ a o „trumpfu“ prohodili.

Že bylo všecko sšibalstvy narafičeno a že Šmatera kromě ukázky na míškách v celém domě zrna obilí neměl: rozumí se samo sebou.

Na vyplacení jedné směnky Sejnoha má, ale odkud na vyplacení druhé! Není zbytků, musí ještě k Bochrůvi. Sel a židáka šťastně v píšárně zastihnul.

Bochr jest samá zdvořilost a úslužnost, má z návštevny radost, hned také židličku stavi, aby se přichozí posaditi mohl, a sám naproti se sází. Wěru k pomilování to človíček; ani nečeká, až by host svou záležitost přednesl, a sám v ústřety přichází.

„Nu!“ usklebá se a hlavou wrti, jako by se divil, „jak já přijdu k ten čest, že pan starosta byl přijít ke mně? Budu rád posloužit, bude-li bejt možná, co bude pan starosta poručit.“

Sejnoha nabyl ducha a pověděl krátce, že potřebuje šest set.

Bochr sebou sšubue, jakoby se lekl, kroucí

podivně ústy, sšklebí se, a hlava z jednoho ramena na druhé mu lítá.

„Šest sto pane starosta!“ prawi konečně po dlouhém se pitvoření, „šest sto pěkná suma, krásná suma! Bochr pro každej nemá, ale pro pan starosta má! Pan starostu bude rád půjčit, bude půjčit na čtvrt rok, nebude vzít jen šest ze sto, a nebude napřed srazit; bude čekat intres, až se bude kapitál složit.“

Šejnoha jest jako u vytržení. Nešťastní lidé, co se toho žida naostouzeji, jaký jest dříc a nesvědomec, a ono zatím nemůže být většsioho počitovce na celém světě! Ale Šejnoha jim wy-cinká. Snáze a na lewnějšsi wýminky nikde byl by peněz nedostal; a proto, zmini-li se kdo před ním o Bochrwi jen křiwým slowem, dostane co od toho patří!

Peníze jsou wysázeny, a Šejnoha má toliko ještě směňku podepsati. Podpisuje, tu wšak náhodou hnul se stůl, ruka Šejnohowi zajela a podpis se newydařil. Šest křiwý, zmotaný a neuhledný.

Židák znou se sšklebí, podivně sebou sšije a powídá takto:

„Pan starosta! Ten podpis není kossr. Jako by kočka nasskrábal; toby měl pan starosta malej čest, budeme napsat ještě jednou.“

A těm slowům předložil jiný papir, a Šejnoha se wzal dohromady. Tenkrát se podpis powedl a Bochr byl spokojen.

Šejnoha sebral peníze a byl rád, že se oněch dwou dotirawých wěřitelů zbude. Od té

doby stal se horlivým obhájcem židovstva vůbec, a chvalořečníkem Bochorým zvláště; ale po čtvrtletě drahou zkušenosťi se přesvědčil, že byl na omylu.

XVI.

Pokus sebewraždy.

W Šejnohowu statku jest až hrůzno býti. Wssekdo tam zrowna na člověka padá, a wlasty na hlavě wstávají. Nána jde za ránou, pohroma stihá pohromu.

Šejnohowa, jak wíme, byla žena dobrá, ale bez wlastní jamostatné vůle. We wšsem podobowala se vůli manželowě, ac nezřídka cítila, že tať nečiní dobře; než oprítí se nedowedla, poněwadž neustálou chorobou tělesnou na duchu i mysly zmalátněla. Přých a marniwosti naprosto při ni nebylo, a kromě lásky k dětem vůbec žádného mocnějšího pocitu neznala. Ke ctizádostiwým záměrům, jakýmiž otec u wychowání dětí se řídil, přistoupila proto, poněwadž myslila, že tudy o budouci blaho jejich miláčků nejlíp bude postaráno; kdž ale úplného nezdaru se dočkala, bylo hoře její tím wětší. Ubohá přetpěla muky srdcelonné! Syna widěla bez budoucnosti, dceru bez zaopatření a kdž se wšsemu vůdihledě zmahající se úpadek majetku oku jejínmu ujiti nemohl: níra strašti nešťastné matky dowrřena jest. Slabé ústroji těla tolikému žalu odolati nemohlo. Chřadla a slábla, až tať

ulehla, aby více nepovstala. Sednou odpoledne, když právě ani manžela ani děti doma nebylo, požádala po děvečce pana faráře, aby ji svátostmi umírajících posloužil. Dosáhla šťastně, čeho šobě upřímně přála, a ráno pak příštího dne našli ji mrtvou.

Lidé říkávali o nebožce, že plati v domě jako páté kolo u vozu; myšlili se však a brzy po pohřbu se ukázalo, že byla pojídlem, kterýmž se rodina pohromadě držela a domácí pokoj jakžtakž uchovával. Výchstupy příkré mezi otcem a dětmi nejednou hrozily vypuknutím. Otec byl náhlý a prudký, děti vzdorné a neustupné; ale když matka s bledou tváří a sepjatýma rukama za prostřednici mezi stranama se postavila, bylo hned ticho. Teď však, když prostřednictví nebylo, dělo se jináče, a u Šejnohů na wádě a lání se lehalo i wstávalo. Děti zrowna nestoudně wntýkaly otcí, že jich na mizinu připravil a do neštěstí uwedl; a bránil-li se otec uwáděje, že hlavně k wůli jim se stalo, poněwadž na jich wycwičení mnoho byl wynaložil: odmlouwaly hrubě. Neprofily prý se o to, mohl prý je otec nechati, w čem se narodily, a raději hleděti, aby jim hodně peněz uchował. Syn dokonce otcowi w oči powědel, když jej na študie poslal, že nikoli dítě ale jen swou hloupou pýchou na žřeteli měl a proto tak učinil, aby se před swětem chlubiti mohl.

Wedlé domácích mrzutosti má Šejnoha soužení s wěřiteli. Dopadlo čtvrtletí, a Šmatera i Bochr chtějí mítí peníze. Aby swým nárokem

nepropadli, zadali stížnost. Šmatera žaluje o šest set, Bochr o dvanáct, a mimo to o úroky po šesti ze sta! W tom wězi nějaká mýlka; Sejnoha má od Bochra toliko šest stovek, pročby měl platit dvanáct? Celý uděšený pospíchá na úřad a prosí o stání s Bochrem. Stání se nařídilo, ale Bochr stůně, nemůže se stavěti, posílá za sebe splnomocněného zástupce, a ten w skutku dvě směnky po šesti stech od Sejnohy wystawené a podepsané předkládá. Sejnoha své podpisy neupírá a upříti nemůže, ale wyšwětluje, jenom jeden ze jest pravý, ten druhý ze jest onen ne- wydařený, a že neplatí. Než přejel! nemá šwědků na dotwzení, nemá wíry a Bochrůw zástupce se směje řka: „Takby mluwiti mohl každý blázen!“ Není pomoci, a dluh dvanácti set, Šáku Bochrůwi znející, zůstává w platnosti. Sejnoha dít si nezoufá, proklíná Bochra, proklíná wškeré židowstwo, ale nic mu neprospívá.

Co se otec s wěřiteli úředně hamoni, měly doma děti swůj zwláštní nápad. Dny také rozumějí směnkowému práwu a wědi na wlas, co po udalostech podobných obhyčejně přicházívá. Wědi, že se fantuje, to jest: že páni wšsedo w domě sepíssi, zabawí, poberou a prodají. Tudy jim připadlo, že jest nejwýššší čas, aby samy na sebe pamatowaly, a co se odklidit nechá, wšsedo bez messkání odklidily. Načwap, ale potají, jakoby kradeno bylo, prodávají obili, dobytek, šwřssky (domáci nábytek), a že dávají lacino, kupců se jim nasslo. Strhly několik pěkných set a s těmi, nečelajíce ani, až se otec wráti, z Ne-

mirowa se wytratil. Otec přišel z města našel dům wydrancovaný, jako po Brandeburcích. Od cizích i od svých vlastních oloupen běduje, lomí rukama; wlasty z hlavy si trha a blahoslami manželku, že se toho okamžení nedočekala, a přeje sobě, aby jako ona raději pod drnem se octnul.

Na tom na wšem ještě není dosti. Do Nemirowa přišel celý záhranek (celá hranice) platebných rozkazů, jimižto se nařizuje, aby wšickni, kterým dotčené rozkazy nadepsány jsou, do jistého dne abolicí zaplatili, anž by sice nedoplatky pomocí wojska wymahati se musily. Abolicí wyrozumíváme wýtupné za zrušené někdejší povinnosti poddanské, kteréž na leta po částkách spláceny býwají. Tak s cizojazyčnými slowy býwá, že se wšelijak překrucují: tak přihodilo se také s abolicí, a w Nemirově na místě abolicie říkalo se ambulace. Bylo wšak nemalé ustrnutí, odkud se takové rozkazy wzaly, když každý již dávno ambulaci zaplatil? Wšedko pospichalo na úřad, tam každý na den na hodinu udává, kdy u pana starosty ambulaci zaprawil, a naproti k nehrubému potěšení se dowídá, že starosta ambulaci neodwedl. Zhrozili se wšickni, wědouce dobře, na jak tenké noze Sejnoha stojí a že s tíží bude lze, na něm svého se dodělati. Zhola wšak jemu toho darowati nechťeji a wyprosili sobě stání, aby zadržowáč alespoň přiznání učinil, že peníze přijal. Den stání byl jim na místě určen a Sejnohowi zvláštní obsilkou oznámen. K uloženímu dni wšickni, jichž se týkalo, na úřad se dostawili; jediný Sejnoha nepřišel. Bylo právě w den

na to, co mu děti s penězj za swrjšky utrženými upláchlj, z čehož měl hlavu tak plnou, že na obřilku jako na smrt zapomněl. Než žalobníci jeho nechtěli být spokojeni, aby se jen tak aprilem prošli, a s nepořizenu odejiti měli. Prošli tudj snažně, aby Sejnoha moci k stání byl dodán, a chtěli třeba do večera čekati, jen aby wěc ku konci domedena a wyřizena byla. K žádosti jich se swo- lilo, ale s provedením nastala nejnáz. Četnictwo neměwšsi ani tusseni, žeby co podobného se přiho- dilo, rozěššo se za jinými swými powinnostmi, a pro Sejnohu nebylo koho poslati. Nassa se wšak pomoc. Bylo právě po odvodu a komise od- wodni, při niž wezdy několik mužů wojska bývá, měla teprwé zitra odjeti. Úřad se suulwíl s ko- misi, z toho wyššo, že wojáci zařtanou četničky, a pro Sejnohu wypraweni jsou dwa muži s desátníkem.

Když desátník obdržel listek, na němž jineno osady, číslo domu a příjmení přiwedenu být ma- jíciho napsány byly, nemálo se zarazil. Wáhal a přemýššlel chwílkú, až se konečně k welicimu důšto- jníkowi odwázil a něco předuššlel, což dle zdání wyhlíželo jako prosba, aby powinnosti na se wlo- žené byl sproššten. Důštojuník poslouchal, asi dwa- kráté na desátníka wlidně pohleděl, ale na konec mu oznamil, že služba žáduhých ohledů uezná, aby jen ššel, kam má uloženo, a žeť právě tak dobře. Desátník wzdaw úctu, odesšlel, ale bylo patrnó, že nerad uposlechnul.

Sejnoha již ani sám sobě podoben není. Co jej vlastni děti spůsobem tak zráduým opu- stily, za krátkou dobu jedné noci a jeduoho dne

stala se s ním změna, žeby ani sám sebe nepoznal. Sindy statečný a hřmotný, učiněn jest pojednou smutným obrazem ocháblosti a mdloby a tať se ztratil, jakoby o dvě desítky let byl sestárnul. Jest shrbený a wleklý (wleče se), nohy pod ním brkají, ruce jako bezvládné od ramen mu wisi, obličej má bledý a tupý, wlasy dивоce rozčuchané a oko těžké, nejisté a bážlivé. Za dětmi odesšla tať čeleď, w celém rozsáhlém stavení zůstal hospodář sám jediný, a počíná sobě jako myslí zbavený. Chodi po prstech, wstojí, wstojí na jednom místě kolik hodin a po twáři bezwýrazné jest widěti, že nit spořádaných myšlének w hlavě se přetrhla. Tať wzhlíží šileneč!

Při mrákové šklíčující mysl i smysly jediný sluch swůj ušon zastává, a jako na stráži stojí. Tať kde co šustne, neshastník hned sebou šklubne a se děsí. Dbyčejně se leká na jalowo, neboť domnělý šustot a lomož nebývá leč prázdňý přelud řečowité obrazotwornosti.

Teď to ale přelud neni! Dwěře na siň se s wzotem otewřely, pádné kroky mužské se rozléhají a k swětnici se blíží. Šejnoha wšskočí od stolu, kde zadumán seděl, chtěl by se škrýti, ale newi honem kam, zatím otewrou se dwěře a na prahu se objeví nenadálá nawšstěwa, desátník s dwěma wojáky w plném ozbrojení.

„Co tady chcete?“ wškřikne Šejnoha, jakoby strassidla widěl. „Ša nikoho neokradl, nikoho nezabil, nesabejte na mne!“

„Nebuďte bláhowý,“ chlácholi desátník wy-

děšeného. „S takových zločinů vás nikdo neviní, a násilí od nás do konce se nemáte co strachovati.“

„Nač jste tedy přišli?“ jeřtá nešťastník a zuby mu drčtají. „Chcete mne odvléci do Kartous?*) Já nic takového nečinil, abych mezi zlošynů pod zemí měl seděti!“

„Ten pak si dejte říci,“ pokračuje desátník chláholivě. „Měl jste se dostavití na úřad; že vsať se nestalo, máme vás doměsti. Ostatně tady nejsme co vojáci, poněvadž zastupujeme četnictvo.“

Sejnohovi při všem uděšení řeč i tvář desátníkova přichází jaksi povědomá. Poblíží naň bedlivěji, poznává jej, a jakoby hromem omráčen na lavici klesá, a oběma rukama obličej zastřev, běduje:

„Hrůzo hrůzoucí! toť Širík!“

„Ano jsem Širík, váš bývalý čeledín,“ doznává desátník. „Poznal jste mne, ale já na jiném místě zajisté bych vás nepoznal. Ubohý hospodáři! s vámi se asi zle dělo; jak bídně vypadáte!“

„Vim dobře, proč přicházíš!“ křivil Šejnoha téměř plačty s očima dotud zastřehma.

„Přicházíš, abys se pomstil!“

„Pomsta náleží Bohu,“ odmítá desátník nářknutí slovem vážným. „Já pomsty neznám, a Bůh mi svědkem, že jsem toliko za vyšším

*) Trestnice pro veliké zločince blízce Šičina.

rozkazem a od srdce nerad cestu k vám vykonal.“

„Ty mi navlekněš pouta!“

„Nenavleknou, neboť rozkaz mi daný tak nezni.“

„Povedeš mne po celé vsi, aby vsičkni moji hanbu, moje pokoreni viděli!“

„Nikoli! Chcete-li, veš obejdeme a půjdeme, tudy sám ukážete.“

„Ty mne klameš! Vsičkni mne oklamali, i vlastni děti mne oklamaly: nikomu již newěřim, ani tobě newěřim. Ša tě vydal w potupu, já tě uvedl w neshťesti, a ty mi stejnou měrou odplatiš!“

„Sám se klamete,“ wyvraci Šiřík řeč svého bývalého hospodáře; „ano sám se klamete, myslíte-li, že jste mne neshťastna učinil. Naopak odvodem k vojšku stalo se mi dobrodini. Šsem se svým stavem spokojen, jsem šťasten a nového jsem nabyl přesvědčení, že, co Bůh čini, dobře čini, a milujícím Pána že vseshky věci jsou k dobrému. Odtud poznejte, že co vás potkává, rovně neshťestim není. Podrobte se vůli Boží, pokorťte se pod mocnou ruku Páně a shledáte, že nebude tak zle, jak myslíte.“

„Šiříčku!“ počal Šejnoha po chvílce lichotivě jako dítě, kdž něčeho wyprositi chce; „wid Šiříčku, že mi nedáš pouta, wid, že mne nepovedeš po vsi, a že se pustíme pěšinou tam kolem smrčiny a kolem wápenného lomu, aby nás nikdo nepotkal a newiděl.“

„Ano, ano,“ zuělo za odpověď. „Kudy chcete, tudy půjdeme, jenom již neotálejte.“

Siž jdou a steznicem (pěšinkou) od statku přímo do polí se ubírají. Šířik se Sejnou jdou napřed, a vojáci následují opodál. Smutný osud někdejšího hospodáře bolně dotýká se Šířika a rádby mu ulehčil. Promlouvá k němu přes tu chvíli, ale Sejnou, jakoby neslyšel, ani slova neodpovídá. Jest zaduman (v smutném zamyslení), vleče se jako bez života, a bledá jeho tvář až přisernou se stává. Šířikovi jest úzko, a chtělby raději nepříteli čeliti (v čelo hleděti), než průvodcem zoufalcovým býti.

Siž minuli smrčinu a blíží se k vápenému lomu.

Lom, z něhož od nepaměti kamen do vápenic dobývají, tvoří hlubokou téměř závratnou kotlinu s kolnými stěnami ze tří stran, a úzká pěšina, bohem stráně se vinoucí, po samém kraji nejprůběžnějšího srázu se táhne. Vidě tam říkají na „malé Macosse,“ a v zimě neb po deseti nerádi tam chodí, smeknutí a úrazu se obávajíce. Šířik, znaje nebezpečnost místa, opatrně sobě počíná. Sám se stavi v čelo, vojákům pokynul, aby se úžeji přidružili zezad, a Sejnou chtějí míti uprostřed jako na zřeteli, aby ve svém znamení k neštěstí nepřišel. Než bohužel! zlého se neuvarovali. Nešťastník právě na místě nejhorším prudkým skokem z pěšiny vybočil, a dříve než jej kdo zadržeti mohl, do propasti slítnul!

Ono kotliny temně zadunělo, vojáci ustrnutím vykřikli, ale zdola žádný zvuk lidský se neozval.

XVII.

Kajicné skonání.

Zpráva o tom, co se u vápenného lomu událo a s kterouž jeden z vojáků natvap do Memirowa přišel, spůsobila v obci neobyčejné hnutí. Lidé vyběhají ze stavení, jsou bledí jak stěna, chvějou se co list, křičou se a rukama lomí. Teprve po chvíli, když úžas mysl ochrnující poněkud popustil, rozmázala se ústa a pronášenoť slovy, co kdo o nenadálém smutném případě soudil.

„Můj Bože! kam ono se Sejnohou dostlo!“ povzdychnul jeden a počátek řeči učinil.

„Bůh buď jeho ubohé duši milostiv!“ zvolal a po křesťanskú želal jiný.

„Co Memirow Memirowem jest, nic podobného se tady nestalo!“ zakvilil třetí, a ještě jiný uvažoval takto:

„Ať někdo řekne, že Bůh komu co dlužen zůstane! Cim kdo hřešil, tím trestán bývá! Šířka před lety násilně na úřad wlekl, a teď od něho sám wlečen jest; že ale křesťanské oddanosti nebylo, zoufal!“

Tak a podobně mluveno a usuzováno jest bez konce, tak že pro samou řeč hlavní věc že zřetele pustili, a nikdo nezpomenul nešťastnému ku pomoci pospíšit.

Sediný Čermák počínal sobě, jak na moudrého muže a pravého křesťana přísluší. Wsseobecného zběhu a pomýtku sobě newššimaje, dvoji pomoz co nejrychleji upravowal a chystal. A oby-

čejnému slámou vysoko vystlanému vozu zapráhnul wranku podsední, k lehké bryčce náruční a hned se ze dvoru vyjelo.

Na voze slámou vystlaném stojí Čermák s Wojtěchem a zahybají w stranu k wápennému lomu, kde se nešťěstí přihodilo, aby nešťastného pod střechu lidskou dopravili; a Jan na bryčce uhání k městu pro lékaře, aby pomoc po ruce byla, kdyby snad z lomu ještě živého přivezli. Sledice na to, co se od Čermákových lidí děje, zpatomawali se ostatní, a hned se několik mužských za powozem k lomu pustilo, aby u wykonávání milosrdného skutku nápomocni byli.

Za tři hodiny wrátily se oba powozy do vsi, a lékař i lékaře potřebný stejnou dobou k Čermákovům na dwůr wjžděli.

Sejnoha z obuwí a ze šatstwa swlečen leží na posteli.

Uč jako mrtvý wyhlíží a o sobě newí, předc mrtew není. Lékař w něm ducha ucítil, a s welkou bedlivosťi jej ohledává a prohlíží. Ani sobě wyswětлити nemůže, kterať se nešťastník na dno propasti dostal, že wětšich škod a zohawení na těle neutrpěl. Zlamaniny ba ani hluboké otewřené rány newí widěti; toliko na rukou, stehnách a po kříži jest spatřiti odřeuinu, a zadní část těla až po život a prsa jest podlita krví a černá jako uhel. Nemohlo prý se státi jinak, leč že nešťastník po skalnaté stěně zády do hlubiny sjižděl, čímž prudkost pádu se zmírnila a se stalo, že zlamaninám a otewřeným ranám usšel. Ale proto nebezpečenství, w němž se nalézá, předc jest weliké. Dchwěl je

mozek, ochvěla se mícha, a že bez vnitřního úrazu není, ukazuje červá podběhlina.

Lékař o jeho uzdravení pochybuje a nechtělby jednu na sto saditi, že choditi bude. Proto vsasal předc pomáhá, dělá prostředky a léci, jak nejlépe rozumí. Krve sice nemocným obvyčejně nerad ubírá, ale v přítomném případě jinak obejiti se nemůže. Otevřel žilu na levé ruce, krev se ukázala, a dech nemocného poněkud se polepsil. Dále přikázal, aby od boků zhůru z obojí strany sazeny byly pijavice; na záda mají mu dávatí studené obkladky, a na dlaně i natlapky horčicové těsto aneb třenové plachy. Po takovém opatření vyjádřil se lékař, že jest pochybuo, zdali se nemocný k úplnému vědomí z mráček probere; možuť prý omšem, nikoli vsasť jistě. Na ten případ, žeby k sobě přišel, nařizuje důtklivě, aby lékař duchovní na místě byl povolán.

Medo jde-li zvěst, že nemocný skoná, hodlá zítra opět náměstěmu vykonati; po Sanowi, až jej do města zaveze, ještě dnes possle užívání, a má se nemocnému vezdy po čtvrt hodině malou lžičkou odměřovati a do úst pouštěti.

Blíží se půlnoc, nemocný dotud k sobě nepřišel, a Čermák sám u jeho lůžka na hlídce jedí. Šest bedliv každého hnutí, letkvač z lahvičky po určených lhůtách opatrně podává, a mezi tím z nábožné knihy rozličné pěkné modlitby zvláště pak „za milost Boží k šťastnému skonání potřebnou“ vroucně k nebi vysílá. Sde mu o věčné spasení bližního upřímně a vážil by sobě

nade wšsecko, kdyby nemocný wědomí nabyl a s Bohem smířiti se mohl.

Bůh jej wyslyšel a kmitá naděje, že se stane, čeho z celé duše žádal. Nemocný otevřel oči, bážlivě se ohlíží a šepotem sotwa srozumitelným se táže, kde se to nalézá? Čermákowi radosti poskočilo srdce, ohlazuje se nemocnému, těšší a kojí jej, jať nejlépe umí, a slowy na nejwšse šetrnými wykládá, co a jať se stalo. Než bohužel! těšeni Čermákowo miji se s účinkem a nemocný, nabyw zatim úplného sebewědomí, sténaje wzdychá:

„Ach já neschastný zawržený! k čemu jsem se probudil? Proč jsem raději hned na místě mrtew nezůstal!“

„Milý sousídku!“ přimlouvá Čermák řečí plnou lásky a křesťanského soucitu, „nechtějte se Pánu Bohu rouhati. Že k sobě přicházíte, jest neomylným znamením milosti Boží. Pán nechce smrt hříšníka, ale aby se obrátil a žiw byl. Pročež nezhrzejte milosti Jeho a šťastného okamžení přítomného užite, abyste se s Bohem smířil a o spaseu swé duše postaral.“

„Já nic zlého neučinil!“ odmítnul nemocný a twář od přimlouvajících newrle odwraci.

„Neswádějte sám sebe w okamžení osudném,“ dotírá Čermák důtklivě, „a na prahu wěčnosti se nazatwřzujte! S umyslu jste se chtěl zawraždi, a zúmyslná wražda jest hřichem do nebe wolajícím! Nemaje důwěry w Boha, swému smutnému lehkowážně zawiněnému postaweni chtěl jste násilně učiniti konec, a tudy nad milosrdenstwím

Božím jste zoufal. Uvšsať nad milosrdenstwim Božím zoufati jest jeden z hříchů proti Duchu Swatému, o nichž Spasitel powěděl, že nebývají odpouštěny ani na tomto, ani na onom světě, leč velmi těžce! Kdyby ani jiného nebylo, jediným posledním swým skutkem mnoho, mnoho zlého jste učinil; a neobráte-li se celým srdcem k Bohu, spasení swé duse w hrozné nebezpečenstwi vydáváte!“

„Proč by nemohl člověk vlastním životem dle swé vůle naložiti?“ Tak namítal nemocný a jewil patrně, že se ho domluwa Cermákowa nelibě dotkla.

„Čeho sami od sebe nemáme,“ wysvětluje a horli káratel, „a čeho nám Bůh z pouhé milosti co nezaslouženého daru udělil: tím také dle swé vůle lehkovážně nakládati nesmíme. Takovým pať nezaslouženým darem Božím jest náš život; jen Bůh má práwo, nazpět od nás jej požádati, my wšsať života swého zmařiti nikterak opráwněni nejsme. Tudy hned na hoře Sinai přikázal Hospodin: „Nezabiješ!“ Pádem praotce swého smrt časnou i wěčnou jsme zasloužili; a když wěčná sprawedlnost Boži toliko položením za náš života bezwinného smířena býti mohla: nestačilo, aby někdo z andělů neb Swatých života za nás obětował. Žádný twor ani anděl pánem swého života není, a zmařiti jej práwa nemá; a proto na smíření nasse s uraženou wěčnou sprawedlností toliko ten smrti odwáziti se mohl, kdo sám od sebe život má, pán života, Bůh! jakož také wěčná láska, Jedno-

rozený Nebeského Otce, Ježíš Kristus učiniti ráčil. Věru zřetelněji nám nemohlo ukázáno býti, že pány svého života nejsme!"

"Já o tom jinaké slyšal!" povzdychnul nemocný a bylo patrné, že její slova právě pronesená dojala.

"Kdo vám jinaké mluvil, byl horším pohana. Toliko pohané, kteří původ a poslední cíl člověka neznali, sebevraždu za dovolenou pokládali; a že jste takových bezbožných tlachalů poslouchal a poznané pravdě křesťanské odpiral, spáchal jste opět přetěžký hřích proti Duchu Svátému. Pročež pro lásku Boží, pro spasení vaši ubohé duše vás prosím a zapřísahám: nezatvrzujte se děle! Okamženi vaše řečena jsou v ruce Boží, lékař vás stav prohlásil za nejvyšší pomážitelný! Neotálejte! Navratte se k Bohu, dokud čas; hleďte Pána, dokud může nalezen býti! Saká smrt, taková věčnost, a do rukou Boha rozhněvaného upadnouti jest hrozné! Může, chcete se s Bohem co katolický křesťan smířiti? mám duchovního lékaře povolati?" —

Nemocný postvědčil, že ano.

Za deset minut vcházel pan šarář. Požehnav celému domu nejsvětějším závdavkem lásky Boží, Tělem Páně, přistoupil k nemocnému, a pohnut až k slzám ruky jemu podával. Slzy a skličaná tvář důstojného kmeta, plná smíru a útrpné lásky, dotkly se nemocného, tak že podané sobě ruky vroucně se chopil a ji polibil.

Zpověď trvala dlouho. Když domácí na dané znamení opět do světnice vstoupili, aby

Bohu ve svátosti přítomnému se kořili, duchovním způsobem spolu s sebou přijímali, a při posledním pomazání modlitby své s modlitbou kněze spojili: našli nemocného k nemalé své radosti nápadně změněného. Tvář jeho, vši rozervanosti prázdna, vnitřním klidem, tichou oddaností a vroucnou po Bohu touhou zrovna zářila; a kajícné slzy, zbožné vzdechy a pohnutlivé rukou k svátosti nejsvětější vzpínání svědčily, že úplný vnitřní převrat a dokonalá duševní náprava působením milosti Boží šťastně se zdařily.

Když duchovní s nemocným se loučil, svým milým Pavlíčkem jej nazýval a k oddanosti do vůle Boží vzbuzoval, zasseptal tento po přestávkách:

„Vůli Jeho se podrobuju, řízení Jeho se kořím, a třeba že jsem všecko na zemi ztratil, jen když jsem milost Boží a svou duši opět našel!“

To pověděv se stívil a přimknuv oči, jakoby držmal, více nepromluvil. Domáci klečeli kolem lůžka a po dvě hodiny při rozžhaté hromničce společně se modlili. K ránu oddychal nemocný s chropotem a obtížně, až s prvním rozbřeskem nastávajícího dne šťastně v Pánu skončil.

Lékař v městě, když se mu zpráva o úmrtí donesla a spolu povědělo, kterať nemocný za úplného vědomí s Bohem se smířil a po křesťanstu skončil, uchtěl ani uvěřiti.

„Neočekával jsem,“ řekl konečně pořád ještě se divě, „žeby tou mírou k sobě mohl přijíti.

Šest patrně, že její milost Boží hledala. Bud
jméno Páně ze všeho pochváleno!"

Pohřeb měl nebožtík krásný. Aby se nikdo
nepohoršil, že samovrahovi poslední počest kře-
stanská tak skvěle prokázána jest, pan farář ka-
jicně jeho skonání pěknou a tklivou řečí vyličil.
Rozplakal sebe i všech přítomných. Bylo-li kde
v kterém srdci jaké znamínko kyselosti k zesnulému,
zmizelo na dobro, a modlitba jednosvorná ze
sterých úst za pokoj jeho duše k Bohu se
vznášela.

Po pohřbu zastavil se kostelník u hřbitovních
vrat s některými svými známými. Všichni přáli
zesnulému tak šťastného konce, a jeden mezi
nimi pravil, že by hřešil, kdyby vad nebožtíkových
jakkoli připomínati chtěl.

„Dovšem," odpovídal kostelník, „láska kře-
stanská tak velí, aby se o zemřelých toliko co chval-
ného připomínalo; ale moudrost křestanská radí
naproti, abychom sobě z ctností zemřelých brali pří-
klad k následování, z jich pak vad výstrahu k uva-
rování se. A proto soudím, že nebožtíkem hýbati
nebude, kdo hledě na jeho hrob pro vlastní vý-
strahu pomyslí: Pýcha vede k pádu!"

Oddělení druhé:

„Dopření sebe vede k vítězství.“

I.

Otec a dcera.

Obeční pastucha Cvrček rodem z Nemirowa nebyl. Pocházel odněkud z kraje, a před dwaceti lety co mladý již ženatý muž w Nemirowě se osadil. Zakoupil tam domek, na nějž dobrou polowičku dlužen zůstal, a řemesla neznaje práci ná denničkou mezi statkáři se živil. Ze byl do díla jako oheň a přitom člověkem velmi pořádaným a nábožným: měli ho všady rádi a toliko toho při něm vůbec litováno, že se ženou jaksi dobře netrefil. Ta ubohá neustále postonávala, newyššla leč do kostela, lidem se zrowna vyhýbala, a byla vezdy smutná, až nemilo hledět. Ale Cvrček zacházel s ni jako s drahou mastí a bylby ji na rukou nosil.

Po roce přistěhowalým těm manželům narodila se dceruška, a dali ji na křtu říkati Weronika. S prworozeníátkem přicházíwá do domu radost, ale u Cvrčků dostawila se hoře. Matčina churawost proměnila se w těžkou nemoc a bylo tak zle, že ani k úvodu do kostela nemohla. Pan farář ji nawštíwil, uwedl a zaopatřil popolu, a brzy také pochowal. Cvrček zůstal wdowcem a všechnu něžnost a lásku, jakou dříve manželce oddán byl, uapotom dcerušce wěnowal

a tím hlavně osvědčil, že jedináčka svého velmi vzorně po křesťanskú vychovával.

Mezitím uprázdnilo se w Memirowě místo pastuchy. Bývalý hlídač obecného stáda, dědoušek věkem sesslý, zemřel náhle, a pastouška, budka nad pomyslem chatrná, jakoby po starém hospodáři obstatí nemohla, krátce po jeho smrti se shroučila. Tudy nastávalo sousedstvu, jak pastuchu woliti, tať pastoušku stavěti. O pastuchu nessler, ale hůře bylo se stavbou. Sousedé, hledíce k wssemožnému úsporu, nemohli se shodnouti, an každý jináče věci rozuměl. Takové neshody použil Cvrček. Semu za manželčiny nemoci dluhů ještě přibýlo, a nemaje naděje, žeby věřitelům tať honem práw býti mohl, sousedům swůj domek za pastoušku k koupí nabídnul. Smluvil se s nimi, prodal zač mohl, ale naproti místo pastuchy obdržel, a tať k wýmince od něho položené jest svoleno, aby totiž, až by někdy službu zastáwati nemohl, w bývalém swém domku přístřeší měl pojistěno. Proto počítal se Cvrček wezdy k domkářům, a co před se brali, s nimi we wssem se účastnil.

Novému pastuchowi dařilo se obstojně. Služba jej jakžtakž živila a pro radost měl Werunku. Děwčátko rostlo jako z vody, bylo sličných tváří a dobrého srdce, učení we škole a po domácku chodilo mu jak by naučlil, a w patnáctém roce wzhlíželo co dospělá panna. Domkářky dávaly Werunku swým dcerám za příklad, a hospodyně ze statků prály si ji do služby. Dala se k Cermákům,

kdež s ní zacházeli jako s vlastní, a s Barusskou byly jako sestry.

Dobře že Cvrček na stará kolena pamatoval a v bývalém svém domku přístřeší sobě vymínil, až by službu zastávati nemohl. Bude toho potřebovati. Churawi již od léta, nemá chuti k jídlu, začasté ho mrazí, pokasslává a nápadně se trati. Slídku nad obecným stádem ještě dodržel, ale jak bude z jara, ani sám newi; a kdhyž se nyní od hospodyně poswicenské koláče dodávaly, vzkazoval wedlé obhčejného poděkowání, že se těch milých placek podruhé sotiva dočká. Werunka o otce starostlivá jednou i dwakráte za den k němu dohlížela, aby bez oššetření nebyl. U Cermákům jí nebránili a na nemocného od oběda i wšselijak jinaké pamatovali. Než dobrá dcera chtěla se obsluže a oššetřowání milého otce docela wěnowati, a od wánoce hodlala ze služby wystoupiti. Stalo se wšsak, že wystoupila dříve.

Po powědomé nehodě u musiky, kdež kámen po Sanowi wržený čelo Weručino rozryl, dala se poraněná dowésti k otci. Lidé soudili wšbec, že Werunka k úrazu w hospodě přišla náhodou, ale ona myslila, že se tajemstwim swého srdce na veřejném místě wyzradila, a že o její náklonosti k Sanowi celá weš powídati bude. Dmídlala tudy suáže lekmitím a studem než bolestí, proto dala se doprawiti k otci, a k Cermákům za wšsecko na swětě nebyla-by se nawrátila. Sejí úraz ostatně nebyl nebezpečný, rána pod studenými obkladky dost brzy se zacelila a nezůstawila památky, leč newelké jizwy na čele nad

pravým okem, což vsať kvetoucí panně krásy neubralo.

Nejtělejší soustrasti došla Werunka u Čermákových děti Barussky a Jana. Navštěvováli ji, dokud choroběla, každého dne, přinášeli, kde co to domě bylo, a byli by jí nebe přichýlili, aby za utrpení náhrady měla. Werunka se navštěvám od srdce těšila, ale otec, jenž zvláště chování se Janova bedlivě si vsímal, hleděl na to tváří skormoucenou. Když pak jednou za soumraku tať mu připadalo, jakoby Jan raněného čela Weruncina se byl ústama dotknul, zachvěl se a upěl vzdychnutím přebolestným. Dceři vsať se o ničem nezminil, a k upokojení jeho i to přispělo, že navštěvy řidšími se stávaly a toliko někdy v neděli se opakovaly.

Přiblížil se Boží hod vánoční a o druhý svátek v den svatého prvomučedníka Štěpána tať se oteplilo, že bylo jako na jaře. Svrček maje soužení s kasslem, již ode vssech Svathých přes prah nebyl. Vssecko ho mrzelo, že má ve svátcích bez kostela býti; a poněvadž se nastužení nebylo co báti, chtěl alespoň na požehnání. Sel, a potěšiv se v kostelíčku s Bohem, také se známými se sessel a pobavil. Zastavil se u kostelníka a teprvé k večeru celý jako omládlý domů se navrátil. Měl sice starost, nebylo-li dceři doma suutno, ale na první pohled poznal, že nebylo. Werunka byla plná radosti, tvářičky jí hořely, očka jen hrála, a blahosti viděla se býti zrowna opojena. Otcovi dceřino

radostné rozčilení neustalo, a wida účinek, také příčiny chtěl poznati.

„Co pak se utěšeného přihodilo,“ otázal se jako wezdy velmi laskavě, „že jsi tak veselá?“

Werunka sklopila oči, zarděla se dočud možné ještě více, a neodpověděla.

„Ty mlčíš?“ podivil se otec. „Přede mnou se ničím neskrývej; hodná dcera zajisté neučiní, čím by se před otcem tajiti musila!“

„Byl tady Jan,“ zasseptala Werunka, nemohouc otcí pravdy neřici, a panenským studem až závrať jí napadala.

„A co ti pověděl pěkného, žeš tomu tak ráda?“

„Ach tatičku můj!“ zvolala Werunka s pláčem, a unesena citem otcí kolem krku padla.

„Co mi povídal,“ sseptala vzlykajíc a planoucí tvář na prsech otcových skrývajíc, „že mne má rád, že si jinou neweze a kdybych jim pohrdla, že by lítostí musil umřít!“

„A ty, mé dítě! co ty jsi řekla?“ wyzvídal otec dále hlasem bolestně se chvějícím.

„Sá pověděla pravdu, že si Jana ze wssch mladých lidí nejvíce wážím, za něho se modlím, jemu co nejlepšího přeju, a žebych pro něho w každou chvíli umřítí chtěla!“

„Ubohé uesfástrné dítě!“ zalomil otec rukama, a nemoha se na nohou udržeti, sotwa lawice dopadnul.

Přisslo mu nanic, mrazilo ho zima, a kassel ho držel, že se dlouho utístiti nemohl.

Werunka se chvěla po celém těle a mnic,

že svou řečí s Janem chybila, domluvu očekávala. Všickny uvnitř necítila, nic méně však chtěla chybu, dopustila-li se jaké, ráda napravití a ve všem dle vůle otcovy se zachovati, jen aby s ní opět spokojen a na ni laskav byl.

Otec zotaviv se po chvíli domluvy nečinil, a jakoby se nic nepříhodilo, docela klidně a laskavě dceru znova oslovil.

„Werunko!“ pochylnul rukou, „vezmi stoličku, posad se tady naproti mně, budu ti něco vypravovati. Chceš?“

„Chci, chci tatičku!“ osvědčovala se vyžvaná velice ochotnou, jsouc ráda, že domluvy nebylo.

„Budu - vyprávěti,“ pokračoval otec, „jako bývalo na světě za mých mladých let; ale musíš poslouchati bedlivě. Rozumíš? bedlivě!“

„Síž poslouchám, povídejte tatičku!“

A otec vypravoval, jak následuje:

„Tam za tou mlhavou obrubou, kam slunce zapadá, kolik hodin cesty odtud rozkládá se mezi úrodnými rolemi ve stínu vysokých lip a nižšího ovocného stromoví osada, Lipničky řečená. Ještě o něco menší než Memirow, a celých usedlostí čítá se tam deset. Na jedné z nich hospodařil před dwaceti a několika lety rolník Sanda, člověk sice dobrý ale slabý, jenž právě svoji nemožností tam se octnul, že vsady a ve všem tancovati musil, jak manželka pískala. Tato však, co nechvalná výjimka svého pohlaví, byla žena tvrdá, mamonivá, nelitoštná, ba zrovna beze srdce, a celá ves ji nenáviděla. Brala

tudy ovšem toliko půjčku za oplátku, poněvadž je sama co vtělená nenávist a zloba ku každému chovala, a ani vlastním dětem nepřála.

Sedíný syn Josef, ač mu již na patnáctý roč. šlo, musil pořád ještě hlídati dobytek a choditi w režném plátně; jediná pať dcera Anna, dívka již dospělá, zkoušela hůře než děvečka. Děti byly dobré, ale zasluhowaly, aby je člověk politoval. K otci, že sebou zrovna orati i vláčeti nechal, neměli důvěry, ani pravé úcty, a matky, od niž lásky nikdy byli nepoznali, toliko se báli. Poněvadž pať holá bázeň lásky neplodi a srdce citelné bez přítulnosti obejiti se nemůže: stalo se, že Josef a Anna, nemohouce se k swým nejbližším přivinouti, láskou k cizému přilnuli.

Takové jich přítulnosti těšil se zvláště čeledin Petr, chasník mravný a pořádný, jenž kolik let za sebou w Sandově statku sloužil. Neměl se tam nejlip, a lidé se divili, že jiného místa nehledá. Mělo to wšak swou zvláštní příčinu, a co Petra we statku drželo: byly hospodářowý děti. Dny přivykly jemu, on jim, a nemohli od sebe. Zvláště Anna Petrovi přála. Mivala mnohdy na poli a w chlévě práce až k nepřekonání, a Petr lituje dívku, kde a jak mohl jí pomáhal. Pracujíce spolu hovořili důvěrně, a jak bývá, že sláma od ohně chytne: stalo se i tady, a z důvěry se wymínila láska.

Petr wěda dobře, že při powaze strasslivé matky na snatek pomysliti nelze, Anně o swé náflonosti nemluwil; ale čeho neučinil on, učinila

ona. Sednou na louce přiznala se sama od sebe, že ho má ráda, že se za jiného neprovdá, a žeby raději umřítí chtěla než by si jiného vzala. Petr ovšem měl býti moudrý, měl ukázati na rodiče a říci, že bez jich svolení a požehnání sňatek po křesťanstvu uzavřiti nelze; ale bohužel! tolik moudrosti a síly neměl. Unessen srdcem pověděl Anně totéž, co od ní slyšel; po vzájemném wyznání podali sobě pod šířím nebem ruce, vzali Boha za svědka a slíbili sobě věrnost.

Sako že se ssídlo w pytli neutaji: ani důvěrný poměr mezi Petrem a Annou tajemstwím nezůstal, a první tomu na stopu dostala se Sandowa. Zakabonila se a že byl čas příhodný, chtěla wssemu pojednou konec učiniti. Na čtrnáct dní před wánoci dala Petrowi wýpověď a myšlila, že bude po wssem. Petr dobře tušil, proč se tak děje, a měl býti moudrý! Měl odejiti přes hory a dolh a zapřítí sebe, aby pokoje w rodině nerušíl a Annu pomstě hrozúe matky w ssanc newydal. Ale nastojte! i tehdy byl slabý, dal srdci ovládati rozum, od Anny upustiti nechtěl, a w Lipnickách službu sobě wyhledal.

Také we wsi uhodlo se na wlaš, proč Sandowa čeledina propustila; nebylo wšak člowěka, aby Petrowi do prawdy a do svědomí promluwil. Pro záští k Sandowé každh jeho známost s Annou chwálil, a tudy oleje do ohně přiléwal. Také Anně mluwili podobným způsobem, ba uassla se i žena, vzdálená příbuzná a hlavni nepřítelkyně Sandowé, kteráž milenciim nabídlá, že by se u ní ob čas sejiti mohli. Zaslepenci uposlechli. Myšlili, že o jich

tajných schůzkách nikdo newi, a ona o tom wěděla celá wes, ba i Sandowé se doneslo.

Melitostná matka ziwěděwsi, co se děje, zajiškřila očima a spustila chechtot hrůzoděšný a zloiwěštný. Melála, nehrozila, dceru netýrala; ale zwrásstilé čelo, diwopustý pohled a zelenožhawé blesky sřsšící oko opowidaly, že něco tuje, čeho se swět zhrozí. A wskutku stalo se.

Když jednou u wečer Anna od dostawenička se wracela, nalezla statek wssady zuzamikaný, že se downitř dostati lze nebylo, ledaby člowěk křídla měl. Obcházela dlouho plná úzkosti, až se zmužila a na dwěře zaklepala.

„Kdo to?“ zahřímala slowa z otewřeného okna, a Anna po hlasu poznala matku.

„Já!“ zaznělo bázkliwě za odpověď zwenčí.

„Kdo já?“ woláno opět z okna.

„Anna!“ odpověděl hlas u dwěři.

„Či Anna?“

„Snu wasse Anna, wasse dcera!“

„Já dcery nemám!“ zahučelo z okna přisřerně a slowem ledowým, až mráz obcházal.

„Běžka, která se s podlým pacholkem slizá a swůj rod zhanobila, ničemnice, která se nawáděti nechá, aby lidem pro pochoutku matku pořčila, neni mou dcerou! Sdi k swému swůdnikowi, táhni k přechowáwačům! Sem wice se nehlas, tady ničeho k pohledáwání nemáš! Neznám tebe!“

Poslední slowo strasně doznělo, a okno se zawřelo.

Či tizi domlékla se Anna na místo, kdež před chwili s Petrem byla mluwila, a ještě ho

tam zastala. Jejího pohledu všichni se zhrozili. Vyhlížela jakoby z rakve utekla, zfinalá bez dechu a po celém těle se chvějící.

„Dni mne vyhnali! oni se mne odřekli!“
 Tak zabědovala do jízby všedši hlasem hrobovým, a omdlela.

Petr učinil seč byl, aby Annu upokojil. Tak se z mdloby probírala, těšil, chlácholil ji, začítal se slovy velkými, že ji neopustí a přede vším na to pomýšlel, aby bez pohoršení a bez urážky Pána Boha o ni starati se směl. Sned druhého dne zšli na faru a k sňatku manželskému se hlásili. Překážek, kteréžby platnému uzavření sňatku branily, nebylo. Benich i newěsta byli zletili, občanským dovolením se prokázali, a také ve swatém náboženství důkladně wycvičenými se osvědčili. Duchovní jich žádosti neodpíral a toliko to uložil, aby se s rodičemi smířiti a požehnání od nich sobě wyprositi hleděli. Snoubencové slibili tak se zachowati, ale připomenuli spolu, že šťastného výsledku očekawati nelze.

Sami ukrutné matce na oči wstoupiti se neodwážili, a zvolili prostředníky. Petřim hospodář a ještě jeden soused úlohu prostřednicíou na se přijali, ale velmi špatně pochodili. Na všedka jich pěkná a pohnutlivá slowa odpowěděla Saudowa krátce, že dcery nemá; a kdžž prosebně doléhati nepřestali, ukázala jim dvěře.

Za tři neděle, jať ohlásky prošly, byli Petr a Anna swoji. W Lipničkách na očích zlé matky a lidem pro powidačku zůstati nemohli; a poněwadž Petr swou nastawající, co dceru ze

statku, do podruží uvéstí nechtěl: již dříve mezi ohláškami za příčinou koupí nějakého domku semtam pocházky činil. Událo se mu také v osadě, kolik hodin cesty od Lipniček vzdálené, domek zakoupiti, ač ze svého čeledinského uspořeni sotva polovičku hotovými zaplatil; a tam hned po oddavkách novomanželé se odstěhovali.

Alle běda sňatku přes vůli rodičů a bez jich požehnání uzavřenému! Ten požehnání rodičů utvrzuje domy synů a dcer, kletba pak vssedko ze základů vyvrací! Petrowi a Anně nesštěstí a hoře krácelo v patách, a oni za krátkého svého manželství ani utěšené hodiny neměli. Od omldení v onen hrozný večer Anna takřka Annou býti přestala. Tasná její mysl zmizela, tváře její ruměncem se více nezbarvil. Ke vssenu lhostejná a chladná nepřestala se rmoutiti a churavěti, ba ani vrchol manželského blaha a nejwzácnější dar nebes, zdravá dcerusska, kterou jí Buh po roce dal, skormoucenou potěšiti a k radosti života probuditi nemohla. O, jsou to muhy, jež wypsati nelze: dussi milowanou bez pomoci, bez utěchy widět trpěti a winu takového utrpeni sobě musit přičítati! Každý smutný pohled jest hroznou wěcitkou, a každé vzdychnutí ostrým nožením k srdci! Ani vlastnímu wrahowi takového soužení bych nepřál; a kdyby člověka v takových okamžicích nesílila wíra, nemim co by učinil!

Od narození dcerussky nemoc Annina se zhoršila, že naděje na powstání nebylo. Přissel otec duchovní a nemocnou na dalekou cestu šťastně připravil. Potom jen několik dní ještě

živa byla, a ač na těle vůči hledě hynula, nicméně mysl daleko utištěnější jvila. Také po dítěti častěji se ohlídl, a na lůno sobě někdy položit je rázala. Sednou u večer žádala toho opět, a bylot naposledy. Pohladila nemluvíátko po tvářičce, políbila na čele, swatým křížem požehnala, a kynouc manželowi, aby dcerušku na kolébku odnesl, promluwila, jakoby záwět činíc, hlasem slabým a se chvějícím toto: „Nauč ji Boha znáti a přikázání Jeho ostríhati; ano poměž jí, že třeba jen jedineho rozkazu Páně neseřtiti, aby člověk na do smrti byl neseřasten.“ Za hodinu pať ubohé ženy mezi živými již nebylo.“

Otec Cwřček, ač po celé wyprawowání patrně pohnut, nyní tať se rozewěl, že dále mluwiti nemohl. Nádra se mu bolestně zdmula, hrdlo řewřelo, oči osřzely. Učinil přestáwku, a po chwili teprw wyprawowání swoje skončil řka:

„Dítětem, nad nímž umírající matka swrchu uwezená slowa proneřla, dítětem oným, Werunko! byla jsi ty: a matka umírající byla twoji matkou!“

Werunka dobře tuřřila, že smutný příběh, od otce za neobyčejného pohnutí wyprawowaný, jí bliže se týká, a tudy hned od počátku neustále řřzela. Nyni wřřať s bolestným wřřřřikem zaplařřala hlasitě, otce objímajíc a po matce žalostiwě wolajíc. Než se utiřřila, dlouho trwalo.

„Werunko!“ pokračowal otec, wida dceru již pokojnějšři „uřřdy swou a twé matky winu před tebou nebyl bych odřřalil; neboť wim, že památka rodičůw dětem má býti swatou. Mřřceti wřřřať nesměl jsem! Šde o twé blaho, a proto ani

sebe ani matky v hrobě jsem neussetil, aby smutná ztuffenost rodičů byla dceři na wýstrahu. Werunko! pro památku ubohé matky tě prosím, nechtěj býti příčinou swáru o rozdmojení v rodině, zapři sebe a pohrdni šňatkem, jen přes vůli rodičů uzavřenu býti mohoucím!"

"U Cermáků tať zlí nejsou," odvětila Werunka pořád ještě slzic, a rodičů Šanových se ujímajíc. „Zacházeliť se mnou jako s vlastní."

"Co hodná služka," wysvětlowal otec, „byla jsi jim owšem milá, ale za dceru tebe po dobrém nikdy nepřijmou. Nemáš ztuffenosti a swěta neznáš. Cermák, že jest muž čistě křesťanských zásad, třeba že by swolil ač nerad; ale Cermáková, již ostatně některých dobrých vlastností neupírám, jest žena obyčejného rázu a nikoli bez hrdoosti. Šediný syn z přední žiwosti a pastuchowa dcera: to v jejím marnivém mozku se nescowná; a bude-li syn wzdorný, bude matka šwéhlawou, a šňatku nenáwiděnému nepožehná."

Werunka se zachwěla a zbledla jako stěna.

"Co mám říci Šanowi," optala se hlasem bážlivým, „až mi opět o milosti mluwiti bude?"

"Tolik jemu powěz," dáwal na ruku otec, „aby o náchylnosti swého srdce napřed rodičům oznámil; a získá-li od nich dowolení s požehnaním, pať teprwé že jej budeš moci poslouchati."

"U neswolí-li rodiče?" tázala se za patrné úzkosti Werunka, znouu blednouc a se chvějíc.

"Pať milé dítě!" doložil otec slowem wážným, „pať zpomeň na matku, a hešlem i šštitem

budtež tobě slova Spasitele řkoucího: „Zapři sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne!“

II.

Swatba.

Na tučný čtvrtek měli u Čermáků hosti. Janův upřímný druh z vojny Matěj Pařízek přijel po sanici do Menúrova se podívat, a otec i matka přijeli s ním. Šak se staří Čermákovi s Matějovými rodiči uhlídali, byli hned jedna ruka, a jedni druhým velice se líbili. Po obyčejném pozdravení a uvítání zasedli ke stolu, a otcové i matky, každá strana obzvlášť, srdečnou rozmluvou se bavili. Bylo před polednem, musil se chystati oběd, a Čermákova vzdor tomu od stolu se nehнула. Měla dceru, na nižto jak v kuchyni tak vůbec při hospodářství ve všem se mohla spolehnouti, a také se tím svým hostům pochlubila. Matějova matka takovou chválu ráda slyšela; také se od stolu zčásti ohlídlá k plotně a na své oči viděla, jak se Baruffka otáčí a všedko co zkuffená hospodyně do ruky vzíti umí.

D dwanácti stál oběd na stole, a krmí bylo až nazbyt. Předvěcirem zabilo ve statku wepře, a po takové porážce o najedení, jakéž na tučný čtvrtek přísluší, nebývá nouze. Hosté mohli zůstati třeba přes ostatky; ale oni spěchají, jest jich všedněch doma zapotřebí a po obědě zase odjedou. Proto netrval oběd dlouho, a po obědě

zassli sobě obojí rodičové na důvěrné slovíčko do přístěnku. Po chvíli zavolali k sobě Matěje a Barussku, a brzy potom všickni do světnice se vrátili. Otcové a matky viděli se býti velmi spokojeni, Čermáková si otírala oči, Matěj radosti div newýskal, a Barusska se červenala jako pivoňka.

Co se v přístěnku vyjednalo, newěděl nikdo jiný, a teprvé až svatopostní čas uplynul, vše na světlo vyšlo. Bude swatba, jediný syn z mlýna pod Brssowkou wezme si Čermákovu Barussku. V pondělí welkonoční byl ženich s otcem ve statku, a na průvodnou neděli bude první ohláška. Bude to nějaká podivná swatba! Námluv nebylo, roky se neskládaly — a zrowna ohlášky? Nemirovským připadá, že wěc nejde swou cestou; ale Čermák není jako jiní lidé, on všemu jináče rozumí. On mnoho-li prý dceři dáti může, tolik dá, a co slíbil, wěrně splní. U něho plati slowo wíce než celá nüsse papiru a kolků s celým tuctem swědků. Coby dáti nemohl neb nechtěl, nedalby za nic na světě napsati, poněwadž dobře wi, že takové nedostání slowu ze strany rodičů býwá pať mezi manžely příčinou zlých swarů a neustálého se-hassťerění. Proto wyjednává krátce poctiwě a ústně po staročesku, a tudy námluv se psaním a swědky nebylo.

V neděli ohláška byla a lidé čekali, že až snoubenci s kazatelny spadnou, zarachotí bubny a spustí intrada. A jať jináče? Jediný syn z mlýna, jediná dcera z takowého statku, oba zachowali a pod wěnci, proč by neměli cti užiti?

A předc lidem selhalo; jak čekali, nestalo se. Bězi w tom opět podivné Čermákovy nápady. On říká, že w kostele na místě swatém toliko Bůh ctěn a chválen býti má, a člověku křesťanskému že jedině přísluší, aby tam na swou ničemnost zpomínal a s publikánem w prsa se bil. Proto lidem selhalo a intrady nebylo.

Šest nějaké soužení s tou swatbou! W neděli wyjdou ohlášky a dotud niřdo newi, co a jak se dítí bude? Ani nejdůwrtipnějšsim panímam se nepodařilo wypráviti, co za šaty newěsta miti bude? z jaké látky? od kterého žida a po čem lofet? Také družba, mládenci a družičky dotud nejsou objednání. Snad nepůjdou ženich a newěsta do kostela sami, jako děti z podruží aneb špatně zachowali? A aby Čermák swé jediné dceři pořádnou swatbu s hostinou newystrojil: snad také nebude? Neschází mu, lakomý také není; a wždyť ostatně u takové příležitosti částka nákladu wždy nazpět do kapsy se wrátí. Z pozwaných niřdo tak nezpůsobným nebude, aby dárek neposlal, a něčím nepřispěl.

Konečně se wyneslo, že Čermák swatbu strojiti bude, ale po družbowi a po mládencích zwátí nedá, a toho bude chtít hostem miti, pozwe sám osobně. Daru nepřijme od nikoho; má-prý, chwála Bohu! tolik, že na počest swé milé dcery sousedstwo a přibuzenstwo wyčastowati může a není potřebi, aby se mu lidé na oběd skládali. Mimo to k darům, jeřto hosté na swatbu posílají, má zvláštní nechut. Šamatuje ze swých

mladých let, jak jednou na svatbě byl, a jak domácí hospodyně, nevěstina matka, zvláště jednu z pozvaných sousedeň pobízela a k jídlu nutila, až všichni nápadno bylo. Konečně se ukázalo, proč se tak děje. „Sezte, kmotra, jezte! vy jste nejvíc dala!“ Tak odůvodnila hospodyně svoje nekonečné nalehání a nebezpečnou prostořekostí všech urazila. Od té doby jest obyčej, na svatbu darovati, Čermákovi trnem v očích, a nepřijalby daru, kdyby za Pardubičké panství obnášel.

Také bez mládence a bez družičky nebude. Ženich požádal za mládence svého upřímného druha z vojny Jana, nevěstina bratra; a nevěsta prý také družičku má vyhlídnouti. Než která to aš bude? Menší moudré, takové věci na poslední okamžení ponechati. Družička bez slušné výprawy se neobejde. Musíjí býti nové šaty, jedno i druhé se šání, a na poslední chvíli z rukávu vytřepati se nedá. Ti Čermákové lidé svým nešťastným podivinstvím některé děvče i s matkou do hrozných rozpaků zbytečně uvedou.

Siž se ví, která družičkou bude, a nikdo ani vlastnímu sluchu věřiti nechce. Bude družičkou pastuchovic Werunka! Totě neslýchané, aby taková nevěsta pro družičku až do pastoušky zaslala! A Werunce ovšem nikdo ničeho nemá, ale Baruffce klade se za velikou chybu, že co dcerka ze statku sobě rovnými pohrdla. Čermáková prý s volbou dceřinou nesouhlasila, ale otec naproti z celého srdce. „Dobře tak, Baruffko!“

měl tuffim říci. „Werunka ti byla wěrnou družkou a přítelkyní za swobody, a tadyť fluffno, aby ti byla také družkou o swatbě.“ Tak rozhodnul podiwínský otec, a moudřejší matka muřila umlknouti.

Co se we statku přípravě k swatbě dávalo, bylo w pastouffce smutno a žalostivo. Cwrcěk dobře tuffil, že se pořwíceuských koláčů nedočká. Jeho nemoc přes zimu welice se zhorřila, trpěl žáduchou a kasslem, byl kost a kůže a tak zemdlel, že již sotwy mohl swětuici přejíti. Weliké pro chudáka štěstí, že měl Werunku. On sice na dceři weždy sobě zakládal a w ní jedinou swou útěchu a radost ualezal, ale pravé ceny wyborného dítěte teprwé nyui we své těžkosti poznával, a Boha welebil. Měl od Werunky offsetření, že lepššiho žádati nemohl. Co nemocnému otci na očích widěla, dobrá dcera ochotně činila, každému pokynutí jeho wyhowěla, a čistotou i jináf wšsemožně jej hleděla. Nemocný, ač se mu někdy obětíwořt dceřina až přiliffnou widěla, tať že napominati musil, aby na wlastní zdrawí pamatowla: přede wšnitř welice tomu se těřil, nikoli wšřať pro sebe než pro dceru samu.

„Werunko!“ řekl nejednou, „dětem čtwtřé přikázání ořřihajícím přiliffbil Bůh wedlé odměny wěčne také na zemi štěstí. Hospodin Bůh jeřt wěrný w slibech swých, a proto, ač jsem tobě ničeho uchowati nemohl, o twou budoucnost pranic se nebojím. Tobě se dobře powede, tobě se musí dobře wěřti!“

Samo Boží zjeweńí twrdí, že spasitelnějřší

jest vcházeti do obydlí zármutku, než do domu radosti; ale lidé soudějí opačně, a o dům zármutku nerad kdo zavadí. Proto také w pastoussce po celou zimu mnoho návstěw nebylo. Sediná Barusska ob čas přicházela, a že nikdy s prázdnýma rukama, rozumí se samo sebou. San se ukázal w pastoussce toliko jednou, kdysi po novém roce. Když ale o záležitosti svého srdce opětně se zmiňoval: řekla mu Werunka, jak od otce naučena byla, aby se napřed rodičům swěřil a jich swolení wyprosil, poněwadž bez wůle a požehnání rodičů na sůatek pomýšleti jest hříšné před obličejem Pánu.

San k takové řeči se zarazil, ale nerozhněwal. Uznával, že má Werunka pravdu, cítil, že by návstěwami w pastoussce své i milencině powěsti škodil, a ustanowil pevně, že se před Werunkou neukáže, dořud by swolením rodičů pochlubiti se nemohl. Že byl jinoch velmi rozwázkivý, nechtěl se ani prosbou k rodičům ukwapiti, a chwile příhodné očekáwal. Chwile pak ona, jak doufal, jižij se blížila. Sestra je prowdá, matce ubude statečná pomocnice a bude zapotřebí, aby jiná na její místo wessla. Werunka se hodi nejlip; sloužila we statku, matka ji zná, wí, že se na ni jako na Barussku se wssim může bezpečiti, a tudy byl San jist, ba přeswědčen, že od rodičů oslyšán nebude. Tak se kojil, ac se mu předc někdy po milence zastesklo. Werunce se wedlo taktéž, ale také ona srdce rozumem uměla ovládati a potěšiti se dowedla. Wždyť sama Sanowi docházeti zakázala, a je uposlechl a

zmužile zdrženlivým se osvědčil, melice ji těšilo. Když pak ještě uvážila, že by milencovy návštěvy otce, jináče již dosti souženého, znepokojovaly: byla docela spokojena.

Za poslední doby, co se u Čermáků k svatbě chystají, Baruffka v pastoušce nebývala. Werunka ví, že přítelkyně svůj stav změnití má, přeje jí štěstí a jest ráda, že se dostane za muže, jakého zasluhuje; že by ale sama ve svatebním veselí tak čestného účastenství mítí měla: ani ve snu jí nepřipadlo. Tu pojednou na dva dny před oddavky za soumraku přiběhne Baruffka do pastoušky a Werunku žádá, aby jí za družičku posloužila. Werunka, ač takovou upřímností až k slzám pohnuta, předc se zdráhá a namítá, že by tak vzácná nevěsta za ni, chudobnou dívku, před světem styděti se musila, a že nad to ani výpravu, na družičku příslušné, nemá.

„Nemluv tak!“ přimlouvala a kárala spolu Baruffka. „Nikdy jsem tobě příčiny nedala, abys říci mohla, že se za tě stydím; a výpravu není zapotřebí. Do kostela máš v čem jíti a o nějaké ty tretky, jako o pentle a o věneček na hlavu, sama jsem se postarala.“

Werunka ještě ukazovala na otce, že jest nemocen, že neustálé obsluhy potřebuje, a že by nikdo pochváliti nemohl, aby se dcera veselila, a otec zatím samotěn doma se soužil.

Sotva že domluvila, pozvedl se Cvrček na svém lůžku a tvář velmi spokojenou ukazoval. Chválil Baruffku pro její skromné smýšlení a přál, aby vezdy zachovala pořadu srdce, kterouž

Spasitel blahoslavi a kteréz Bůh milost svou dává. Spolu welel dceři, aby své hodné přítelkyni po vůli učinila.

„Ten s Pánem Bohem jdi,“ doložil a rukou pokynul; „do chrámu Páně Barussku doprovod, wšak já tady za tu chvíli s pomocí Boží nezahynu.“

Weruška svolila a toliko to ještě sobě wymínila, aby s hodowníky do hospody nemusila.

„Neboj se!“ odvětila Barusska se usmívajíc. „Do hospody nemusíš, já tam také nepůjdu.“

Bylo po nesnázi a Barusska měla družičku zjednanou.

Šest den oddavků, a swatebný průvod, z nej-přednějších sousedů a z nejbližších příbuzných ženichových i newěstinych sestávající, ze statku již wšsel. Wycházejíce z domu wšickni oči otírali. Barusska, dříve než otcovský prah přetročila, učinila rodičům krásné poděkowání za wšsechnu lásku, péči a zvláště za křesťanské wychowání; náčež otce i matku o požehnání pro sebe i svého nastávajícího prosila.

Cermák odpověděl slowem wážným a dal dceři swědectwí, že byla dítětem dobrým, že rodičů za svého života ani jednou nezarmoutila. Dále napomínal, aby se k rodičům manželovým taťtěz wezdy zachowala, a konečně doložil, že jí z celé duše požehná, a o dobrém swědomí požehnání může. Snoubenci přijali požehnání rodičů na kolenou, a ruce i nohy jim zulíbali. Celý wýjet byl nad míru pohnutlivý; swatebníci oslželi, a proto wycházejíce z domu oči otírali.

Průvod ubírá se do chrámu Páně tisse a

wážně, bez hudby, beze střelby a jiného pomýtu. Lidé se diví a říkají, že tak velmi smutné a že jdou jako s pohřbem. Také vědí, že se to děje proti vůli Čermákové, ale Čermák jináče nechtěl. Řekl prý, že jdou snoubenci, aby přijali svátost a že nedůstojno, aby se po cestě lomožilo a wytrubowalo, jako kdýž na komediji svolávají. Za to děje se w chrámu Páně sláva veliká. Swatyně uwnitř jakoby w ohni stála: tolik swětél na oltářích plápolá. Pan farář w zlatotkaném pluwialu čeká u oltáře hlavního, a jať snoubenci na stupních červeným sukrem pokrytých poklekli: pozdrawuje je důstojný kmet slowem Božím. Wykládá o wzuessenosti a vážných powinnostech stawu manželského, naděje se od snoubenců, že důležitým oněm powinnostem šťastně dostojí a wzývá Boha, aby jim milosti a pomoci swou sám přispěti ráčil. Pak následowal poswátný obřad, po němž pěkný nábožný čtvero zpěw s hudebnického kůru velmi zdařile k ofěře zazníwal; a po ofěře sloužena jest mše swatá, při kteréz lid zbožnou píseň jakoby jedněmi ústy zpíwal a snoubenci dwaťráte k oltáři přiklekli, aby manželského požehnání přijali.

W Nemírowě jest obyčejem, že po oddawkách přímo z kostela jdou do hospody. Tam zdrží se swatebníci do večera a za tmy, od tance uhřáti a nezřídka ochmeleni, teprwé se ubírají ke stolu.

Čermákwi takowý obyčej nikdy se nelibil, nazýwal to zlozwykem, a proto wšsedko jináče zařídil. Po zápisě do matriky na faře wrací se

celý průvod w předestlém pořádku do statku k obědu; na hospodu se nikdo ani neohlédnul, a Čermák prý ani po obědě swým hostům do hospody nedá. Objednal hudebníky ke čtvrté hodině do statku, aby pro obveselení zahráli; a budou-li si chtít hodownici proskočiti, mohou to w domě učiniti. Světnice u Čermáků jest prostranná, stoly a co by překázelo se odstawi, a bude místa na pohýření dosti, ba až nazbyt!

Síť obědvají. W průčeli světnice přes celou šířku jde tabule z několika sestavených stolů upravená, a těžkými vyraženými ubrasy domácího prádla pokrytá. Čestné místo, jak w takový den přísluší, zaujímá ženich a newěsta; wedlé newěsty sedí družička, podle ženicha pan farář, a za ním pan učitel. Ostatním hostům místa nikdo nemykazoval, než kde se kdo uvelebil, tam sedí.

Čermák ani dnes na hospodáře nezapomenul, a modlitbu před jídlem, jako obyčejně, hodowníkům nahlas předříkával. Pomodliv se, přál swým hostům weselého posezení i dobrého chutnání, a počalo se hodowati. Krmě byly chutné, pivo řízné, zábawa nenucená a čím dále tím weselejší. Pan farář jest jako duší společnosti; směr společné rozmluvy s neobyčejnou lehkostí řídí, a aby nit nedošla, řeč velmi obratně na nové předměty přewádí. Sám wypravuje dojemně, a jak je stařeček, i wtipně žazertowati dowede. Hodowníkům jest blaze jako na kraji w nebi, a Čermák den dnešní pokládá za nejšťastnější swého dosawáduního života.

Dostavili se hudebníci, přišli dříve než měli, a zastaveničko pod okny učinili. Čermák nenechal dlouho do světa vytrubovati, a hned po druhém kousku hudebníky do světnice zavolal. U dvéří našli stolek pokrytý a hojným nadělením opatřený. Čhtěli sice své umění dále prováděti, ale Čermák soudil, že se z prázdného žaludku do dřeva i do mosazi špatně fouká, a byl jim radou, aby se napřed posilnili. Hudebníci se nehněwali, nedali si dvačrátě říkati, a do Božího dárku vařeného, pečeného i tekutého upřímně se pustili. Čermák se jich výborné chuti srdečně těšil, přál jim, že si tak přejou, a hudebníků stůl sám obsluhoval.

Posilnivoše se zahráli hudebníci velmi dovedně napřed něco vážného, a potom, jak se říká od podlahy. Veselí hodovníků zrostlo v dvojnásob, a sám Čermák tolik se rozehrál, že mu i rozličné zpěvy z mladých let na paměť přicházejí. Zvláště mu připadá jedna velmi pěkná staročeská píseň, kteráž se druhdy při všech svatbách zpívala, za novější však doby v zapomnutí přišla. Šest to píseň bibličká, opěvující zářnou událost o svatbě v Kani Galilejské. Čermák radosti unessen zanotil první sloku, a starší sousedé hned se k němu přidali. Také mladým se píseň zalíbila, přiučili se jí honem, a potom společně zvůčným chorálem v průvodu hudby zapěli, jak následuje:

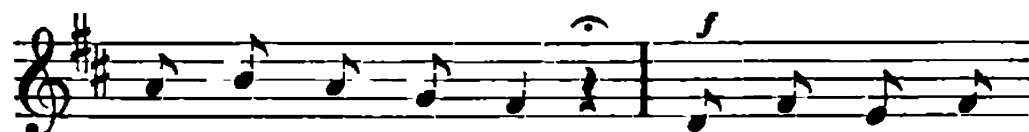
Vážně.

Za o = no = ho ča = su švatba je

sta = la a pře = vzá = cných na je

ho = ští je = zma = la: Kri = sta Spa = si =

te = le ctné = ho s u = čen = ní = ky, s Mat =

kou Je = ho w Rani Ga = li = lej = šké.

Za onoho času švatba je stala
A přemzácných na je hošti sezvala:

Krista Spasitele ctného

S učenniky, s Matkou Jeho

W Rani Galilejské.

Ženichovi zle jejt se přihodilo,
Neb dostatek wina w domě nebylo;
Maria se slitowala,
U Syna orodowala

W Rani Galilejské.

„Cokoli vám řekne Syn můj rozmilý,
Rychle vyfonejte zrovna v tu chvíli:“

Tak Maria poručila,
Služebníkům nařídila

W Kani Galilejské.

Kamenných tam sstoudtví šest postaveno
A očistě židovské ustanoveno;

Pán je kázal naplniti,
Vody do vrchu nalíti

W Kani Galilejské.

Tak dle slova Páně jsou učinili,

Z vody vína dobrého okusili;

Divěji se welci, malí,
Správce swatby wino chválí

W Kani Galilejské.

Pán velikým divem moc svou dokázal

A na počest Matky spolu ukázal:

Že na Její přimlouvání
U Něho je št smilování

W Kani Galilejské.

Rač Ježíšsi! s námi též hodoovati

A manželům novým rač požehnati,

Zažen od nich nedostatků,
Jako ua přimlovu Matky

W Kani Galilejské.

Dozpívali a pěkná píseň všechněch patrně se
dotkla. Mladí tvářili se docela opravdově a staří,
zpomenuvše za starožitého zpěvu na doby
dávno minulé, oslzeši. Poslední sloku zpívali
stojíce s rukama sepjatýma; a když poslední
„W Kani Galilejské“ doznělo: zvedli se všichni,

ostoupili ženicha a newěstu, a s podáním ruky nowomanželům přáli, aby, co poslední slohou pronešeno, Bůh skutkem na nich vyplniti ráčil.

Takového hnutí mezi hodowníky užila Werunka, aby k nemocnému otci se podívala. Po kostele byla také u něho, a pak teprvé k hodům se dostavila, když otec ujistil, že se mu nestýská a žeť může jeho, aby dcera také při stole newěstě družila. Teď však, když se již dávno bylo sweččilo, neměla Werunka štání a byla ráda, že za vhodné příležitosti vytratit se může.

Myslila ovšem, že odchodu jejího nikdo sobě nepowšimne, ale nebylo tak. San widěl, že Werunka odchází, uhodl také proč jde, a v patách za ní se pustil s tím úmyslem, by připomenul, aby, až otce uloží, nazpět k weselce se dostavila. Dohouil Werunku u zadního rohu statku před omříženým okénkem od komory, kdež pečivo a jiné zásoby k hostině uschowány byly.

W komoře bylo světlo a mluvilo se, že pootewřeným okénkem každému slowu dobře rozuměti se mohlo.

San a Werunka zaslechli swá jména, poznali, že se mluví o nich, a zůstali na zvědách, naslouchajíce s takovým napnutím, že ani nedýchali. Wyslechli wsecko.

„Můžete být na to přichystána!“ ozýwal se cizý hlas ženský, a naslouchající poznali domkářku, kteráž o swatbě we statku při kuchyni pomahala.

„Mne nikdo neoffidi! Wždyť ze sebe ani oči nespusti a mají se rádi, žeby to slepý widěti mohl!“

„Tak zle snad nebude?“ pochybovala jiná žena s patrnou newolí, a Jan poznal matku.

„A proč by nebylo?“ stála na svém domkářka pomocnice. „Jan jest dospělý chasník, Werunka w každém ohledu sswarné děvče — nic lehčího na světě jako to!“

„Kam pať myslíte?“ odpírala Čermáková s newolí rostoucí. „Jan se nezapomene, aby nám takový zármutek a celému rodu hanbu učinil!“

„S což“ — usmála se domkářka, „láska jest slepá, a na nic se neohlíží!“

„Tak se musí ohlížeti někdo jiný!“ rozhorklila se Čermáková a bylo znáti, že se hněvá. „Solku z pastoušky, a třeba byla sebe hodnějšší, nikdy za dceru nepřijmu; a raději bych syna na márách wi-děla, než bych takovému sňatku požehnala!“

Swětlo z komory zmizelo, a hovor utichnul.

Jan stál jako skamenělý, div se neskácel; a Werunka, celá se chvějíc, posseptala ustrnulému toto: „S Bohem! dnes jsme spolu byli naposledy!“

Než se Jan zpamatoval, bylo ubohé děvče to tam.

III.

Zmizení.

Leto Páně 1735 wysšla z tiskárny otců Se-juitů w Praze nákladem swatowácslawského dě-dictwí přentěšená kniha. Nadepsáno má: „Tomásse Kempenského o následování Krista Pána knihy čtyry,“ a jest z latiny na milý náš jazyk

materský přewedena. Wýbornost nadřeceného spisu dáwno wsestranně jest uznána, a neni tať honem knihy, w nižto by prawda, moudrost a útěcha křesťanská tou mírou prostomile a krásně líčeny byly, jako we wýtečném spise Tomáše Kempenského. Také o úpravu, nerozrownaného obsahu důstojnou, otcové Jesuité se postarali. Mluwa wzniká wzornou přesností a správností, tišť jest úhledný až milo, a celé wydání slouží někdejššimu swatowácslawskému dědictwí i otcům Jesuitům ku chwále a ke cti. Kniha Kempenského od swrchu psané doby mnohdykrátě sice znouwu přeložena a wýtisťtána byla; ale soudný čtenář, maje na wybrání, kdýkoli w utěšeném čtení „o následowání Krista Páua,“ se chce pokochati: až dotud k prwotnému onomu wydání sáhne nejraději.

Kniha dotčená od swého prwního na swětlo wyjiti welmi hojnému rozššíření se těšila, a nebylo téměř pořádné křesťanské rodiny, aby krásným spisem Tomáše Kempenského se nehonosila. Také w nužné domácnosti pastuchowě táž kniha se ualezala a u welké uctě chowala. Bylat ona jediným taťřka dědictwím, jež Swrček po bohabojných rodičích přijal. Siž proto wážil sobě knihy welice, ale mnohem wíce ješště pro bohatý duchowní užiteľ a pro hojnou útěchu, jakěž bedliwým čítáním po celý swůj žiwot z wýborné knihy nabýwal.

Swrček za swého wěku wúbec mnoho radostného nezažil. Dššírew záhy, hued od swého čtrnáctého roku mezi lidmi sloužil; a že se s nim nikde nemazlili, snadnoť se domysliti. Ješště dobře, že měl rodiče při wšši prostnosti a chudobě welmi

nábožné a moudré, kteří jej Boha znáti naučili, a ve škole pořádně vycvičiti dali. Matka, přečtávši otce o rož, na smrtelném lůžku toto naučení dala, říkouc:

„Petře! drž se Boha, hled si práce a zůstaň mezdy poctivým. Bůh jest otcem sirotků, v Něm se potěšuj; a kterať v strastich, v souženich a ve všech případnostech života po křesťansku se zachovati náleží: tuto se dočteš.“

To pověděvši vyndala ze záhlaví knížku, do bílé kůže svázanou, a synovi ji podala. Hodný syn posledního napomenutí matčina z paměti nepustil; Boha se držel, práce si hleděl, zůstal poctivým, z knížky sobě odkázané rád čítal, a nikdy, ať jej cokoli potkalo, bez utěchy a poučení ji neodložil.

První paprsek pozemského blaha na chudasa se usmál, kdž soucitu a upřímné oddanosti u své nebožky našel; než co zdrojem trvalého štěstí jemu státi se mohlo, učiněno jest zlobou ukrutné matky jedem, od kteréhož srdce nešťastníka chřadlo, ba i svědomí blahého poklidu pozbylo. Cínil sobě trpkých učitel, že dceru s rodičemi rozdvojil, nešťastnou učinil a před časem do země jí pomohl. Z počátku někdy až zoufanlivé myšlénky o něho se pokoušely; ale krásné čtení „o následování Krista Pána“ podávalo síly a utěchy, že se smutným stavem svým se sprátelil, a kříž svůj za příkladem a z lásky k milému Spasiteli s radostí nesl. Proto vážil sobě utěšeného čtení nade všecko, nazýval je svým pokladem, svou radostí, a za poslední doby

to beznadějně nemoci svým jediným pravým a požehnaným lékem. Ač obsah výborné knihy Kempenského téměř doslovně z paměti věděl, přede se stejnou zálibou opět a opět to ni čítal, říkávaje, že Boží pravdou přesytit se nelze; a poněvadž to nemoci pro mdlobu a častou závrať jám čísti nemohl, dával sobě od Werunky předčítati.

Také Werunce, že z Boha byla, a tudy slovo Boží ráda slýchala, kniha o následování Krista Pána velice se líbila, ač hluboký smysl a divotvornou moc nejkrásnějších průpovědí plnou měrou nechápala, dokud sama utrpením se nezachvěla a jeho kříže nepoznala. Od té vsať doby, co budoma blahé naděje, k osudným slo-
vům matky Sanowi před očima se jí sesula, bylo jináče. Přesvědčila se s hrůzou, že lidem důvěřovati nelze; a tudy, aby srdci rozervanému klidu zjedнала, svému doufání pevnějšího základu vyhledávala. Předčítajíc otcí ze zlaté knihy Kempenského, říkala s rozmyslem, a záčasté, po každé důtklivé výpovědi, rozjímajíc se zastavila.

Otec, jemuž dobrá dcera svým neštěstím a hořem se byla svěřila, a jenž za zvláštní znamení milosti Boží pokládal, že bělmo z očí milého dítěte jest sejmuto: ano otec požehnaným dojmem, jakýchž krásné čtení to myslí Weruncině způsobilo, z celého srdce se radoval. Zastavila-li se dcera nad některým místem to knize: hned svůj výklad připojil, a z vlastní zkušenosti ukazoval, štetať slovům právě proneseným rozuměti a k vlastnímu užítku jich obracetí náleží. Z počátku měl nejednou takový výklad za ná-

sledek, že Werunka hořce zaplakala; ale pomalu rozdrážděná citlivost rozumné rozvaze a moudré opravdovosti ustoupila. Blahý úsměv nezkušeného a všeho se nadivajícího mláďa z tváří Werunciných vymizel; stal se w každém ohledu vážnou a vyhlížela, jakoby za těch několik neděl od Barussiny swatby wěkem o kolik let byla postoupila. A právě takowéto změně otec se těšil, wěda ze zkušenosti, že srdce dceřino, třeba by znamení jízvy zůstalo, čtrnácti přestane, a s pomocí Boží na celý život zmoudří.

Pojednou se otci Cwrcčkowi ulehčilo. Kassel ho ostal, oddýchal lehce ač velmi zkrátka, bolesti také nezakoušel, ale cítil se neobyčejně mdlým a slabým. Werunka se zaradowala, počala doufati, že otec okřeje; ale kdž nemocnému o tom, čeho doufá, se zminila: bylo ubohé znou se zarmoutiti.

„Neřkamej se marnou nadějí!“ odwětil nemocný na čáku dceřinu, bolestně se usmívaje. „Wim, jať býwá, kdž člowěk dlouho na Kassel stúně; na dwa na tři dny před smrtí se mu ulehčí. Ano, Werunko! můj konec se blíží a welebím Boha, žeť tať jest.“

„S Bohem jsem smířen, a nesa Krista, swého soudce, w srdci wěřícím s sebou na wěčnost, nemám se čeho leřati. Šest žádost má, rozloučenu býti se swětem a přebýwati s Kristem, i s matkou twou před obličejem Páně se šhledati.“

Zamlčel se pro pohnutí, jemuž při veliké mdlobě těla ubrániti se nemohl. Přissed k sobě po chvílce, pokračowal taťto:

„Werunko! ještě s tebou něco málo mám promluviti; než prokaž mi dříve službu, bez pochyby poslední, kteráž i tobě bohdá užitečná bude. Vezmi drahou knihu a přečti mi z druhého oddělení kapitolu dvanáctou, kteráž má nadepsáno: O královské cestě svatého Kříže.“

Werunka byla hned pohotově. Otevřela knihu, přisedla k lůžku otcomu a četla. Otec poslouchal s rukama sepjatýma, a kdž bylo čtení u konce, požádal dceru, aby jej pozvedla a peřinou podložila, tať aby se posaditi mohl. Stalo se, jať žádal; a kdž od namahavého sebou hnutí se byl zotavil, přední místa z kapitoly právě předčítané po přestávkách z paměti ještě jednou uváděl, jať následuje:

„Není jiné cesty k vnitřnímu pochoji, leč jediné cesty kříže. . . Jest-liže rád kříž neseš, on tebe ponese, a přivede k žádoucnému konci. . . Kdo kříž dobromolně nese, vssecko břemeno protivensství w naději Božího potěšení jemu obráceno býwá. . . Není podle lidské přirozenosti, kříž nésti a žádného sstěti na zemi nežádati, ale máš-li doufání w Boha, bude tobě moc dána s hůry, a podmaněno bude panství tvému i tělo i swět. . . Pokud se tobě těžko zdá, protivensství suáseti, potud zle se míti budeš; jať ale dojdeš k tomu, že se tobě pro Krista protivensství líbiti bude: ráj na zemi jsi našel.“

Dopomědew, jať w knize bylo, obrátil se k milé své dceři.

„Dowtipila jsi se vsseho?“ otázal se slowem

velice měkkým, co vzácnými oněmi výpověďmi řečeno a míněno jest?"

„Doufám v Boha, že dovtípila,“ odpověděla tázaná slzic.

„A chceš za tímto boholibým navedením v životě vezdy upřímně se řídit?“

„Bůh ví, že chci, doufám, že Bůh svou milostí slabé dívce po otcovsku ku pomoci přispěje.“

„Dobře, mé dítě!“ potakal otec, a vychřadlá jeho tvář blahým úsměvem na okamženi se oslonila. „Nezapomeň však,“ pokračoval výstražně, „kdo zahynouti nechce, že netoliko nebezpečnosti hledati nesmí, ale také zdaleka jemu vyhýbati se musí. Pročež pověz, co učiníš, dcero má! až tělesné pozůstatky mé na svatém poli vedle matky uložíš?“

„Potom, taticku!“ odpověděla Werunka, hlasitě pláčíc, „potom odejdu odtud, odejdu daleko. Staří Páně mne povede i chrániti bude! Dobří lidé jsou všady, a pilnou poctivou prací chleba kdekoliv dobýti lze.“

„O dobré dítě mé!“ zvolal nemocný, a wpadlé jeho oko zalilo se slzou. „Nyní již vše jest dokonáno, a nezbývá, leč abych ti požehnal.“

Werunka poklekla, chvějící se ruce nemocného spočinuly na její hlavě, a tichá modlitba za ni od zřínalých rtů otcovských k Bohu se vznášela.

Stáno po mši svaté zvonili umíráčkem. Lidé se ptali, za či duse pokoj se modliti mají? A pravenoť jim, že pastucha Cvrček na ústvitě v Bánu skončil.

Hodná dcera wyjednala milému otci pohřeb slusný, při němž účastenství bylo veliké. Z domkářů za rakvi Cvrčkovou nescházel nikdo, a také ze statkářů mnozí se dostavili. Cermák, Cermáková i Jan byli také na pohřbu; ano sama Baruffka, zvěděvši co se stalo, schválně z Wrsowky do Nemírowa přibyla, aby upřímnou soustrast milé přítelkyni osvědčiti mohla.

Werunka přes celý pohřeb oči nepozvedla, a pro lítost a slzy newiděla, neznala nikoho. U hrobu, aby za divadlo nebyla, hoře svoje wssemožně mírnila; ale když lidé odesli a svědků nebylo: padla na společný hrob rodičů, a dlouho ušedavě plakala, jako by s drahými pozůstatky svých milých na vždy se loučila.

Odpoledne šla Baruffka ubohou přítelkyni nawstívit, ale nezastala ji doma. Přišla k večeru a opět nadarmo; ba ani za příštího jitra ji nenalezla.

Nikdo w celém Nemírowě newěděl, kam se Werunka poděla? Toliko staříčká jedna podruhně wyprávěla, že asi za hodinu po pohřbu, když se s nůstkou roští z lesa wracela, na Morawské silnici potkala žensstinu, w šátek zakuklenou a s ranečkem na zádech. Byla-li wšak Werunka, aneb kam šla: powěděti neuměla.

IV.

Na Františkowě.

Od Cvrčkova pohřbu slunéčko podruhé k západu se níží, a krásný jarní den blíží se

ř večeru. Půvabné porůči řeky Svratšavy od Tiffnowa ke Kúřimu oplývá Božím požehnáním, a po pěštině mezi odkvétajícím žitem, bujnou pšeničí a dobře urostlou jařinou se vinoucí, ubírá se mladá poutnice. Podlé všeho přichází z daleka, čemuž kromě ranečku na zádech také to nastvěďčuje, že netoliko krojem, ale též poněkud tvrdší vyšlowností, když buď pozdravení dává aneb na dané sobě děkuje, od Morawanek tamnější krajiny se líší. Tak se podobá, došla by ráda na nocleh do Kúřima; a že má ještě hezký kousek cesty před sebou, kráčí ostřeji. Aby na chladivém wánku večerního wětříčku po celodenním unawení pookřála, smešla plachytku s hlavy, a svou spanilou smutnou twář úplně ukázala. Známe ji, jest to náš ubohý šrotek z Memirowa, pastuchowic Werunka.

Od hrobu milých rodičů wrátila se do pastoušky, a swázawši co nejpotřebnějšího do uzlíku, w pravé poledne, kdež powenčí a na polích lidi nebývá, svoje rodistě opustila, aby odchodu jejího nikdo sobě nepowšimnul. Chtěla se zachowati dle slibu, jakž otcí umirajícimu byla učinila; a z Memirowa hned na místě odesšla, ac neméděla, kam se obrátiti? Spoléhala wšak na Boha, doufala, že ji ruka Páně bezpečně powede tam, kde by utulku nalezla, a tudy šla, jak oči ukazowaly. Za několik hodin ocitila se w hornaté docela neznámé krajině, a když se setmíwalo, přišla do wesničky na pokraji lesu stojící. Wesem sobě w noci netroufala, a tudy bylo zapotřebi, někde u dobrých lidí noclehu wyprošiti.

Pod který krom by uteci se měla, nevybírala dlouho, a hned do první chaloupky při cestě vstoupila. Trefila dobře, a velmi láskavého přijetí našla.

Hospodyni a spolu jedinou obyvatelkou v chaloupce u cesty byla chudá wdova, která, že sama zlého v životě zažila, srdce velmi utrpného byla, a pocestné odpočinku u sebe ráda přála. Všetečnými vyptávkami Werunku neobtěžovala; a teprvé - pak, když kozího mléka k večeři svařila a svého hosta dle možnosti co nejlip uctila, na cíl a účel cesty noclehárky se optala. Werunka vyprávěla s pláčem, že jest sirotek, matky že nepoznala, otce právě pochovala, a teď že jde do světa, aby někde služby vyhledala. Wdowa hospodyně za neweseleho vyprávění také oslzelá, těšila Werunku jak věděla, a byla jí radou, aby zaslala do Brna. Tam jest služeb dost a mzdy slušné, tak že moudré opatrné děvče do roka pěkných několik zlatých usšetřiti může. Ona, wdowa hospodyně, má také dceru, kteráž na pátý rok v Brně slouží, a již celých padesát zlatek uchovala. Svoje usšetření uložila tady ve vsi u jistého usedlého hospodáře, kterýž s vůlí a vědomím věřitelky za úrok matce wdově každoročně záhon zemčat sází, a její kozu ve svém stádě pase.

„Vidě owšem říkají,“ končila Werunkina hostitelka svou řeč, „že děvče k světu podobné ve velkém městě lehko k neštěstí přijiti může. Ale moje holka takovému povídání se jen směje a soudi, kdo na Pána Boha wšsady přítomného

upřímně pamatuje, že nikde zlého neučiní; bez Boží pař bázně že není kázně, buď si w palácích nebo w barácích."

Werunka měla ustláno na půdě, kamž ji po večeri, když byly porozprávěly, wdowa hospodyně ukázala. Pomodlivši se nemohla Werunka usnouti. Pomýšlela na udalosti minulého dne, a srdce křesťanky wzdor žalu dceřinu lásce a dobrotě Boží wděčně se kořilo. Uznávala, že ruka Páně její kroky patrně řídí, a skrze wdowu pořhnutí ji dáwá, co by činiti a kam by se obrátiti měla. Ustanowila, že do Brna půjde, byla přesvědčena, že tam opatření nalezne, a posledním jejím pomýšlením, dříve než oči k spánku zavřela, bylo slowo Žalmisty řkoucího: „W Hospodina jsem doufal, nebudu zahanben na věky!"

Ráno wstala Werunka záhy, a na cestu se hotowila. Sestupujíc s půdy obávala se, že ranní spánek hostitelčin přerussi; ale wdowa byla již na nohou, a měla také jnidani uchystanou. Pojedše společně z jedné nišy, wysšly z chaloupky obě; neboť hospodyně chtěla Werunku přes les wyproworditi, a kudy by dále jiti měla, ukázati a powěditi. Za lesem nazuacila rukou, kterým směrem cesta k Brnu weđe, a také wšsecka přednější místa na téže cestě zejména uwedla. Smeuowala Medwědici, Doubrawuik, Tisňow a Kúřim připominajíc, že wšsecka dotčená města jednou nepřetržitou silnicí spojena jsou, tať žeby člověk třeba se zawázanýma očima trefiti mohl. Dále uwedla, že by Werunka, kdy by pospíšila, do večera u cíle své cesty býti mohla; neradila wšsať

ř takové pili, poněvadž vezdy moudřejší jest, do velkého neznámého města za plného dne než na samou noc doraziti. Konečně oznámila, že se její dcera jmenuje Rosalie Sehnalova, že slouží na Zeleném trhu u řeznického mistra Silka, vzkázala jí pozdravení a byla přesvědčena, že Werunce služby vyhledati pomůže. Werunka poděkovala dobré ženě za pohostinství a za dobrou zvěstí na cestu co nejvřeleji, potom si podala ruce a rozšla se.

Za ranního chladu šlo se Werunce dobře, a cesty ubývalo. Woznice s pěšinou po straně frontila se po hornaté vysočině, rozhledu nebylo, a lidé také po polích ještě se neukazovali. Ticho vládlo v přírodě, a toliko ptáčkové ranními chvalo zpěmy Stvořitele velebili. Werunka se přidala k jich sboru a modlila se různě. Za dvě hodiny užela od woznice vpravo na příkré stráni z lesního houští vyčnívající věž, a brzy potom objevil se před ní zámek, ale tak neobyčejné tvářnosti, že Werunka co živa nic podobného neviděla. Nemohla od podivné budovy oči odtrhnouti, a tak jí přicházelo, jako by někdo dávno zemřelý z hrobu byl povstal a před ní se postavil. Pasáček, několik krav a ovcí na úhor ženoucí, pověděl Werunce, že to starý hrad Pernsstein, a hned pod ním v úpatí stráně že se rozkládá městečko, jménem Medwědice.

Pasáček pověděl pravdu, osada musila býti na blízku; neboť zrovna v tu dobu zahlaholil kostelní zvon a zbožné jeho zvuky velebně poháji se rozléhaly. Werunce poskočilo radostí srdce,

poznala, že zvoní na mši svatou, a pospíšila, aby nejdražší oběti se zúčastniti a Krista Spasitele uctiti mohla. Došla w čas, právě když duchovní k oltáři přistupoval, a pod křem na dlažbě poklekla. Modlila se vroucně, zpomínala na zesnulé i na živé, poroučela sebe a wšedku těžkost milému Spasiteli, a doba mše svaté připadala jí jako okamžení. Teprvé když kostelník kličí zacinkal, pozvedla oči, že samojediná zbývá, políbila dlažbu swatyně, pokropila se swěcenou wodou a odesšla.

Werunka, vroucností unesena, nikoho sobě w kostele nepowšimla, ale sama bez powšimnutí nezůstala. Jedna stařenka ze stolice začasté po ni se ohlídlá, a před kostelem na ni čekala. Saťo by stará známá aneb blížká přibuzná dala se s Werunkou do řeči.

„Witám wás mláděčká slowem Božim!“ pozdravila z chrámu Páně vycházející. „Wy jste nějaké dobré kórátko, co Pánu Bohu rádo slóží, a w kostylku swó radost má. Půndete-li k Brnu, tož bych wám winšowala, abyste se w Dóbravniku a w Lissnowském klášteře mohla do kostela kóknót. Wěru byste se potěšila!“

Werunka se w lidnosti stařenčině podíwila, řekla, že k Brnu půjde, a za upozorněnou pěku poděkowala.

Od Medwědice byla cesta weselejší, běžela pěkným a úrodným údolím, a nad to se Werunka přes tu chvíli s lidmi potkávala. Díwila-li se stařence w Medwědici, musila se nyhí díwiti ještě wíce. Každý se na ni z daleka usmíwal, jí

wital a pozdrawował, jako by se wsseni od jař-
živa se žnala. Werunce na půdě Morawské mezi
tim dobrým lidem bylo u srdce welmi blaho, a
pořádem jí připadalo, žeť tady wssecko jest zbož-
nějssi a prostosrdečnějssi než doma.

Kostel w Doubrawniku již z wenku pro krá-
snou stawbu a welkost Werunce neshmírně se libil.
Byla by za to newím co dala, kdy by do wnitř
nahlédnouti mohla. Mež doba služeb Božích za
wšedního dne dáwno již minula, a tať nebylo
naděje. A předc se Werunce žádost vyplnila.
Byl právě pohřeb z jedné z nejwzdálenějšich
přifařených osad, až z Kalů; tou příčinou byl
chrám Páně otewřen, a Werunka mohla wejiti.
Pro obdiv a užas zrowna se jí dech tajil. Nad
nešmírnou wýšškou pojimala ji záwrat; a když
na sstihlé sloupeni, poswátanou klenbu podporující,
hleděla: chwěla se obawou, aby sloupy pod ta-
kowou tíží se nezlomily. Na krásných mramo-
rowých oltářích mohla oči nechati, a pro samý
obdiv byla by hnedle na modlitbu zapomněla.
Nezaponněla wšak, a že welkolepým podiwáním
mocně dojata byla: tim wroucněji Boha powe-
lebila, a na modlitbě tať na stařenku Medwě-
dicou za její wýbornou radu upřímně zpomněla.

Za Doubrawnikem w polích pod kossatou
lipou Werunka přes poledne odpočinula; a že
tať chwilenku podrímala, stalo se, že teprwé před
čtvertou ke kostelu w Předklášteři Tisnowském
dorazila. Nowé diwy objevily se před ní. Krásný
a přeměle z kamene wytesaný hlawní wchod
do swatyně celou ji okouzil, a žádostiwost její,

vnitřek spatřiti, nelze vysvětliti. Myslíla ovšem, že na pouhé žádosti bude musit přestati; ono i tadý se jí posstěštilo. Udílen jest právě noworozeňátku swatý křest, chrám Páně byl otewřen, a Werunka wstoupila. Ze skwostu a lesku, jaký uhlídala, zrowna mžitky před očima se jí dělaly. Mezi modlitbou pořád jí šlo na mysl, kdo jen takowý náklad pro čest a chwálu Boží mohl podniknouti? A také toho se dowěděla. Starý kostelník, hownorný a dobrosrdečný co prawý Morawan, sám od sebe s Werunkou před kostelem se zařecil a powědel, že při krásném chrámu kláštera panen Cistercienských druhdy stáwalo, k němuž celé Tisňowské panství co majetek náleželo. Klášter prý byl za císaře Josefa zrušen, panství se dostalo do swětiských rukou; ale wčil zase řízením Božím se stalo, že panny téže řehole Cistercienské w Sasích statky Tisňowské kúpeu na se přivedly.

Když Werunka do Kúřima wcházela: zwonili na wčerní kľekání. Uctiwšsi weliké tajemství wtělení Syna Božího obyčejnou modlitbou, pomýšlela na nocleh, a brzy rady našla. Na jednom domku na podlouhém náměstí w lewo houpal se wich z dlouhých a tenkých šindelowých třisek. Werunka poznala hospodu, a wědouc, kam pocestný patří, přímo k wichu zaměřila. Myslíla si, že bude w hospodě jak na hospodách býwá, a příliš utěšeného přenocowání sobě netušila; ale zmýlila se, a také tam s prawou morawskou srdečností se potkala. Přijata byla welmi wlidně, a zwláště hospodského matka, stařenka oné w Medwědici na vlas podobná, k We-

runce co k vlastní dceři se měla. Zwěděwssi, kam a proč se holka ubírá, nehaněla její zámysl. W Brně znala každý koutek, wěděla, že tam jsou služby dobré; awssak ani nebezpečnstwí Brněnských služeb nebyla jí tajná!

„Ei fósati panáci,“ řekla stařenka s opowržením, „jsó jako kozli; ale o takowó módro a nábožná robu, jako wy jste, není třeba se bát.“

Pať wyhládala Werunce o pěkných Brněnských kostelích. Zminila se o chrámu sw. Tomáše, jenž ze strany od Kartous hned na kraji stojí; powídala o chrámu sw. Sakuba, kterýž po sstihlé a wysoké wěži z daleka lze poznati; chwálila také stoliční biskupský kostel sw. Petra, na wrchu w poledním konci města stojící; a konečně připomenula o loretánské kapli Matky Boží w kostele minoritském. Werunka poslouchala ussima i očima, a tudy dočud možné jessťe wětssi přízně u stařenky našla. Bedliwou posluchačku pozwala dobrá žena k wečeři, a na noc s sebou do swé komůrky ji wzala. Werunka si chtěla přiwstati, aby z jitra w některém Brněnském kostele mssi swatou slysseti mohla; a proto od noclehu a za wečeři zrowna zaplatit hodlala. Stařenka její nábožnou bedliwost pochwálila; ale o placení nechtěla nižádným způsobem slysseti.

„Nepowídate o platu,“ bránila usmíwajíc se; „třeba na hospodě bylo, tož pro Pámbička také se něco udělat může.“

D sedmé ráno byla Werunka na Nowé ulici u samého Brna. Pěkné čisté newysoké domy se jí libily, ale podiwné přicházelo, že se lidmi

wšedčo wšady jen hemži. Myslíla zprvu, že se w Brně snad wýroční trh odbýwá, aneb při některém kostele pouť slawi; ale honem sobě nápadný wýjew jináče wyswětliti domedla. Kde jest tolik obydlí, musí býti také mnoho obywatelů: tať usoudila, a nekonečnému hemžení již se nedivila.

Za takowého uvažowání přišla ke kostelu, a podlé udání stařenky Řířimské uhodla, že to bude u sw. Tomáše. Byla tam na misi swaté, a wysšedši ze swatyně spatřila sstihlou wysočou wěž, za kterýmžto ukazowáčkem k sw. Jakubu trefila.

Přišla opět šťastně právě na misi swatou, kteráž se tam školákům sloužila. Werunka myslila: wšeho dobrého do třetice, a ještě biskupský kostel chtěla nawštíwiti. Potom teprwé chtěla posnidati, a konečně hodlala se ptáti po Zeleném trhu, a na Zeleném trhu po Sehnalovic Rosálce.

Mež k biskupskému kostelu newěděla kudy; ale nic newadilo. Wždyť měla uista s sebou, mohla se zeptati, a bylo koho. Šnal se tudy právě wyčouchlý foujatý panák s doutnající ššískou mezi zuby, a na hlavě měl pastor jako komin. Werunka si dodala smělosti, a otázkou po cestě k biskupskému kostelu k němu se obrátila. Panák na ni wywalil oči, powědel něco cizozemského, jakoby řekl „boš“ nebo „woš,“ a uháněl dále. Za nim přišla nějaká pani w čepečku a s kossíkem na ruce. Ta nebyla cizozemka; po řeči i wlidnosti zuáti bylo Morawanku, kteráž Werunce ochotně ukázala, ba až na Dominikánský pláčeť ji doprowodila.

Když Werunka, vykonávši svou pobožnost, několik kroků od biskupského kostela poposla: viděla, kterať lidé s nádobami vodou naplněnými od někud přicházejí, a jiní s prázdným nádobím v tuž stranu se ubírají. Již dříve cítila žízeň, a teď v pohledu na čerstvou vodu zaprahlo ji ještě více. Byla by hned někoho o nápoj poprosila; ale obávajíc se, aby se na ni zase tím „boš“ nebo „moš“ nemyhlo, chtěla se raději připojiti k oněm, co prázdné nádoby nesli, a soudila důsledně, takto že se bezpečně k studnici dostane, a tam že o napiti nouze nebude.

Za malou chvíli octnula se na pěkném prostranství, kdež stezky a chodníky pískem posypané mezi stinným křovím na vše strany se křížovaly, a při nichž také kamenná sedátka pro odpočinutí se nalezala. Procházelo se tady rozličných vyšňořených pánů a paní, a také tam byla krásná kassna s wodotryskem. U kassny se Werunka od jedné služky napila, a na otázku: zdali jen páni po pěkném prostranství procházeti se smějí? — od ní zvěděla, že jsou to procházky pro každého, a že se tam říká na Františkově.

Takové zprávy Werunka k svému prospěchu použila, a jsouc unavena, na sedátku stranou se uhostila. Divala se na panstvo sem tam přecházející, a bylo jí nápadno, že chodíce kolem sebe ani se nepozdravují, jako by každý z jiné vsi byl. Také se tam objevil stařec s bílou hlavíčkou a v kněžském oděvu neboli v klerice, jak v Nemírově říkají. Werunce z daleka připadal jako Nemírovský pan farář, a musila se

hněvati, že naduti panáci ani důstojnému kmetu žádné úcty neprokážali, ba ani těmi komíny na hlavách nehnuli. Co nezdvořáci obměškali, chtěla ona nahraditi; proto wstala na místě a šla duchovnímu otci ruku políbit.

Welebný dědoušek ji pochválil, nazwal ji zvedeným dítětem křesťanských rodičů, a spolu se otázal, čeho w Brně pohledává? Usslyšew o službě, nebyl proti tomu, ale napomínal, aby na Boha, wssady přítomného a wsse widoucího, pamatowala, a ossemetníkům newěřila, třeba hory dolů slibowali. Také Werunce na srdce kládl, aby kostela wězdy pilna byla. O sobě konečně powěděl, že jest řeholním knězem z kláštera minoritského, a zwal Werunku, aby k minoritům do lorety chodila, dokládaje, že nejedna nábožná dusse od Matky Boží wzácných milosti tam sobě wyprosila. Werunka slíbila, dle moudrých rad důstojného kmeta se zachowati, a na rozchodnou opět mu ruky políbila.

Šať slunce wýsse wystoupalo, a stíny od křowí a stromů při chodnicích se krátily: počalo panstwo se procházející z Frantisskova pomalu se wytráceti, až tam Werunka osamotněla. Ne-dělala si z toho, a chtěla jessťe chvíli poseděti. Awssať dlouho samotna nezůstala. Wyskytly se tam pojednou dvě ženské, rovněž po panskú wyfintěné, které ale wzdor wzácnému kroji Werunce co paničky nepřipadaly. Wykračowaly jaksi směle, jessťe směleji na wsse strany pohlížely, a přitom wypadaly welmi bídně. Twářě měly zažloutlé, oči wpadlé a pod uima modro. Werunce se zdálo, jako by jednu z nich měla znáti;

a nemálo se podivila, když také ony na ni sobě ukázaly, pať si něco řekly, a přímo k ní zaměřily.

„Odkud jste mladá?“ otázala se ta, o níž Werunce připadalo, jako by ji znáti měla.

„Jsem z daleka, až z Čech,“ odpověděla tázaná.

„Hledáte službu?“

„Ano.“

„Osobo!“ zvolala po krátkém se zamčení za paní ustrojená neznámá. „Wy mně přicházíte jaksi bekennt vor! Nejste z Nemirowa?“

„Ano, jsem dcera po tamnějším pastuchowi.“

„Cwrcowic Froni?!“

„Cwrcowic se podepisuju, ale říkají mně Werunka.“

„Werunka ist zu sprostě,“ opravovala neznámá; „po městčku se říká Froni. A co, mne neznáte? Nepamatujete se na starostowic Lori?“

„Paue na nebesích!“ podivila se Werunka, ruce spinajíc. „Tak wy jste Sejnowic Lenorka? Proto se mně zdálo, že bych wás znáti měla! Ale to jste se změnila; nestonala jste?“

Obě žensstiny daly se do hlasitého podivného smíchu.

„Chcete-li w Brně sloužit,“ nawrhowała Lenorka, když jí smích přestel, „mohla bych wám o službě powěděti. Budete se mít dobře, a práce bude málo.“

„Na dobré bydlo nejsem zvyklá, a bez práce by se mně zastesklo,“ řekla Werunka docela upřímně; „ale službu přijala bych ráda.“

„Chcete-li, můžete sloužit u mne!“

Werunka se poněkud zarazila, protože takového konce neočekávala. Za jedno nesoudila, aby Sejnohova dcera w Brně takovou paní byla, že by služby najímati mohla; a mimo to se jí Lenorka dle celého zevnějšku ani dost málo nelíbila. Proto se zarazila; když však povážila, že u známého předce snaze jest sloužiti, než u lidí docela cizých: řekla Lenorce, že ano. Bylo dojednáno, a Werunka nastupujíc službu od hodiny, svou welitelku následovala.

V.

Anděl strážný.

Lenorcina družka zůstala ještě na Frantiskově se procházet, a obě Nemirovské krajanky wracely se do města touž cestou, kterouž dříve Werunka byla přišla. Na Dominikánském plácku zabočily w lewo do úzké postranné ulice, odtud po chvíli se otočily ještě do užší uličky příčné, a pak rozličnými odklady se kroutily, až konečně w smutném odlehším zákoutí se zastavily před chatrným domkem o samotě stojícím, kterýž měl w přízemí toliko dvě newelká omřížovaná okna, a w sstítu jedno ještě menší, zastloněné francouzskou na zeleno omalovanou okenicí z dřevěných pohyblivých přiček.

Čím dále ulicemi a uličkami se ubíraly, tím více hemžení se lidstva a denního lomozu ubývalo; a w zákoutí před osamělým domkem bylo smutno a pusto, jako někde na drahách.

Merunka, nějakou zlou předtuchou soužena, měla srdce jako v klesších a sotvy oddýchala. Sned na cestě lecco upozorovala, čehož sobě sice vysvětliti neuměla, což ale beze zlého dojmu na její mysl zůstati nemohlo. V postranné ulici od Dominikánského plácku nějaký výrůstek, dle zevnějšku nejsnaze šewcomský učenník, před Lenorkou posklebně se poklonil, něco řekl, což jako „Swernothsmutter“ znělo, a sebrav ze země kus suchého bláta, po Lenorce jim hodil. O několik kroků dále nějaká na pohled velmi pořádná žena, majíc Lenorku potkati, přes celou šířku ulice na druhou stranu se uhnula, a přitom odplivnula. Konečně pak na otáče do příčné uličky seděla hořyně za svým krámkem, která, uzkřevši Lenorku s Merunkou, na nějakou svou známou k protějšsimu domu wolala: „Widijó, widijó! juž ta ochechula zasec nějakó úbohó dussu dáblowi na ofěru wede!“

Lenorka owšem dělala, jakoby se jí nethřalo, neozwala se ani slowem, a po každé jen hlavu sklonila, a rychleji dále uháněla. Merunce wšak bylo neweselo: pátilo ji w twářích, pojimala ji dotud nepocitěná uzkost, a když se s nastávající welitelkou před osamělým domkem zastawily: myslila ubohá, že země pod ní a obloha nad ní zrowna se boří.

Za takové tísně připadlo Merunce, aby slowo Lenorce dané odwolala a ze služby, na kterouž ani záwdavku nepřijala, jessťe před nastoupením na místě se poděkowala. Mež na provedení dotčeného úmyslu nezbywalo času. Dříve

než se Werunka na čem ustanowila, otewřely se u domku dvěře, Lenorka ji prudkým sřkubnutím wstrčila přes prah, a hned opět po sobě na klič zamkla.

Na úzké klenuté šini, kamž Boží swětlo newelkým zamřizowaným otworem nade dveřmi jen spoře se prodíralo, objevila se přichozim jačáši přisřerná žensřtina, jejíhož pohledu Werunka nemálo se poděřila. Bylať hubená a wyžáblá, twáře měla swadlé, žlutosinawé, hlavu napolou bezwlasou, hlas ňuhňawý a oči zarděné. Lenorka ji oslowila „Dorko!“ oznamujíc spolu, že nowou služku přiwádi.

A takowému nawěřsti mrřstila Dorka po Werunce očem, a sřeredný její obličej diwočou sřkodolibou radosti, dokud možné, jessřtě hůře se zohyzdil. Tak asi raduje se ďábel, řdyž ubohá newinná duře ř osidlům od něho nastrojeným newědomky se bliži. Werunce zlowěřtný úřřklebeř Dorčin neussel, a byla by se uděřřenim hnedle do řřiku dala. Zpamatowala se wřřať; zpomněla na Boha a Jeho mocnou ochranu, soudila, že snad o řřek nejde, a těřřila se, nebude-li moci na nowém niřřtě umřřknouti, že s Lenorkou oddána není, a že ze služby wyřřtoupí.

Abý swou, jať troufala, bezdřwodnou bázei uřřhla, optala se Lenorky, kam swé wěci uložiti má? a žáďala, aby ji práce wyřřázána byla. Na to dostala za odpowěď, že ji Dorka do řomůřky uřřáže, a na práci že pro dneřřek nebude mítí ničeho. Měla se toliko umřřti, přewleci, učeřřati a po cestě sobě odpočinouti.

Tak nařídívši vešla Lenorka do světnice v přízemí, a Dorka vedla Werunku po úzkých příkrých schodech na podkrovi. Na konci schodů otevřela kličem slusnou letní jizbičku, kamž Werunku vypustila; sama však bez meškání odešla, a k novému ujašnutí Weruncinu kličem v zámku otočila.

Světnička měla toliko jedno okno, francouzskou okenicí zvenčí zastloněné, a Werunka poznala tož okno, jež ve sřtitu domku z ulice byla viděla. Ostatně byla jizbička, ač newelká, dosti čistotná a náradím po zdání Weruncinu téměř sřkostným opatřená. Stála tam postel slusně wystlaná, pohovka a před ní stolek, potom sřříně na sřtatstwo, a ještě jeden menšší stolek při stěně, na němž se nalezalo zrcadlo na nožkách, a opodál na židlicce cinové umývadlo. Ten po Božích mukách aneb po nějakém swatém obrázku Werunka marně se ohlížela.

Uloživši uzel se sřtatstwem do sřříně ohledávala bedlivěji komůrku, a kromě dvěří v bohu, jimiž byla vešla, nalezla na zadě ještě jiná úzká dviřka. Že byla otevřena, vyšla jimi Werunka a octnula se na pawlácce z prken zbité a sřindelovou střechou pokryté, kamž swětlo zhora toliko dvěma na místě sřindelů zastrčenýma skleněnýma tabulkama wníkalo.

Werunka vědouc, že dvěře u jizby jsou zamčeny, a z pawlácky rovně ani wýchodistě, ba ani wolné wzhlídky do Božeho swěta nenalezajíc, připadala sobě, jako by wězela v pasti, a niž wzmknouti se nelze. Znowu ii napadaly

úzkost a hrůza, a již opět chtěla o pomoc wolati. Než utíčila se i nyní pomyslením na přítomnost Pána Boha všemohoucího, bez Jehož vůle ani vlas s hlavy nespadá. Upokojena na mysl chtěla se dle rozkazu své velitelky zachovati. Umyla se w tváři, přičísala vlasy; aby však drahý čas zahálkou nemařila, wyndala z uzlíku vzácný svůj otcovský odkaz, knihu Kempenského o následování Krista Pána. Pak se usadila na pohowce, a nábožným čtením se bavila.

Otevrouc knihu přišla maně na padejátou kapitolu, kterážto nadepsáno jest: „Kterak člověk opustěný w ruce Boží obětovati se má.“ Tato část k Werunčině sklicené myslí právě výborně se hodila; a proto četla s welkou bedlivostí a patrnou nábožností. Dossedši k slowům: „Lékaři nebeský, jenž raníš a uzdravuješ, dowodíš do pekla a zase wyswobozuješ“ — zastawila se, a o průpowědi uvedené počala rozjímati. Zbožnou opravdovostí zastřela se její tvář, wzdechy wstoupaly z hloubi ňader, až konečně skloněné čelo se pozwedlo a wyjasnilo; a myšlenka dušši Bohu oddanou utěšující byla tato: „Jsem-li w nebezpečenství, swéwolně jsem w ně nezaběhla; a ruka Páně, kteráž do pekla dowodí a zase wyswobozuje, ani klesnouti ani zahynouti nedopustí.“

Z nábožného rozjímaní wytržena jest Dorťou, kteráž otočivši klicem do světničky wstoupala, a oběd přinášela. Werunka, ač téhož dne ničeho ještě nepožila, předc hladu neměla; proto ale předc Dorce za obsluhu welmi wlidně podě-

řovala, chtějí takto vlastně hovor započítí, a o svém příštím postavení něčeho vyžvědětí. Štala se tudý, jaké hospodárství se w domě provozuje? jaké práce se obýčejně konají? — a podobných otázek více činila. Než Dorča dávala odpovědi vyhýbavé, nejasné, dvojsmyslné, a k tomu se neustále potměšile usklébala. Když pak Werunka za odcházející volala, že dá paní profit, aby jí w domě neb na wenku nějakou práci vykážala, sice že by w tom zabeďnění onemocnit musila: obrátila se Dorča, a šferedná její twář powědomou divočkou šškodolibou radošti opět se zpotvořila.

„Šen štrpění,“ zaňuhňala s přízvukem ďabelským; „až přijde pán, wšak ona se práce najde — ale jen tak hravá a kratochwilná.“

Dorčina potměšilost a zlowěštné její se twáření Werunce chuť k jídlu nadobro pořazily. Oběď, z masitých krmí záležející, postavila stranou nedotknutý, a podeprouc hlavu o ruce nad štolkem, znouu se zamýšlila a zasmušila. Štane se někdy, že nemluvně, nějakým wnitřním bořením uhuětené, po dlouhém napinavém pláči pojednou mimo nadání usne. Tak Werunce se přihodilo. Po utrapách myšli s hlavou o ruce nade štolkem opřenou usnula; ale špánek její byl neklidný, a přišseruhými přeludy rušeny. Šnilo se jí, že ššferedný jedowatý pavouk od štropu na ni se spoušští, že hnušná krysa na lůno se jí dere, že šškaredý had k ní se plazí; ba konečně i šběšilého psa widěla, ššterať po ní se žene. Š poslednímu přeludu wyřikla a se

probudila; tu vřať ke skutečnému užasnuti svému viděla, že se ve světničce samotná nenalezá.

Lenorka a nějaký pán stáli přímo u stolu, jako by děvče, zlým snem sužované, sobě prohlíželi. Werunka přisedši k sobě zpomněla na pána, Dorkou opovězeného, s jehož příchodem práce pro ni nalezi se měla. Soudila tudy, žeť to domácí pán a Lenorčin manžel. Aby se sluřně zachovala, hned z pohovky povstala a se uklonila. Sať ale bliže na pána pohleděla, počalo ji znou býti kolem řdce úžko a hrůzno. Spatřilať člověka dlouhého a vychrtlého, tváři wpadlých a ohavně svrařtilých, vlasů zřamých a očí řilhavých, kteréž vášnivým jakýmř nečistým žarem hnusně planouce, jako dvě pijavice na Werunce tkvěly. K takovému pohledu zarděla se Werunka studem, a hrůzou na pohovku řlesla.

Brzoun, ač úžkost ubohé viděl, nic toho nedbal; a pokročiv bliže, vztahoval ruky, jako by Werunku za bradu vzíti chtěl. Děvčeti naskočila husi řůže po celém těle, vyřřikla uleknutím, a obě ruce jako na obranu proti dotíravci nastavila. Než řsereduý blikěř ani z toho sobě nic nedělal, přisedl bez ofolků k Werunce na pohovku a tať se tvářil, jako by ji chtěl obejmouti. Tu vyskočila Werunka rovnýma nohama, a v celé své panenské důstojnosti před opovářlivcem se vztýčila.

„Clověče!“ zahorlila řpravedlivým hněvem. „Sať přičiny řsem vám zavdala, že se ke mně tať chovati řmite? Vy řste drzý, nestydatý, hanebný!“

Brzoun vyslechnuv Werunku, dal se do smichu a v česttině, z kteréž každou slabikou vyčouhal němec, takto zablabolil: „Dobssse, dobssse; tať ty slussi a mne libí — wssatť ty budeš berzo jinej písnyček zpíwat!“

To wykořtaw powstal, a znou k Werunce se blížil.

Werunka, neslýchanou drzostí brzounovou téměř v zoufalství uvedena, popadla do jedné ruky nůž, do druhé wydličku, jež Dorka s obědem byla přinesla, a tať ozbrojena k odporu se chystala.

„Jen o krok dále“ — zahřimala na wssedčo odhodlána, „jen o krok dále: a jako mne Bůh widí a slyší, já tě, hanebničku, probodnu!“

To bylo brzounowi příliš. Zarazil se, zasmutil zlobivě očima, po německu zaklel a s Lenorkou, neméně rozhněwanou, ze světničky od-
tihnul.

Po náhlém neobyčejném napnutí člověk ochabne, a tať se i Werunce přihodilo. Hlava jí sšla kolem, cítila mdlobu, po celém těle se chvěla, a měla co dělat, aby místa dopadla. Nemyslíla, neuvažowala ničeho, toliko cítila, že jest neschastna a že se ve velikém nebezpečení nalezá.

Odtud jí pojala lítost, že se do hořkého usedawého pláče dala; ale ani wyplakat se ubohá nemohla.

Rozlity se dvěře a Lenorka s Dorkou, jako dvě wzteklice, wrazily do světničky. Dorka zůstala blíž dvěří jako na stráži, a Lenorka

s divokými posuňky řítila se na plácici. Zlosti zpitomělá a rukama hrozebně potřásajíc velela Werunce, aby na místě umlkla. Pať vychrlila na užaslou celý nečistý proud šfkaredých nadáweť za to, že prý se k pánovi tať ztřestně a po selsku zachowala. K nadávkám připojila celou řadu pohrůžek, a k závěrce bez okolků Werunce powěděla, že k pánovi chtic nechtic jiná býti musí, sice že zkuji!

Poslední slowa působila na Werunku jako bleskem. Okamženim nabyla myslí, a neohroženost se jí nawrátila.

„Káda bych wěděla,“ postavila se Lenorce, žádné bázně nejewíc“ — kdo by mne zmusil, aby neznámý neštoudniť se mnou dle libosti smět nařládati?“

„To tuším já dowedu!“ ošopila se Lenorka, odporem nemálo podrážděna.

„Což jsem se wám zaprodala?“ ozwala se Werunka s rozhorlenim rovně rostoucím, a z pohowky wysřocila. „Ze služby wystoupiti jeřt w každou chwili wolno a, abyste wěděla, já se wám ze služby děkuju!“

Po těch slowich obrátila se ke šřřini, aby uzel se šřřstwem wzala a pryč odesřla. Me Dorka dala se do chechtáni, a Lenorka jí přizwukujíc prohodila s uetajeným posřřlebkem: „Pomalú, pomalu; odtud se tať honem uedořtaneš!“

„Wy mne musite propustit!“ zwolala Werunka prudce newolí unesřena. „Budete-li mně chtit moci zdržowati, já se nedám, budu se bránit, budu řřřcet o pomoc, a pať uhlidáte!“

Dorka použíjící Werunkina rozčilení, přikradla se k ní odzad. Střelbitým chmatem popadla ji za ruce, sřkubla jíma nazad, a nastrojeným okem z řemene zadržla a svázala. Také Lenorka nebyla líná, přiskočila z předu, a uchystanou zátčkou zmámené dívce ústa zacpala.

„Teď se braň a křič, můžeš-li!“ posmívaly se přemožené obě bezbožnice.

Werunka viděla, že jest ztracena. Kola se jí dělala před očima, tratila vědomí, zbledla jako stěna a skllesla k zemi.

Tolik ovšem ohavnice nezamýšlely, chtějí Werunku toliko ustrašiti, nikoli však zavražditi. Obávající se, aby se jnad nestalo, co by nerady, rozpoutaly ruce, wyndaly zátčku a Werunku celou stuhlou na pohovku položily, křísice jí wodou a nějakou woňavkou, až oči otewřela.

Teď otocila Lenorka jinou. Chlácholila Werunku pěknými slovy, jistila, že se jí zlého nestane, přimlouvající toliko, aby jen byla rozumnější a povolnější, a sľibowala, že bude šťastnou a do smrti zaopatřenou.

Werunka poslouchala tiše, nezpouzela se ani sloven a docela klidně se twarila. Lenorka wyřládala to sobě za znamení povolnosti a chtějí se utýrané nářo zawděčiti, otázala se jí, čeho sobě přeje? Werunka prosila, aby se jí přálo oddechu, a aby samotna byla zůstavena.

Stalo se jak chtěla, a obě ničemnice majíce jí za přemoženou, na místě odesšly.

Werunka, widouc se samotnu, padla ua ko-

lena, sepjaté ruce vysoko wzhůru pozvednouc. Usta chwěla se wroucňými, upěnlivými slovy, tvář nedávno jako snih bílá, podivně oživla, a oko zalesklo se nadššeným switem skáloperné wiry a nezvratné w Boha důvěry. Wzhýwala Boha o pomoc, wzhýwala o wnučnutí, kteráť by zlym osidlům ujiti mohla. Za chwili se zvedla a po opravdovém odhodlaném wzezření bylo zuáti, že se na něčem neobyčejném usnesla, což také bez odkladu w skutek uwáděti počala.

Nařed zastrčila dwěře šoupadlem uvnitř, aby od nikoho překwapena býti nemohla; pať jala se opatrně otewirati okno i okenici, hřebíkem poněkud owolněným k ránci přibitou, čehož také po delším namahání šťastně dowedla; a konečně wyhlédla obezřetně oknem otewřeným, jako by wýštku odhora k zemi měřila. Byloť patrno, že skokem s okna spasiti se hodlá.

Desťte jednou poklekla a polosseptmo modlila se, jak následuje:

„Hospodine Bože! nechci se Tobě rouhati a zázračné pomoci očekávati, neboť wim, že čerw w prachu zemském Twou welebnost pokoušseti nemá. Wěřim wšak a přeswědcena jsem, že libo-li Tobě, anděla swého na ochranu nehodné služebnici seslati můžeš. Učiň Nebeský Otče! dle nejswětější wíle swé; mně pať wezdy lépe bude, třeba se ztrátou časného žiwota, do Twých rukou přijiti, než w osidlech pekla spasení dusse zmařiti!“

Siž powstala, již se k osudnému činu hotowila, an pojednou wětrík přináší do jizby lomoz jako bližících se mužských kroků. Werunka

znovu na menší vyhlédla — a hle! na prostore odlehlého zákoutí, kamž lidská noha zřídka kdy zabloudila, objevil se wojin, a přímo k domku o samotě stojícímu krácel. Tvář jeho byla přímá, z každého tahu prosvítala poctivost a neohroženost, a ke všemu ještě připadalo Werunce, jako by jej znáti měla.

„Bůh mně ku pomoci sesílá anděla strážného!“
 Tak zajásala jistého vysvobození ze všech nebezpečností doufající dívka s pocitem nemyšlenné radosti a nekonečných diků; a vztažší prosebně svých rukou naproti přichozímu, hlasem poněkud přitlumeným, aby pozornost svých vězňů nezbudila, takto volala řkouc: „Krajané! pro milosrdenství Boží vyveďte mne z místa, kdež zahynutí mé duši hrozí!“

Wojin se zastavil, a užřev sličné wenkovské děvče, stavu věci poněkud se domyslíl. Znal svět a věděl, jaké nástrahy na nezkušená wenkovská děvčata ve velkých městech se dělají. Byl tudý na obranu ubohé na místě hotov, a hlasem rovně přitlumeným se otázal: „Tak jste se dostala na takové ohavné místo?“

„Já přišla hledat službu,“ znělo za odpověď s okna, „a hanebná krajanka do toho doupěte mne zavlekla.“

„Odkud pocházíte?“ ptal se wojin znova, a také jemu podoba Weruncina jaksi povědoma přicházela.

„Jsem z Nemirowa dcera po obecném pastuchovi, a ukladnice moje jest také tam odtud, dcera po Sejnohovi, někdejší starostovi.“

„Siž wim wšsečko, již rozumím wšsemu!“

Čak zahorlil wojin nesmírně rozezlý, a jako by útokem hnál, celou silou do dveří u domku wrazil. Dveře byly by dveře jeho pěstim wzdoorowaly, ale dnes událo se jináče. Lenorka, wyprowázejíc zrzouna a jsouc hněwem na Werunku celá zmatena, neotočila pořádně kličem. Čak se stalo, že zámeč jen na půl západu spustil, a proto se dveře hned na ránu dokořen otervěly.

Na takowý powyk wylitla Lenorka i s Dorčou na siň, a do wojina obě šseredně je šypaly. Špilaly mu ochlastů a nemraw, wřtýřaly nášilné do domu je wloupeni a wřhrožowaly, že jej pro takowé ruffeni domáciho práwa na paťřičném místě udaji, a k pětadwacítce jemu dopomohou.

Alle wojin je nebál. Na wšsechny přezdivky a hrožby odpowídal pohrdáním, a řdyž oběma neshlecheticim nit došla: osopil je na Lenorku za nejšlubššihó opowrženi, jak následuje:

„Wary hanebnice, řabloma dohazowáčko, wary, ať se o tě nepošpiním! Řdyž je Boha nebojiš a lidi neštydiš: tož alespoň přede mnou se uštydni. Šsem Širič, něřdejšši čeledin twého otce, nyňi deřátniř w ciřářššém wojsště, a přiřhářim, abyř ubohou řořiř z twých dračich pazourů wřprostil. Na policejnim ředitelštwi je opět uřlidáme!“

Lenorka žůstala, jako by ji študenou wodou polil. Pořnawšši Širiřa pojednou šřrotla, a spolu s pěřnou šwoji družkou do jizby se uklidila.

Za minutu kráčela Werunka přes prah o samotě stojícího domku, a wojin vysvoboditel za ní.

VI.

Na Rymačowském plácku.

Sirík byl pořád ještě, jakým druhdy býval, a wojensstinou jeho povaha pranic se nezměnila. Přísný sám k sobě ani při těch, s kterýmiž jemu se stýkati a obcovati bylo, nic závadného a posetilého trpěti nechtěl. Srubým žertům, nekálým a mnohdy pohoršlivým řečím svých wojenských druhů opíral se bezohledně. Odtud ovšem štrhla se nejednou pútká došti tuhá; poněwadž ale Sirík z mezi míruosti nikdy newykročil, a jak rozumnými důvody tak zdravým ostrým wtipem každému odtrumfowati domedl: zůstal po každé wítězem. Z počátku jewila se k němu za to alespoň od některých kyselost; kdž ale spořádaným bezúhonným životem oswědčil, že u něho slowo se skutkem chodí rukou w ruce: ustoupila kyselost úctě, za kterouž brzy wsseobecná důwěra rovných a zvláštní přízeň wššich se dostawila.

Uč Siríka wojensstina těssila, proto své dřewnějssi powolání w uewážnosti neměl, a pro wojáka na někdejssiho oráče a čeledína nezapomněl. Nejwětssi wděk stal se jemu, kdž někam do wenkowské obce na ubytowání přissel. W první dny býwal nemluwným a pozorowal, zdali wsecko w domě svým prawým kolejem chodí. Ehle-

dal-li, že by to neb ono jináče býti mělo, netajil se tím a hospodáři přímo w oči powěděl, co se mu w domě nelíbí.

Poněwadž pať wenšované se swými wojenskými ubytowanci rádi w míru živi jsou: stalo se téměř poťždě, že wšedko záwadné od Širíka wylknuté, alespoň dokud w domě zůstal, jest zastaweno a někdy nawždy odstraněno. Za takowým přewratem také Širík se přewrátil. Byl homorný a laskawý, a w každém ohledu tať sobě počínal, jako by k rodině náležel. Wššimal si hospodářství w domě i na poli, kde líp wěděl, upřímně poradil, kázala-li potřeba, tať ruky přiložil, a nejednou swléknut wojenský kabát, statečně při práci pomáhal. Pod wečer batwil se s dítkami.

Ze z kněh i ze zkušenosti mnoho wěděl, welmi pěkně a dojemně znal wyprawowati, a maličti byli by pro něho zrowna frky dali. Wojáčka měli nejradš, wojáčka poslouchali nejochotněj, s nim i modlit se chtěli, a slibil-li ráno, že na wečer něco wyprawowati bude: poslouchaly dítky po celý den až milo. Tať stal se Širík w každé domácnosti milým hostem, a když odcházel, oplakávali jej mali i welci.

Po wlašské wálce od roku 1859 ubytowan byl w Brně a sice w kasárně, z někdejššího frantiskánského kláštera upravené, na Rymařowském plácku. Eady owšsem jať z truhu rodiuného žiwota, tať z učastenství milého sobě hospodářství polního žil wyloučen, awššak nikoli úplna. S dítkami po celém Rymařowském plácku, hlavuě od

řemeslníků obyvaném, v krátkosti se sprátelil; a poněvadž děti jsou klíčem k srdci rodičů, stalo se, že v lidného desátníka ode všech téměř rodin po celém plácku pozvání k návštěvě docházela. Šířík takové laskavosti rád užil, byl vssady milým a vítaným, a zvláště v domě sedlářského mistra Wewerky co důvěrný rodinný přítel jest považován.

Také radosti, jakých druhdy z polního hospodářství mival, dowedl sobě Šířík alespoň z části zjednati. Z jara brzy po zásevu vyšel za město a obcházel role, až vyhledal popluží, ježto svojí polohou honům některého z bývalých hospodářů se podobalo. Takovému pak popluží zvláštní bedlivost věnoval; zácasté k němu docházel, zrůstu a zdaru obilíčka na něm se těšil, žertovně „svým dvorcem“ je nazýval, a přítele mistra Wewerku nejednou v neděli odpoledne na venkovský výlet do svého dvorce pozval. U Wewerka, že se po celý týden v dílně utrmácel, po čistém vzduchu toužil a ve společnosti Šíříkové sobě liboval: takovýmto pozváním nikdy nepohrdnul.

Za času své vojenské služby. o tom zvláště přesvědčil se Šířík, že, jakmile na některém místě zdomácněl, mimo nadání k vyššímu rozkazu jinak odejiti musil. Tou příčinou také v Brně dlouhého pobytu sobě nekladl; a věru nemhlil se. Prápor, k němuž náležel, přeložen jest do Olomuce, a zitra již nastával pochod. Šířík takovýmto změnám uvyklý a svým povinnostem věren, podrobil se rozkazu ochotně, a se svými

malými i velkými známými na Nymařovském plácku s klidnou myslí se rozžehnal. Sporádkem toše k odchodu, ještě jednou svůj dvorec chtěl zhlédnouti. Učinil tak, a pozdě již téměř před západem slunce do města se vrátil. Jako zamyslen pomátnul si cestu; a když zblouzení svého upozoroval, nalezal se v odlehlé a jako mrtvé části města naproti domku o samotě stojícím, odkudž oknem ze štitu Werunka rukou k němu spínala a o pomoc volala.

Wyvobodiv krajanu z pelessi lotrovské, téměř bez mála okliky, po jakých před poslednem s Genorkou byla přišla, nazpět ji vedl a cestou vykládal, jak nepatrnou na oko náhodou se stalo, že v pravý čas přišel, aby ji zachoval. Vln zbožnosti a prvního přesvědčení o Božské prozřetelnosti nad člověkem bdící, velebil uenyzkumné cesty Páně a lásku Boží, kteráž okolnosti nepatrných k vyšším účelům přemoudře užívá. Werunka přiznukovala jemu z celé duše, a za své zachránění opět a opět vrčelými slovy i slzami děkovala. Šiřík připomenul, že jedině Bohu děkovati náleží, a ze skromnosti, aby svou službu vynáseti neslyšel, řeč jinam otočil. Dotazoval se na své někdejší známé v Nemirowě, až také na rodinu Cermákovu se optal. Na poslední otázku Werunka z hrdla sevřeného sotvy odpověď vypravila a jako růže se začervenala, čehož vsať Šiřík sobě nepotvůsimul.

Zatím se octnuli na středu města, a Šiřík se ještě Werunky otázel, kam se nyní obrátit hodlá, a co počíti nyní? Werunka pověděla, že

má Rosalii Sehnalové na Zeleném trhu poždavení vyříditi, a od ní nějaké služby se doptati. Na to oznámil Šířík, nejde-li o nic jiného leč o službu, že by sám o místě věděl. U mistra Wewerky jsou prý již od předwcíru bez služby, a rádi ji přijmou. Zle se míti nebude, jen prý bude zapotřebí trpělivosti, poněvadž domácí paní neustále jest chorobná a poněkud divná, jižto se vyhověti musí. Když pak Wewerka řekla, že se při nebožtíku otci s nemocnými zacházeti naučila a s pomocí Boží trpělivou býti dovede: doprowodil ji Šířík na Rymařovský plácek do obydli Wewerkowa, kdež také od hodiny službu nastoupila.

Přátelství Šíříkovo s mistrem Wewerkou zniklo a wzrostlo na základě přirozeném. Oba mužové, ač na drahách poněkud rozdílných, nabyli zkuffenosti téměř na vlas stejných, a smýšlením jeden druhému jako hvězda hvězdě se podobali. Wewerka pocházel z Kouřinowa a byl synem chudobných rodičů, kteří na cizé lawici seděli. Na otce se pamatoval jenom jako we snu a matku pochovával, právě kdž ze školy vycházel. Nemaje po rodičích kromě křesťanského vychování niceho, poslán jest od příbuzných, rovně nemajetných, do Brna na učení.

Učil se rok za rok, a tať mu ten učenický ráj trwal plných šest let. Ze wedlé řemesla paní mistrové také chůwu a děvečku, a towarššum poslička a cidice bot dělati musil: rozumí se samo sebou. Welkým pro něho štěstím, že měl schopnou hlavu a do řemesla chuti. Tať

jej mistr asi po roce domácího kuchyňkovaní ku práci w dílně přidržowati počal, ukázalo se, co w chlapci wězi; a za roč tať daleko pokročil, že jemu towarýšská práce směle swěřena býti mohla. Sed' arci paní mistrowa wařečkowého práwa k němu pozbyla, poněwadž se jeho práce w dílně lépe wyplácela. Také naproti towarýšům mistr schopného učně chránil, slussně jej ssatil a přízeň swou wsselijak k němu osvědčowal. To wssedko bylo Wewerčowi ostnem k neunawené pilnosti a wytrwalosti, že nejednou mistrowo podiwení zbudil, a towarýsse k nenáwisti na se popudil. Tím způsobem wyučil se řemeslu důkladně, a kdž konečně po dlouhých ssesti letech towarýšem jest učiněn: takowou zběhlostí wynikal a se wssim sobě rady wěděl, jako by celou Morawu i Cechy byl zchodil a w nejsslawnějšsich dílnách na zkussené býwal.

Za towarýsse wssični mistři Wewerku míti chtěli, a že za dwa pracowal, pod rukou tať mzdy jemu přidáwali. Tudy se stalo, že Wewerka již po roce první wklad do spořitelny učinil, a poněwadž ani haliče zbytečně neutratil, každého čwrtletí napotom nowým nějakým uspořením rozmnožowal. Dstatní towarýssi, w jichž schůzích a zábawách nikdy se nesučastnil, na Wewerku nadrželi.

Spilali mu držmysšků a sskrobilů, říkali o něm, že newí, jak pivo chutná, že by si pro gros koleno wrtati dal; a poněwadž se ženskými známosti neměl a w neděli i we swátek k otcům kapucinům pilně do kostela chodil: posmíwali se

mu, že bude naposledy u kapucínů fraterem. Z toho si vsať Wewerka nedělal, a pro nějaký posklebet posetileců od svých zásad neupustil. On se řídil starým moudrým příslovím: „Dříve živnost a potom ženu;“ pročez, aby svým časem samostatnou živnost zavést mohl, spořil a štrádal, a žádných předčasných známostí nevyhledával, jsa přesvědčen, jak se trávníček zazelena, že se zajiček najde, a jak bude z čeho žiti, že se nevěsta naskytne. Při takových zásadách byl spokojen, o obyčejná sprostá chašnická vyraženi nedbal, a proto předc dlouhé chwile nikdy neměl. Wšedního dne jemu čas při práci ubíhal jako voda, a na neděle a swátky, co po službách Božích prázdneho času wybylo, jinou daleko wzácnější a sšlechetnější zábaru sšastně sobě wyhledal.

Když mistr Wewerka towarýšiti počal, již tehdy působil w Brně muž, jenž pro swou bezúhonost, wlidnost, hlubokou učenost a obětivé wlastenecké smýšlení netoliko na místě swého působeni, nýbrž po wší wlasti a sširoko daleko za hranicemi zwláštni uctě a slawné powěsti se těšil. Byl profesorem na bohoslowí, rodem jako Wewerka pocházel z Roušinowa, a mimo jiné i tu chwálu měl, že pěkného čtení u welké zásobě chová, a také sám materským jazykem utěšené knihy spisuje. Takovým sourodákem Wewerka nemálo se honosil; a powzbuzen neobyčejnou wlidností wzácného krajana ustanowil, jemu se předstawiti, což také učinil. Wstoupitw nejměle prosil o zapůjčení nějakého čtení; a když pan profesor k takové žádosti welmi ochotným se

ukázal: zmínil se Wewerka také o svém rodišti a své rodinné jméno pověděl.

„Toť jsme krajaní!“ zvolal vzácný pán s patrným potěšením, a hned se svým hostem o Roušínově se zahovořil. Pamatoval se na každý koutek, znal všechny rodiny, a také Wewerkovi rodiče dobře jemu povědomi byli. Připomenul o nich, že byli poctiví a nábožní, a doložil, že mu bude milo, kdy synovi po takových lidech jakkoli bude moci prospěti. Čtení Wewerkovi půjčil, a napomenul, aby čítal bedlivě, a až by byl u konce, měl přijíti pro nové.

Wewerka byl sstasten a dle naučení sobě daného věrně se zachoval. Čítal pilně, jak po chvíli měl, i vsedního dne do knížky nahlédnul, obsah čteného sobě pamatoval, a každých čtrnácte dní pro nové říkání docházel. Pan profesor jej pořád rád uhlídal, a třeba že svůj čas téměř na minuty rozpočítaný měl: předce čtvrt hodinky vezdy krajanovi věnoval. Zkoušeje Wewerku, zdali s užitkem čítá, přesvědčil se, že čítá; tudy stal se k němu, pokud možné, ještě laškavějším a na poměry jeho se dotazoval. Ze Wewerku v jeho rozumných zásadách utvořoval a mnohým dobrým napomenutím i nejednou výbornou radou jemu na ruku šel: netřeba připomínati. Také s Dědictvím Svatojanským v Praze jej obeznámil; a Wewerka, vyslechnuv všechny výhody, nelitoval vkladu a údem téhož Dědictví se stal. Když pak po nějakém roce Dědictví Cyrillomethodějské v Brně založeno jest: také k tomu Wewerka přistoupil,

a tak za málo peněz krásného a nábožného čtení na celý život sobě opatřil. Sen tomu se divil, kterať to možné, za částku jedenácti zlatých údům takových spisů každoročně až do smrti podávati? U jednu pana profesora až rozesmál, když propověděl, že by sami lichváři a židé k Dědictvím přistupovati měli, poněvadž uifde na celém světě tak veliké úroky se nemohlyplácejí, jako w těchto Dědictvích.

Docházel desátý rof, co Wewerka towarýssil. Byl právě osmadvacet roků stár, měl we spořitelně kolem osmi stoweť a počal pomýšleti, aby samostatnou živnost zavedl, k čemuž sám pan profesor radil. Dojáhnuw mistrůstwí, a zjednanw sobě příslussenstwí k obci královského města Brna, najmul byt na Rymařowském plácku, a vlastní swou dílnu otevřel. Počinaje s málem, wystoupil beze wšší ukázalošti; wzal toliko jednoho towarýsse, a skromnou jeho domácnost spravowala prozatím obstarožná manželka domowníkowa z pouhé ochoty. Tak ale nezůstalo dlouho. Ze pracowal dobře a za cenu obstojnou, přibýwalo Wewerkowi díla každým dnem, a zakázky u něho činěné tou měrou se množily, že po dvou měsících tři nové towarýsse přibrati musil. Wčil nezbýwalo Wewerkowi, leč staw swůj proměniti, a po řádné hospodyně se ohlédnouti.

D newěstu nebylo. Wewerka mohl u kterehoťkoli městského mistra zaklepati a nemusil se obáwat, že koš odnese; ale on, jednaje wezdy s rozwahou a s Bohem na modlitbě se radě, tak wysofo nemyslil. Wěděl, že manželka u něho

na hodech nebude, a že zvláště z počátku opatrnosti a vytrvalé přičinlivosti z obojí strany zapotřebí bude. Proto obával se vzíti sobě dcerku domácí w dostatku vychovanou i dobrému bydlu přimyklou, a raději ze služebných některou sobě chtěl vybrati, třeba ani windry neměla, jen když bude nábožná, zachovalá a pracovitá.

Tímto svým úmyslem swěřil se manželce domovníkové, svoji dosavadné hospodyně, a tato za několik dní donesla zprávu, že o dčivčeti, jaké by Wewerka rád, šťastně se dowěděla. Sest prý w každém ohledu dokonalá, od pohledu slusná, a toliko o dvě leta než Wewerka mladší. Pochází z Tuřan, jmenuje se Marjanka, slouží na jednom místě již na sedmý rof, a ze swého usšetření celé dvě stovky we spořitelně má uloženy. Odavky prý sice právě nestojí, ale za takového muže, jakým domovníkova Wewerku bhiti pravila, od srdce ráda chtěla by se provdati. Wewerka s takovým návrhem byl též spokojen, a tať již toliko na tom pozůstávalo, aby nastávající snoubenci se mohli sejití, osobně se poznati, a ostatek mezi čtyřma očima sobě powěděti.

O žádoucnou schůzi postarala se domovníkova. W pěkných zábawě obecnstwa wěnowaných sadech, kdežto se „na Lužánkách“ říká, měli se oba w přístí neděli po odpoledních službách Božích na jistém určeném místě dostawiti. Dostawili se, a jak twáři w twář na se pohleděli: úplnou spokojenost jeden s druhým na jowo dávali. Podali si ruce jako staří známí, a Wewerka, jak na muže slusší, první slowa se chopil.

„Mně se zdá,“ promluvil měkce až po ušši zarděn, a oči mu zvlhly — „mně se zdá, že jsme sobě od Pána Boha souzeni.

„Mně také tak připadá,“ zasseptala Marjanka, po celém těle se chvějíc. Tím měli po námluvách a za čtyry neděle byli svoji.

Wewerka udělal terno a mohl mluvit o štěstí. Sned za swého pacholeckého věku jessťe w Koušínově šlýchal říkati: „Dobrá hospodyně, zlatý sloup w domě;“ a prawdivost štarožitného národního pořekadla nyní w plné míře sám na sobě zkoušel. Marjanka byla hospodyně wýborná. Byl ji plný dům, práce ji ššla jak na wodě, w domácnosti rozuměla wšsemu, a co do pořádku, do čistoty a hospodyňské obezřetnosti neměla sobě tak honem rovné. Wewerka cítil, že mu majetku zrowna pod rukama přibývá, uznával, že s manželkou požehnání Boží do domu wěšlo, a léhaje wstávaje Boha za to welebil.

Wedlé wýtečných wlastností hospodyňských wynikala Marjanka také ostatními cnostmi swého pohlawi. Byla nábožná, powahy měkké a srdce citelného; poněwadž ale člověk, byt šebe dokonalejší, nicméně andělem a tudy bez některé křehkosti není: nemohlo ani při Marjance jinaké býti. Mělat do šebe wadu, než wadu toliko jedinou, kterouž ale snáze jejímu tělesnému uštroji než čemu jinému přičísti náleželo. Šjouc žrůstu štitblého, těla poněkud slabého a pleti welmi jasné, trpěla, jakž při takowých lidech nezřídka býwá, na dráždivost čim, a byla tudy poněkud k prudkosti náchylná. Tím wššak domácí pokoj

a manželské štěstí ruffeny nebyly. O Wewerkowu mírnost a usedlost každé prudšší manželčino hnutí se zlomilo, a Marjanka na obrácení svoje přehledení uznala a litovala.

Za roč od snatku narodil se nowomanželům hezký, zdravý chlapeček. Byli šťastni a děkujice Bohu za milost, že jim nesmrtelnou dušší k opatrování svěřil, i radosti slzice, slibovali, že se upřímně přičiní, aby synáčka za řádného křesťana a hodného občana Bohu ke cti a sobě k útěše vychowali. S malým hostem přibýhlo w domě práce, a Wewerka chtěl, aby ku pomoci manželčině zjednána byla služka; ale návrh jeho neprošel. Marjanka uamítala, že dotud tolik nemají, aby bez potřeby o jeden křk wice do domu přibrati mohli; soudila, že se musejí oháněti a na dítě i na svoje stará kolena pamatovati, dokud Pán Bůh síly a zdraví dává; a chtěla, kdy by snad někdy postaciti nemohla, raději domovníkownou na půl dne k sobě přijednati, nežli s nějakou nehodnou služkou se sužowati. Stalo se jí po vůli, ač Wewerkowi nilo nebylo.

Uplýnul roč, a obloha krátkého štěstí Wewerkowým manželům počala se kaliti. Marjanka již při kojení synáčka jakési podivné swírání w prsou cítila, a za kwapné poněkud namahawé práce nejednou se přihodilo, že jako bez dechu zůstala. Také začasté měnila barwu, hned zčervenala, hned zase zbledla, až jí rtové zmodraly; a ke všsemu přidal se ještě suchý, sípatý kassel. Wewerkowi, o manželku starostlivému, toho neustlo nic; a třeba že Marjanka svoji chorobu před

ním všemožně tajila a popírala: nedal se uchlá-
cholit a pověděl v oči, že by sobě svědomí obtížil,
kdy by lhostejně na to měl hleděti, a při mnohé
domácí práci manželku bez pomocnice nechati.

Tím způsobem přišla do domu služka, ba
přišlo jich po sobě kolik; ale vzdor ulehčení,
jakéhož se tudy Wewerkové dostalo, choroba její
nejen že se nezlepšila, nýbrž opačně ještě pohor-
šila. Přirozená dráždivost panina, kteráž za cho-
roby v kolikerozásob vzrostla, ze strany jedné, a
rozličné vady a zlozvyky služek ze strany druhé
staly se zdrojem nekonečného hástření, ježto mir
v domě kazilo, a zdraví Wewerkové podrývati
pomáhalo. Nemocná bédowala mnohdy až s plá-
čem, že jest nešťastná, a že na pořádnou holku
trefit nemůže. Sedna prý jest nemotorná jako
motosidlo, a není k potřebě; druhá jest zase příliš
do světa a uchtěla by jiného, leč po celý den se
smáti a s tovaryšsi laškovati; jiná jest náramně
k sobě a kde může, sprouevěří se; a ještě jiná má
vojáka, chce, aby k ní směl docházet, a každých
čtrnáct dní musí mítí vycházku. Tak nařikala
paní na služby, a služby dávaly wetu za wetu,
vytýkajice Wewerkové, že jest prchlivá a divná
až k nesnesení. Která výpověď nedostala, dala
jí sama, a poslední, po kteréž Werunka nastou-
pila, byla za půldruhého roku právě sedmá.

Werunka, hned jak u večer Sirkem uve-
dena jest, svoji skromnou a rozumnou řečí na
nastávající velitelku příznivý dojem spůsobila.
Ze přicházela z wenkova, bylo jí zvláštním
odporučením, poněwadž se najisto předpokládati

dalo, že bez amanta, čehož se Wewerkowa při služkách nejvíce bála. Bál jen ještě, jak bude ráno? a zdali nová služka práci v domě při neustále se zmaňující chorobě panině zastati dovede? Werunka obstála dobře a hned prvního dne našlytla se příležitost, že se v kuchyni významenati mohla. Wewerkowa, začasté již polehující, nemohla pro závrát z postele. Werunka vařila snídani, vařila oběd, při čemž, šetríc pokynuti paniných na vlas, tak se otáčeti uměla, jako by někde v hostinci nejméně rož byla kuchyřila. Druhého dne bylo prádlo, a Werunka také dobrou pradenou se býti ošvědčila. Wewerkowa byla ráda, že se alespoň hned z počátku se služkou harmonit nemusila, a těšila se, že snad konečně na tu pravou přišla.

Čím déle Werunka v domě byla, tím větší důvěry u pani nabývala. Čemu se Wewerkowa ani došti vynadiviti nemohla, byla Werunkina nábožnost. Nastupující službu, co první a jedinou podmínku vyhradila sobě, aby v neděli a ve svátek k slovu Božimu a na mši svatou mohla; a mimo to ještě profila, aby také všedního dne alespoň někdy měla na mši svatou do Lorety k Otcům minoritům, začož o celou hodinu chtěla přivstati, aby práce v domě newázla. K tomu se všemu svolila Wewerkowa s radostí; a že Werunku v náboženských povinnostech tak svědomitou widěla, důvěřovala jí ve všem. S na trh proti svému obyčejí s penězi jí posílala, a mnohdy ani uvěřit nechtěla, že Werunka tak dobře a levně nakoupila.

Nemálo také tomu téžila se Wewerkowa, že byla Werunka pohledu snáze smutného než veselého, že se na tovaryšse ani neohledla a laskavého úsměvu pro nikoho w domě neměla, leč pro jejího jedináčka, tříletého Františka, chlapečka hodného a velmi úlisného. Toho milovala Werunka od srdce, a jako matka jej ošetřovala. Za to arcif přilnulo k ní dítě celým srdcem, tak že pro Werunku někdy celého půldne na matku ani nezpomnělo.

Z dobrého srozumění, jakéž za nové služby w domě panovalo, měl mistr Wewerka radost největší.

On býval druhdy zrovna mučedníkem; neboť wšedka newole manželky, služkami poskádlené, obyčejně na něho se svezla. Teď měl pokoj; a poněwadž Werunku přední záštitou domácího míru býti poznával: dělo je docela přirozeně, že se k ní velmi wlidně a laskavě choval. Werunka, na nižto hospodář, kdž sloužila, wezdy laskaw býwal, newiděla w jednání mistrowu nic nápadného; ale tím nápadnější bylo wšse Wewerkowé. Dle své přirozené popudliwosti počala podezřiwati; štala se zajmuššilou a nelumnou, až konečně, jako by o nic wice starati se nechtěla, z postele ani nesešla. Manželowi, kdž k ní laskawými slowy mluwil, odpowídala úsečně a trpce; na Werunku nechtěla hledět, ba i Františka, svého jedináčka, kdž jí lichotil, zkrátka odbýwala a k Werunce posílala.

Wewrlost hospodynina spůsobila hoře w celém domě. Wewerka byl zarmoucen. Werunka ne-

přestávala slzeti, a Frantisek, byw od matky nelaskawě odbyt, plakal hlasitě. Wewerka, jemuž počinání manželčino co swéwolné a zlomyslné přicházelo, chtě učiniti prostředek, slowem důtkliwým ji domluwil.

„Nehněwej se, nehněwej“ — odpowěděla pokáraná s přízwukem zvláštní kyselosti; wssak já wám už dlouho překážeti nebudu! Wim, že jsem tady zbytečná — Werunka moje místo lépe zastoupi. O, kéž bych raději hnila, kdž i to děčo k wůli služce na matku zapominá!“

Wewerka, jať byl dobráť a trpěliwý jako beránek, nemohl se zdržeti, aby se nerozhorlil. Znaje dobře powahu manželčinu, dowtipil se wssého, a žluč se mu wzbouřila.

„Ženo! to ti odpust Bůh!“ zwolal prudce, prstem hroze; a aby wěstupu příkrejšsimu předdessel, na rychlo se wzdálil.

Werunka slyšsela w kuchyni každé slowo. Také ona s trnutím sseredného panina podezřeni se dowtipila a wěděla, jaťá tady pro ni powinnost nastává. S uzlíkem pod paždi a na cestu přichystána stála za několik okamženi před lůžkem nemocué, a s twáři klidnou i wážnou promluwila toto:

„Milá pani! mohu upřimně říci, že jsem u wás raději než kdekoli jinde sloužila hlavně proto, že opatrowati nemocných záslužno jest před Bohem. Než po wěstupu, jaťéhož jsem nechťic swědkem byla, nelze déle u wás zůstati. Čhtěla bych jnaze umřiti, než komu ku pohoršseni býti; proto doufám, že dowolíte, abyh odesla.“

Nemocná se na lůžku pozvedla. Oči jí tonuly v slzách, chvěla se po celém těle, chtěla mluvit a nemohla. Bylo patrné, že svého přehálení lituje.

„Werunko!“ zaúpěla konečně, ruce prosebně spínajíc, „odpuť, odpuť mně! Já ti ublížila, já dobrého muže urazila! O já nešťastná! vždyť ani nevím, co dělám, tou nemocí ještě o rozum přijdu!“

„Odpouštím od srdce,“ odvětila Werunka a měla co dělat, aby se pláče zdržela; „ale zůstať nemohu, leč bych podezření vaše z kořene vyvrátila, a k smýšlení o sobě docela jinému vás přivedla.“

„Nemám podezření,“ ujistovala Bewerkowa plačíc, a co nejlepšího o tobě smýšlím; jen zůstaň a už se nehněvej!“

„Sdete za citem milá pani!“ namítala Werunka velmi vážně, „a za krátko sšeredný čertv mohl by znovu hlodati na srdci vašem. Já vás musím přesvědčiti; a poněvadž jinaké nemohu, leč sdělením smutného příběhu svého života: tož musím žádat, abyste mne trpělivě vyslechla. Poznáte nešťastnou, která, kdyby se nejšvětější vůli Boží z celé duše nekořila, jiného než smrti sobě by nepřála.“

„Ty že jsi nešťastná?“ divila se Bewerkowa s ustrnutím. Tak mladá, tak zdravá a umřít že bys chtěla? O mluv, vypravuj Werunko! Nešťastný rád o neštěstí poslouchá a těší se, že není samotěn.“

Werunka odložila uzlík, sundala plachýtku

s hlavy, přisedla k lůžku paninu, a jala se vypravovati. Vyprávěla o svém bezradostném materskou láskou neslázeném mládí, o své vroucné opětované amssat zmařené lásce k Sanowi, o slibu umirajícimu otci učiněném, a kterať slibu tomu sebe zapirajic dostála. Když Werunka iwoje vypravování skončila: plakaly obě hlasitě, vypravovatelka i posluchačka.

„Ty krásná dušse! ty Bohu milá trpitelko!“ zvolala Wewerkowa s nadšsením. „Ze jsi hodná, ze jsi nade wšsechny sobě rovné daleko hodnější: já dávno už poznala; ale wčil widím, že jsi polowičná swětice. Já nejsem hodna, abych twé šlépěje líbala! Já swůj kříž ueráda neju, já pro nemoc proti Bohu reptám — a já tě měla w podezření! Odpušt, Werunko, neopouštěj ubohou, a kříž s trpělivostí za Kristem nésti nune nauč!“

Dlouhé wroucné obejmutí bylo koncem pohnutlivého wýjemu.

Od té hodiny štaly je pani a služka nerozdílnými přítelkami. Šat chwilka po práci wybýwala, hned byly pohromadě. Werunka musila příběh swého žiwota opět a opět do podrobna se wšsemi okolnostmi wypravovati, a Wewerkowa naslouchajic bedlivě pokazdé utěchy we wlastním iwém soužení uabýwala.

Za podobných rozpraw došlo také na nocleh, jakéhož Werunka u dobré wdowy na Morawském pomezí užila, a na pozdravení, jež Rosálce Sehnalové, dceři swé hostitelky, wyřiditi měla. Wewerkowa je otázala, zdali tak už učinila? a když uslyšsela, že dotud času na to ne-

bylo, přikázala Werunce, aby děle neodkládala. Hned w příští neděli měla Rosálku na Zeleném trhu vyhledati, a když jest dcerou tak hodné matky, na náměstěvu k sobě pozvati.

W sobotu před touž neděli byla Werunka w Loretě u Minoritů, kdež k nemalé její radosti důstojný kmet, s nímž se na Frantiskově byla seznámila, vezdy o šestí ráno missi swatou sloužil. Werunka se nikdy nemohla zdržeti, aby cti-hodnému stařečkowi, od oltáře jdoucimu, ruku nepolíbila; a otcovský jeho úsměw nasvědčoval, že se na Werunku pamatuje, a její nábožnosti se těší. Dnes opět dle swého obyčeje učinila, a u té příležitosti povšimla sobě děmcete s kofíčkem na ruce, kterěz s podobnou úctou jako ona k staříčkému knězi se blížilo. Dle wšeho byla také služebná, a swým přímým srdečným pohledem tak se Werunce zalíbila, že nemohouc se zdržeti na prahu swatyně k ní promluwila.

„Máte také na spěch, není-li prawda?“ otázala se, jen aby něco řekla.

„Tot wite,“ znělo za odpověď; „we službě aby člověk jen jako útrádkem na Pána Boha pamatoval.“

„A kde sloužíte, krajanko?“ tázala se Werunka znouu.

„Na Zeleném trhu.“

„Neznáte tam Rosálii Sehnalowu?“

„Zuám dobře; máte-li jí co wyřiditi, jen mně povězte, a ona se bezpečně dozví.“

„Mám jí wyřidit pozdrawení od matky; ale to ráda bych osobně wykonala.“

„Siz jste mykonala; já sama jsem Rosalie Sehnalova.“

Teď by se milé holky obě byly rády do povídání pustily; že ale měly na spěch, musily toho nechati. Werunka, jsouc od pani splnomocněna, pozvala Rosálku na Nymařovský plácek; a Rosálka slíbila, že přijde. Nemycházi prý sice nikdy, ale za takové případnosti chtěla se zitra na hodinu vyprostiti.

Wewerkowa zvěděvši od Werunky, kde a jak se s Rosálkou shledala, jemila radost, na Rosálku se těšila, a se swačinou na ni čekala. Rosálka se dostavila, a hned za jedno se sejiti pro swou rozumnost a skromnost Wewerkové i Werunce milou se stala. Potom přicházela častěji, a nejedno nedělní odpoledne za přátelské rozmluvy wšsem třem utěšeně uplynulo.

Zašlo leto, pomínuli také pěkní dnové podzimní, nastaly syhrawice s deštěm a s mlhami, a Wewerkové se přitížilo. Ulehla konečně na dobro, a Werunka dle smutné zřussenosti, jakéž za nemoci nebožtíka otce nabyla, téměř s jistotou tušila, že ubohá pani wíce nepowstane. W osseřrowání nemocných zběhlá, opatrowala swou welitelku wěrně a wedlé obsluhy tělesné také dussi nemocné občerstwiti hleděla. Krásné čtení Tomáše Kempenského bylo požehnaným prostředkem, kterýmž skličenu mysl trpitelky těšila a k Bohu pozwedala.

Lékař, co den k nemocné docházející, pořád ještě čáku, že okřeje, dáwal; ale Werunce takové plané těšení připadalo jako kejklířstwi. Soudila,

že by mnohem křesťansštější bylo, nebezpečnoství netajiti, aby nemocný, dokud čas jest, na svou duši a na věčnost pamatovati mohl. Proto také u každé vhodné příležitosti řeč k tomu obracela, že moudrý věřící křesťan vezdy na všecko jest připraven, odvolávajíc se k slovům apoštola říkoucího: „Nemáme tady bydla stálého, nýbrž toho budoucího hledáme.“ A nemocná, jsouc úplně do vůle Boží odevzdána, přiznala Werunce, a kromě útěchy, z Božího zaslíbení věřícím plnouce, jiného těšení od nikoho, ani od manžela slyšeti nechtěla.

U sobotu před slavností nejsladšího jména Ježíš ostal nemocnou kassel. Bolesti také neměla, toliko velice slabou se cítila, a lepkavý, nemile zapáchající pot po ní se vyhrázel. Werunka poznávala, že se blíží konec, a připomenouc nemocné, že jest doba plnomocných odpustků, nabídl se, že otce duchovního přivede.

„Právě jsem za to chtěla žádati,“ odpověděla nemocná s ochotností; a za čtvrt hodiny vesel důstojný stařeček z minoritského kláštera, aby církevním rozhřessením a svatými svátostmi duši kajicně na věčnost se strojící bránu nebes otevřel.

Bylo na čas. Siž příští noci na hodinu před svitáním dostoupila bezbolestná mdloba nejvyššího stupně, tak že nemocná sama poslední svou hodinku předvíдалa. Řázala, by jí podali Grantiška, pať jej svatým křížem požehnala; manželovi hořce pláčícímu podala ruku, a konečně pochylna Werunce, aby ucho až k jejím ústům sflonila.

„Werunko!“ zasseptala po přestávkách slovy sotvy srozumitelnými, „budeš-li moci na Sana zapomenouti, buď mému dítěti matkou.“

Čas byla její slova poslední, a za čtvrt hodiny potom stála na pravdě Boží.

VII.

Bmatek w rodině.

Ne nadále Weruncino zmizení zavdalo w Nemírowě podnětu k řečim rozmanitým. Pravé příčiny jejího náhlého odchodu se domysleti nebylo snadné, a proto znikaly důmínky nejpodivnější. Sedni twrdili, že služba w Nemírowě Werunce bez pochyby špatnou je býti widěla, a že asi proto odešla, aby někde we světě wšnosnějšího místa sobě wyhledala. Sini soudili, dceru po pastuchowi, která wěna nemá, a třeba sebe hodnější byla, že by w Nemírowě ani žádný podruh za manželku nepojal; a proto prý Werunka raději zaslá, kde jí lidé neznají, aby se předc nějako pod čepce dostala. A ještě jini neostýchali je mluwiti, že we Werunce wezdy cosi popansstílého wězelo. Měla prý to po matce, o nižto se ani newědělo, odkud byla, a kteráž w Nemírowě téměř na lidi newyššla; a tento po matce zděděný kwas nejsnáze to spůsobil, že Werunka Nemírowem pohrdla a do světa zaběhla, kdež, jak teď bývá, velmi snadně na špatná místa přijíti může. Dwssem kdo Werunku lépe byl powědom. k žádnému z uvedených

minění nepřistoupil; a Čermák, kdž poslední onen tlach kdesi byl slyšel, rozhněval se a řekl: „Kdybch já měl nebe tak jisté, jako je Werunka, ať jest kdekoli, zůstane hodnou: pokojně mohl bych jedenkrát skonati.“

Časem pomine wšedko, a tudy ani řeči o Werunce na wěky netrwalh. Lidé umlkli, a na ubohé děwce nezpomněl, leč kdo w bližších poměrech k ní se byl nalezal. Čermák, jenž prowdáním Barussky a zmizením Werunky o dvě nejlepší dělnice při hospodárstwi přišel, nejednou, kdž se práce tu a tam w domě neb na poli nedarila, s netajeným žalem zwolal, ika: „Škoda Barussky a Werunky!“ Čermákowa, nemohouc s děwčkami ani w kuchyni ani w chléwě dle přání poríditi, mřwala na jazyku tož, co manžel říkal; hlasitě wšak toliko dcery Barussky lítowala a jméno Werunky newhslowila nikdy, poněwadž zpomenouc na Werunku wždy cosi pocitila, což jako wščitka swědomí wghlželo. Sám starý Čermákůw čeledin Wojtěch na zlaté časy, kdež jessťe Baruska a Werunka w domě bylh, mnohdy až se slzami zpominal. Nejwroucněji wšak w celém Memirowě na paměti i w srdci chowal Werunku Čermákůw Jan.

S nim, co Werunka zmizela, stala se nápadná změna. Weselá jeho mysl se ztratila, býwal smuten a zadumán, w twářích zbledl, na těle ani polowička ho nebyla. Práci po domě a w poli sice konal, ale jaksi nechutě a bez radosti; o sstatstwo nedbal, mezi chasu nessel, ani k jídlu jako jindy se neměl, a Wojtěch říkal, že

tafé spaní nemá, poněvadž w noci za časté wzdychá. Napřed se myslilo, že sobě po sestře zastěšnul; řdyž ale jeho trdomyslnost časem se nemensšila, ba na opak ještě se množila: zůstal celému Nemirowu nad Sanem rozum státi, a nikdo sobě jeho žal wysvětliti neuměl.

Lidé nawáděli Wojtěcha, řdyž tak s Sanem w domě i na poli pracuje, aby řeč nějakou zao-
načil a z Sana, co mu schází, aby wytáhl. Ale Wojtěch, jenž tu zvlášštnost do sebe měl, že se ženských bál, mládenecšému srdci špatně rozuměl a newytáhl ničeho. Posléze, aby co říci bylo, řdyž se lidé ptali, zosnowal swůj wlastní náhled a pravil: z wojny že si každý nějakou památku přinese, jenom že někdo widitelnou, jiný newiditelnou, jeden na wrchu, druhý uwnitř těla. Lidem se zdálo, že Wojtěch může pravdu míti; a tak wzešla jedna řeč po celé wsi, že Sanowo hoře pochází z wojny.

Čermák, wida šyna na těle i na duchu zmo-
řeného, byl těžce zarmoucen, a nejhorššiho se obával. Přemýššlel wšselijak, co by Sana užiralo, ale pravého stawu věci se nedomyššil. Co sám mlad býwal, tomu bylo již dáwno; mimo to žádost jeho srdce za mladých let se žádným odporem se nepotkala, a tudy také prudkost wáššně nepoznal. Semu ani we snu nepřipadlo, že by se muž k wůli ženské tou měrou trá-
piti mohl, jak při Sanowi widěl, a proto soudil, že San jest nemocen. Swé mínění také šynowi powěděl, a chtěl jej do města k lékařu zawézt. Ale San se zdráhal, a že by nemocen byl, ani

na zub sobě nedal doložit. Zařikal se otci, že mu nic neschází, že jest zdrav jako ryba, a po některý den i veselým se dělal a zpíval, jen aby od lékaře pokoj měl.

Mui Baruffce, kteráž zvěděvši o Sanovu trudu z Wrsšowky do Memirowa schwalně byla přibyla, nepodařilo se na bratrowi wyzvědět, co by mu bylo? Kè všem jejím dotazům San se toliko usmíval, pravil, aby o něho starosti neměla, a doložil, že newi, co těm lidem napadlo, že jej mermomocí nemocným a skormouceným míti chtějí. Sestra ustala, ale bratrowi úplně předc newěřila.

Přes to přese všěcko žily w Memirowě dvě osoby, jimžto příčina Sanowa bolu nepowědomou nebyla. Byla to předně ona domkářka, kteráž o Baruffčině swatbě we statku při kuchyni pomáhala, a pať Sanowa vlastní matka.

Domkářka, ač kromě swého důmnění žádných důwodů neměla, nicméně sama u sebe nade všěcku pochybnost přesvědčena byla, že San po jiném než po Werunce nestůně. Že s tím mlčela a svoje přesvědčení mezi lidi nepustila, nedělo se proto, že by snad za zuby držeti uměla; ale mělo swou zvláštní příčinu. Sned o Baruffčině swatbě záwiděla Werunce, že jediný syn z takowého statku na dceru pastuchowu béře; a tou příčinou také nyní mlčela, aby se Werunce, třeba že nepřítomné, ani w ústech lidu slávy nedostalo, že San po ní se fanti a pro ni se trápi.

Čermáková naproti příčinu Sanowa hoře toliko tussila. Chtěla si wšak jistoty zjednati a

proto na syna neustálým domlouváním nalehala, chtěla z něho vyhlouditi, čímž by tuffeni její podstaty nabylo. Než dlouho se nechtělo zdařiti. Jan k matčiným domluvám buď mlčel, neb svými obvyčejnými výmluvami se bránil, a nikdy ani slovem se nepodřekl. Konečně se přede zapomenu, a Čermákové pojednou vzěššo světlo.

Od Weruncina zmizení uplynulo sedm měsíců. Byl masopůst. V neděli odpoledne, když Čermáková s Janem samotná ve světnici se nalezala, a Jan jako obvyčejně s truchlivou tváří v koutku na lavici jedl, nastalo opět domlouvání.

„Ale hochu!“ počala matka starostlivě a spolu poněkud trpce; „copak ua věky do země hleděti a tysele zeli prodávati budeš? Všdyť jsi jako poustevník, a budeš pomalu celé vsi za povídačku.“

Jan neodpověděl.

„Nebud pak takovým domovníkem a pečiválem,“ pokračovala Čermáková po krátké přestávce. „Sdi do hospody mezi chasu, pobaw se, pohejři sobě, jak na chasníka slusí. Přede junák, woják k tomu — a takový mrzout! Všdyť jest to hanba!“

Jan zase neodpověděl.

„Ty můj Bože!“ spustila matka do třetice, netečnosti synovou poněkud rozhorlena. „Čeho my ubozí staří rodiče se ještě dočekáme? Všcihledě scházíme a stárnueme, co newidět bude zapotřebi, aby syn s otcem se vystřídál a břimě hospodáře na se wzal — a synu, jako by ani z masa

a z kostí nebyl, dotud po družce a přístí spomocnici na dráze vezdejšího života se neohlídne! Což ani kusa srdce w těle nemáš?"

Jan pozvednul hlavu a s trpkým úsměvem odpověděl, řka: „Maminko! neposílejte mne na námluvy. Mohl bych si uamluvit, která by se wám nelíbila; a zármutek wětší, než abyste mne na márách widěla, nerad bych wám spůsobil.“

Jan powěděl více, než sám chtěl. Cermákowa se zarazila, pozuala, že syn na její wlastní wýpowěd naráží, domítčila se wšeho, zarděla se až po uši, a aby své rozpačky ukryla: wyssla ze světnice.

Cermákowa byla přesvědčena, že Werunka jest půwodem Janových útrap a spolu příčinou žalostiwého zmatku w celém domě. Mrzela se z celé duše, a ani newěděla, na koho se má více hněwati, zdali na Werunku, nebo na Jana? Wšak na wlastní krew se matka hněwati nemůže, a proto tím hůře zanevřela na Werunku. Spílala jí w duchu hanebnic a swůdnic, obwinovala ji, že syna s rodičemi rozdwojila, a zlého jí přála. Poněwadž pak nikterak pochopiti nemohla, aby jediný syn z welikého statku děwče z pastoušky zamilowati mohl, a že nad to powěrciwosti docela prosta nebyla: šlo jí neustále na mysl, že to wšedco ani samo sebou není, a že Werunka nejspíše Janowi udělala. Džýwalo je w ní owšem něco, což jí z possetilsti a z nerozumu káralo; ale wzdor tomu nemohla swého podezření zbýti, a chtěla se alespoň s někým poraditi. S mužským neměla důwěry, a proto hledala radu mezi ženskými.

• • Třesa, již to má! Zpomněla na povědomou domkářku, co o swatbě při kuchyni pomáhala. Ta na podivání uhodla, co mezi Janem a Werunkou se mlelo, a měla-li rozumu na jedno, nebude jí ani na druhé scházeti.

Siž jsou obě ženy pohromadě. Čermáková zaslala k domkářce na černou hodinku; a domkářka, tussic dobře, že se o nějaké tajné promluvení jedná, poslala muže s dětmi k sousedovi na touláčku. Teď jsou kmotry samotny, a Jana s Werunkou mají w prádle.

„Myšlíte opravdu,“ táže se právě Čermáková, „že by mu ta běžka mohla udělati?“

„A proč by nemohla?“ otázkou na otázku odpovídá domkářka? „Na swětě jest wšedco možné! Nebožtík Cvrček, jak se zdál takto sprošťákem býti, ležel neustále w knihách. A to wíte: kdo čte, ten se dočte. Mně wždychy o něm připadalo, že wice než chleba jísti umí.“

„A nebylo by možné,“ táže se Čermáková znou, „takové kouzlo zmařiti a neskodným učiniti?“

„Proč by nebylo?“ odpovídajíc usmívá se domkářka. „Eho jeden dowede, druhý rozwede; a zná-li kdo učarowati, zná jiný odčarowati. Prassiwecá Worssila jest na takové wěci učiněný metr. Trpí-li kdo čárami škody na dobytku, má-li kdo ztrátu: jen k ní třeba se obrátit. Dobytku pomůže, o škůdci powí, zloděje w zrcadle ukáže, a chtějí-li rodiče zwědět, co syn na wojně dělá, jest-li živ a jak se má: na puntík jim powí. Ze zamilowaným radi, karty wyhládá a z ruky

hádá: rozumí se samo sebou. Tenť ni zajděte, wždyť kraj swěta není, a upíдите, že pomůže.“

Po takovém naučení Germákowa odešla a umínila sobě, žeť Worssile půjde. A w skutku šla, neboť nowá událost jessťe mocněji nutkala.

S počátkem postu připadlo sněhu, zima přituzila a sanice byla jako mlat. Kdo měl swůj potah, hleděl sanice užiti; a aby se na zdařbůh beze wšseho záměru swětem nejezdilo, přespolní příbuzní a známi na wzájem se nawšstěrowali.

Jednoho dne hned po poledni wjely také do dworu Germákowa statku jednohoňské saně a na nich host, jenž sám sobě wozku dělal. Kůň byl krásný, saně pěkné a host jessťe pěknějši. Odewzdaw Wojtěchowi práwě na dvoře zaměstnanému swůj powoz w opatrowání, přímo na síň a do swětnice zaměřil. Germákowi lidé mohli na něm oči nechati. Byl mladý asi osmnáctiletý, čistě offacentý, a štihlý a hezký jako nejpěknějši panna. Jeho twář přicházela wšsem jaksi powědomá, ač je pamatowati nemohli, že by jej kde byli widěli. Musil tudýť někomu známému býti podobný; ale ke komu, hned zrowna nepřipadlo žádnému, leč Janowi. Jan, spatřiw neznámého jinocha, byl by se málem radostí do křiku dal; neboť nemyslil jináče, nežli že Werunka, za mužského přestrojena, do swětnice wessla.

„Odpusťte, že wás co člowěk docela neznámý nawšstěrowuji,“ omlouwal se sličný mladík, kdýž byl dříwe po křestansku pozdrawil. „Slyšel jsem o wás, že jste poctiwí staročessi, a tudý se nebojím, že mně dwěře uřážete.“

Čermák i Čermáková, takové pochvale povděční, neznámého velmi lafťavě vítali, a Šan šán židli mu štavěl, aby se posadil.

Šinoch se nedal pobízeti, a usednuv hned zase mluvití se jal.

„Napřed musím pověděti,“ vykládal usmívaje se, „odtud a kdo jsem, a pak teprve co chci? Abyste věděli: jsem z Lipniček, jmenuji se Prokop Šanda, a budu, až se mamince hospodaření znechutí, majitelem pěkné živnosti, jen že nebude celá mou. Mám se totiž dle poslední vůle otcovy rozdělit s mou milou sestřenicou, kterouž ale dotud neznám, ba ani nevím, kde ji hledati; a od vás bych rád, abyste mi o ní pověděli.“

Čermákoví lidé poslouchali s udivením, uveďouce, čeho sobě z uvedené řeči vybrati; až konečně Čermák hostovi připomenul, že švad jest na omylu, a že k pravým lidem netrešil.

„Na omylu nejsem,“ odvětil mladý Šanda. „Alespoň mi bylo řečeno, že moje milá sestřenicka u vás sloužila, a nevíte-li o ní vy: že sotvy kdo jiný věděti bude. Abychom sobě porozuměli,“ mluvil bez přitrže, „musím předešlati vysvětlení. Šinim to sice nerad, poněvadž mám odhaliti nemilou, ba velice žalostivou rodiinnou událost, ale není pomoci. Nemůže dítě za rodiče, tím méně za babičku; a mluví-li se čistá svatá pravda, třeba o nebožtících bylo, doufám, že se tudy nehřeší. Abych nemilou věc na dlouhé ložty neměřil, budu mluvití krátce. Otec můj měl jedinou sestru, kterouž upřímně miloval a

jejíhož žalostivého osudu ještě na smrtelné posteli lítovat. Ta ubohá naklonila se sšlechtnému poctivému ale chudobnému muži, a tvrdá matka, Bůh jí odpusť! moje babička za to jediné dcery své se odřekla. Nešťastná moje teta po roce zemřela hořem, a zůstala po sobě sšrotečka, dcerušku. Otec můj, stáv se hospodářem a celé majetnosti dědicem, byl by rád křivdu učiněnou ještě alespoň dcerušce po ní nahradil; ale dočud babička na živě se nalézala, nebylo možné. A babička žila dlouho, i svého syna, mého otce, o měsíc přežila. Dobrý můj otec, čeho napravit nemohl, na smrtelném lůžku pod svatým zámkem mně, svému jedináčkovi, k nápravě odevzdal. Já pak vůli otcovu plním věrně. Včera dopromodil jsem babičku k hrobu, a dnes již vyjel jsem, abych sestřeničku vyhledal. Wáš bývalý pastucha byl otcem té, kterouž hledám; a teď mi inad rozumíte?"

Čermák špinal ruce, San pokračmo otíral si oči, a Čermáková jako omráčena šklešla na lavici.

Čermák, šebraw se na uhyšli, na řeč Sandowu odpověděl toto:

„Sšlechtného otce hodný synu! Šest mi od srdce líto, že wám utěšené zprávy o milé sestřenicce podati nemohu. Dna nás opuštla tak náhle a zmizela, aniž kdo wi, proč a kam? Kdyby mně powědomo bylo, kde mešká: dávno již byl bych ji vyhledal a do svého domu přijal. Než tolik o dobrém švědění říci mohu, že jest úplně hodna, aby wassi sestřenici šloula. Neznám na Božíu švětě uad ni děvčete hodnějšího; a

„Kdy by můj syn za její ruku byl požádal: já s tisícovou radostí jich sňatku byl bych požehnal.“

Jan pohleděl na otce s wděčností bolem protkanou, a Cermákova držela se jednou rukou za srdce, druhou za čelo, a byla bledá jako stěna.

„Cest a sláva vám za takové smýšlení!“ zvolal s nadšením mladý Sanda na řeč Cermákovu. „Ale potupa a hanba rodičům, kteří se srdcem svých dětí kupčují, a bláznivé pýšse a lašotě jich blaho obětují! Já pak,“ končil slowly, vůli nezvratnou oswědčujícími, „a kdy bych svět kříž na kříž zjezditi měl, neustanu dříve, až svou milou sestřeničku, jest-li mezi živými, s pomocí Boží najdu!“

Sanda rozloučiv se slušně odjel, a Jan, přisednuv k němu do saní, přes hodinu cesty jej vyprovázel. Na cestě sobě chlapci mnoho, mnoho pověděli. Na rozloučenou se obejmuli a polibili; a Jan vrátil se domů s čelem daleko jasnějším, neboť naděje v jeho duši oživila.

VIII.

Na cestě do Endor.

Na hodinu cesty od Memirowa na pahorku pod březinou o samotě stály dvě plané hrusky, a mezi nima chaloupka. Kdo hrusky sázel, toho dávno již hlava nebolela. Byly to planice věkovité, a nejstarší lidé po vůkoli říkali, že za jich dědečho věku oba stromy, právě jako

nyní, hned od foruny natrženy a středem pně doupnivé byly.

Chaloupka uprostřed ř oběma svým zastiňovatelkám výborně se hodila. Byla stará a sešlá na padrt, měla stěny hnilobou šedlé, doškovinu mechem prorostlou, vyhlížela celkem jako bouda, a nikdo nemvěděl, kdy a od koho jest vystavěna? ba ani pamětníka nebylo, aby kdy nějaká oprava na ni se byla vykonala. Po plánicích, kteréž dle svého druhu pro ovoce velmi drobné a škrnornovité „prassivkami“ slují, říkali lidé samotě pod březninou „Na prassivkách,“ a obyvatelku sešlé chatrče, jménem Worssilu, nazývali „Worssilou Prassivčou.“

Starý Memirowský kostelník se zobecněným názviskem samoty pod březinou nesouhlasil. Že byl čtenář a znatel písmá, pokřtil chatrč Worssilinu jináče, a nazýval ji „Endor.“ Dočetl se totiž, že w Endor bydlela čarodějka, ku kteréž sám král Saul, odpadnuw od Boha se utíkal, aby jemu o budoucnosti wěstila; a právě tímto skutkem od Hospodina zakázaným svůj a svého rodu pád urychlil. Po této bibličké události kostelník samotu Endorem nazýval a nikoli bez příčiny.

Obyvatelka osamělé chatrče měla rovně pověst čarodějky a wěstkyně. Byla dcera po pohodném, dlouhá, wyžáblá, důškovitá a zrzavá, a chodila ji tak čistě, že vyhlížela jako pepř. Za dne z chalupy paty newytáhla, ani w kostele ji nebylo widěti, a toliko při měsíčku prý wyházelá, aby na mezích a paloucích koření sbírala.

Tak již svým původem, svým zevnějškem a životu způsobem za čarodenci platiti mohla i bez kejflů, jež tropila.

U nejbližším okolí o Worssilinu divotvornosti mnoho se newědělo, a toliko to bylo známo, že některé hospodyně w případě dobytčí nemoci k ní pro koření posílaly, a že lehkověrným wdávkám karty vykládala, neb z ruky hádala. Sínáče však vyhlíželo w osadách odlehlejších. Tam těšila se pověsti newšední, a ženy w záležitostech nejpodivnějších o radu k ní docházely, jak již nasse známá domkářka Čermákové byla wyložila.

Mejednou se štalo, že některá z takovýchto lehkověrných nad výpovědmi Worssiliny celá otráštěna (ohromena) zůstala, a přišedši domů sousedkám pravé divy wypravowala. „Seu považte,“ končila taková obyčejně, „wšedko mně uhodla! Ba i to mně powěděla, jakou chalupu a kolik děti máme!“

A w skutku Worssila to wěděla, jenom že nikoli ze jebe. Měla při sobě starou ženu, kteráž po celém okolí široko daleko po almuzně chodila. Ta za svého potulování seznała na kolik hodin cesty wšedky rodiny a jich poměry do podrobná; a pomoci této wšudnyhlyky a wšewědělky Worssila své kunšty prowáděla, a k wýživě lehkým způsobem sobě pomáhala.

Vidě jen poněkud moudří Worssiliny kejflům se smáli; kdo byl moudřejši, hněwal se, že takový zlořád we světe se trpí, a Čermák jednou do konce za spravedlivého rozhorlení w ten smysl se wyjádřil: kdy by w jeho moci bylo,

že by boudu Ma prassiwkách i s babama prachem do powětří wyhoditi dal.

Při muži tak moudrém a přímém, jakýmž Čermák byl, ani manželka nemoudrou zůstati nemohla; a proto Čermáková o Worssilíných čarách nedržela mnoho. Teprvé kdž bystrozraká domkářka, kteráž poměr mezi Sanem a Werunkou na první podívání byla uhodla, o Worssile tolik napowídala, počala Čermáková jináče uvažowati. Myslílat, bez ničeho že by nebylo něčeho; a kdž ani chytrá domkářka nepochybuje, že netřeba zrowna newěřicim býti. Tudy uminila sobě, že w příčině synowa rmutu příhodnou dobou k Worssile zajde.

Čermáková, jak ji známe, byla žena mnohého citu. Přílišnosti citu byla by se pro Sana, kdž wojákem byl, málem utrápila, a přílišnosti citu pro domnělou čest swého rodu dala se zawěsti k směšné possetilosti, přičítajíc nábožné bezelstné Werunce, že Sanowi udělala. Pro to ale prowssečo byl při Čermákové základ dobrý, a uslyšsela-li slowo čisté uswědčující prawdy, třeba rozwlněnému citu jejimu odporne: dala místa rozumu, a od názorů i záměrů citem zplozených upustila.

Timto způsobem také její smýšlení od hodiny, co mladého Sandu widěla a slyšsela, úplně se změnilo; a kdž by za přítomného změněného smýšlení o uáklounosti synowě k pastuchowé dceři poprwé byla uslyšsela: zajiště mnohem mírněji byla by se wyjádřila, než tehdy w komoře o Barussčině swatbě. Zwlášttní dojem na ni učinilo, že wlastní wnuť babičky swé ani w hrobě ne-

uffetřil, a tvrdost k nešťastné dceři, Weruncině matce, bezohledně ji vytykal; a povolání hany na rodiče, kteří pšše a lakotě blaho svých dětí obětují, rovně přetěžce jí se dotklo. Za celý svět nechtěla, aby pozdní potomek podobným způsobem o ni kdy měl mluvit, aneb aby povolaná hana na ni měla padnouti. Také ono nejvyšše chvalné a ke všemu ochotné manželovo svědectví o Werunce nemálo rouchy z její hlavy zapuditi pomohlo; a mnoho-li ke všemu přičinila okolnost, že Werunka alespoň z matčiny strany z rodiny statkářské pochází, a podíl ze živnosti k očekávání má: nebudeme rozebírat. Tolik ale jisto jest, že se smýšlení Čermákové změnilo; a když jí připadlo, v čem Werunku hledala, okouzlení Sanovo jí přičítajíc: sama před sebou se styděla.

Než na tom ještě nebylo dost, a k studu i ostatním pocitům nelahodným přidala se lítost a wšcitka svědomí. Čermáková již tehdy, jak San na příkrou její wšpowěď v komoře o Barussčině swatbě byl narážel, zdravým důvtipem poznala, že tehdejší tvrdá její slova Werunku bez pochyby do světa zaplássila. Což, jestli ubohé děvče tam v cizině zlého utrpělo, aneb do konce hořem zemřelo teď, když wzácné přibuzenstvo a slusné wěno se jí našlo? A což, jestli San na ni nebude moci zapomenouti, a uslyšew o její smrti, také se utrápí, a opravdu na márách se octne? Čermákové šla hlava kolem, a mohla pádem o rozum přijíti. Půl statku byla by dala, krve ze srdce byla by nacedila: kdy by mohla wěděti, kde Werunka se nalzá, a zdali beze škody,

a na živě se wynachází? Stam ubohé ženy byl strasslimý, a za svou possetilost trpěla nesmírně!

A což není možno, místa Weruncina přebývání se doptati? aneb alespoň, zdali na živě se nalezá, wyzwěděti? Wždyť Prassimická Worssila, jať domkářka twrdila, rodičům o synech na wojně na vlas powěděti umí, co dělají a jať se mají; a umí-li to, proč by tať o Werunce, kde jest, a jať se má, powěděti neuměla? Tať uvažuje Čermákowa, a koncem uvažování jest, že se k Worssile wydá. Citi omšsem, že chce podniknouti, co prawověřící křestance neslussi; ale vždyť tať učini za umyslem nejlepšsim, a dopusti-li se hřichu, doufá, že jí Bůh odpusti.

W sobotu před smrtelnou nedělí se oteplilo. Zamál jižní wlahý wětrik, slunečko hrálo, sněhy tály, ledy se rozpustily, a do týhodnu i stezky wytuhy. W pátek před kwětnou nedělí jest w ořešním městě hluchý trh, Čermák a Wojtěch tam jeli, a teprwé někdy k wěceru se wráti. Tať se nastytlo whodné okamženi, a Čermákowa hned po obědě ubirá se na Prassimky.

D půl hodiny dříve předessel ji touže cestou muž, stárim již poněkud přihnutý, nesa krátký lehký hřebříček a malou ruční pilku. Byl to Nemirowský kostelník. W neděli se mají swětit ratolesti, a wrby pro dlouhou a tuhou zimu jsou dotud bez jehnědi (kočiček). Na štěstí zná starý kostelník celou krajinu a wi, že pod Worssilinou chatrčí na palouce nad wyhřewisstěm stoji několik jim, které w celém okolí nejdříve jehnědi mívají. Ubirá se tam, aby k neděli potřebných ratolestí

opatřil; a jak jest starý, za žádnou cenu od jiného zastoupiti by se nedal. Považuje svou službu za posvátnou a myslí, že by svěcení ani svěcením nebylo, kdy by ratolesti jinou než jeho rukou opatřeny byly.

Čermáková kráči ostře, jest zakulena ve velkém šátku, a na všechny strany neustále se ohlíží. Jest patrnó, že se obává, aby ji někdo newiděl, nepoznal; neboť ví, že by sobě na pověsti usškodila, kdy by se o ní řeklo, že Na prašivkách byla. Siž má nejvěšší část cesty za sebou, již samotu na pahorku před sebou widí, a jest ráda, že se s nikým nepotkala. Právě miji palouk, an tu od jiw zazní známý hlas, řkající:

„Jste-li pať to, sousedo? a kam se tať kwapně ženete?“

Čermáková poznala kostelníka, šskublo jí, a jako přimražená zůstala státi.

„Pro pána krále, why jste se lekla!“ diví se kostelník, po hřebříčku s jiwý slizaje. „Snad neputujete na Endor, abyste si dala pohádati?“

Čermáková se zarděla, a nemohla ani slova wyraziti.

„Snu, můj Bože!“ omlouwá a mrzí se kostelník; „já wás poděsiti nechtěl, a kdy bych byl wěděl, že jste tať lekawá: za nic na swětě nebyl bych po wás wolal. Ale matko!“ pokračuje po malé přestávce hlasem opravdowým a wážným, „člowěk wásseho wěku a stawu, jde-li po cestě pravé, nelekne se tať honem tou měrou, jak wás poděšenou widim. Dč, že jdete na Endor?“

Čermáková, kteráž swých úst nepravdou

neposkvrnila nikdy, nemohla ctihodného starce obelhati. Přiznala se na vsedco, a křivý svůj křof hlavně umyslem, jak soudila nejlepšim, omlouvala.

„Milá matko!“ odpověděl kostelník, kdž byl vsedco wyslechl, „úcelem špatný prostředek se neposvěcuje. A což není Boha w Israeli, že k čarodějům a hádačům se utíkáte? Víte sama, jak Hospodin pro čest svého jména horlí, a hned w prvním příkázani, abychom jedině w Něho doufali, weli: powěry pať a hádání zapowidá. Dželte kajicně svého křofu a se žádosti svého srdce, která zajisté slusná jest a spravedlivá, obraťte se k Bohu.“

„Sá myslila, že nejsem hodna, aby Bůh k vůli mně zážrak učinil, a čeho sobě žádám, přede mnou odhalil.“

Tak omlouvá se Čermáková; a kostelník na to: „Wšak ono zrowna zážraku zapotřebi není! Jediné dobré wniknutí mnohdykrát, řídí-li se jim člověk wěrně, k žádoucnému cíli přivádí.“

„Buďte mi radou, starouštku!“ profila Čermáková slowem důvěry plným, „co bych učiniti měla, aby mne Bůh wyslyšsel?“

„Modlete se, a opět se modlete,“ dáwal na ruku kostelník. „Modlete se we jménu Pána Ježíše Krista a s úplným se odewzdáním do wůle Boží, modlitbu swou posvěcujte almužnou a postem, wzýwejte blahoslawenou Pannu o přimluwu, a bude-li, oč prosíte, před twáří Boží dobré a wám i wšim milým k spasení užitečné: stanet se wám. A počkejte, ještě něco!“ doložil

se zvláštním důrazem. „Před mnoha již lety byl jsem jednou na pouti v naší milé sesterské Moravě, a sice v Řtínách. Pamatuji se, že jsem e tehdy velice potěšil i vzdělal, a hned po cestě velikým skutkům Božím v přírodě se obdivoval. A teď na stará kolena taková touha po milostné osse Matky Boží v Řtínách mne pojala, že, dá-li Bůh, hned po welkonocích na milou poutě e vydam. Několik starších sousedů stejného se nnou jest úmyslu, a bude nás vssech asi deset. Wite-li co, poputujte s sebou! Kdo wí, newyprosíte-li na místě swatém, čeho žádáte? Cesty Páně jsou podivné a nezpytatelné!“

Čermáková byla ochotná za nesmírné radosti, a jen za to kostelníka prosila, aby s pouti neodkládal, a brzy po welkonocích se wypravil.

Že na Prassiwky nessler, a s kostelníkem domů se wrátila: netřeba powídati.

IX.

Na pouti.

Úmyslem, že s několika sousedy a s Čermákovou do Řtín putowati hodlá, kostelník se tajil, a také druhům a účastníkům swým mlčení uložil. Obával se, kdy by wěc na veřejnost přisšla, že by se poutníků shluklo množství, a toho nechtěl, poněwadž při welkém houfě ani pořádek uchowati, ba ani pobožnost náležitým způsobem wykonati nelze. Tak zůstalo vsse pod pokličkou, a v Nemirowě strhlo se nemalé podivení, když

malý houfec, z jedenácti putujících záležející, v pondělí po druhé neděli welkonocní na cestu se vydal.

Máno byli wssični u zpovědi a u stolu Páně, slyšeli mssi swatou: z domů wssať wysšli až odpoledne, jen co by se k železnici dostali. Po železnici chtěli odjet ranním wlakem až do Blanská, a odtud hodlali pěšky přes Sloup do milých Řitín.

Kromě Čermákové jiné ženské mezi poutníky nebylo; a Čermák jsa starostliv, aby se manželka při mužských hned prvního dne příliš neussla, chtěl ji dát až k železnici dorveztí. San měl již zapraženo, ale matka nesesla řkouc, že hodlá wykonati cestu kajicnou, a pohodlí užiti nechce. Wyprovodit wssať od manžela i od jhna se nechala. Čermák šel až na hranice Nemirovských půd, a San jessťe o hodinu dále. Když se s matkou loučil, otázala se ho, co by jemu z pouti přinesti měla?

„Bude mi dosti,“ odpowěděl San, „když se maminko šťastně a we zdrawí nawrátíte!“

„Toho sobě také přeji,“ odpowěděla Čermáková, a powzdechouc doložila: „a potom jessťe přála bych, abych tobě mohla doněsti potěšitelné zpráwy o Werunce.“

Od Baruffčiny swatby slyšel San matku poprvé jméno Weruncino wyslowiti. Wyskočily mu slzy, popadl matčinu ruku a kolikrát po sobě ji políbil.

Na železnici kromě nějakého hrubství od služebné uadražní chasy nassim poutníkům ničeho se nepřihodilo. Wstoupili do jednoho wožu, aby

tafé za jízdy, jak na poutníky sluffi, společnou modlitbou Boha chváliti mohli. Ale nastojte! ve voze již seděl jakýsi zarostlý panák, držel v ústech žhavou sfišťku, a čudil jako z kominu. Také mu nebylo vhod, že k němu tolik pocestných přisedá; a když poznal, že jsou poutníci, potměšile se usklébal.

Jak poutníci ranní modlitbu společně vykonali, dal se s nimi woušác do řeči, a o poutě jazyk šeredně sobě broušil. Konečně řekl, kdy by byl zeměpánem, že by tomu toulání pojednou konec učinil.

Cermákowa nad takovým rouháním trnula, ostatní poutníci hněvem zrowna hořeli a toliko kostelník, jako by ani žluči neměl, usmívaje se řekl:

„Milý brachu! newim wěru, zdali byste tím svým ostwíceným náhledem Jeho Aposstolskému Weličenstwu se zawděčil. Já myslím, dokud lid na poutě chodí, za zeměpána i za wrchnosti se modlí: dotud že korunowaná hlawa pokojně na trůnu seděti může.“

Panák odporem kostelníkovým podrážděn namital, že pouti také z hospodářského ohledu jsou záhubné, poněwadž se tady mnoho času zmaří, a mnoho peněz zbytečně utratí.

Na to kostelník:

„My sproští lidé nikdy o to hlavy nelámeme, mnoho-li času páni a mudráci prozahálejí, mnoho-li peněz zbytečně, neřku-li hříšně, rozházejí; a za to, doufám, máme plného práwa žádati, aby se také o nás někdo nestaral.“

Konečně rozdrážděný woušác pln wzteku wyčítal: kdo se chce modlit, že se může modlit na každém místě, a že netřeba na poutě, ba ani

do kostela chodit. Když mu ale kostelník strčil wetu za wetu, řka: že lidé, kteří o modlení na každém místě hudou, nemodlejí se nikde: zasmítil panák očima, vyhodil nedopalek svisky oknem z vozu, strčil se do koutku a držmal, o poutníky se nestaraje.

W Blansku nassí lidé slezli, kousek pod městem dali se w lewo po potoce proti wodě, a malebným hlubokým údolím mezi zelenými lesnatými stráněmi s Pánem Bohem dále se ubírali.

Sned z kraje údolí widěli welkolepé knížecí Salmšké železné hutě. Mužům se slavný závod nemálo libil; ale Čermákové z umouněných dlouhými koženými zástěrami od brady k palci zpředu zastřených a od zadu kossilatých hutníků šla taková hrůza, že se kostelníka neustále za šoš držela.

Šať hutě minuli a wýtržnosti nebylo, dali se poutníci do zpívání. Zanotili krásnou Marianskou hymnu: „Hvězdo jasná, hvězdo špasná,“ až se po lesích na wšse strany mile rozléhalo. Na jednom místě opětowala ozwěna zpěw poutníků tak zwučně a táhle, že kromě nápěwu také celá slowa zřetelně k usším zpívajících zpět se wracela. Čermáková se lekla: zpomněla na panáka ze železnice a myslila, že někde kamarádů nasbíral, a odněkud z úkrytu poutníkům se posklebuje. Powěděla svoje mínění kostelníkowi, a k swému upokožení uslyšela, že se to tak odrážením se zwučů od skal děje.

W pravo i w lewo po lesnatých stráních vypínaly se kolmé skaliny jako věže starých zbořených hradů w rozmanitém útwaru. Poutníci nemohli od nich oči odtrhnouti a Čermáková se

ptala, odkud se tu takové podivné kameni vzalo? zdali tať vyrostlo, anebo je někdo vytesal? Kostelník pověděl, že tať na řídkém vápenitém skalisku za dlouhou dobu věků působením děšťů a větrů vytvořeno jest. Čermáková neřekla nic, ale myslila, že děšť a vítr rozumu nemají, aby takových podivných figur nadělali domedly.

Za krátko jiný div se ukázal. Poutníci s podivením spatřili, že potok, po němž proti vodě až dotud šli, pod vysokou sráznou strání s jekotem z podzemí vytéká. Čermáková soudila, že ta voda z druhé strany zemské koule prodrati se musila, a že bude nejspíše z Ameriky; ale kostelník nedal za pravdu a tvrdil, že sodeť zdejší krajiny záleží z vápence zvětralého, kterýmž se voda prodirá, a že potok tuto vytékající uhlídají u Gloupu, jak do země se stráci. Čermákové nad těmi divy se až hlava točila. Troufala, že snad ani na Moravě nejsou, že je snad železnice zanesla někam dále, a počala se báti, zdali naposledy domů trefí?

Kousek nad potokem pustili se poutníci vpravo zpřímá do stráně, a kostelník povídal, že se podívají k Macosse. Čermáková se takové řeči divila, řkouc: „Vždyť se nepamatuji, abyste někdo z této krajiny rodem pocházeli, a matku nebo macechu tady měli?“

Na to uslyšela, že jest Macocha neobyčejná hluboká propast a že má jméno odtud, poněvadž kdysi před věky nevlídná macecha své nevlátní dítě do ni hodila, které vsať pod křídlem anděla strážného na stromku ze stěny propastné vyrůstají-

cím šťastně se zdrželo. Vid děcko vysvobodil, a macechu za spravedlivého hněvu do propasti shodil.

Cermáková, vypravováním podivné události dojata, nemohla se Macochy dočkat, a ptala se, brzy-li již u té díry budou? Pravenof jí, že jsou u ni, a předc ničeho newiděla, leč jakousi boudku na klič zavřenou. Skoro se mrzela a soudila, že podivaná za všecko namahavé lezení do stráně ani stát nebude, když celou propast do takové boudky zavřiti mohli. Mez pojednou se tu našlytnul nějaký člověk, kteržž jako hajný vyhlížel a za malé spropitné boudku otevřel; a teď se ukázalo, že domnělá boudka jest pavlač, nad samou propastí pro pohodlnější podivání vzdělaná. Mužští chutě vstoupali na pavlačku — ale zbledli, byli jako bez dechu, a celi omráčeni couwali nazpět. Cermáková, vidouc takové uděšení, ani vejít nechtěla. Přinutili ji, a ona nad závratnou nedohlednou propastí leknutím div dussi newypustila, za užívání nejsvětějších jmen zpět se potácejíc. Teprvé teď celou zlobu ukrutné macechy poznávala, a spravedlivé odměny jí přála. V tom jí píchlo k srdci. Zpomněla si, že sama o mnoho líp nejednala, když nejvroucnější žádosti jediného syna z pouhé marnosti na odpor byla, a o zdraví, ba třeba o život jej připraviti mohla. Ze všeho jí pojala lítost, až oslzela.

Za společných modliteb a zpěvů dostali se poutníci na konec lesů; našli se před samým Sloupem. Tady nastalo divadlo mužským nejváznější, a Cermákové nejhrůznější. Blízko

před městem spatřili na rovině skalinu o samotě stojící, jako by někde od pásma skalnatých hor urvanou a schválně sem přinesenou. Vyhlížela jako věž hrubého objemu. Na ní bylo viděti znamení svatého kříže, a málo opodál naproti u paty straně sšlebil se otvor pod zem vedoucí. Kostelník vykládal, že za otvorem v nepřetržitě souvislosti rozbíhá se celé bludiště podzemních jeskyní a pecer s jámami a propastmi délkou snad kolika hodin cesty. Seden s poutníky, ujam se slova, vykládal, jak někdy od své babičky říkati slyšel, že ďábel tady chtěl míti vchod do pekla, a vsedky jeskyně a díry že kopytem vydupal a ohouem vyslehal. Skalina o samotě stojící měla býti za vrata; ale ďábel musil pro ni až do Nima, za dobu od klekání do prvního křopění měl býti nazpět, a vrata měla státi před otvorem. Kdy by toho byl dokázal, měl by tady vchod do své sšeredné říše podnes; a jak vidíte, nescházelo mnoho. Ten ještě několik kroků — tu vsať kohout zazpíval, skalina smekla se ďáblowi s ramen, zůstala kde jest, a pan rohatý oškrábal kolečka.

Cermátowa poslouchala jako v kostele, a newidělo se jí býti věci právě nepodobnou; ale kostelník se dal do smíchu, powídal, že jest to nemotorná děcká powídačka, a doložil, že celý podzemní div s Boží moci vody způsobily; jakož také skalinu o samotě stojící za zbytek wodami rozebraného a odplaveného delšího skalnatého pásma prohlásil. A závěrece pať ještě poutníky vybízel, aby na některé sto kroků s nim do

podzemního bludiště pro památku se pustili. Také se tu hned našly chlapi s borovými loučemi, aby poutníkům do podzemí postvítili.

Mužšti se vydali do jednoho, ale Čermáková nechtěla. Myslel u sebe: ďábel, jak se mu jednou někde zalíbí, tak honem se nemykne, a třeba nebyl zrovna hospodářem, alespoň na výměnku zůstane. Proto sama nespala, ba i o mužské se bála, a když jiným otvorem na světlo vycházeli: počítala na prsty, zdali jsou všichni a zdali snad některý to nějaké nastrojené ďábelské pasti neuvážnul?

Zvláštní útěchy užili naši poutníci v chrámu Páně Sloupském, na počest bolestné Matky Boží posvěceném. Z pěkného čistotného kostela se jim ani nechtělo. Pomodlili se litanii, rozpívali Marianský chvalo zpěv, a vlidný místní pan farář, přišel bez požádání, nejsvětějším tajemstvím Těla Kristova jim požehnal.

K cíli svého putování, do Řtín, dospěli pozdě, již po západu slunce. Nemohouce pro pozdní dobu do milostného stánku nebes Královny vejti, vykonali krátkou pobožnost u dveří chrámových. Pak šli hledat noclehu, a všichni pod jednou střechou lastavého příjeti našli. Po večeri předčítal kostelník z nějaké staré knížky celý příběh o milostné fosse Matky Boží v Řtínách. Všichni se na pohled divotvorné sochy těšili, a Čermáková pro zbožnou touhu ani spáti nemohla.

Ráno hned od klekání ve svatyni mšeřkali, a rozhlížejíce i ctíce v milostném obraze Královnu nad hvězdami, až do mše svaté střídavě se

modlili a zpívali. Při mši svaté rozjímal a modlil se každý pro sebe. Čermáková své srdce k nohám Spomocnice křesťanstva dořčen otevřela, a úpěnlivě vzdýchajíc prosila o pochytní, kam by se obrátiti měla, aby Werunku našla, a tudy svědomí svému pokoje a domácnosti své blahého klidu zjednala. S důvěrou nezvratnou upírala zraků svých k divotvorné fosse na oltáři, a tať jí připadalo, jako by Matka milosti i se Synáčkem svým na ni se usmívali. Z toho jí vzrůstala radost w srdci newyslovná, dotud nepocitěná, tať že blahosti až umdlěla, a zrak jako mráкотou se zastřel. A teď jako we snu widěla pěkné wýstavné město s věžmi, mezi nimiž zvláště jedna sstihlá nad ostatní wznímala. Pať wešla do města pěknou branou, a ocitila se w nějaké okrouhlé na pohled smutné kapli před obrazem Matky Boží, sněhými barwami nakresleném. A nohous obrazu před oltářem klečela nějaká mladá žensština, wroucně se modlicí; a kdnž se pozvedla a twář ukázala: byla to Werunka. Čermáková radostí zkríkla, a z podivného widění se probudila.

Otevrouc oči widěla kostel prázdny, jen kostelník na dlažbě wedle stolice kleče se modlil. Poutníci po mši svaté odesšli k jnidani, a kostelník zůstal, na Čermákovou čekaje. Uslýšew wýkřik, tázal se, co by bylo?

„Ach! já něco widěla,“ zasseptala Čermáková, celá se chvějíc. Pať slowy radosti jako zmatenými powídala o městě, o věži, o kapli, o snědém obraze a o Werunce.

Kostelník se zarazil.

„Podivné nezpytatelné jsou cesty Páně!“ promluvil s posvátným trnutím. „Město, kteréž jste viděla v duchu, uhlídáte skutkem. Po sstihlé věži dle naší řeči poznávám Brno, a smutná kaple s obrazem v snědých barvách, jak Brno znám, jest Loreta v minoritském klášteře. Siž wčera usnesli se naši poutníci, že cestu zpátečnou vykonáme přes Brno, abychom naši upřímné sesterské Moravy jak náleží užili. Tak uhlídáte skutkem, čeho vám Matka Boží v duchu viděti dala; a že tam naleznete, čeho žádáte, již ani pochybowati nelze. Cesty Páně jsou nezpytatelné!“

X.

V Loretě.

U mistra Wewerky po smrti manželčině takto na pohled nic se nezměnilo. Mistr s tovaryšsi od rána do noci hleděli řemesla. Werunka spravovala domácnost jako za paniny nemoci, a wšedco šlo svou cestou jako druhdy, až snad na to, že lékař wice do domu uchedil, a že malý Frantisek k večerní své modlitbě „otčenášek“ a „ždrámas“ za maminku přidával.

Tak bylo co do zewnějšku, ale uwnitř w hlavách jednotlivců rodily se myšlénky, nápady a wrtchy z brusu nové.

Towaryšsi myslili, brzy-li se pan mistr bude ženit? Kterou si wezme? a co asi pro ně z nových poměrů wzejde. Měli toho plně hlavu, a jak mistr z dílny jen paty wytáhl, hned o tom drtili.

„Kterou on náš starý předc wywede?“ oslowil kdys za takového okamženi mladší tovaryš staršího, jako by se tázal.

„Jest to také od tebe otázka!“ posmíval se oslowený svému druhovi. „Mát on dáwno wyhlídnuto; a musil by wěru na oku i na rozumu bělmo miti, kdy by z domu šel, a Werunku si newzal.“

„Dwišem, Werunka jest hodná i hezká,“ připouštěl mladší, „ale na swá mladá léta wypadá příliš usedlá, příliš nábožná.“

„Na tom nezáleží,“ wytracel předěšlý. „Chuť lidská není stejná, někdo kroupy, někdo hrách; mně právě usedlost při ženské se líbí, a takové ty skočdopole a hopsasa jaktěžiw nemohu citit.“

Také mistrowi ta ženitba wrtala moztkem. Za první doby po mauželčině smrti arci ani nezpomenul. Litowal své nebožky pro její přičinliwost, schrannost i jiné dobré wlastnosti, a také proto, že dlouhou nemoci mnoho wytrpěla. Litowal jí upřímně, pamatowal na ni modlitbou, dal za pokoj její dusse mšse swaté sloužiti we třech kostelích, a pěkný kamenný pomník na hrob jí postawil. Mezi tím uplynulo téměř čtvrt roku, a Werkowu přicházely myšlénky jiné. Připadlo mu staré národní pořekadlo jessť z Roušinowa, kteréz dí: „Muž bez ženy wyhdán jest w pleny.“ Dotud toho jessť nezakoušel. Werunka hospodařila dobře, nazmar nepřicházelo nic — ale jak bude dále? Takových poctiwých dusů, jako Werunka, jest mezi služebnými málo, ani s woflowou swíčkou za bílého dne ji rovné by nenassel! Tu opět jiné pořekadlo připadlo Werkowu,

ježto prawi: „Co se w domě hodi, sousemowi nepřepouštěj;“ a z celého uvažování wysšlo wenkoncem tolik, že bude nejlip, aby Werunka na vždy w domě zůstala. Poněwadž by ale třeba do smrti sloužiti nechtěla, usoudil Wewerka za nej-moudřejší, swazkem nezrussitelným k domu ji připoutati, a za manželku wzíti. Tak pomyslil, tak učiniti hodlal; a kdž mu stará domowníkowa odněkud wzkázání přinesla, řekl z krátka, že sám již něco za lubem má.

Také Werunka swými zvláštními myšlenkami se zanášela, při nichž ale nějakého wdawkového nátěru ani za mák nebylo. Sloužila-li u paní nebo u pána, w tom rozdilu newiděla, a we swém postaweni byla spokojena. Než brzy lecco zpozorowala, což ji nepokojilo. Mluwila-li s pánem, owšem že toliko w příčině domácích hospodynských záležitosti: pohlíželi towaryšsi očkem, a potutelně se usmíwali. Při domowníkové, kteráž, mimochodem řečeno, Werunce nepřála, poněwadž od jejího do domu příchodu swé dřevnějši platnosti u nebožky Wewerkové potratila, ano při domowníkové téhož potutelného úsměchu na potkání znamenala. Ba i w sousemstwu podobně se dělo; a šla-li Werunka z kostela neb z trhu: divaly se na ni ženské po celém Rymačowském plácku podivnýma očima, šeptaly, usmíwaly se a po ní sobě ukazowaly. Werunka se mrzela, za posměch a pro ukazování nechtěla nikomu býti, a proto uminila sobě, po jiné službě se ohlédnouti. Dříve wšak chtěla ještě promluwiti s Rosalií Sehnalowou.

Rosálka, slyšíc Weruncino naříkání pro úsměšky, jež prý trpěti musí a není proč: usmála se také, a byl to úsměch onomu tovaryšů a ostatních posklebáčků téměř na vlas podobný. Werunce vyskočily slzy a bédomala, že na celém světě nemá, kdo by s ní upřímně smýšlel. Takového žalu pro pouhé zasmání Rosálka se nenadála; proto otočila jinou, vzala na se tvář docela vážnou, a ohledně těch posklebků patřičné vysvětlení Werunce podala, řkouc:

„Vidě mysluji, že budeš Wewerkovou; a dokud jí ještě nejsi, usmívají se, mluví o tobě a ukazují na tě. To snad víš, že si lidé o každém alespoň dwafráte za živobytí porozprávějí: předně má-li se kdo ženit nebo wdávat, a potom kdýž umře. Z toho sobě tedy nedělej nic, a až se ti mistr Wewerka zmíní, řekni pěkně, že ano. Jináče bez toho nebude; já alespoň hned od počátku tak soudím.“

Werunka zbledla, že by se na ni krve nebyl dořezal; a tak podivně se jí událo, že se o rámě Rosálčino zachytit musila, aby nesklela.

„Pro Boží umučení! co pak děláš?“ lekla a divila se Rosálka pojednou. „Diné holky, kdýž o wdavkách slyší, skáčou, a ty bys málem omdlela! Nebud bláhová a děkuj Pánu Bohu. Takový muž, jako mistr Wewerka, může jen ruky vystrčit, a na každém prstě žena mu uvízne. Ten považ, kdýž přijde kolem a kolem, co ze služby vypadá? Dobře se říká: „Naděj za svým krajcem, než za cizím pecnem;“ proto jsem ti tou radou: beř a buď ráda! Hocha, kterých by

si tě vzít chtěl a mohl, bez toho tam w Čechách nemáš, poněwadž bys sice zajisté až do Moravy nebyla zafšla. A tak jessťe jednou: beř a buď ráda; a až na swatbu zwáti dáš, nezapomeň na Rosálku.“

Od rozmluwy s Rosálkou neměla Werunka pokojného okamženi. Nemohla jíst, nemohla spát, ani práce jí nessler, a roztržitošti i zmatkem wssedlo jí z rukou padalo. Ona byla žensstina dokonalá, i srdce i rozumu zdravého. Že kromě Sana ni toho wice celým srdcem milowati nemůže a že by tudy poctiwého Wewerku sklámala, řdyby ruky jeho přijala: to citila dobře, tak jí powidalo srdce. Z druhé strany sšla jí zase na mysl slowa Rosálčina: „hochu, kterhžby si tě wzít chtěl a mohl, bez toho nemáš;“ a aby chudobné děwče ř wůli beznadějně oželené a Bohu poručené lásce řádným wssí úcty hodným mužem a sluffným opatřením pohrdnouti mělo: přicházelo jí jako nemoudré; tak powídal rozum. Byla ubohá jako w klesstich! Jessťe dobře, že se Wewerka nezmiňowal a že snad, čeho se lidé domhřsleli, ani nebude.

Alle nastojte; Wewerka se zminil! Přissed w druhou ueděli welkonočni z welkých služeb Božich, byl jaksi zwláště dobrého rozmaru, a powídal Werunce, že dnes již kolikero ohlással slyšseti bylo. Poněwadž pař s namlouwáním hned poprwé mnoho práce neměl, chtěl také podruhé onu záležitosť podobným způsobem zkrátka odbhíti.

„Co myslíš, Werunko!“ řekl jako žertem, ale hlas se mu trásl, „abychom se spolu také

ohlásit dali? Že tak zůstati nemohu, to wiš: a že bych nad tebe hodnějši hospodně nedostal, to já zase wim; a tak si podejme ruce!"

Werunku, ač bez příprawy nebyla, nabidnutí mistrowo nicméně welice přetwapilo. Tak jí opět přišlo, jako kdž s Rosálkou posledně mluvila, až se mistr poděsil.

„Ten se nelekej!“ chlácholil polu umdlelou. „Wdžhť nemusíš hned na místě odpověď dáti, a chceš-li, můžeš sobě wzít na rozmysšlenou.“

Werunka pokynula, že sobě tak přeje.

„A jakou lhůtu sobě woliš?“ optal se mistr.

„Týden,“ zasseptala Werunka.

Werunka byl spokojen, a jako by se nic nebylo přihodilo, ni slowem wice se nezminil čekaje, až lhůta dopadne.

Werunce nastala doba traplivá. Sama sobě rady newěděla, aniž od lidi očekawala, a proto radila se s Bohem. Každého dne byla w Loretě na mšsi swaté, Boha za oswicení a Pannu nejsvětějši za přimlutowu wzhytajíc. Do wyprššení lhůty scházeli jen ještě dwa dni, a Werunka dotud newěděla, jak by měla učiniti.

W Loretě jest právě po mšsi swaté, a Werunka po wšech, kteří byli přítomni, před obrazem Marianským klečeti zůstala. Teď jí konečně na modlitbě připadlo, jak by se zachowati měla. Chtěla jiti zitra ku správě Boží, se swým zpowědňikem, důstojným kmetem z minoritského klášttera, chtěla se poraditi, a jak sluha Pánué powi, hodlala učiniti.

Potěšena šťastným wnučnutím, wstala od

modlitby wesele, a po kapli jako na rozloučenou se ohlédla. A hle? jaké tu milé a radostné překvapení. Spatřila w loretě houfek wenkowských poutníků, kteří jí wssicni podlé kroje i twáři dobře powědomi byli. Poznala Memirowského kostelníka s několika sousedy, a již se k nim hlásiti chtěla, ana tu z houfce wyskočí žena, a jako by na myšli zmámená Werunce kolem krku padá. Byla to Cermáková.

„O dítě, drahé dítě!“ plakala Werunku objímajíc. „Matka Boží sama cestu k tobě ukázala! Teď musíš s námi, musíš na místě do Memirowa, já se Tebe nespustím. Máš chlapec stune, a kdy byš ho nechtěla: on by nám umřel.“

Kostelník, aby při wýstupu swědků nebylo, a pať aby se na místě poswátném powyř nedělal: odeštal napřed poutníky na hospodu, kde noclehem byli, řka, že za hodinu k nim se dostawí, a potom obě ženské na ulici wywedl.

Cermáková stála neustupně na swém, že Werunka zrowna do Memirowa musí; ale Werunka, ač radosti téměř bez sebe byla, předc namítala, že slouží w pořádném domě, kdež na ni wssecko spočiwá, a že sotwa bude moci odejiti, dokud se w domácnosti jiné opatření nestane. Pať chtěla owsseu do Memirowa s radostí přichwátati, a když ji Cermákowi za dceru miti chtějí, od srdce ráda poslechnouti.

Kostelník přistoupil k Weruncině straně, a pravil, žeť tať inoudré, ač se Cermákové příliš nelíbilo. Dala si wssať říci, ale za to musil ko-

stelník s ní do domu, kde Werunka slouží, aby tam promluvil i pániům přikázal, by holku zbytečně nezdržovali.

Na cestě pověděla Werunka svému milému nenadálým hostin, jak Bůh vše moudře řídí, a že v čas svrchovaný jich poslal, poněvadž domácí pán, u něhož slouží, ruky jí nabídnul, a do lhůty, jakéž na rozmýšlenou si vymínila, toliko ještě dva dni scházejí.

Do Čermákové, slyšící o zámyslu pánomu, wjela prchlivost, a spustila bandurskou.

„To věřím,“ dala se do wadění, až se lidé po ulici zastawovali. „Teď on by tě lečdo chtěl, když se ti wěno a přátelé nassli! Ale z toho mračna nebude přisset. Máš hochy tě měl rád, hned jak do školy chodil, on si tě před ústy wysouknout nedá!“

Werunka newědouc, že se po ní z Lipniček poptávka stala, Čermákové nerozuměla, až kostelník w krátkosti pověděl.

Zatím došli na Dymačowský plácek, a wstoupili do obydli Wewerkowa. Mistr wida, že s Werunkou uējací její buď známi neb přátelé nejspíše z jejího rodistě přicházejí, wyšel z dílny, aby jich uwital. Ale za lastawý umysl špatně se mu přihodilo.

Čermákowa si hned pomyslila, že to bude ten, co Werunku chce; a poněvadž widěla, žeť muž ještě statečný a uladý: znomu hněvem se dopálila.

„Milý pantáto!“ spustila na wlídné uwitání zhruba, „co wy si myslíte tuble stranu Werunky:

z toho kontraktu nebude nic! Náš chlapec má starší právo, a já bych se na to podívala, abyste vy mu do želi lezl!"

Wewerka newěděl, čeho sobě o neznámé ženě pomysliti; zarazil se a Čermákovou udivenými očima měřil.

„Ten se koukejte!“ obořila se Čermáková ještě prudčeji. Myslite, že nám naženete strachu? Dolečku! my se u nás nebojime. Tatík zná všechny instance po celém světě, mladý Sanda, Werunčin bratráněk, také něčemu rozumí, a náš chlapec — nelekejte se — náš chlapec byl vojákem! Rozumíte? vojákem! S vojákem není žádný žert, a dostane-li se to k jeneralkomendě: budete mít šeredné obšťakování!"

Abych všemu bylo konce, wložil se kostelník za prostředníka a Wewerkowi všecko objasnil.

Wewerka, znamenaje nezbytí, od svého zámyslu ustoupil, a Čermákovou uchlácholil, slibiv na svou čest, že Werunku, jak domácnost svou opatří, ani minutu zdržowati nebude.

Rozěšli se dobře, ale Čermáková předč mysl upokoženou neměla. Dolehala na kostelníka, aby co nejvíce možná domů pospíšili. Musejíť prý chlapi, Jan a mladý Sanda, za tepla pro Werunku, proto že tomu wdowci není co wěřit.

XI.

Poslední úkon.

Po celém Rymařovském plácku a odtud i dále po ulicích a náměstích Brněnských, alespoň mezi služebními, rozneslo se jako bleskem, jaké štěstí Werunku potkalo, a za jakého muže se dostane. Pověst, kteráž od jakživa přehání, učinila z Šana svobodníka, dvořáka, ba konečně až majitele panství, a nepřizně tudy naploženo na kofe.

Také Rosálka o štěstí Weruncinu se dověděla. Ona se držela křesťanské zásady: „radujte se s radujícími,“ nezáviděla přítelkyni, a přiběhla co o závod, aby své blahopřání pronesla, a spolu pravého stavu věci se doptala.

Mistr Wewerka, jenž Rosálku vezdy hned za nebožky manželky do domu přicházeti rád byl widal, wysšel ji dnes wštric, uwedl k Werunce, a swou dosawádní hospodyní co newěstu předstawoval. Rosálka, osvědčujíc upřimné učastnění, jen tomu se divila, po jaké niti to klubko se přitknilo, any prý věci, jako wdawky, s patra nepadají. A sám Wewerka, jemuž wysvětlení kostelníkem podané dosti jasně nebylo, o předchozích událostech nečeho obšírnějšího poslechnouti byl žádostiv.

Werunka, jsouc přesvědčena, že ani z přítelkyně ani z Wewerky wysšetečná zvědavost ne-

mluví, stala se sdílnou a příběh své lásky se všemi okolnostmi vyložila.

„Totě něco jiného!“ zvolala Rosálka na konci Weruncina vyprávění. „Perně jste jeden druhého musili zasloužiti, a bylo by zrovna do nebe volající, kdy byste se nebyli dostali!“

„Řízení Boží jest při všem zrovna maktavé,“ doložil Wewerka, „a člověk by ani křestanem nebyl, kdy by se odměně ctnosti neradomal. Nejhuře však jest se mnou,“ po chvílce jako žertem prohodil. „Sá myslil, že mám po námluvách, a ono zatím soužení znovu nastane.“

„To bude náké soužení!“ zasmála se Rosálka Wewerkovu nářekání. „Takový pan mistr, jako ty, potřebuje, aby zakýval, a děviat se přihrne jako mraťu, leda by některá srdečko již zmodrchané měla, jako při Werunce bylo.“

„Sak ono těch s nezmodrchaným srdečkem jest po skrownu,“ minil Wewerka, usmívaje se.

„Chyba lávky!“ hájila Rosálka své pohlawí. „Dost a dost jest takových, sama bych o některé mohla powěděti, jen že nikoho nechci jmenowat.“

„Sak to u příkladu wyhlíži s wassím srdečkem?“ otázal se Wewerka, Rosálku čtverácky nabíraje.

„Mé srdce jest wolné jako ptáť w powěťtí!“ jistila Rosálka polou žertem, polou opravdu. „Mně byste se dwakrát nabízeti nemusil!“

„Sak si plácněme!“ zvolal Wewerka docela opravdowě, ruky své Rosálce podávaje.

„S Pánem Bohem!“ svolila Rosálka, ruky mistrovy se chopic. Mně se rozmazanost a choullostivost od jakživa hnusi! U mne platí: co na srdci to ná jazyku; a musím se vám přiznati, že vás sobě opravdu ráda vezmu, a také se s pomoci Boží přičiním, abyste svého kroku nikdy litovati nemusil.“

Tať nabyla Werunka příležitosti, že blahopřání Rosálce na místě oplatiti mohla. Učinila tať s radostí, neboť byla přesvědčena, že dostane mistr hodnou hospodyní, a Frantisek dobrou matku.

Pátého dne potom, co poutníci odesli, přibyli do Brna dva junáci, kteří krojem sice na wenkovaný, ale chováním a spůsobností svou na pokročilost a dobré vychování ukazovali. Prossedše a prohlidnuvše sobě Brno kříž na kříž, zastavili se na chvílku v hostinci u Černého Medvěda; pať se otočili na Rymařovský plácek, a poznavše po sstitku, kde sedlář obývá, wessli do dílny Wererkovy. Mladší z nich, jehož sličnost až nápadná byla, wstoupil první, a hned na prahu s neobyčejnou lehkostí promlouwati se jal, řka:

„Milý pane mistré! odpuste, jdeme-li dříve, než byste rád. Ale nic naplat. Zenichowi, jenž přes roč po newěště wzdychá, a bratránkowi, kterýž svou milou sestřeničku poznati touží, musí se něco prominouti. Nemáte-li dotud jiné hospodyně, zůstanu u vás dosluhowati já; ale tady tomu,“ řekl ukázaw na Jana, „Werunku bez odporu na místě musíte wydati.“

Wererka, jemuž wtipná Sandoma howor-

nost se líbila, odložil práci a měl se k přichozím velmi lafťavě.

„Já to ničem na překážku nebudu,“ odpověděl na úvod proněšený, snaže se, aby do Sandovy noty trefil; „neboť známo jest, že člověk, co musí, milerád udělá. Jiná ale jest, bude-li Werunka toho, k němuž jste ji odkázal, chtít následovati? Proto tussim nebude od místa, abychom se jí zeptali.“

To pověděno odskočil, a za okamženi Werunku uvedl.

„Drahé děvče!“ zvolal Sanda, když byl Werunku uhlídal. „Mezi tisíci bych tebe, co svou sestřeničku, poznati musil! S každého tahu tvého obličejě krew rodu mého prohlédá!“

Pať přivinul Werunku k srdci, a na čelo ji políbil.

Také Jan, ač blahosti sotwa na nohou se držel, dosti obratně si počinal, a pokročim lehce, Werunce ruky podal.

„Když mi dues naposledy hospodyníš Werunko!“ ujal se slova mistr Wewerka: „tož se přičiň, abychom tať milých hostí tať slussně uctili.“

„Nic tať, pane mistře!“ opřel se rozkazu Wewerkowu Sanda. „W den radostného žádoucného shledání nesmi Werunka w kuchyni popelkowati! Oběd jest objednan, a toliko zbývá profiti, aby pan mistr pozvání přijal, a swým towarýssum přijmouti dowolil. U Cerného Medvěda nás čekají.“

K té řeči tovaryšům jehly, šídla a kdo co právě v hrsti měl, zůstaly státi; a Sanda znamená, že se jeho návrh s oblibou potkává, doložil řka: „Tak, hoši tak! Pro dnešek své náčini odložte stranou, a strčte se do parády, abyste předc vyhlíželi jako v rousse svatebním; pan mistr jistě dovolí.“

Wewerka pokynul, a chasa byla hnedle na nohou.

Oběd u Černého Medvěda byl výborný. Krmí bylo kolikero, nápoje dostatek, ani vína a kávy nescházelo. D zábavu, aby byla živá a nenucená, staral se mladý Sanda, a svými dobrými nápady k všeobecnému veselí platně přispíval. Při stole sedělo se dlouho až do odchodu večerního vlaku, po němž Jan a Sanda s Wewerkou odjeli.

Na oběd u Černého Medvěda tovaryši dlouho pamatovali, a svým druhům zvláště o Sandovi tolik napovídali, že se stal pověstným, po celém Brně.

Na stanici v Ústí čekal Wojtěch, starý Čermákův čeledín, s pěkným povozem, aby hochy a Wewerku do Nemirowa dopravil. Uhlídam někdejší služku ze statku, která však co newidět hospodyní státi se měla, newěděl z místa, jak by se k ní měl zachovati. Hned jí vykřikl, hned zase tykal a neustále se pletl; když pak Wewerka řekla, aby jen při starém důvěrném tykání zůstal: dal se do pláce a prosil nastávající hospodyní, aby mu dále při živnosti místečka přála —

žeť se předeť k něcemu hodi, a kdy by na stará kolena třeba chůvu dělati měl.

W Nemírowě směla se Werunka, toliko na chvíli zastawiti, aby swých nastáwajících rodičů pozdrawila; a téhož jessť dne k naléhání Sandowu musila do Lipnicěk. Starí Cermákowi, kteří se Werunky ani do syta naobjímati nemohli a nerádi ji od sebe propustili, nemohli se na konec zdržeti, aby Prokúřka, jak Sandowu říkali, za jeho obezřetnost nepochwálili, nahlízejice dobře, že bude po křestansku slussněji, kdž newěsta se ženichem pod jednou střechou nezústanou.

„To jest jedno,“ osprawedlnował Prokop swoje nalehání; „za druhé pak příslussi, aby Werunka, co spolumajitelka Sandowského statku, swoje dědictwi zhlídla; a konečně nebude od místa, aby u chystání swé wýprawy sama radou i rukou pomáhala.“

Wdowa Sandowa, Prokopowa matka, statečná zachowalá čtyřicátnice, Werunku na první pohled sobě zamilowala. Poznawssi pak rádné děwče bliže dle sšlechtné powahy a trpkých zkušsenosti, wšsechnu něžnost co vlastní dceři ji wěnowala, a jen toho želela, že dlouho pohromadě nebudou moci zůstati. Aby ale upřimnou swou náklonností k Werunce oswědčila, starala se jí o wýpravu, jakéž žřídka které dcerce ze statku se dostane. Sňatek odložen jest na celých šest neděl, a mezi tím časem bylo w Lipnickách chystání a příprav bez konce. Swadleny, krejci, truhlári, bednáři měli práce plné ruce, až Werunku mrzelo, až ani o desátém newěděla.

Během připomenutých šesti neděl Jan w průvodu otce jednou svou newěstu nawštíwil, a u té příležitosti stala se také přátelská úmluva o Weruncinu wěně, ježto dle poslední wůle Prokopowa otce jí, co nápadnici mateřského podílu, ze statku wyplaceno býti mělo. Starý Čermák nepřijal ničeho, řka, že mu beze wšší zásluhy Pán Bůh mnohem wíce dal než potřebuje, a jen s tíží namluwiti se dal, aby alespoň wypravu, jakáz na newěstu do statku přislussi, Werunka s sebou přivezti mohla.

Uplynulo šest neděl, ohlásky wysly, a oddawky slawiti se budou w Memirowě. Starí Čermákowi i Jan jináče nechtějí, a také Werunka tať sobě přeje. Swatebníci z Lipnicel wyjedou záhy z rána, aby do osmi a nejdéle do dewíti u ženicha byli; ale wyprawa newěstina již w den před tím do Memirowa jest dopravena. Přijelo pět wozů do wrchu naložených, a bylo tu zboží rozličného a pěkného jako na wystawu. Almarh, skříně, prádelníky a truhly z twrdého dříwí, kádě, wany, sškopky, putny, konwe dílem s železnými, dílem s měděnými obruči, rozličné uzle a zbožím naplněné těžké bedny: to wšsecko kromě mnoha jiného na wozích se nalezalo. Memirowští, shlukšše se kolem wozů, aby skládati pomahali, oči sobě mohli wytkoufati; a kdž konečně po wšem wšsady přivedeny jsou jessťe dvě krásné lalohaté strašky, a pěkný bujný čtyřletý hnědouš: tu shodowali se wšickni přítomní jednotworně, že na takowou wypravu tisícowka daleko nedostačila.

Oddawky děly se tím způsobem a s touž

slávou, jako před rokem o svatbě Baruffčině. Staříčků pan farář, jenž pro věř a pro mdlobu se rozmahající o výslužné žádal a před krátkým časem také je obdržel, ještě přes svatbu v úřadě setrval, a oddávky Sanovy s Werunkou měly bhtí posledním jeho úkonem na vinici Páně. Za předmět řeči, jakouž oddávky oslavil, obral si částku z krásného čtení Tomáše Kempenského: „že totiž cesta kříže a sebe zapření jest cestou k vítězství vedoucí.“ Co staříčků a téměř nad hrobem stojící otec mluvil krásně a dojemně, a vedle písem a posvátných příběhů také zkušenostmi Weruččinými pravdivost svých slov do-
tvrzoval. V postupu řeči za zvláštní znamení milosti Boží sobě kládl, že oddání snoubenců tak sšlechtných a utrpením zkoušených posledním jeho úkonem v posvátném úřadě se stalo; a poněvadž celou téměř osadu před sebou shromážděnou viděl: rozloučil se na závěreč se svými milými ovčičkami navždy, a poslední napomenuti, aby ve víře a v cnotě křesťanského života věrně až do konce setrvali, na srdce jim kládl. Z toho že všeho strhl se v domě Božím pláč a nářeč hlasitý, a žádného konce miti nechtěl.

Po oddávkách a skončených službách Božích nastaly v Cermákově statku hody, při nichž ani tenkrát staříčků otec duchovní s panem učitelem nescházeli. Bylo opět vše jako o Baruffčině svatbě, jenom že ještě u většší nadpotřebné hojnosti a skvělejšího výběru v pokrmech a nápojích znamenati bylo. Zábawa, mladým Sandou ožítovaná, byla utěšená, a také hudebníci se

dostavili; tenkrát však pernější úloha jim nastala, poněvadž Sanda, sám zpěvák a hudby znatel, wffelico neobyčejného od nich miti chtěl. Také se zpívalo a došlo na oblíbenou Čermákovu „o swatbě w Kani Galilejské;“ a ta mladému Sandovi tak welice se zalíbila, že ji třikrát za večer opakovati musili.

Hosté z Lipnicek odjeli až třetího dne, a swatba Sanowa wedlé mnoha jiného také tím se stala památnou, že po ní žádné pomluwy nezbylo.

Uplynula dvě léta, a psal se poswátný rof Cyrillomethodějský 1863.

W Memirowě obnomena jest obecna rada, a náš starý známý, mladý Čermák, zwolen jest za starostu. Aby obci wýloh ussetřil, pisáče sobě k ruce nedržel, a tak nezřídka úředního zaměstnání míwal plné ruce. Mohlo tak býti, poněvadž starý Čermák, dotud silen a zdráv, syna při hospodářství statečně zastupowal.

Právě donešl opět posel od okresního úřadu a z possty těch zapečetěných papírů celý zahránek, a San se w nich přebírá a čte. Aby wytrhowán nebyl, wssični w swětnici přítomní tisse se chowají. Werunka mnohem hezčí a plnější než za swobody, chystajíc oběd chodí po prstech; Čermáková kolébá wnoučka, chlapečka co růžové poupátko pěkného, a welmi opatrně sobě při tom počíná, aby malý křikloun w nečas se neprobudil; a Čermák sedí tisse, čekaje až San dočte, aby něco nowého uslyšel.

„Toť, abys měl hlavu jako věrtel, co ti toho zase přišlo!“ oslovil Šana, když byl tento poslední papír odložil. „Ještě-li pak v tom, co by za řeč stálo?“

„Některé věci jsou opravdu důležité a nikoli bez zajímavosti,“ odpovídá mladý starosta; „a mohu vám jich sdělit, aniž bych úřední mlčenlivosti porušil. Předně: dodán jest od nejvyššího místa potvrzený rozsudek v rozepři domkářské proti statkářům, a domkáři vyhráli.“

„Buď Pán Bůh pochválen!“ zaradomal se starý Čermák, ruce sobě mna. „Toho jsem byl dávno žádostiv a jsem rád, že jsem se konce dlouhého sváru ve zdraví dočkal.“

„Za druhé,“ pokračuje starosta: „někdejší čeledín Šířil, desátník u pěchoty, jenž za své ve Wlassich osvědčené hrdinství z nadací Stádeckého denní plat bere, a lhůtu vojenské služby právě odbyl: ten žádá, aby se mu práva příslušenského od obce Nemirowské udělilo, poněvadž zbytek svých dnů rád by mezi námi strávil.“

„To jest ten,“ ozvala se Čermáková u kolébky, „co Werunce v Brně anělem strážným byl? Ten žádného příslušenství od obce nepotřebuje; ten přísluší k naší rodině, a bude našim milým hostem až do smrti!“

„A konečně za třetí,“ uvádí Šan: „dossel dopis od správy nemocnice Pessianské, a dopis stejného znění od správy nemocnice Widenšské, jimiž se obec vyžívá, aby útraty za léčení a pohřbení dvou svých příslušníků k dotčeným

nemocnicím zapravila. Umřel w nemocnici Be-
stanské poběhlík Sejnoha, a o den později w ne-
mocnici Wídeňské jeho sestra Eleonora."

A poslední zprávě zůstali wssickni jako omráčení.

„Můj Bože! můj Bože!“ zabědomal starý
Čermák, ruce spínaje. „Kam s těmi Sejnoho-
wými až došlo, jest wěru přilissné; a pravdu
dělí, kteří hned u hrobu otce neshťastných děti
prawili, že pýchá wede k pádu.“

„Ba arci, že pýchá wede k pádu,“ do-
ložila Čermákowa u kolébky; „a zapření sebe,
jak nebožtíček pan farář swaté paměti o Janowě
swatbě tak krásně byl wyložil, ano zapření
sebe wede k wítězství!“

•

Dodatek z nejnovější doby.

„Kdo rodičů ctí, Boha sobě dlužníkem činí.“

Wýminkáři.

Úkaz zajiště neutěšený, jakéhož druhdy w Memirowě nebýwalo, kterhž ale za nowější doby zhušta se tam naskýtal, byl nelaskawý poměr mezi syny na hospodářství a mezi rodičemi na wýminku. Bylo nářku z obojí strany, že člowěk newěděl, komu uwěřiti.

Rodiče stěžowali na syny a jessťe wíce na newěsty, že jim, čeho sobě kontraktem wymínili, patřičně neodwádějí, a kde jen mohou, wsselijat ubližují. Dbiliccko dostáwají samou zadinu a u špatné míře, zemčata drobná a z welké částky zkažená, palíwa a lenu ani polowicčku, a krawku, již sobě stařicckowé pro mléko a mastidlo w užíwání ponechali, krmí prý děweccky samým obrokem twrdým, totiž kopáním a štilcemi. Stojí chudátko w krawině poslední u samé stěny, olizuje prázdny žlab, lihá bez podeštlání, jest umazaná a hubená, a mléka dáwá, že by na místě dojačky dlan postacila. K tomu ke wssemu ustawičně newlidné oko, a nawštwi-li kdy dcera přes pole proudaná s některým wňoučkem starých rodičů: býwá pro to we šatku po každé zle a wzhůru. Takowé a podobné byly nářky wýminkáři, a jeden z nich za boleštného rozhorlení kdesi pro-

powěděl, „že by bylo nejlíp, aby, když se syn na statek žení, starého tatíka s matkou na swatbu upekli.“

Synové a newěšty z druhé strany také nemlčeli. Stěžovali, že musejí dáwati wýminku jednou tolik než za starodávna bývalo, a když na daň odprodají a wýminek odsypou, že zůstane we stodole jako po potlučení. Řečikali prý by wšak niceho, kdy by rodiče, čeho sobě kontraktem wýmínili, sami užili; ale ti se sussi a moří, jen aby usšetřili a dcerám prodaným a z domu wybytým z předu i ze zadu strkati a dáwati mohli. K syuu hospodáři nemají prý srdce, nelitujou ho, a kdy by mohli, celou žirnost za dcerami by odnesli. Takový byl obyčejně nářeč hospodářů mladých, a jeden z nich, byw kdysi w městě od známého tážán, jak se mu daří? odpowěděl: „Synu, wšlecko by prošlo, jenom toho táty kdy by nebylo!“

W rodině Germákové owšem takového nekřesťanského zlořádu nebylo. Starý Germák, jenž na dávné občeje welice dbal, na zwýššowání wýminku, za nowější doby obyčejné, u každé příležitosti zehral, a na rodiče takto činici se hněwal. U něho platilo starožitné pořekadlo: „Mladého koně a hospodáře nepřekládej.“ Proto nezvýššil wýminek ani o čtvrtuě a jen tolik sobě kontraktem wytknul, mnoho-li druhdy nebožtíku otcí a tento dědečkowi dával. U to ještě jen tak učinil, že páni kontrakt bez wýminku pořádně wytknutého wtěliti nechťeli; neboť od Jana nehodlal bráti niceho, přestáváje na tom, aby při

synově stolu, světle a teple spolu s manželkou doživotného opatření měl.

San naproti, ač hned od svého ožení v samostatné držení živnosti wessel, ani ve snu za hospodáře se nepokládal. V jeho upřímné synovské myšli zůstávali rodiče i na výminku pány v domě. On jich vůle ve všem s uctivostí sstříl, jich radou se řídil, co jim na očích viděl, milerád činil, ba i peníze při živnosti stržené do haliře, jako druhdy bývalo, k rukoum otce odváděl, a na vydání od něho zase bral. Nic jej nemrzelo více, jako starých rodičů veliká schránost, a že na sebe ničeho obrátiti nechtěli. On byl by rád viděl, aby se s nim o čistý výnos třeba dělili. Proto byli Sanovi wssični mladi hospodáři, kteří se s rodičemi na výminku sskorpili, soli v očích; a měl-li kdy co starosta spor o výminek mezi syny a rodičemi rovnati: pak štal požádké při rodičích, a mladým hospodářům, nejvíce svým souvěkowcům, peprně uffi natíral.

Za takových poměrů panowala v rodině Čermákové boholibá swornost; awššak přes to wssedko ani tam bez jakéhosi napnutí mezi starými a mladými nezůstalo.

Starý Čermák, že až dotud v domě jako za hospodáře platil, také do opravdy hospodáře dělал. Na ušwité wstával s kohoutem, byl první na nohou, burcowal čeleď, denní práci nařizowal, a sám také první wssady ruky příkládal. Tužil se, tužil, ale ono to již, alcspon tať lehce jako druhdy, choditi nechtělo. Wšekem síly a pružnosti

nepřibýtvá, a tudy také při Čermákově bylo patrné, že více hrdinu dělá než jím je, a že by jemu mnohem lépe svědčilo, aby na ústvitě v teplé posteli sobě howěl než po domě se trmácel, a za dne aby se na práci leda díval, nikoli wšsať ji konal. Semnocitný Jan dobře to nahlízel a nechtě, aby stárnoucí otec zbytečně se udiral, způsobem velmi šetrným na pokročilost věku jej pamatoval, a aby se šetril, po synowsku napomínal. Než otec k takové řeči patrně se zarazil, až po chvílce s přízvukem nelibosti toho odpověděl: „Což jsem již tať na mizině, abych Pánu Bohu dny ukrádal a chleba zadarmo jidal? Nebo tě snad konečně při hospodářství již mrzím?“ Jan se zalekl, a od té doby netroufal sobě čeho více říci; rmoutil se wšsať, že upřímný jeho úmysl byl zneuznán, a býwal zasmušilým i méně howorným. Starý Čermák, zuamenaje při synowě změnu, změnil se také. Býwal smuten, začasté wzdychal — a napnutí mezi otcem a synem bylo hotowo.

S ženskými nedařilo se lépe. Werunka, že tchyni swou upřímně ctíla, wšsady a we wšsem přednost w domě jí dávala, sama tať skromně sobě počínajíc, jako kdýž jessťe we statku za děwečku sloužila. Čermáková, widouc se dotud we statku hospodyní býti, wšsady i při práci, jať na hospodyní slussí, se činila; neboť sláwu bez zásluhy niti nechtěla. Mnohdy owšsem jí to zmahalo, ale nutila se, dělala, jať by jí práce byla hračkou, a kdýž Werunka prosebně domlouwala: nenalezla sluchu. Mimo to měla Čermá-

kova co babička nemalý kříž s wňoučky. A ma-
lému Frantisskowi, tříletému chlapečkowi, přibyla
sestřička Aninka. Byl jí roš, a obě děti nechtěly
býti jinde než u babičky. Posadila-li je babička,
chtěly dítky na křin; hnula-li je kam po světnici,
šoulaly se za ni; a chtěla-li přes prah, nedowedla
toho, leč s Aninkou na ruce a s Frantisskem na
zádech. Chtěla-li Werunka babičce po straně něčím
přilepsiti, nikdy se nezdařilo. Děti tu byly hned
jako rtuť a wymetly talíř, že babička ani ne-
oblizla. Ani w noci neměla stařička od ditek po-
koje. Šať se probudily, chtěly k babičce a nedaly
oddechu, až se jim po vůli stalo. Werunce při-
padalo, že jest babička od práce a od ditek celá
umořena a wysílena, dělala si z toho svědomi,
hněwala se na sebe a na wšsecko, že tchyni slu-
šného usšetření zjednati nemůže, a býwala mr-
zutá. Čermákowa pať, widouc newěstu zasmussilou,
myslila, že snad s ní jest nespořokojena. Proto bý-
wala smutná, po straně wzdychala — a tať i
mezi ženskými napnuti našťalo.

Konečně mezi samými mladými manžely na-
pnuti wypuřlo.

Werunka se mrzela na Jana, že rodičů se
řlopofit nechává, a na zjednání jim příslušného
pokřidu nepomýřřli. Připadalo jí, žeť to přímo
proti čtwtému Božimu příkázání a počala se
báti, aby pro domnělou manželowu k rodičům
nessetřnost na celou rodinu hněw Boži nepřišel.
Kudy chodila, tudy na myšli se uhněťala. Pro šťrom-
nost owšsem čeho řici sobě netrouřřala, ale řrdce jí
bolelo, a k Janowi býwala patřně chladněřři.

Jan ze své strany mrzel se na Werunku. Když na vlastní své oči viděla, jak se staří rodiče trmácejí — a ještě ani jednou o nějakém jich ussetření se nezminila! Jan dávno již vymyslíl prostředek, jimžto staříčkům oddechu zjednati hodlal. Každé chvíle chtěl také k provedení svého výmyslu přikročiti, a jen na to čekal, co by nějaké povzbuzující slovíčko od manželky uslyšel. Ona však mlčela, a proto se Jan mrzel. Vzpomenul sobě na starožitné pořekadlo: „co není od srdce, nejde k srdci,“ měl Werunku v podezření, že pravé lásky k rodičům nechová, soužil se tajně, a někdy proti své povaze až nevlídným býval.

Tak bylo a trvalo v Čermákové statku až do svatého Jakuba leta Páně 1865.

Smenovaného dne slavil starý Čermák svůj svátek. Obleknuv se dle dávného obyčeje do nedělního šatstva, chystal se na misi svatou, aby Pánu Bohu za dosavadně prodloužení svých dnů i za všední dobrodini poděkoval, a Jeho milosti i přimluvě svatého Jakuba, svého patrona, nadále se poručil. Babička, jakž se staré Čermákové hned od narození prvního wnoučka vůbec v domě říkalo, rovně svátečně oděna, chystala se do kostela s sebou.

Již vycházejí z vrat, jdou uličkou mezi ploty při statku, a uhýbají se na náves.

Můj Bože! jak ten zub času všedko ohlodává a ruffí! Již ani staří Čermákové nejsou, jací bývali. Dědeček se krčí v ramenách, hlavíčku má prokvetlou, kolena mu jdou k sobě,

a o hůl patrně se podepírá. Také babička sestárla. Sest jí sotva polovice, plné červené tváře opadly a zbledly, a bystrý ohnivý její kroť stal se drobnějším a pozvolným.

Jan a Werunka, každý u jednoho okna, vyhlížeji za stařičky. Sesslost rodičů dotud ještě nikdy tak mocně do očí jim nepadla. Zachvěli se oba jedním okamžením, bodlo je k srdci, a když jako maně jeden na druhého pohledli: potkali se oba zraky zaslzenými.

„Co pláčeš?“ otázal se Jan manželky a sám honem oči otíral, aby vlastní pohnutí před tážanou ukrýl.

„Sať bych neplakala?“ odvětila Werunka litořtivě, zajíkajíc se. „Dobří rodiče scházeji vůči-hledě, mohou nám odejít dřívě než se nadějeme, a mají se u nás hůře než čeledinové... Sene! Sene,“ pokračowala po malé přestávce, hlasitě pláčíc a prstem hrozíc, „ty proti Pánu Bohu hřešiš, že rodičům na stará kolena poklidu opatřiti nehleďš! Nepřičiniš-li se o to na místě: na sebe i na děti pomstu s nebe přivoláš!“

Dopowědewšši zarazila se. Řekla snad více a prudčeji než chtěla, a na splátku od manžela rovně tvrdšsioho oslowení očekávala. Ale nestalo se. Jan oslzel znou, a s úsměwem slzami prořmitajícím káratelce raky podával.

„Dobře jsi powěděla, hodná ženo!“ zvolal, wěcitkou Weruncinou nejša ani dost málo popuzen, ba naopak patrně potěšen. „Na pokynutí od tebe již měsíce čekám; a nyní, kdez widím, že srdce nasse jako wezdy souhlasí, o poklid milým

rodičům se postarám. Do čtrnácti dnů bohďa bude vše upraveno."

Hned příštího dne po svatém Jakubě počalo býti ve statku jaksi živo a lomozno. Sváží se stavivo, a Jan i starý čeledín Wojtěch, mají každý ještě po jednom dělníku k ruce, jezdí celé dva dny jako o závod. Z domácího lesa dopravili několik kusů dlouhého dříví, naložili písku z řeky, z obecného lomu kamene, od pily prken, z panské zásoby cihel a od peci vápna. Ale všeho podobá se k stavbě, a nebude jináče.

Také řemeslníci se dostavili. Tesáři hoblují prkna, otesávají dříví na stěny a trámký, a zedníci přesávají písek, mají vápno a dělají maltu. Ale co stavět? co opravovat? Celý statek jest spořádaný a upravený jako klec, nikde ani stěna odrobena, nikde ani šindel nešchází. Stež co o to hlavu lámat? Však ono se najde, co opravy jest potřebno!

Žij se nasslo. Přes dvůr naproti hlavnímu krovu vedle srubu nalezá se jižba o zvláštním vchodu s předšinkou. Jest to tak zvaná výminkářská světnička, kteráž ale, že výminkáře při statku již dlouho nebylo, poněkud spustla, a slouží za skladiště rozličného haraburdi. Tu budou řemeslníci opravovat, ba již opravují. Udělali novou podzdivku, navlekají kolokol po dvou stěnách, dále vyřezují otvory pro větší okna, kladou podlahu, dávají nový strop, a stěny uvnitř čistě namítají.

Jan, ač pro nastávající žně také na poli na pilno má, přede kde a jak jen může rád při

řemeslnícih mešká, a zdaru stamby se těší. Také Werunka ze stamby má radost, a na svědectví řemeslníkům řádné snídane, obědy a večere strojí. Za příkladem hospodáře i čeleď opravě jizby u srubu přeje, jen staří Čermákovi dělají výjimku. Wrti nejspokojeně hlavou, bývají zamysleni, a stamby naprosto sobě nemožimají.

Šsouce jednou o samotě, také w šlowích pronесли, co jim možkem wrtá.

„Co si to ten chlapec spískal?“ počala babička, a zhluboka sobě oddechla. „Snad nás nebude chtít odstolit a na výminek strčit?“

„Uhlídáme, uhlídáme,“ odtušil dědeček, a po výrazu tváři i po hlase bylo znáti, že stejné s babičkou má podezření. Wíce neřekli, ale k stambě, pokud možné, štali se ještě lhostejnějšimi.

Nemožimawost rodičů Šana nemálo hnětla. Nemohl se zdržeti a na předmět, staříčkům patrně nemilý, sám řeč obrátil. Přišed právě od stamby a naleznuw otce i matku pohromadě, počal takto: „Toť již ani sobě nerozumim, že se po celý čas podívat nejdete, co tam ti mazalové a dřewokazi u srubu kuli!“

„Wšak ono se bez nás také skončí,“ odpověděl otec hlasem poněkud ostrým a jako by káramým. „To ti ale musim říci, že mi ten twůj nápad se stambou připadá jaksi docela nijaký. Časť zlé, o peníze nouze, na wěc nejpotebnejší nerad kdo dáwá — a ty pro nic za nic a k ničemu takowý náklad činiš!“

„Máte pravdu,“ připouštěl Šan, aby staříčka přímým odporem nedráždil. „S penězť si

teď každý rady mí; že by ale oprava jízby u frubu naprosto zbytečnou byla, na tom se s wámi nejsnášším. Widíte, přijde pout, přijde postvicení, zavítá k nám sestra z Wrssowky s manželem a s dítkami, a také mladý Tanda s wybornou svoji matkou z Lipniček náš pocti. Člowěk sobě takových milých hostí wáží, nebe by jim přichýlil — a nastojte nemá ani, kam by je na noc sluffně uložiti mohl! Jest to hanba a jaká, musit swým nejdražším někde na podkrowi po komorách a sýpkách lůžko strojiti! Nad to žijeme za časů velmi pohnutých, a člowěk newí, co z Božího dopustění může přijiti. Sať, kdy by u příkladu nastala wálka, s wojenským ubytowáním? Mohlo by se lehce státi, až by se wojáci w swětnici a w přístěnku uhostili, že bychom se pať sami někde w stodole aneb do konce za wraty pod lipou na wýminku ocitili! Co tomu říkáte?“

Staříčkům wyběhly wrtochy z hlavy, a twáře se jim wyjasnily. Dědeček, jenž wsse po rozumu uvažowal, se wšim, co San byl powěděl, uplně souhlasil, čemuž spočojené kýmání hlavou swětelpatrně naswědčowalo. Babička slla zase wice za srdcem, a něžnost, jakouž San za řeči k sestře oswědčil, až k slzám ji pohnula. Byla se synem welice spočojena, a toliko to se jí uelíbilo, co o wálce a o wojenském ubytowání probodil. Dna sice wálku z wlastní žkuffenosti neznala, ale slychala od matky o wojně s Francouzem, a od babičky o wojně s Brandeburkem.

Chowala wsse dotud w paměti, a zwláště o Brandeburcích tolik wěděla, že k wůli tomu

za mladších let až traplivé sny a neklidné noci mívala. Proto soudila, že by křesťanský hospodář raději se měl modliti, aby války nebylo, nežli napřed, kdež ještě ničeho není, opatření činiti. Zpomněla také, jak říkali staří, že není dobře, ďábla volat neb na vrata malovat, aby třeba opravdu nepřišel; a tudy až obávati se počala, aby Pán Bůh pro Janův podivný nápad se nerozhněval a wojnu skutečně nedopustil. Prozatím však neříkala ničeho, a proti opravě jízby u srubu již k vůli Baruffce, Janově sestře a své milé dceři, nebyla.

Oprava jízby u srubu jest u konce. Bednici a tesaři odešli, uklidilo, vyčistilo se po nich: stavba za teplého letního počasí brzy dokonale wyschla, a spustlá výminkářská světnička proměnila se v čistý slussný pokojík. Okna v natřených ramcích, dveře se žlutým kováním, polštovaná bílá lamínka, odrhnutá podlaha a stěny jako sníh bílé tvoří pěkný celek; nářadí pak, jako dvě čisté wyslané postele, stolek, dvě židle, malá pruhovaná pohovka, hodiny s dlouhým křivadlem, umývadlo a několik swatých obrázků po stěnách k celku výborně se hodí. Jest to nějaká podivná, a Wojtěch, starý čeledín, jenž s mladou hospodyní a s děvečkami nářadí rovnati pomáhal, stojí na svém, že ani pan farář pěknějšího pokoje nemá.

Cermákovi mladi i staří jsou právě na prohlídce, a babičce přichází wšedko až příliš nádherné. Sned by něco proti tolikerému skvoštu řekla, ale zpomene na dceru a mlčí.

„Pěkná to světnička, nemá hany!“ pronášší dědeček svůj úsudek, když byl dříve wesse důkladně ohledal. „Hosté, až přijdou, budou mít utěšené poležení.“

„Ten aby brzy přišli!“ soudi babička. „Teď, kdež na podkroví takový opar, tady za milého chladu výborně by sobě pohověli.“

„Aui těch mussich pokusítelek zde neni,“ dopládá dědeček. „Slavná to ložnice, jen ať hosté brzy zavítají!“

„Ale tatičku!“ ozwal se Jan; „co bychom až na hosti čekali, když sami dříve ložnice užiti můžeme? Přejte sobě klidného odpočinku a s mamíčkou tady pospěte.“

„Ano, ano!“ přidala je Werunka k Janowi. Pokojné vyspání občerstvuje, a při wassem věku toho zapotřebí.“

Staříčkové jsou w nesnázi, newědi, co by honem řešli, ale ješt znáti, že se jim nabídnutí, od syna i newěsty učiněné, líbí.

„Mohli byste zaspáti, kdy bych vás ráno nebudil“ — namítá dědeček, ale jen tak aby zrowna nestwolil.

„Budeme bedliwi a nezaspíme,“ wyvraci Jan s lastkavým úsměwem obawu otcowu.

„A co s dětmi, až w noci po mně wolati budou?“ táže se babička.

„Dny si dají říci,“ odpowídá Werunka; „a za dne pať budete jim tím milejšší, když vás w noci mítí nebudou.“

Bylo popůtce. Staříčkové swolili, a Jan s Werunkou pohledli na se zrakem, z něhož srdečná

radost zářila, že newinná lest, nastrojená láskou, šťastně se povedla.

Po večeři Jan sám rodičů do nové ložnice uvedl, a když se byli Pánu Bohu pomodlili: také ze šťastů svolékati jich pomáhal, do posteli uložil, a na dobrou noc celých žůlbal.

Staříčkům se dařilo dobře. Spali celou noc jako w limbu, a když ráno oči otevřeli: stálo slunce již hezky wysoko. Sotwa že se pomodlili a oblekli, zavítala náměstěra. Wessel Jan s Werunkou. Přinášeli bílý chléb, míšky a lžice, hrnek s kávou, a mladí i staří obapolně tať srdečně a radostně se pozdrawowali a witali, jak by celý roč se nebyli widěli.

„Dobře wám zde swědčí,“ propowěděla Werunka s nelíceným potěšením. „Wyспали jste se do čerwena, zrowna jste omładli! Pať nalila kávy na míšky a pobizela, řkouc: „Teď pěkně přisedněte, a s Pánem Bohem posnídejte.“

„Pro pána krále! my dnes ještě žblo (stěblo) křížem nepřeložili, a již máme jisti?“ Tať namítala babička a dělala, jako by se chtěla zdrahati.

„Matičko drahá!“ wpadla jí do řeči Werunka s welikou wroucností. „Wasse požehnané ruce se již dost napracowaly, a jest wěru čas, aby sobě odpočinuly. Už my tolik na swětě poděláme, budeme sobě rowně oddechu přáti; nesměli bychom wssať toho od Boha se naditi, kdybychom na wasse nekonečné klopceni lhostejně hleděli.“

Staříčkové již snídají, dobře jim chutná, a Jan s Werunkou radostně přiblížejí. Teď

zamžněl zvoněť na kostelní věži, a posvátní jeho zvukové až do jizby vnikají.

„Ty můj Bože! již zvoní na mšši svatou“ — diví se dědeček, jako by sebe káral, že si tať dlouho pospal.

„Právě přijdete w čas,“ soudí Werunka, „vydáte se hned po snídani na cestu do kostelíčka.“

„Ten aby práce w domě státi nezůstala“ — obává se dědeček dělaje, jako by se vzpíral, ač touhou po chrámu Páně zrovna plane.

„Tatičku můj!“ ozývá se Jan tať měkce a vážně, jako by prositi i kárali chtěl pospulu. „Od vás to mám, že almužna nechudí a mše svatá neomešská. Ten wy na mšši svatou jdete, vssecko s pomoci Boží poděláme.“

„A dočud churavost aneb zle počasí brániti nebude, přimlouvá se Werunka, jděte každého dne. Wy bez toho kromě neděle a svátku málo kdy můžeme; chodte alespoň wy, a za sebe a za nás se modlete.“

Staříčkové poslechli, a již jdou. Jsou blaženi a mají srdce tať plná, že ani mluvíti nemohou. Cermáková se zmužila první a manželka takto oslovila: „Mně se zdá, že se ty děti na nás navedly.“

„Učinily po křesťanskú moudře,“ odvětil dědeček; „neboť kdo rodičů cti, Boha sobě dlužníkem dělá.“

II.

Mračna se stahují.

Sirík desátník příslušnického práva v obci Memirowské šťastně dosáhnul, a již na druhý rok tam obývá. Představenstvo s výborem přijali jej bez námitek, proto že se nebylo obávati, aby nastávající příslušník kdy obci za obtíž býti mohl. Za udatenství ve vlášské válce leta 1859 prořázané bral z nadací Stadelceho, při vrchní přehlídce přisouzen mu nad to příspěvěk invalidní; a poněvadž potřeby jeho nebyly velké: měl výživu jakžtakž pojistěnou.

V Memirowě dařilo se Siríkovi dobře. Čermákoví lidé mladí i staří, vděčně pamětliví služby Werunce v Brně prořázané, nabízeli jemu svůj dům s celým opatřením slibující, že jej za úda rodiny považovati a do smrti u sebe míti chtějí. Na takové sšlechetné nabídnutí odpovídal Sirík vyhýbamě, ani nezamítal ani nepřijímal — ale zhubsta také dobami neobyčejnými do statku přicházel, zrovna jako by na zvědy chodil, co a jak se tam děje? Přehlídnuv dosti brzy celý řád a způsob domácího života, tvářil se tak, jako kdyz za svých služeb a vojenských ubytování přišel do domu, kdež všicko dle jeho chuti a pořádným kolejem nechodilo. Za opětne nabídnutí Čermákovým konečně se poděkoval udávaje, že by proti svědomí bylo, dobrodiní přijímati, dokud nezbytná potřeba nekáže. Pak

najal byt u starého kostelníka; a poněvadž vzdor útrapám na wojně přetrpěným ku práci byl postačitelný, a hospodáři ho jednali: chodil nádemčít. Vidě se omšsem divili, že nabídnutím Čermákových pohrdnul; ale Šířík, zmínil-li se mu kdo, nerád o tom slyšel, a vezdy stejně se onilouval, že by totiž proti svědomí bylo, dobrodiní přijímati, dočud člověk nemusí.

Za nějaký týden po tom, co staří Čermáčkovi do nové ložnice uvedeny jsou, vykládal kostelník doma, že o dva každodenní návštěvovatelé chrámu Páně přibýlo. Jsou to staří Čermáčkovi, s nimiž se byl kostelník po mši svaté na hřbitově zahovořil, a od nichž také zvěděl, jak nežným a právě synovským způsobem Jan stárnoucím rodičům klidnějšího bydla opatřil, a aby na stará kolena Bohu sloužiti mohli, zjednati dowedl. Kostelník byl celý nadšený, vynášel Jana chválou velikou a jistil, že ni jediná obec po celém okrese starostou v každém ohledu tak wzorným a na slovo wzatým, jako Memirow, honositi se nemůže.

Šířík s chvalořečníka Janova ani oka nepustil, jevil upřímnou radost, pať položil ruku na čelo, a konečně hlavou pokynul. Tak činival, kdýkoli na něčem zvláštním se byl ustanovil.

Téhož ještě dne na samý večer přišel Šířík do statku. Ze tam drahně času před tím nebyl, wšickni domáci jeho návštěwě se divili a také těšili. Šířík byl velmi dobré chuti, samý howor, samý žert, a tať se rozpovidal, jako by na uocleh chtěl zůstati. Pozwali ho k wečeři a on se ne-

zdrahal; ba ani pak, když Jan dědečka s babičkou do ložnice promázel, k odchodu se neměl říka, že má panu starostovi něco zvláštního pověditi, a že si na něho počká.

Jan se vrátil brzy, a když hned potom také čeleď na odpočinutí odesla: jal se Širík svou záležitost přednáseti.

„Vidíčky!“ počal jaksi rozpačitě a za uchem se poskraboval, „já vás přissel odprosit. Clowěť za sebe nemůže; a jaký již jednou jsem, že mně každý stín do oka padne: měl jsem vás v křivém podezření. Myslil jsem, že vy tomu chcete, aby staří rodiče bez oddechu při živnosti se hmoždili; byl jsem ale bohudíř na omylu! Wasse moudré láskyplné opatření, jakýmž jste rodičům lepššího poklidu a příležitosti, by dle chuti srdce Bohu sloužiti mohli, zjednati dowedli: napravilo mi hlavu. Poznávám a Boha za to welebim, že jste taci, jakými jsem si vás býti přál. Pročež zhrzel-li jsem za svého křivého náhledu lastawým nabídnutím, jimž jste mě do svého domu zwali, prosim nyní kajicně, abyste mě přijali. Swědomitého dělníka při živnosti wezdhy zapotřebí, a pro nějaké to najedění neschudnete.“

Mladí Čermákowi wyslechli Širíka s bedliwosti a jeho upřímným wyznáním nemálo se potěšili. Aby za upřímnost splatili upřímností, powěděli wěrně, jakých nesnázi poměli, a že až ke lsti útočistě wziti musili, aby dobrých rodičů k své wůli pripravili. Řekli dále, že o chwálu swěta sice nedbají, ale před očima přímého poctiwce že wezdy rádi za takové plati, jakými

to skutku jsou. Na závěreč poděkovali Širíkovi za dobré mínění, jaké o nich má, a k jeho žádosti od srdce rádi svolili.

Širík ještě prošel, aby zrovna to noci svých pět švestek do statku dopraviti směl. Nechce prý za dne lidem na odív bítí, a bojí se, aby vrány na něho nekváraly. Čermákovi svolili opět, a ráno divil se celý Nemirov vida, která Širík s Wojtěchem po jednom na oračku jedou, aby strniště po sklizeném žitě za čerstva obrátili.

Širík přinesl s sebou do statku nový život. Sám dělný a veselý myslí nejen že čeled k vytrvalé činnosti vlastním příkladem pobádal, ale ji také při dobré chuti i za nejtěžší práce uchovati uměl. A poněvadž vládnul ostrým wtípem, a na lenost i všeliký jiný zlozvyk hned nějakou či prnou důtku pohotově měl, bála se ho chasa více než hospodáře. Proto jej ale nikdo nenáviděl; naopak byl všem milý, a zvláště Wojtěch na svého starého druha byl by nedopustil, třeba na něm dříví štípal.

Staří Čermákovi svému dávnému obyčeji dotud nadobro neodvykli a přes všecko Janovo a Beruncino prosebné nalehání, kde jen mohli a věděli, do práce se spouštěli. Ale Širík staříčků šťastně odnaučil. Šel se ku práci stavěti, hnedle se dal do křiku: „Widite, widite chaso! Dědeček, babička nás chtějí zahanbit! Nesmime se jim dát!“ Na takový povyk hned se všickni domácí ku práci shlukli, a staříčkové musili volky newolky ustoupiti. Avšak ani oni na Širíka

se nehněvali, a do práce, která jim bez toho již neschla, na dále se nemíchali.

Také kříže, jakého s wnoučký bývalo, Širík babičku z velké části sprostil. Že byl přítelem malíčkůch, dětiť samy vssady ve světě jako z pudu k němu se tulily. Tak i ve statku se dělo. Šak od práce z venku jen do světnice vstoupil: Frantisek a Aninka zrovna po něm se trásli. „Strejček Širík! strejček Širík!“ vítal chlapeček pořád radostným výkřikem přicházejícího, a jako šipek naproti němu letěl. Děvčátko činilo totéž; poněvadž ale ani mluvit ani běhat tak dobře jako bratříček neumělo, volalo prozatím: „Teje Šazík! teje Šazík!“ a drobnějším kročkem za Frantiskem cupalo.

Šak bylo počdy, aneb za práce ve světnici konané dětiť od Širíka ani se nehnuly. Chtěly na něm, aby říkal povídačky, a nejráděj poslouchaly, kdž teje Šazík o Sežíškovi vykládal. Tu ani očkem nemrkly, a dle dojmů, jakých právě Širíkovo vypravování na jich útlá srdečka působilo, hned opět se zarmoutily, oslzy a někdy až nahlas plakaly. Pořádě vssak slibovaly, že budou poslouchat, se modlit a dobrotu dělat, aby se Sežíšek na ně nehněval a jednou je k sobě do nebe vzal. Večer se modlily pořádě s tejcem Šazíkem. Na jeho lůně usnuly, jeho náručím do postýlky jsou uloženy; a tak se babičce ulehčilo.

Kdž dětiť usnuly, zvláště za dlouhých zimních večerů při domácí práci, bavil Širík také dospělých. Vyprávěl, co ve světě viděl, co na vojně zkusil, čeho v knihách se dočetl:

vyprávěl pěkně a dojemně, že se posluhači ani nasytit nemohli. Čas mile plynul, práce ubývala, a sama mladá hospodyně říkala, že by při Šířkovu vypravování celou noc vydržela. Nejhorlivější však posluhačkou, ba zrovna obdivovatelkou Šířkovou byla babička. Ta nad jeho paměti a rozumem ruce spínala; a když všedlo všady uvážila, jak krásně o samém Pánu Bohu a o věcech svatých Šířk promluvíti umí: šlo jí neustále na mysl, že tomu člověku neschází leč to Boží posvěcení, a že by od hodiny knězem býti mohl.

Wedle poučné zábavy, jakou domácím podával, přičinil se o podobnou zábavu pro celou obec.

Mlady pan farář, jenž před třemi lety na uprázdněnou faru v Nemírově jest dosazen, byl výtečného předchůdce v každém ohledu hodným a důstojným nástupcem. Maje svědomitou péči o duševné blaho svých světců, k tomu se vším úsilím rázného pastýře přihlížel, aby přesnost mravů a křesťanská bezúhonnost mravů v osadě se uchovaly. Poněvadž ale poznával, že na vytváření všeho, co nekřesťanského dílem ve světě se proslýchá a čehož jináče také docísti se lze, chrám Páně nepostačí: užíval obezřetný duchovní ještě jiného rovně vydatného prostředku. A prostředkem tímto bylo rozšiřování dobrého čtení mezi lidem.

Mladý Čermák, co moudrý a vzorný starosta, byl s panem farářem jedna ruka. Znaje dobře, jak blahodatně moudré křesťanské čtení

mezi lidem působí, podporoval správce duchovního v jeho snaze, kde a jak jen mohl. Co dobrého a lidu přístupného tiskem vyšlo, do Nemirowa bezpečně se dostalo. Co nezjednal pan farář, pořídil Jan, a s přivolením výboru také z obecných prostředků se pomáhalo. Takové pak knížky šly z ruky do ruky, a kdýž oběšly celou osadu: uloženy jsou ve školní knihovně k další potřebě na příští leta.

Také na tak zvané politické vzdělání Jan pamatoval, a s vůlí starších nákladem obecným dvoje noviny pro osadu zjednal. Mež čítaje v takových těch listech veřejných, kteréž potom od souseda k sousedu dodávány jsou, nebyval mezdy a se vším spokojen. Za jedno protivilo se mu to množství cizojazykových významů, pro které nejeden článek obyčejnému čtenáři naprosto nepochopitelným zůstává; a dále tak mu připadalo, jako by jakýsi příkrý, ne-li nepřátelský směr proti všemu, co katolického, celými novinami se plížil. S takovým svým míněním pochlubil se panu faráři, a danosť mu za pravdu.

„Dejť viděti, že máte tenké rukavičky,“ přístupoval duchovní k uáhledu Janovu; „ale ještě něco jste přehlídnul. Nehodi je každá obuv na každou nohu: a podobně nejeden novinářský nápad ne každému po rozumu jest. Mnohý pisatel, mladík bez zkušenosti bez důkladného vzdělání i bez znalosti lidu, třeba že škol sběhlý student, nejednou zatroleně zařizne. Pišse wám, pišse, jak mu rozkáčená řečovitá obrazotvornost do péra dává, a přivede na světlo pravou

obludu. Dřívem vzdělanému, ztuffenému čtenáři jest to jen k smíchu; ale čtenáři obyčejnému, u něhož ještě platí „co tištěno to pravdivo:“ může býti otravou.“

Na konec uznali oba, že, mají-li nowiny na wenkové s prospěchem čteny býti, zapotřebí jest, aby se čítaly společně, by kde co nejasného wyloženo, a kde co přehnaného na pravou míru mohlo uvedeno býti. Závěrkem pak wšseho bylo usnesseni, že k cíli swrchu dotčenému zarazí w Remirowě čtenářský spolek.

Šak pomysleno, tak učiněno. Pan farář stanovy spolku sestawil, pak předložil k wšššímu stwrzení, a za šest neděl byl čtenářský spolek pohromadě.

D údstwo a o místnost postaral se Širik. Obcházeje osadu po číslech, tak důkladně užitečnost spolku líčiti uměl, že téměř wšsich hospodářů za členy získal. A mohlo to býti. Aby schůze práci w domácnostech newadily, budou se kromě neděle odbýwati toliko dwakrátě za týhoden, wezdy u wečer od hodiny sedmé do desáté. Příspěwku na potřeby spolkové a na zjednání dobrých spisů bude se odváděti po 50 krejcařích na čtvrt roku. Místnost jest objednána w hospodě we zvláštním pokojíku; a aby hospodyně nesměly říci, že se jim mužové do hospody zawádějí: zakázánoť stanowami, mezi čtením nápojů naléwati.

Dnem Wšsich Swatých wessel spolek w život. Pan farář dělá předsedu, a Šan s Širikem předčítají. Ucastenstwí jest wřelé, nowých údů přibývá, a proti takové slusné a mužů důstojné zábawě

odnikud ani hlasu. Samy hospodyně, ježto zprvu na takovou nebývalou novotu zehraly, nena-
mitají už ničeho. Dowídají se od manželů, co
a o čem se četlo, nabývají známosti, co a jak
ve světě se děje, počínají sobě veřejných zále-
žitostí wssimati: předsudek jest překonán, a z ty-
selosti wzešla přízeň.

W Cermákově statku panuje pravá radost,
kdykoli Jan s Dříkem do čtení jdou. Čěssi se
wssickni, že opět něco nového zwědí, a staříckové
nessli by spát, kdy by jich prošil: doławád chlapei,
jak babička Janowi a Dříkowi říká, domů se
newrátí. Sať se wrátí, museji wyprawowat;
a nezačnou-li hned, sama babička otázky klade,
co který potentát dělá? a co asi Napoleon zase
kuje?

Takhle po wánocích již w lednu leta Páně
1866 přišli Jan a Dřík ze čtení jaksi s newe-
selou. Byli zasmussili a nemluwní, a jako by, co
w hlavě měli, ani sednouti jim nedalo: wzřhuru
dolů po swětnici přecházeli. Takové počínání
bylo wssem nápadno, a babičce připadalo, že
se chlapei we schůzi nejspíše nějak nezachowali,
a že se s nima welebny pán třeba wywadil.

„Dneš nejste jaksi swoji,“ přerussil mlčení
dědeček, sedě na pecině u teplého mēdence. „Něco
se wám we čtení znelibilo?“

„Ano, ano,“ odwětil Jan. „Nelibi se nám
dnešní zpráwy, proto že hrozi wálkou, a fice
do opravdy.“

„Sen ať se to nesemele tady u nás w Čechách,“
přidala se k hovorů babička.

„Právě toho jest se strachovati,“ pomzdychnul Šířík.

„Prussáci hraničí s naší vlastí, a s těmi nade všlečku pochybnost skočna nastane.“

„To by věru nebylo dobré,“ soudí dědeček. „Siž nebožtík otec říkával: jen s Prussákem ať nic není! Sedi tu jako za humny, a za několik hodin máme ho na krku.“

„Ten kdž to nebude s Brandeburkem!“ zvolala babička jaksi potěšena. „Prussáci jsou jnad přede trochu lidé; ale Brandeburci, jak nebožka babička říkávala, Pán Bůh s námi!“ —

„Milá maticko!“ poušmál se Jan, „to máte pěšky jako za vozem. Cert nebo ďábel, Prussák nebo Brandeburk — dvě rozličná jména, wěc wšak bohužel jedna!“

„S můj Spasiteli!“ zachvěla se babička, až ji mrazilo. „Toť abychom se před časem na druhý konec swěta odstěhowali; neboť Brandeburci, jak to od babičky mám, jsou pohani a horšší než lidožrouti!“

„Pohani právě nejsou,“ opravoval Šířík; „ale wálka i z křesťanů pohany dělá.“

„Milý Šíříku!“ dopálila se babička, „jak jste moudrý, tady mě učit nebudete! Já wim, co wim, a nebožtíčka bába, Bůh ji oslaw! nebyla by mně dudka na kostele ukazowala. Brandeburci tady w Čechách za oné tehdejší wojny dělali z Božích kostelů chlěwů pro koně, kněžstwo sužowali, do Božích muř jako do terče stříleli, a sochu swatého Jana z Nepomuku potupně do wojenské planty oblekli. Při tom kradli jako

havrání, žrali jako kobylky, a co více — ani poctivé duši říci nelze. Toho křesťanští lidé činiti nemohou: to mohou leda pohani."

Všichni se zamlčeli, až dědeček po chvíli, zvedaje se od měděnce, aby šel na odpočínutí, jako na dobrou noc toto pověděl, řka: „Pán Bůh s námi a zlé pryč! Sereďná to mračna nad námi se stahují."

III.

Bouře vypukla.

Uplynula zima, nastalo jaro, a již také ono až k samému popraží leta se poslinulo. Dbaroy novínami pronášené nebyly bez podstaty; válka s Pruskem stala se nezbytnou, a každého dne může plamenem vyštěhnouti. Než se vzrůstající jistotou, že válka bude, postrach před nepřitelem v lidu se nemnožil. Naděje ve vítězství byla všeobecná. Co by člověk rád, tomu snadně uvěří; a tudy považovali mnozi válku ještě nepočatou již jako za skončenou, vidouce nepřítele v duchu přemoženého a hluboce pokořeného.

Ani stará Cermákova při vši své hrůze před Brandeburkem o dobrém výsledku nepochybowała, říkajíc: že ten zakutitý pohán za své někdejší pěkné kousky tentokrát asi sšeredně odnese a utrží, že ho doma nepoznají.

Hlavní síla proti nepříteli soustředěna byla na Moravě kolem Olomouce; a kdo polohu tamnější krajiny znal jen poněkud, takové postavení

chválil. Tady těmi Českými horami nebude se nepřítel dráti; vždyť by nohy polámal a s hrubou střelbou ani neprojel! Tam od Moravy jest krajina otevřena, a přechod pohodlný. A ostatně nassí ani čekati nebudou, až by opešlý Prussák do země se wloudil; předejdou ho, wtrhnou do Slezska, udeří na něho, poženou před sebou a nezastawí se, až leda w Berlině. Tak rozumowali Nemirowssí, byli rádi, že Nemirow neleží na Moravě, a těšili se, že we swém podhorském zákoutí snad ani wojáčka, nerci-li nepřitele, nespattí.

Mladý Cermák a Širík, ac o šťastném zdaru proti nepříteli nepochybowali, nicméně blahé nádeji tak zhora se neoddáwali. Říkali, že štěstí wálečné jest wtrkavé, že mnohdy malé nedopatření rozhodně na wáhu padá, a šťastně provedená lešt že osobné udatenství tisíců přiwádí na zmar. Soudivi wúbec, že powážliwý občan za běhu wálečného na wsse i na nejhorssi má býti připrawen, a nepochybowali, že třeba odlehlý Nemirow od přátelů i nepřítelů může býti nawsttíwen. Videm takowé jich náhledy připadaly jako podiwinské; ale oni jináce nedali, obražující se tím, že wojnu z wlastní zřussenosti znají, a nejlíp wědí, jak bývá.

W polou měsíce čerwna dal Jan tráwu na louce i jetel, jessťe ne zcela wypalíčkowáný, kosami poséci a na seno usussiti. Sousedé se diwili, proč tak činí? wytkajíce, že takowá mláz přílišně seschne, a dobré třetiny píce že tudy ubude. „Lepssi něco než nic,“ bránil se Jan proti takowým wytkám. „Potáhne-li nassí krajinou

vojstvo u valnějším počtu, a zůstane-li tady buď noclehem, neb přes den na odpočinku: pak, anož by se pod střechy neměšťnalo, bude táboriti w širém poli. Za takových případů, jať ze zkusenosti wim, obilicka se ssetří, nikoli wšak luť a úhorů. Pročež nejlip s trávou na stáj, dokud se dá kositi." Soušedé neměděli, čeho na takovou řeč odpowěditi; a mnozi wědouce, že starosta, jať jest mladý, téměř nikdy nepodchybí, činí po něm a seno sklízějí.

W obecném lese nalezá se přes kopy souššů. Šsou již wylázáni a mají pro potřebu w prospěch obce na polena k palivu zdeláni býti. Taková práce konává se obyčejně, kdž jest pořdy, až třeba po žních; letos wšak má starosta jaksi na spěch. Suché kmeny se porážějí, řežou, štípají co o křk, polena se wtwážějí až na kraj lesa a tam na sáhy rovnají. Na dotaz členů wšborowých, k čemu takowého kwapu? odpowídá Jan: „Bude-li wjstvo na možném tudy pochodu na naši půdě táboriti, bude paliva na noční ohně i pod kotle zapotřebí. Šdyby wšak nebyla zásoba obecná, mohli bychom ze swých wlastních dřewuiků dáwati; a to by sotwa komu se libilo.“

Také obecnou hromadu dal Jan swolati a pilně soušedů se dotazowal, mnoho-li kdo přes wlastní potřebu slámy na patře, seu nad stáji a obili na šypce chowá? Šádá za upřimné přiznání a wšpowědě jednotlivců zrowna zapisuje. Proč a k čemu to: Může se státi, že nastane obci, aby k wjstvu, tomu neb onomu, dodávala. Šáhodnot, před časem na to pomysliti a o zdroji

wěděti, odkudž by za nastalé potřeby bylo lze wzíti. Konečně Jan sestawil a w kolika opisech po osadě rozdal celý řád, dle něhožby sousedé, kdy by na wojenskú přípravu jezdití nastalo, se střídati a řídití měli. Memirowští jsou jako w Širkowu widění a na Jana se až hněwají, že takových příprav dělá, když bohda ničeho zapotřebi nebude. Sama babička na syna se mrzí. Siž w loni, když světničku u srubu opravowal, o wojně hudl; a teď dělá, jako by wojsko přátelské i nepřátelské zrowna před wraty stálo. „Ješt to zatrolený člověk ten náš chlapec!“ durdi se dobrá matka. „S celou wsi se rozkmotří, a naposledy se mu štane ta ostuda, až opět přijde k wolbě, že na něho ani hlas nepadne.“

W den swatého Aloysia přibyli do Memirowa dwa posli, jeden od pana wikariusa, druhý od okresního úřadu. Dnen první donesl rozkaz na faru, aby wyučowání dítek od hodiny přestalo a školské místnosti aby se upravily tak, by w pádu potřeby za wojenskou nemocnici býti mohly. Druhý zase doručil Janowi přípis, jimžto se oznamowalo, že přijdou wojenští ubytowatelé, aby pro wyšší důstojnictwo potřebných bytů w obci wyhledali, pouěwadž po šilnici, od Memirowa na půl hodiny vzdálené, přitáhne od Morawy jeden celý armáduí sbor, a po nejbližších osadách na přenocowání se rozloží. Tolik stálo w dopise, ale úřední posel wěděl více, a Janowi po přátelsku powěděl, že podobných náwstěw ještě více, a to zhušta za sebou, ješt se uaditi. Prusáci prý wtrhli horstkými průsmyky z kolika stran,

hrnou se hloub do země jako velká voda, a proto musí hlavní síla od Olomouce jako na překot, aby na České půdě nepříteli čelila. A proto jest jako jisto, že tudy tou stranou mnoho vojska za sebou projde.

Časové zprávy naplnily Memirow nemalým leknutím. Hospodyně měly strachy z vojenských pánů, báli se, zdali jim uvařiti a lože upravití dowedou, neboť od jakživa šlýchaly, že s vojáky nejsou žerty. Hospodářové opět se lekali možných připřeží a dávek, ba šlo jim na mysl, jak se jednou o Memirowě zvi, že švizelem konce nebude, a že naposledy přítel i nepřítel sem se shlučnou, nějakou řečnou tady švedou, a Boží obilíčko spustossi. Než při všem postrachu nemohli se zdržeti, aby mladému Čermákovi, švému starostovi, se udivili, jak dobře tušil, co bude. Uznávali, že jest opravdu obezřelý a moudrý. Někteří do konce soudili, že oduěkud šhury musil pokynutí míti, ba sama babička potaji soudila, že ten chlapec třeba od některého ještě z vlastské vojny známého jenerála, ne-li od samého zeměpána, pod rukou psaníčko obdržel, jen že se tím nepochlubil.

Šned na zejtří ubytowatelé se dostavili. W průvodu Jana a dvou starších prošli celou obec, a pro panstvo potřebných bytů šťastně vynassli. Na faře bude jenerál se svým pobočnictwem, u starosty plukovník s majorem, w nové hospodě celá polní kancelář, a w každém statku bude nejméně po dvou pánech s koňmi a se služebnými. Mužstvo s nižším důstojnictwem

bude táboriti w širém poli na lukách při potoce. Tam se má před časem dopraviti dříví na ohně, sláma na uštlání; chléb a maso budou dodány z blízkého městečka, a Nemirowští mají míti pohotově asi tucet příprěží, pať jessťe jistou zásobu sena a owsa, to wšak proti hotowému zaplacení.

Druhého dne wojsko skutečně přitáhlo. Po ránu k desáté hodině přijelo panstwo, ježto w Nemirowě mělo ubytowáno býti. Byla jich tlupa, a lidé sobě na nich mohli oči vykoukati. Samé porty, samé třepení a přemowání, wšse od zlata, a na prsou hvězd a křížů tak lesklých, že se slunce odráželo! Zastawili se na náwsi a ptali se po starostowi. Wšak nebylo třeba poptáwky: Jan již na panstwo při silnici čekal a welmi sluffně předstupuje. Babička, aby se mezi dawem z celé wsi se jhlukšším nemačkala, hledí z okna a má tisícero štrachů, zdali Jan s takowými košy mluwiti dowede? Slyšseti owšsem nemůže ničeho, jest příliš vzdálena, ale to widí, kterať Jan sem i tam se uklání, tu i tady odpowidá, rukama rozhání, prstem ukazuje — a kterať panstwo na wšsem přestává a se nesápe ani newadí. Babička by radošti z kůže wyletěla, že tak wšse dopadlo. Sen tomu se diví, odkud se to w chlapci beře? Můj Bože! jak je tomu dáwno, co se narodil? Babička to pamatuje, jako by wčera bylo. Tehdy byl holé děčko, neznal ani a ani b — a teď dělá starostu, a s jenerály dowede!

Panstwo rozjelo se po bytech, a za nějakou hodinu dorazilo mužstwo. Napřed přicwálala

dlouhá řada jezdců a po těch přihrnuli se pěšci v třech velikých zástupech. Byli celí uříceni a spoceni, vyhlíželi jaksi přepadli, a o některém se zdálo, že sotva nohama plete. Přitom ale byli veselé myslí, zpívali, výskali a na nepřitele se těšili, povolávajíc: že jim bude Prussák na snídání, a za čtrnáct dní že jsou v Berlíně.

Prossedse vsi uhnuli se na luža k potoku, kamž Jan vssé dle rozkazu před časem dal dopřaviti. Dříví, sláma, seno, oves i připřeže jsou tam po hotově; přijímací komisař jemu spokojenost a Janovi v oči doznává, že na celém pochodu od Olomice nikde vssé dle rozkazu tak na vlas neshledal, jako tady.

Janovi jest hej! Dossel spokojenosti a chvály, ale hůře se daří doma. Páni přišli do statku, pohlíželi jaksi hrdě, dědečkova poníženého vítání hrubě si nepovssimli, a kdž jim na nějakou jich otázku neznal odpovědět, protože mluvili jazykem cizím, až newrle tvářiti se počali. Benškové, vyhlížejíc škulinou z kuchyně, jsou úzkostí bez sebe, a babička se bojí, aby páni na dědečka palaš newytáhli. Než Širík vssemu předessel a s pány se smluvil. Zvěděl, že by sobě po unavujícím pochodu rádi drobet odpočinuli, zavedl jich do jízby u srubu, kdež vssé čistě uklizeno a postele upraveny byly. Dále uslyšel od pánu, že budou jisti teprv k čtvrté hodině, za oběd a za večeři pojednou, a ráno před pátou, dřívě než by odjeli, chtěli miti kávu. Na poptání Širíkovo, jakých krmí sobě přeji, od-

wětili dosti wlidně, že přestanou na tom, co bude, jen aby od masa bylo.

Ženské uslyšewšsi, co a jak páni žádají, byly rády, a chtějí se přičiniti, aby se zachowaly. Babička soudí, při takowých paních, kteří táhnou na Brandeburka, že se nesmí škrblit, aby se nepomstili a zlého hosta třeba schwálně do Nemirowa nepustili. Werunka také nechce, aby se škrblilo, a tudy strojí se oběd jako o malém poswicení. Poliwka bude s nudlemi, owšem že s tenkými a dlouhými; k howězimu masu bude bílý křen ze smetany, a aby předc nějako wyhlížel, sbírá babička na poliwce swrchu čistý sspikowý tuk, aby křen na míse pořapala. Dvě odrostlá kuřata jako snih bílá, zadělají se rhyzi, a rhyž swrchu welkými hrozinkami se posype. Pak přijde jazyk w sladké omácce s hrozinkami a mandlemi, a záwěrkem bude mladá husička na čerweno upečená s okurkowým salátem. Desstě koláč chtěla by babička upeci; ale když páni od mouky sobě zakázali, nechá toho. Bez koláče budou prý ale mít oběd předc jen kush; neuajedi-li se, budou tím sami winni, a budou musit doraziti chlebem.

Jsou čtyry hodiny, a páni wzkázali po sloužicím, že přijdou k obědu. Mohou přijít zrowna, oběd jest připrawen a stůl postřen. Přissli a již požiwaji. Sloužící nosi na stůl, a ženské w kuchyni nemají na starosti, leč aby krmě na mísy dávaly a talíře umívaly.

Babička by ráda wěděla, zdali pánům chutná. Pootewřela asi na coul dwěře u kuchyně, a po

očku nazírala. Třesa, chutná jim! Jsou dobrého rozmaru, wesele sobě wyprawují, smějou se, a krmi také dle pohledu sobě wssímají. Ukazují sobě na oka na křeně, na hrozinky na rýži; nejspíše že tať čistého žlutého tuhu a tať weských sstáwnatých hrozinek jessťe nikdy newiděli. Babička jest spokojena, a toliko jedno ji mrzí. Slusselo by, aby někdo k pánům wessel a trochu je pobízel, aby wěděli, že se jim najedění přeje. Werrunka nechce a uwáďi, žeť pobízení starý wenský obyčej, jakéhož u pánů neni. Ale babička stojí na swém, že by tať slusselo, a hned by k pánům wessla, jen že sobě netroufá a také newi, jať by říci měla, aby páni rozuměli, kdýž jsou němci. Na štěstí jí připadá, jať jednou tdesi po německu pobízetí slyssela, a znělo tussim jaťo by říkal: „as as!“ Poněwadž pať mysslenka mysslenku plodí, wzpomněla dále, že kmotra Capkowa, jať jednou wojáka na exekuci měla, „pane soldát!“ jemu říkala. Obě tyto wzpomínky spojila babička w jedno. Teď to již má, a někdo na swětě ji nezdrží, aby pánů pobídnout nesslera.

Urownawossi zástěru a sšátek na křku wstoupila do swětnice. Usmála, uklonila se, a dle hospodynšského práwa ke stolu se přiblížila. Páni, ať poněkud udiweni, přiwitali ji úsměwem a wlidným hlavou pokynutím. To dodalo babičce kuráže, a hned také swou úlohu prowáďeti počala. Obrátiwossi se k plukowníkowi, jakožto k starššimu, ukázala očima i rukama na mísu a řekla: „As, as! pane soldát, as!“ A hned po té otočila se k majorowu, řkouc: „A wy také, pane soldát!“

aš, aš!“ Páni se domtipili, co babička myslí, usmáli se, a slovy velmi laskavými k ní hovořili, jen že jim chudátka nerozuměla. Proto ale byla přede ráda, vrátila se do kuchyně jako u vítězoslávě, chlubila se, jať jsou páni hodní a toliko jednoho při nich litovala, řkouc: „Škoda, na stotisíckrát jich škoda, že jsou němci!“

Ráno záhy páni odjeli a vojsko odtáhlo; ale ještě se po nich na silnici prášit nepřestalo, a již opět noví ubytovatelé se dostavili, stejnou náovštěvou opovírajíce. Tak dále se po čtyry dny za sebou, neboť krajinou Nemirovskou prošlo čtvero celých armádních sborů. Výjemy pozdnějších dnů byly oněm dne prvního docela podobny, až na to, že mužstvo od dvou posledních sborů již nezpívalo ani nemýšlalo. Byli chudinci vysílení a utmáceni až do padnutí, a v skutku někteří z nich, schvácením omdlévajíce, po cestě padali.

Jan za ten čas, co starosta, zkusil mnoho. Dnem i nocí byl na nohou, nespál ba ani najít se nemohl, aby všem požadavkům, z nescíslných stran činěným, vyhověti mohl. Pořídil vše šťastně a neměl nesnáze, leč že se mu posledního dne připřeže nedostávalo.

Při každém sboru odjelo z Nemirova kolik připřežných povožů, a dotud ni jediného nebylo nazpět. Ani Cermákům Wojtěch se nevrátil, ač přísně nařizeno měl, aby dále, než kam uloženo, na žádný spůsob nejezdil. Wojtěch se až mrzel, když mu Jan vykládal, že připřežník, neumí-li se ozvat, na místě dne třeba celý týden s voj-

řkem po světě trmáčet se musí. „Wždyť nejsem dnešní,“ bručel pro sebe. „Ještě jsem nikde nezůstal, a bohdá že ani tentkráte nezůstanu.“ A když Šiřík rozmrzeného druhá sšádlil, aby prý to nemwvedl, jako se někdy stává, že připřežník toliko s bičem w ruce bez koní a wožu domů se wrátí: dopálil se Wojtěch nadrobno. „To abyš powídal děcku!“ utrhnul se na Šiříka. „Šá něco swěta zjezdil a zastal jiného, nežli co wojenská připřež obnáší. Na stará kolena sobě sotwa ostudu udělám!“

W celém Memirowě neni ani koňské nohy, a předc ještě o jednu připřež se rozcházi. Žádá ji mladoňký panáček s modrými wšlozkami o jedné hwězdičce. Celý rozjančený přileti do Čermáčkowa statku, hněwá se a fluchtí, a po starostowi se poptává. Šan neni doma od wečera, má neustále w ležení co dělat, a Šiřík ho má zastoupit.

„Co se libi?“ táže se rozžlobeného panáčka, w němž na první pohled poznal poručíka od pěšího Widěnského pluku.

„Připřež! připřež!“ houkne panátko a sahá prawou rukou pod nos, jako by chtěl kniry kroutit, jen že tam holátko ještě ničeho nemá.

„Toho sotwa bude,“ křčí Šiřík rameny. „W celé wsi již ani koně, ani wožu nezbylo.“

„Šá powídám: připřež!“ rozkřikne se holobrádek tať prudce, až mu w hrdle přeskočilo, a píšťnul jako sšestinedělní housle.

„Těžko dát, když neni,“ namítá Šiřík welni wlidně. „Kde ueni, smrt nebeře.“

„Dšle!“ zajeci mladý vzteklec s hněvem porád rostoucím. „Wiš-li, s kým mluwiš?“

„Wim dost,“ odpowídá zneuctěný a již jim hněw pohráwá; „ale wy jistě newíte, s kým mluwíte! Musím wám tedh říci, že jsem se s nepřitelem statečně bil a w koulowém desšti stál, kdž jste wy jessťe se slabikářem po ulici běhal!“

Paňátko zmodralo, bylo zrowna lité, duplo o podlahu, wytasilo ssawli, a toto ze sebe wychrtilo: „Ty pse! ty prokletý český pse!“

Siríkowi ustoupila wšsedka krew z twáři, že zbledl jako stěna; ale hned se mu zase jako warem do twáře wrátila, až pádem hořel. Dřiwě wšsať než co řekl, přiskočil jako bleskem a bujnému neopeřenci jediným chmatem zbraň wyrwal. W tom již drží užaslého za obě ruce nad loktem, a swírá jako klesťemi, že se uchwácený ani hnouti nemůže a bolesti syká.

„Wšsedku čest pro císařskou zbraň,“ hřimá Sirík; „ale wám, jenž ji zneužíváte, něco na pamětnou! Dobře wíme, jať nás tam na Dunaji křtíte; ale tadh pod wlastním krowem toho sobě říkati nenecháme!“

A těm slowům wyzwednul paňátko od země, a jako slyšicem w powětrí jim potrásl.

„Ssme tadh bez swědků,“ pokračowal hlasem mstitele; a jako jest Bůh nad námi, masti bych z wás nadělal, kdž by wás nechránil ssat, jakého nositi nezaslubujete! To sobě ale pamatujte a taťe doma powězte, že haní-li se členowé jedné rodiny, celá rodina pohanění trpí, a že křálowstwi w sobě rozptýlené spustne a dům na dům padne.“

To pověděto pustil vzteklíka zatím na dobro vystrážlivěleho, jenž sebrato šawličku, že statku ubýněl, jako by nad ním hořelo.

Ten byl jediný nemilý výstup za celého ubytování, o němž ale kromě domácích nikdo w Memirowě nezvěděl. Jan litowal, že se tak stalo a zbrklého nerozumu mladosti a nezkušenosti wymlouwal; k čemuž ale Šitík připojil, že potřebstění chlapei na takowá místa nepatří.

IV.

Šwatowečer a šwátek šwatého Prokopa.

Dotud ubytování trwalo, byli Memirowští wojškem tolik zaměstnání, že na něco jiného ani pomyslití nebylo lze. Teprwé po odchodu wálečných zástupů počali o stawu věci uwažowati a poznáwali, tenkrát že to jde do tuha, a že krawný rejz s Prussákem třeba dosti na blízku může počítí. Než pro to strachu před nepřitelem dotud nebylo. Naděje we wítězství stála pevněji než kdy, a že by naši mohli prohráti: widělo se téměř nemožné. Kde by mizera Prussák w tom swém krcálku, kterhž co do wyměry a počtu obywatelstwa ani půlce Rakouska se nerowná, byl s to, tolik branného mužstwa sehnati? A kdy by sehnal, odkud nabeře zmuzilosti a do pračky chuti? Tam museji do pole mužowé od žen, otcowé od rodin! Ti toho asi sprawi, když srdcem a myslí wíce doma než na bojísti budou! Porážka nepřitele byla jistá, a stará Germákowa

chtěla by již k vůli nebožce babičce desítku za to dáti, kdy by odněkud s věže na to hleděti mohla, jak Brandeburci s okřváceným nosem a s modrým hřbetem přes hranice pelássiti budou.

Jan a Širík byli v celém Memirowě jedini, kteří obecnému mínění s plnou jistotou nepřiznukovali. Naděje se ovšem nespouštěli, ale šlo jim lecco na mysl, z čeho obava se rodila. Náhlý pochod tolikera vojska krajinou odlehlou nemysleli jinak, leč že nepřítel nenačal obratem prvotné záměry Stačouského velitelstva přelazil; a co takové pomatení záměrů za sebou přivodit může, uměli se domysleti. Dále se jim nelíbilo žalostivé utrmácení mužstva, kteréž snad dříve, než sobě oddechne, do ohně bude musit. Pamatovali ještě z Blašské války, jak špatně se to bojuje, když vojín pochody, všeho druhu nepohodlím a mnohdy nedostatkem věcí nejpotřebnějších utýrán, sotva nohy za sebou vleče. Ba ještě více věděli, jen že drželi za zuby a nemluvíli o tom, leda v soukromí mezi sebou. Ostatně nepřestali doufati, a s velkým myslí napnutím zpráv od vojska očekávali.

Zprávy nedaly na sebe dlouho čekati. Sned před slavností svatých apoštolů Petra a Pavla slyšeti bylo daleko u vzdálení přes chvílky temné dunění, a mezi tím opět jakýsi kratší rachotivý třeskot. Jan a Širík poznali, že jsou to rány z děl a výstřely z ručnic. Bylo patrné, že krávná srážka již nastala, a očekávání zpráv bylo tím napnutější.

Sned. příštího dne zprávy došly. Přichozí

ze strany, odkud děsivý lomož se ozýval, mluvili o bitvě u Máchoda, ale řeč se jim nesrovnávala. Jedni tvrdili, že zvítězili naši, druzí, že nepřítel. Dmssem že každý raději věřil zprávé pravější; kdž ale o samé slavnosti knížat apoštolských znovu slyšáno temné dunění a povědomý rachotivý třeskot a sice směrem více západním: zasmušil se každý polohy Máchodské poněkud znalý, soudě docela důsledně, jak lomož bitvý na západ se posunul, že nepřítel postupovati musí. Byly to chvíle tesklivé a formutlivé, chvíle klesající naděje a rostoucího strachu!

K útrapě jedné přidružila se druhá. Vidě přicházející od hor jistili, že ozbrojená sběr z Pruské strany v četných houbách do Cech nepřátelsky vpadá, klidných vesničanu sužuje, dobytek zajímá, obilí a srošky násilně pobírá a po staveních plení. Taková zvěst působila na mysl Memírovských, jako kdž jiskra do sudu prachem naplněného vlitne. Co kde v domě bylo lepšího, odklizeno na překot, zakopáváno do země, zadržováno do sklepů a skrýšší, a s dobyttem uhaněno do lesů. Jan, co starosta, zavedl honem četné noční hlídky, zařídil jaké také ozbrojení dospělého mužstva, a k sousedním starostům učinil vzkázání: kdby nebezpečnství hrozilo a loupeživá luza se blížila, aby jedni druhým po jízdém poslu na rychlo věděti dali, a na vzájem jedni druhým ku pomoci pospíšili. Bylo to opatrné a moudré, ale na utišení postrachem rozehvělých myslí nicméně nepostačilo. Na každou novou

zprávu o loupeživé luze nastalo nové utíkáni a dobytka do lesů zahánění. Zprávy takové bohudif byly po každé liché; a lidé wraceli se u večer i s dobytčkem domů, aby na opětný lichý poplach opětně na útěk se dávali.

Nastával swatovečer před swátkem swatého Prokopa, patrona a dědice zemského, budilo se jitro třetího čermence. Smutné to jitro! Slunečko se skrývá za mraky, jako by widěti nechtělo, co nastávající den s sebou přinese. Obloha zasmussilá jako přikrow nad zemí se prostírá, a skučení wětru podobá se nářku kulicha. Konečně witr utichnul, mračna sestoupila níže, a nebe se rozplakalo.

Smutno bylo w přírodě, ale jessťe smutněji w Memirowě. Ba tam jest až hrůzno, a obywatelý klidné osady dnes byš nepoznal! Jsou celí wyděššeni a ulešani, spínají ruce, žehnají se swatým křížem, nemohou nikde obstát, přecházejí bez účelu z místa na místo jako bludné owce, a potká-li se soused se sousedem, souseda se sousedou: nemohou slova pronésti, leda že jeden druhého se otáže: „Slyššite?“ a pak s úzkostí powzdechne: „Pán Bůh s námi!“

Není se čemu diviti. Sned se switáním zahučel od západní strany hrůzoděšný lomož, a není mu žádného konce. Tenkrát to není temné dunění, nýbrž nepřetržitý rachot a strasslivé houkání, jako by sto hromů w jedno se spojilo, a ránu za ránu sesílalo. Není pochybnosti: swádí se bitwa, a musí býti hrozná, neslyšchaná!

W Čermákové statku pro úzkost nesnídali;

blíží se poledne, a také na oběd nikdo nezpo-
miná. Jan, jemuž se mimo to Wojtěch z při-
přeže dotud byl nenavrátil, při vši své oby-
čejné zmužilosti jemu nepokoj, homorný Širík
ztratil řeč, děvečky si zacpávají uši, dědeček
sedí jako zařezán, Werunka se chvěje, Frantisek
s Aninkou krčí se v koutku a jsou vši jako
kuřátka, a nejhůře jest s babičkou. Uši jí brní,
v hlavě jí píchá. Nemohouc vydržeti ve svět-
nici sběhla do sklepu, ale pekelný lomož také
tam za ni se vdirá; vyběhla na půdu, tam
bylo ještě hůře; vstrčila hlavu do peřin, a nic
platno! Jest chudátka jako vrtohlavá, a bude-li
tak dlouho trvati, nedydrží to!

Šde na třetí hodinu odpoledne, a hrůzy
osudného dne dostupují vrchole. Děsné rachocení,
strassný třeskot se zkolikeronásobily; celý vzduch
se chvěje, okna drkotí, ve světnici není lze
dále obstáti. Dědeček se vyzhopil z místa, kdež
od rána v trudném zamyslení seděl, a běduje,
řka: „Všecko na mě padá, úzkostí bych se tady
zalknul! Děti, víte co: půjdeme do kostela, před
tváří Boží srdce se zmuží, dusse okřeje!“ Všichni
jsou na nohách, již jdou, a toliko Širík zůstane
s dítkami doma.

Dědeček nebyl jediný, jenž na Boha a po-
swátný Jeho stánek zpomněl. Po celém Nemírově
vycházejí lidé touze dobou ze stavení, a všichni
do kostela pospíchají. Chrám Páně jest otevřen,
a za chvíli všechy jeho prostory lidem, k Bohu
se utíkajícím, jsou naplněny. Počala společná
pobožnost a trvala dlouho. Wykonali křížovou

cestu, pomodlili se růženec, zapěli na počest a o přímlovu Nejsvětější Panny, nabyli klidu a utišení myslí, a vycházejíce k hodině šesté ze svatyně znamenají, že lomož znenáhla ulehá. Na dobro však neumlknul, a jednotlivé výbuchy po delších přestávkách až do noci se ozývají.

„Bože! toť byl soudný den,“ zasteskla sobě babička při večeři, prvním to pojedeni za celíčký den, a z hluboka oddychla.

„Ba že soudný den,“ odvětil Jan s tváří velice opravdovou; „neboť osud dvou třísti spočíval na vahách. Ten kam se závaží nachýlilo?“

„Já se bojím o Sandomy,“ přičekla We-runka. „Vipničky jsou právě w onu stranu, odkud lomož šel. Ubohá teta, ubohý Prokop! Zlé tušení mě trápi.“

Tolik bylo hovoru w Čermákově statku za celý večer.

S přístím jitem wzešel den zasvěcený památce svatého Prokopa. W Nemírově bude o osmi hodinách zpívaná mše svatá sloužena, a Čermákoví lidé strojí se do kostela. Půjdou mladi i staří, ba již jsou na odchodu, jen co dědeček španihelku s hřebíku fundá, a babička plachytku přehodí. Jan drží za kličku, jen co by stisknul; tu však zarazoti něco w dvoře, jako by někdo byl přijel. Jan, jemuž Wojtěch neustále na myslí leží, pustil kličku, postočil k oknu do dwora jdoucimu, a vzhlíží. Naděje jej zklamala; potvož sice widí, ale Wojtěch to není!

„Co to ť nám asi přijelo za lidi?“ propoví, jako by se divil. „Přijeli na rozdrchaném vozíku s bidnou herkou, a jsou dva, mužský a ženská.“

„Nejsou-li to Sandowí z Lipniček?“ miní Werunka, jižto starost o milé příbuzné již od wčerejška neustále srdce stwírá.

„Kam pak myslíš?“ pochybuje babička. „Sandowí, ti by hodně přijeli s herkou a na nějaké rachotině! Wždyť mají koně jak syny a powozy jako páni!“

„Pro lásku Boží, oni to jsou!“ zvolal Jan u okna, a pohledem na příbuzné tak celý jest pomaten, že zapomněl, aby jim wstříc wysšel. Dříve než se zpamatowal a na slusnost zpomněl: otevřely se dwěře a hosté wstoupali do swětnice.

Ubozí jak jsou připraveni! Sest bolno, na ně se podiwati! Ona utrápenost, kteráž zbýwá, kdýž člowěk smrtelných úzkostí přetrpěl — ona otupělost, kteráž opanuje, kdýž jedním okamžením wšeho, co měl, žalostiwě pozbyl: tyť jsou wýrazem jich twáří. A tomu zanedbaný zewnějšek, neupravený a zcuchaný oděw — a obraz zoufalosti jest hotowý!

„Setinko! pro Bůh co se wám zlého přihodilo?“ wykřikla Werunka, a s bolestným plácem Sandowé kolem krku padla.

„Jsme na miziuu přitvedeni, jsme o wšedco připraveni, jsme hotowí žebráci!“ zabědowala Sandowa Werunku křečowitě objímajíc, a proud slzi také jí z očí wyhrknul.

Co po takowém úvodu následowalo, nebu-

deme líčiti. Strhl se pláč jednohlasný po celém domě. Ani Jan a Šířík dokázati nemohli, aby neosflzeli; a tať dlouhou chvíli trvalo.

Sandové, když se byla vyplakala, ulehčilo se. Sedi s Prokopem u stolu, a když něco málo k snídani pozili: o hrůzách a pohromě minulého dne Cermákovým vypravuje.

„Sned z rána,“ vykládá dosti klidně, „když ješot přehrozného boje vypuknul: lidé z Lipničef úprkem utíkali. Za překotného zmatku nesli s sebou z majetku, nač právě oko padlo — namnoze věci docela bezcenných, vše ostatní v domě a při hospodářství v šanc dávající. My chtěli vyčkat, jak bude dále. Pobádala nás k vytrvání okolnost, že tlupy lidí podezřelých po vsi potloukati se počaly, o nichž bylo patrnó, že přišli úmyslem, aby loupili. Hruž, jakých jsme poměli, vypsati nelze! Když odpoledne pešelný lomož ještě strasslivěji se zmahal a ke vsi se blížil: utekla čeleď, a my zůstali sami. Pojednou všať zachvěla se země děsným dusotem, koule hvíždaly povětrím, a kolikero obydli zplanulo ohněm. Nassi ve zmatku couwali před nepřitelem. Na útěk nebylo již pomysšlení, a pro bezpečnost sřihli jsme se ve sklepě. Tam zůstali jsme dlouho; neboť hrůzoděsná směšice dusotu, střelby a zoufalých ryků lidských nijak nechťela přestati. Konečně vše poněkud se utišilo. My vyšli z úkrytu, a přišli k nejhezčimu. Prussáci právě odváděli dobytek, snášeli se šypky obili, vytloukali špižirnu a trubky; a čeho ponechali, rozebírala loupeživá luža. Ša omdlela jako špalek a nepřišla

ř sobě, až se mi nočním chladem a otrášením vozu opět oči otevřely."

"Sať maticka omdlela," převzal slovo Prokop, „nedbal jsem ničeho, co se vůkol dělo, svůj nejdražší poklad, milou matku, z místa hrůzy pryč odnášej. Nebavil mě nikdo. Před vraty stál bídný jednokoňský povoz. Neptal jsem se, komu náleží — a uloživ maticku na otep slámy, pryč do polí jsem ujížděl. Nestihal nás nikdo. Při větší zpitomělosti zpomněl jsem na Nemírom, co jediné utociště. Kudy jsme všať jezdili, newim! Celou noc trmáceli jsme se po mezích a polních úvozích, až za Boží pomoci jsme se ocílili, kde jsme."

Když Prokop dopověděl, dala se Sandova znou do usedavého pláče, a Čermákovy ženské plakaly s sebou.

Jan dotud mlčel. Věděl dobře, že skřivené srdce, dokud vypověděním svého žalu a slzami sobě neulehčí, není schopným, aby utěchy přijalo. Nyni všať uhlídal svou chvíli, a promluvil takto:

„Ješt ovšem veliké, co vás utkalo; ale co lidé zřazili, lidé opět napraviti dovedou. Zeměpán zajisté za škody v domě i na poli učiněné náhrady poskytne; dále bude pomahati Bůh i lidé. Uchowá-li nás Všsemohoucí pohromy: milerádi a věrně, seč jen budeme, chceme vám přispěti. Prokop ješt mladý a podnikavý, a takový člověk s Boží pomoci vykoná věci až nepodobných. Pročež buďte pokojné myslí a dobré naděje. Pominěte na svatého trpi-

tele Zoba, pokrčte se pod mocnou rukou Páně, kteráž dotud zkrácena není; a jestliže poranila, také vyléčiti doveďte."

Zandové se vyjasnilo čelo, neboť počala doufati w Boha i w lidi. Kámen jí spadl se srdce, stala se klidnou, a při obědě také chuť se jí nassla.

Proto ale po celé půldne o jiném, leč o osudné bitvě a o Prussácích řeči nebylo. Dosslo na rozličné podrobnosti. Babička chtěla věděti, kolik neb mnoho-li předc těch potvorných Brandeburků je? A kdžž Prokop pověděl, že jest jich jako červů w zdechlině, a že se jimi celá krajina jenjen hemžila: spinala ruce a nechtěla věřiti.

Dále vyptávala se babička, jací ti Brandeburci jsou? a jsou-li předc k lidem podobní? Kdžž pať zvěděla, že jsou lidé zrůstni, vyhleděni a již na pohled stateční: wrtila hlavou, byla nespokojena a soudila, že by Pán Bůh takovou pešelnou chasu buď růžkem na čele, neb ohonem, aneb alespoň kopytem měl znamenati.

Smrákalo se k večeru, nastala černá hodinka, a Germákové dotud se swými příbuznými o veliké pohromě u stolu rozmlouvají. Tu se otevrou dveře, a něhdo wchází do světnice. Čelo má omázané šátkem, na těle vojenskou plantu, na hlavě modrou Prussáckou čepici a w ruce něco, což jako bíčistě vyhlíží. Nepromluvil, nepozdravil, a jako sloup u dveří stojí.

Wšickni k němu obracejí oči, ale nišdo ho nezná, až konečně Jan zwolá, řka: „Totě náš Wojtěch!"

„Ano jsem Wojtěch,“ mračí se přichozí a moldánky spouští; „ale vášim Wojtěchem, vášim správným, zachovalým čeledinem již nejsem! Jsem nešťastný, oloupený, zlostouzený Wojtěch, kterýž w Nemírowě pro hanbu nebude moci hlavy vystrčit, a proto zajíti musí, kam ho oči povedou a nohy ponесou.“

„Clowěče!“ diví se Jan, „co jsi učinil, že se tať a toliť winen dáwáš?“

„Já neučinil ničeho,“ omlouvá se tázaný za hlasitého pláče; „ale ty zat....., Pán Bůh mi rač přetěžký hřích odpustit! ty zarostlé zrzavé obludy, ty vše učinily! Pravda, hned od násich nebylo nic chytrého, že mě pustit nechtěli, když jsem dojel, kam bylo uloženo. Nutili mě dále, a jeden až výpraskem hrozil, když jsem nechtěl, a na váš rozkaz se odvolával. Tať mě zatáhli až ke Skalici; a když pak bylo zle: na místě co mě měli hájit, dali se do utíkáni. Právě jsem chtěl za nimi, an celý houf těch připrážených Pruských Sidášťů mě chudasa oklopi, a bez okolků wůz i s koňmi bře. Já se bránil, křičel, prosil — potom nadával, a konečně nejspíš tať křel: a vše nic neprospělo! Seden z nich mnou strčil, že jsem se jako knedlík swalil a čelo o kámen rozbil. Než jsem se sebral, byli zrzouni i s wozem titam. Já běduji, ruce spinám, za wlasty se rvu — a nastojte! k nowému leknutí znamenám, že jsem bez kazajky i bez čepice. Kazajka byla na woze a chlapi s ní ujeli; a čepice, sám Pán Bůh wi, kam se poděla, ale byla pryč, jať by se propadla. Co mám

na sobě, sebral jsem na bojisti, a jak zloděj k Memirowu jsem se plížil. Dnes již od rána obcháším newěda, jakou radou do statku wejiti. Konečně pomyslím: buď jak buď, prastni oko nebo zub, hospodářowi powěditi musím, co a jak se stalo, aby si pro mě zbytečných myšlení nedělal! Teď wite wšsecko, já nemohu za nic. A tak s Pánem Bohem tady zůstávejte! Já zajdu už tam někam, kde lissky dobrou noc dáwaji — kde mě lidé znáti a pro neskěstí se mi posmívati nebudou!”

„Nebud bláhowý,“ těšil Jan trpce plačícího. „Co se stalo, stalo se, Pánu Bohu poručeno! Nejsi tussím ani první ani poslední, jemuž podobně se přihodilo. Siž se upokoj, a zůstaň w Memirowě.“

„Já bych třeba zůstal,“ swoluje Wojtěch bez dlouhého zdrahání; „jen kdy bych wěděl, že se mi Šiřík possklebowati nebude?“ —

„S jdi, staré děčko!“ usmál se Jan. „Šiřík bude tichý; bylo by se mu tussím také líp newedlo.“

Potom wečeřeli a Wojtěch s sebou. Sedl ostýchawě, jako když poprvé na službu přissel, a neustále po očku na Šiříka pohlížel, zdali se mu neposmívá.

Ulehše na lůžko wšsicni w celém domě Boha wzhýwali, aby podobných dnů, jako byl letošni swatomečer a swátek swato-prokopský, do smrti wice se nedočkali.

V.

Německá vzdělanost a osvěta.

Stový Nemirovský pan farář byl, zrovna jako jeho předchůdce, nesmírné dobrotisko. Při posuzování kohokoli bral vezdy za měřítko sebe; a poněvadž, jakým sám byl, takovým též jiného býti soudil: proto o nikom na celém Božím světě zlého se nedomýšlel. Dřívem že mnohdy i s vlastní škodou opačně se přesvědčil; tím však mínění jeho o lidech v podstatě se nezměnilo, neboť i těch, jimiž šlamána se byl viděl, vezdy nějak omluviti dovedl.

Tou příčinou ani na nepřítel do země vtrhnutí dopustiti nechtěl, a čeho pověst o prussácké surovosti, loupeživosti a bezpříkladné zra-
vosti donášela: ani dvacátému newěřil. Všdyž žijeme v devatenáctém století za věku, kteráž se neustále vzdělaností a osvětou vychloubá! S touto pak chloubou právě Němci nejvíce na trh běhají; a Prussáci, nejmohutnější větou na stromě Němectva, měli by býti takovými padouchy a nenasyty? To není možné! Tak těšil sebe i osadníky, a obávajícím se příchodu Prussáků do obce vsselijak zmužilosti dodával. „Přijdou-li,“ říkával obyčejně, „co naplat — budou tady! Mám uzbude, leč se sladkou tváří do plančete zahrznouti! Budeme k nim mlidni, dáme jim pořádného uajedeni, a čeho by dle domnělého práva vítěze pro svou nezbytnou

potřebu žádali, a nám dáti možné bylo: poskytneme! Najdou-li nás takto tvrdými a povolnými, bylo by zle, aby se nějakých násilných výtržností dopustili! Toť by člověk nad lidskostí vůbec a nad vychválenou německou vzdělaností a osvětou zvláště zoufati musil!”

Taková byla jeho řeč, takové jeho přesvědčení. Proto nedal se nijádným způsobem namluviti, aby čeho před nepřítelem uschoval. Býše v domě zůstalo na svém místě, ničím ani hnouti nedal. Peroná byla jeho důvěra v německou vzdělanost, v německou osvětu a v lidskost lidí, třeba nepřátely byli. A v takové své víře setrval šťastně až do čtvrtku po nešťastné bitvě u Gradce, do svátku našich svatých věrovestů Cyrilla a Methoděje, neboli do dne 5. července.

Požehnaný den Cyrillomethodějský v Cechách bohužel! svátkem zasvěceným není. To však newadilo, a v kostelíčku Memirovském bylo dosti slavno. V osm hodin sloužena jest slavná mše svatá s kázáním, na němž pan farář, přiblížeje k zarmouceným poměrům tehdejským, důvodně a dojemně ukazoval k tomu, kterak národ Československý na přimluvu svatých patronů zemských nejednou osudně tisně jest sproštěn, z bludiště náboženských zmatků šťastně vyveden, a od konečného zahynutí zrovna divotvorně uchován. To předešlavo těšil sebe i svých milých omeček, že ani za přítomna moci u Boha orodovníci dědictví svého zmařiti nedopustí, třeba kalichu hořkého na čas okoušseti bylo. Na odpoledne ohlášeno bylo požehnání, a věřící i pastýř vy-

cházelí ze stánku Božího na myslí posilnění a utišení.

Za hodinu po službách Božích dostihla do Nemirowa neblahá zvěst, že po silnici, polemi nad Nemirowem běžící, Prussáci u velikém množství směrem ku Moravě na pochodě jsou, a jedno filné oddělení je přímo k osadě otočilo. Blá zpráva se potvrdila, a za malé čtvrt hodinky stály dvě setniny Pruské pěchoty s několika pomocnými na návsi.

* Pan farář tušil dobře, že ho návštěva nezvaných hostí nemine. Proto pomýšlel, jak by se u jich příchodu důstojně měl zachovati a rovnal na myslí řeč, jakou oslovit je chtěl. Byla to samá slova vybraná, ježto při vzdělaných účinkem minouti se nemohla. Dobrý kněz sám svým nápadům se divil, a hodlal, kdyby Prussáci násko neomalenými býti měli, přímo k německé osvětě a vzdělanosti se odvolati, a také někdejší soudem dějepisu pohroziti.

Šestě nebyl s přípravou u konce, ano tu na siň farního domu vrazí asi dvacet ozbrojenců. Byli všickni zarostlí, složití a při těle, vězeli v temnomodrých kabátech, a měli na hlavách nízké rozplácené modré čepice bez stínidel. Vše zevnějšku vyhlížel jeden jako druhý, ba ani ten, co vůdce dělal, od ostatních mnoho se nelíšil, leč že mezi drzkými viděl se býti nejdržcím, a bez opovědi do pokoje páně farářova směle vstoupil.

„Pane pastore!“ promluvil s pohrdlivou pánovitostí, „k vám jde me na sklenici vína.“

„Sám obyčejně vína nepiji,“ odvětil duchovní úslužně; „než pro potřebu chrámovou vezdy malou zásobu chovám; tím milerád posloužím.“

Abych se ochotným ukázal, sám do sklepu fessel, a láhev i sklenici donesl. Prussák, nemoha hned zátky vyndati, urazil hrdlo od láhve a nalil. Okusiv vína zamračil se a s pichlavým pohledem nevlídně se optal: „Lepšího nemáte?“

„Nemám!“ znělo za odpověď.

„Dobře, dobře!“ usklebnul se žoldák; „však my se sami do sklepu podíváme. Upropo, pane pastore!“ pokračoval dále, „jste při penězích?“

„Nehrubě!“ odtušil tázaný nemálo překvapen, a pevným okem na drzého wyzvědače hleděl. „Celá moje hotovost ani sto zlatých neobnássi, a na to ještě dlouho s celým domem žít bítí mám. Do lhůty, kdež výkupné беру, scházejí celé tři měsíce, a z hospodářství na ten čas není čeho odprodati.“

„Ukažte!“ velel Prussák a sice s takovým důrazem, že ubohý kněz bez námitek psací stolec otevřel a s tobolkou se vytasil.

„Sem s ní!“ houknul nestydatý lupič, a vytrhnuv tobolku majiteli z ruky, do náprsné kapsy zastrčil.

„Pane! mějte svědomí!“ jal se oloupený prosebně domlouvati. „Potřebujete-li nevyhnutelně, tož se alespoň rozdělte, abych docela bez halře nezůstal. Wezmete-li vše, u velké nesuázi se octnu, a ničím dobrým na vás zpominati nebudu!“

Prussák neshýšsel, a hned zase znovu rozkazovati počal, řka: „Mám těsnou obuv, tlačí mě, potřebuju bot!“

Utýraný hospodář, jemuž pro užas ani slovíčko z nastrojené řeči nepřipadlo, ulázel do koutu u kamen, kdež dvoje vylesštěné boty se nalezaly.

Prussák je prohlíží, a jest nespokojen.

„Ty mají přístipek,“ hubuje a hněvá se; „a ty tady jsou jaksi drsnaté. Upropo!“ obrací se k hospodáři; „vezmu sobě ty kordowanky, co máte na nohou!“

Takové neshýchané nestoudnosti se duchovní zbrozil. Ani vlastním úsmím věřiti nechtěl, a zůstal jako hromem zdrcený. Ale Prussák neshlévil.

„Zouvat!“ zařičel jak posedlý, a kordowanky byly okamžením s nohou dole.

Shýbajícimu se po obuwi zákeřníku wypadlo několik nábojů z pobočné labelky, a u nohou farářových ležeti zůstalo. Prussák svého zboží nezvednul a zůstal hledět, jako by něčeho očekával. Když se ale nedělo, jak čekal, zahřimal znovu: „Zvednout!“

A stalo se, jak poručil.

Po výjevu s nábojemi wessel do pokoje jiný Prussák, jenž jako vyšší důstojník vyhlížel. S násilným vydíračem promluvil několik přídusných slov, a bylo znáti, že sobě rozumějí.

Toho sobě otrýštěný farář nepowšimnul a soudě, že má před sebou vyššího u wojsstě, jemuž nad kázni mezi nižšími bděti přináleží: počal sobě na násili, jakéhož byl utrpěl, stěžo-

wati. Připadlo mu šťastně, čeho o německé osvětě a vzdělanosti i o soudu dějepisu pověditi chtěl, a od slova k slovu ve své stiznosti toho uvedl, očekávaje najisto, že zastání a náhrady dojde.

Mež vyšší onen u vojště, vyslechnut nářek až do konce, pokrčil rameny a řekl: „Wálka jest wálka!“ Mezi tím co poslouchal, zemlowal po pokoji na wsse strany, jako by něco wyhlížel. A w skutku, padla mu do očí pěkná stříbrem kovaná španělka w koutku u postele. Sáhnuł po ní bez ostýchání, wypůjčil se jí bez ptaní, wssm že na wěčnou oplátku, a potom oba pěkní ptáčkové, nižší i vyšší, se wytratili.

Wssať bohuzel! radostem z náwstěwy wyhlášených vzdělanců jestě nebylo konce. Přiběhla do pokoje domácí služka s hlasitým plácem a ruce spinajíc. „Welebný panáčku!“ bědowala téměř zoufanlivě, „oni ti dáblowé odnášejí, kde co w domě jest! Sklep i špižirnu wybrali, z krawinu wywedli jahodu a bělku, a také na šypce drancují! Stačte honem pospíšit a zakázat jim toho!“

„Zastawte rozwlněný proud, kdž hráz byl prorwal!“ pomzdychnul ubohý farář, a z pokoje newyššel.

Wssať i na to došlo, že wyjiti musil.

S nemalým hřmotem wessel opět jiný Prussák, a oznamowal toto: „Dostanete na ubytowání třicet mužů! Zůstanou toliko přes dnešek do rána. Ať nemají w ničem nedostatku, a čeho jim budete mět dáti: oni sami powědi.“

Dpovězení ubytowanci stáli již za dveřmi, a hned také do pokoje se hrnuli, jako doma sobě počínajice. Odkládali zbraň, svlékali kabáty; dva sebou vrhli na pohovku, třetí do lenosky a jiný na postel.

Domáci pán znamenaje, žeť tady zbytečným, raději odessel, aby ho nevyhodili.

Tak zvěděl, po čem prussácké námořstěmý lofet; a kdžž uvažowal, jak mu německá oswěta poswitila, a kterať ho německá wzdělanost dodělala: mohl pádem o rozum přijiti.

Pěkného nadělení, jakéhož pan farář zakusil, dostalo se celému Memirowu. Prussáci potřebowali sspízi, a po blízkých osadách, kudy táhli, po ni se rozbíhali. Oni tomu říkali rekwisice, a zatím nebylo jiného, leč sprostý dranc a lup. Jan, co starosta, sluffně se dotazowal, čeho a mnoho-li na Memirowě žádají? a nabídnul se, dokud přes možnost nebude, že sám wisse opatří. Medossel wssať sluchu. Prussáci zamítli prostřednictwí, chtěli sami po domích choditi, aby se o stamw majetnosti sousedstwa přestwědčili, a dle toho jak shledají, aby brali. Pobrali hodně. Na pěti wozích odwázeli obilí a jiné potraviny, a dobytka nejtucnějšsiho odháněli osm kusů. Kořist lehce nabytou doprowázal malý housec, a ostatní zůstali w oloupené obci na ubytowání do rána.

W Černákowě statku jich mají dwacet. Přissli s pomykem, zhlíželi jako petrowsští, a teprwé kdžž od Jana a Širika rozumně a neohroženě sobě mluwiti slysseli, poněkud skrotli. Prwní, čehož miti chtěli, bylo jídlo. Poroučeli

sobě kávy a chleba s máslem, hartušili, aby bylo brzy, a uvedli spolu, že jsou vyhladověli, a málo že by nestačilo.

Merunka se přičinila, aby hladověcíu vyhověla, a za půl hodinky bylo vše upraveno. Širík a Wojtěch srazili dva velké stoly do hromady, jako o dobré vůli, a Brandeburci přisedli.

Mají před sebou tři velikých dvouúšťáků s kávou, u každého sbíračka, a kolikol dwacet hrnečků rozestaveno. Za příkusek přineseno čtyry bochníky chleba, každý jak kolečko od pluhu, a celé tlučení másla, půl sedmé libry. Brandeburci se měli k světu, jako praví Brandeburci: nabírali, krájeli, mazali co o závod, a jedli, až jim oči v sloupcích stály.

Babička na první pokřik o Brandeburcích ukryla se s vnoučkou, Frantískem a Aninkou, v přístodolku a dědečka nechala na zvědách. Vězela ve velikých úzkostech, bála se zvláště o děti, a nemohla se dočkat, s jakou dědeček přijde. Šak ale zvěděla, že se již nic násilného neděje, že Brandeburci děti neberou a toliko po jídle se shánějí: vyšla s dítkami z úkrytu. Stojí za dveřmi v kuchyni a nahlédá, jak sobě ten cizý pronárod u stolu vede. Než co ujrěla, nad tím vlasť vstávaly. Co zkušená hospodyně věděla, mnoho-li dospělý hladový člověk potřebuje; ale co ti tam tuť, jest nad miru. Skoupá nebyla, najedení každému i Brandeburčkům přála; avšak měla strach, že se přecpou, žaludky sobě pořázi, a že potom kolik dní na jídlo ani hledět moci nebudou.

Káva z hrnců zmizela, máslo padlo na poslední ždíbec, a z chleba zůstal dokroječek, asi pětkrát do úst. Werunka sama myslila, že se Prussáci najedli na celý den, a že nebude zapotřebi, o oběd se starati. Dno se však jinak ukázalo.

Wstávajice od stolu o samém poledni přikazovali Prussáci, aby se s obědem pospíšilo. Za dvě, za tři hodiny musí být na stole. Aby hospodyně starosti uspořili, čeho by štrojiti měla: sami pověděli.

Na muže má být po libře masa a něco k němu, třeba knedlík; za druhé jídlo, kdy by u řezníka důstatek masa na pečení nebylo, může být drůbež, ale v patřičné hojnosti; potom vejce na tvrdo, a na konec káva.

Werunce wyslechnuvši, co wšse bhiti má, jde hlava kolem, a o babičku se pokouší závrat. „Ať někdo řekne, že nejsou pohani!“ šeptá starěnka pro sebe, a drobátko jako hněvem se zardí. „Křesťanský člověk holým vyřknatím tolikého nekonečného jídla smrtelného hříchu by se dopustil, nercili požitím!“

Nejpodivnější bylo Werunce o těch vejcích. Wěděla, že vejce na tvrdo velmi shtí; a poněvadž až po pečení na stůl dostati se měla, obávala se opatrná hospodyně, aby wajička potom třeba nezbyla a nazmar nepřišla, an o podobnou krmí nikdo v domě nestál. Proto otázala se z obezřetnosti, mnoho-li by těch wajec na tvrdo bhiti mělo? A Prussák, jenž rozkaz o obědě činil, po krátkém pomlčení, jako by

byl něco uvažoval, odpověděl: „Po desíti na muže!“

„Nemám tolik vajec v zásobě!“ namítala Berunka, leknutím zblednouc.

„Můžeme sleviti,“ smlouval se Prussák. „Upečete-li hojněji drůbeže, stačí na muže po sedmi.“

Prussáci se rozěšli po stavění vyhledávajíce místa, kde by sobě do oběda pohověti mohli. Zvolili stodolu.

Tam kázali po novém dřevěném mlátě rozdělati slámy, nastlati peřin; pať ulehli a netrvalo dlouho, chrápali jať by do dřeva řezal.

Snad nezaspějí oběd? Nezasпали! Právě dochází třetí hodina, co ulehli, ani pojednou, jať by je kdo prutem flečil, z ustlání se vyzhopili, a do světnice k obědu se hrnou. Nalezli vše uchystáno, a dali se do toho.

Polívku vysřkli honem, a maso s dvěma knedlíky, jať děcká hlava velkými, se do nich jen ztratilo. Kůřata, co jich dvě kvočny vyseďelý, slupli s takovou chutí, že ani kůřtáni neodpustili. Pať došlo na vejce, jimž, přikusujíce chléb máslem mazaný a pepřem posypaný, do posledního odzpivali.

Babička, vyhlížejíc opět škulinou z kuchyně, po celém těle trnula a pořádem čekala, brzy-li který naběhne anebo puřne? Neřtalo se tať; ale dle všeho se podobalo, že bezedným jedlíkům docela wolno a lehko není. Sednomu přeseďlo poslední souřto v jicně a dostal šřukawku tať

silnou a prudkou, že vypadalo jako by sstěkal. Jinému se říhalo a sice s takovými žaludkového plynu výbuchy, jako by z větrovky střelil. Někteří zůstali sedět s otevřenými ústy, s vypuštěnými očima a se stvříhlými rukama, jako by v sobě života neměli; a ještě jiní odepínali knoflíky, a podivně semtam se wrtili.

Po chvíli však se zvedli, odešli do sadu na trávník, a odcházejíce poroučeli, aby se jim káva za hodinu pod stromy donesla. Pak chtěli povědět, čeho by k večeri mítí chtěli. Kabátů a čapek pro větší pohodlí nechali ve světnici.

Babičku po všem, co viděla, hlava rozbolela. Šla si chvílenku lehnout do výminkářské světničky, a děti vzala s sebou. Mužští šli po nějaké práci v domě, a Werunka vařila v kuchyni kávu.

Wrzly dveře ze jiné do kuchyně jdoucí, a v nich se objevil Prussák, druhů svých poněkud hubenější a zrzavější, a nad to ještě šilhal. Werunka si ho všimla hned u stolu, poněkud, když na kůrta došlo, nejvíce ze všech se přičinoval. Měl ou ale ještě jiné choutky. Wstoupaje do kuchyně, jaksi lichotivě se usmíval a dotíratě sobě počínal. Werunka jej ovšem odbyla rázně; avšak šilhán byl neodbytný a znamená newlidnost, spouštěl z hruba.

Sirík šel právě po šini, zaslechnul jakési lomození, nahlídl do kuchyně pootvřenými dveřmi, a bez čarů uhodnul, oč tu běží. Po prstech vběhl do světnice, vzal na se prussácký

řabát a čapku, a že měl na sobě trylichové nohavice, vyhlížel jako Prussák.

W takovém přestrojení vrátil se střelbítě ke kuchyni, a zastal Prussáka právě zády k sobě obráceného. Šířek poznal svou chvíli. Přikradl se opatrně, napřáhnul svou širokou drsnatou dlaň, pohladil neštoudníka od zadu po tváři, a rychlosti blesku z kuchyně vyskočil. Prussák se svalil, a když w stranu, odtud laška přišla, okem mrštil: newiděl jiného, leč že se mu modrý řabát s čapkou a pruské trylichovky zamihly.

Sebrav se honem soudil na bezpečno, že někdo z druhů tak jemu učinil. Měl zvláště podezření na jednoho, s nimž byl neustále na štíru. Jako by ho medvědim sádlem namazal, letěl do řadu, a domnělého protivníka, jenž klidně na drnu chrápal, za pačesy popadnul. Strhla se šrutka. Dřítatni, nemile z dřimoty vyděšeni, newěděli, co se děje; a potom teprvé, když šilhán několik řlow na ošvětlení powěděl, porozuměli. Druh nepřátelsky napadený bránil se rukama i řlowy, a wšech přítomných za švědky bral, že se od oběda z místa nehnul. Nemohli mu wšak za švědky býti, proto že spali a on vzdáliti se mohl, aniž by znamenali. Wědouce nad to, že oba onino neustále na sebe s řopce mají, nepochybowali, že se štáti mohlo, jak šilhán powidá. Než oleje do ohně nepřiléváli, o to se zasazující, aby šmir mezi rozřmotřenými zjednali. Wodařilo se řonečně, řutka utichla, a na domácí podezření nepřišlo.

Wzdor nemilému wýstupu a vzdor přecpání se u oběda kámy zatím donessené pozili. Večere již nežádali, jen chleba s máslem a po žejdlíku silné kořalky.

Ráno za prvního rozbřesku ozwala se na náwsi polní trouba, a hned potom píšťalka s bubínkem, jako kdž s medwědem a s opicemi chodí. Nebyli to wšak s medwědem, byla to pruská polní hudba k pochodu.

Ubhtowanci ze wšech statků po celém Nemírowě wcházejí, a na náwsi do řady se stawí. Také Čermákowi nocleháři jsou na nohou a chtěli by jiti. Nemohou, nejsou wšickni, jeden schází. Schází onen ssilhamý, jenž při stole s kůrathy tolik se napachtil, a z kuchyně tať ssředně odnesl. Jest po něm schánka a wolání, až pojednou ze dworu od kurníka, nad wepřínem upraweného, donikne bolestný wýkřik, po němž druzi druha poznali.

Zajiskřili očima, wytasili ssawle, ženou se po křiku. Jsou přestwědčeni, že se druhowi násili děje, jdou ho wswobodit, a běda tomu, kdo na něho ruky wložil. Na kush ho rozsekají, a statek zapálejí!

Medosslo na to. Brzawý mlsout, jemuž wčera kůrátka tať welice chutnala, myslil, že nebude na škodu, kdžby některého opeřenečka z kurníka s sebou na cestu wzal. Ne sspatně pochodil!

Čermákůw Dřík měl dobrou pamět. Znal písničku, jakouž za jeho dětinstwí Brandeburské hrdinstwí za sedmileté wálky po dědinách se opě-

řoval. Jest to jen tak popěveš kratině, prostě,
a žni, jak následuje:

„Ale maměnto žle,
Brandeburci zde!
Mají wellké čepice,
Potradli nám slepice!“

Zpomenuv sobě na milý popěveš a znaje
také jináče pruské choutky, Širík hned po půl-
noci kůrník otevřel a drůbež vyplasil.

Tou příčinou našel si šilhavý mlšout kůrník
prázdný a hněval se, že mu šlaplo. Proto
ale přede křk natáhnul a do wnitř nahlížel.
Neuzřel ničeho, leč že z druhé až strany w koutě
od stodoly osamotnělé wajičko leželo. Aby do-
cela s prázdnou neoděšel, wyšsmíhнул se wzhůru,
a nízkým kůrníkem po čtyrech pro wajičko lezl.
Nesřastné wejce musilo být očarované! Šak se
ho dotknul: něco luplo — a do ruky mlšoutowy
ostrými, špičatými zuby nemilosrdně se zahryzlo!
Wlastník ruky bolesti wykřiknul, a druhové, jak
wime, po křiku pospíchali ku pomoci.

Šrdina kůrníků ze své wýprawy wraci se
smutně. Leze po zpátku, jest trusem celý podě-
laný, a na ruce mu wisi železa, jež Širík na
tchoře byl nastrojil.

Wni druhové do pasti chyceného nelítowali,
a onen, s nimž se byl wčera w sadě popadnul,
hlasitě se chechtal. Wěc wšak nebyla právě k
šmichu. Ruka okrwacená již otékala, železné zuby
w ní wězely, a niřdo z přítomných nebyl s to,
past rozpáciti. Na pokřik přiběhl Širík, tiřkl zespod
na péro, a železa pomolila.

„Nestrkejte podruhé, kde swirá!“ prohodil Širík jako žertem, kdž byl Prussákovi z klessti pomohl, a s potutelným úsměchem na něho se podíval.

Učinil zle. Šilhán se dopálil a hrozivým okem Širíka od hlavy do paty měřil. Tu mu padly do očí trylichové nohavice, připadla na myslí kuchyně — a oheň byl na štěse.

„Hrom a peklo!“ zařičel jako posedlý, šawli mytajíw.

Širík měl co dělat, aby uskočil.

Bůh wi, co by se bylo dále dělo. Na štěstí ozwala se poznowu polnice, ozwala se pišťalka s bubínkem, Prussáci se dali na pochod, a hrdina z kurníku musil s sebou. Šel nerad; neboť kolikrát ještě ke statku se obrátil, pěsti potřásal a vyhrožowal, že se pomstí.

VI.

Čím dál, tím hůř.

Šať Prussáci za bubínkem a za pišťalkou odtáhli, bylo Memirowským, jak by jim někdo trn z paty dobyl, ač boleti na dobro nepřestalo. Co rekwišice pohltila, co hladowci suědli: bylo to tam, a nebylo toho málo. Ač ni jediný hospodář usšetřen nebyl: předc jedni proti druhým škodu mnohem wětšší sobě kladli, poněwadž ztráty, rekwišici spůsobeny, nebyly stejné. Nejscházelo mnoho, že by tudž swár a záštti mezi sousědstwem se byly uhníždily; ale Šan, co starošta, opatrně

tomu zabránil. Swolaw hromadu, wyptal se sousedů, mnoho-li kdo na rekwisici dáti musil, a jak wysoko škody utrpěné na penězích ceni? Sousedé powěděli swědomitě, a škoda celkem obnášela zrowna tisíc zlatých.

„Neni pochybnosti,“ promluwil Jan po učiněném zúčtování na závěreč, „neni pochybnosti, že nejjasnějši král náš za škody nám nahraditi poručil, poněwadž stwzowacimi listky, od nepřitele wydanými, se budeme moci wykázati. Ale náhrada tať honem nepřijde, jakž při taťowém a tolikerém posskození po celé wlasti jináce býti nemůže. Pročež nebude od místa, abychom prozatím sami alespoň sprawedliwého wyrownání mezi sebou učinili. Dbnos škody na peníze uwe-
dené rozwrhneme na jednotlimce podle dani. Utrpěl-li kdo méně, než dle rozwrhu naň připadne, ten doplati; a kdo wice utrpěl, tomu se nahradí.“

Bylo tať moudré, sousedé jewili spoťojenost, a Jana jedním hlasem wychwalowali. Ani nejstaršši mezi usedlými moudrosti Janowi neupirali, a jeden z nich prawil, žeť ten uladý člowěk jako druhý Salomoun.

Hospodářowé se mezi sebou wyrownali, ale jináce bylo s hospodyněmi. Při těch nebylo wyrownání zapotřebi, poněwadž škoda wssady téměř na wlas stejně obnášela. Zásoby wajec, másla, a co wice od jídla we staveních bylo, prasklo wssady do posledního sousta. Nezbylo tudy ženským, leč na wzajem sebe litowati; a aby přede nějaké náhrady bylo, Prűssáky prawým jmenem

řítiti. Dostali však neomaleni cizozemci jmen, že by w matrice celý list pro ně nestačil. „Žrouti, hladoleti, bezedné dršťky, vlci střeva,“ tak a ještě rozličně jinak zněly tituly, od Memirowských hospodyní Prussákům dávané. Stará Germákowa, kteráž hned před válkou o Brandeburcích říkala, že jsou pohani a horší než lidožrouti, uznána na ženském sněmu jednostronně za nejmoudřejší ženu w celé wsi; a zmínil-li se který muž doma o Janowi, že jest moudrým starostou: hned se ozvala žena, řkouc: „Ssak on moudrost ze sebe nemá, má ji z matky!“

Nebylo Prussáků w Memirowě, nebylo jich w celé krajině, a přede nastali dnové smutni a šklíčení. Přítomnost nepřitele we vlasti, třeba že u vzdáli, působila trudně na wsse strany. Zpupní wítězové zmocnili se železnic, užíwali jich toliko ku swým potřebám, a veliká část země zůstala beze wssého spojení s ostatním swětem. Celý okres, k němuž Memirow náležel, podobal se osamělému ostrowu uprostřed moře, o kterýž nikdo nezawadí. Na silnici nad Memirowem po celý čas powoz se neukázal, postowský nejezdil, nowiny nepřicházely. Nikdo newěděl, co se we swětě děje, a za doby tak rozhodné a důležité očistci se to podobalo. Wszak následkem přerusseného spojení také rozličné nedostatky nastávaly. Kupci a překupníci zvláště za pochodu wojska swé zásoby wyprodali, a dowážka došsedšího zboží nebyla možná. Nebylo káwy a cukru, ani soli nebylo, a prodáváci, hledíce z wsseobecné tísně we swůj prospěch kořistiti, na wsem i na soli přirázeli.

W Čermákově statku, kdež alespoň pro staříčky a pro děti kapka té bryndy každodenně se vařila, bývá k snídani úkrop neb vařené mléko. Dítěm ani do jednoho ani do druhého se nechce, a babičce tím způsobem. Po úkropě ji pálí na prsou, z mléka dostává sšlemy — raději neji, a bývá smutna. Na válku se hněvá více než za prussáckého ubytování, a začasté vzdychajíc běduje: „Čeho jsme se dočkali? Teď teprvé jest ty rány cítit!“

Vojska, jedno i druhé, possinula se na ubohou sesterskou Moravu, a o nových bojích se proslýchá. Než zprávy o výsledku sobě odporují. Dle jedněch zůstává vítězství při nepříteli, dle druhých obrátilo se k našim. Sednou do konce kolowalo psané návěsti, jaké porážky a jakých ztrát Prussáci utrpěli. Na první okamžení každý rád uvěřil; ale kdo o věci hlouběji pomýšlel, poznal, že nepodobno. Pruské hlavní velitelství w Pardubicích a Pruská obsádka w Praze trwají na svých místech, jako by na wěky odtud neměly. Kdy by s hlavním nepřátelským wojem bylo do opravdy zle: jisté, že by buď ze země utíhli, neb svojím ku pomoci pospíšili! Tak rozumovali Nemirovští, a Jan s Širkem, slyšíc takové a podobné rozumy, neodporovali.

Čím dál, tím hůř! Pruské hlavní velitelství w Čechách nemá kusa povážení! Požaduje neslýchaných dávek, a vypisuje na okresy hrozné berny, čtyřcet až padesát tisíců zlatých obnášející. Takové placení ukládají zvláště oněm okresům, ježto rekruticemi a od nepřátelského

vojška ještě příliš nezkusily. Okres, k němuž Memirow náleží, až na několik osad dotud mnoho nezkusil. Jest se co obávati, aby sobě Prussáci naň nezpomněli. A zpomenou-li: jak bude možno, teď přede žněmi z prázdných stodol a z prázdných kapes tolik zaplatiti?

Čeho se lidé po celém okrese báli, toho se neubáli. Platebný rozkaz přišel, a zní bez mála na celých padesát tisíců! Tolik hotových za několik dní sehnati naprosto nelze. Kdyby alespoň bylo prostředníka, jenž by s nepřítelem vyjednával a oměkčit jej hleděl! Ale kdo má prostředkovati? Úřadové hned na první pokřik o vpádu Prussáků zmizeli, a nikdo o nich newí. Lid newěda, že tak učinili z nařízení vlády, aby nepříteli nedostalo se do rukou berních rejstříků a aby on úředníky nepřinutil k zvrubnému drancování všech lidí, nařiká, že jest opustěn, že jest zrazen.

„Pravý přítel v neštěstí se poznává,“ ozývají se hlasové ze všech stran. „Však i my poznali, že nemáme upřímnějšího přítele nad své milované duchovenstvo! Duo odkud neuteklo, věrně s námi vytrvalo, a útrap, soužení i škod nejhojněji zakusilo!“

Na některých místech ujímá se věci okresní zástupitelstvo, a s nepřítelem, přes příliš požadujícím, nikoli bez prospěchu vyjednává. Toho však v okrese, k němuž Memirow přísluší, s tíží jest se nadíti. Okresní zástupitelstvo ovšem mají; již přes rok ho tam stává, a uejednou již také výborně

se osvědčilo. Než za přítomného případu sotwa čeho poříditi dowede.

Hned při wolbě téhož zástupitelstwa podivně se přihodilo. Z welkostatkářů nikdo w okresu stálého sídla nemá, k jich zástupcům nebylo jaksi důvěry; a lid, poněwadž většinou hlasů wládnul, provedl wolbu dle swého. Tak se stalo, že za starostu i za členy wýboru při témž zástupitelstvu sami menšši statkáři neboli rolníci se dostali.

Starostu dělá Habřinský představený, Dědina, a předním členem we wýboru jest mladý Čermák z Memirowa. Oba jsou mužové zachowali, rozumni, welice spráwni, a co do hospodářstwi nemají sobě rovného. Lid soudil důsledně, že, kdo wlastni dům dobře říditi umi, také okresních záležitosti spravowati dowede. Nemýlil se; neboť coťoli dotud zástupitelstwem w okresu předsewzato, slawně se pozwedlo. Ale jak bude za přítomna? Dowede starosta se swým předním rádcem swých woliců naproti nekřesťanskému požadawku nepřitele platně a s prospěchem zastati? Nepodobá se. Wždyť Dědina ani poněmečtu neumi, a mladý Čermák tolik, čemu se na wojně naučil, a potom že někdy s Širikem jako pro žert podomáčtu němečty howořiwá.

Hned při wolbě proti zástupitelstvu, takto sestawenému, hlasové se ozýwali. Wytýkánoť rolníkům, že na píd před sebou newídi a k nikomu, kdo práwě kolem ze sedlského plotu není, důvěry nemají. Později owšsem nepřátelšsti hlasové umlkli, když zástupitelstwo nejedním obe-

žtelým zařízením svou schopnost osvědčilo. Ale teď ješ hluřu na celý splaw! Nebude wyhnuti, nepříteli se musí zaplatit na haliř, proto že nebude, řdo by se moudře ozwati uměl. Rolnictwo se naplati nejwice, a patří mu tař, poněwadž possetilou wolbou samo do bryndy sobě pomohlo!

Vid, pro wálku a pro nenadálý těžký požadawek celý málomyslný, sám w sobě se počiná wyřlati, a osočowatelům wiry dáwa. Mnozi bez obalu mlui, že se stala při wolbě hloupost, lituji, že tař učinili, a chtěji podruhé moudřejřřimi býti, jenom že již bude pozdě. W Habřině se hněwaji na Dědinu wyřřkajice, jař mohl na starostu nastoupiti, řdyž německy neumí?! Ba i w Nemirowě tu i tam proti mladému Čermářkowi příkré slowo se pronáři.

Dobře, že o tom Jan newi. Neni doma, odjel wčera na úřwitě, odjel na nowé bryřce, řiřik ho weřl, a niřdo newi řam.

Jař platební rozřaz do okresu přišřel, porozuměl mladý Čermář na místě, jařá powinnost zástupitelřtwu uastáwa. Proto neotálel, hned přišřtího dne záhy ř rána zajel do Habřina, a ře starostou na cestu ř hlavnímu Pruskému weliřtelřtwi se wyřal. Dědina ř Janem ř celé duffe souhlasil, a toliřo to připomenul, že by snad prospělo, něřoho w němčině honěného přibrati, aby tlumočniřa dělal.

Jan odporowal, a naproti návrhu starostowu uweřl toto:

„Slowo ř úřř tlumočniřa připadá mi jařo zboři ř druhé, ř třeti ruřy. Pojedeme sami, a

na pomoc vezmeme Pána Boha všemohoucího. Neodvažujeme se nesnadného kroku toliko za sebe, vydáváme se za celý okres, za bratry. Proto se také nestrachují, zdali mluvíti dovedeme; neboť ve službě účinné lásky křesťanské smíme spolehati na slovo Páně říkací: „Nemyslete napřed, kteráž byste odpovídati měli; já zajisté vám dám ústa a moudrost.“

Odjeli zrovna. V blízkém městečku stavili se na misi svatou, a když vjížděli branou do města, kdež Pruské hlavní velitelství svoje sídlo mělo, odbíjela na věži právě dvanáctá.

Na hospodě zařecili se s hostinským, a za vhodné příležitosti na vrchního velitele se vyptávali. Nabýli zpráv procházející.

„Cloukem jak se říká zlym,“ znělo svědectví hospodského, „vrchní velitel dle doslechu není. Má však své chvíle, a kdo jej za dobré natrefí, obyčejně dobře pochodí. Nejprístupnějším prý bývá po obědě, tak ku třetí hodině.“

Pokynuti hostinského Jan a Vědina užili. K třetí hodině vyšli do domu, kdež velitel sídlil, dali se opověditi, a směli předstoupiti.

Pán seděl na pohowce, kouřil doutník a měl před sebou nějaké papíry rozložené. Za opovězení vyšli, pozvednul zraků od rejster, a přichozích sobě prohlízel. Pohledu byl docela klidného a tváří zarůžovělých. Dle toho soudili prosebníci, že přišli za chvíle dobré, odkudž myslí nabývali.

Jan věděl z vojny, že velcí páni okolků a dlouhých řečí nemilují. Proto chtěl dělati

zkrátka, a přímo k věci přistoupiti. Aby wšak bez úvodu nebylo, předeslal několik slow na omluvu.

„Sami od sebe,“ počal po slusné úkloně, „nikdy bychom se neopovážili, Wassnostem obtížnými býti. Přicházíme za powinností z úřadu na nás wloženého plynoucí. Pročež padne-li na nás nemilost, nepadniž na naše hlavy celou tíží, neboť stojíme zde jménem a na místě mnohých.“

San mluvil a wyjadřowal se obstojně. Drossem po přízwouku bylo znáti Čecha, některá chybička také sem tam proskočila; ale právě, co na Sanově řeči bylo wadného, pána zvláště bavilo. Lehounký úsměch přeletěl mu přes twář, u pokynuw rukou k další řeči mluvícího wybizel, řka: „Ten dále!“

San zmínil se o uložené berni slowy šetrnými, ač příležitost požádatku nezatajil. Dále poukázal k těžkým okolnostem časovým, a konečně prosil za zmírnění a poshovění, až by se z poli sflidilo, čehož bohda do čtyr neděl bude. Wšlechtý wěpovědi jeho měly na sobě pečeť bezelstné upřimnosti a čisté prawdy.

Pánowi na pohowce nic toho neusslo. Twář jeho zůstala wýrazu stejného, ale čtverácký úsměch, jakýmž lewý koutek jeho úst se zachwěl, nasvědčowal patrně, že něco zvláštěního zamýsslí, aby pro wlastní swou zábawu ubohých wenkowanů do nesnáze uwedl. Na wšse, co San byl přednesl, neodpowěděl ani slowem, a řeč na pole docela jiné jedinou otázkou přenesl:

„Šak widím,“ počal dosti wlidně, „jste Če-

chowé, jste rolníci. Mám vás za muže poctivé a naději se, že na otázku, jakouž položím, upřímně odpovíte. Muže, proč wassi krajané, proč Český lid k nám Prusům chová nepopiratelnou nenávist?" —

Jan se zarazil, ale odpověď dlužen nezůstal.

„My Čechové," pronášel jako udiven, „my k nikomu nenávist nechováme; neboť jsme věrní učedníci Toho, kterhž i nepřitele milovati weli.“

„Strhýwáte se za stanovíštěm wsseobecným," ujmal se pán na pohowce, weliký kotouč dýmu wypouštěje.

„Wim ze zřussenosti, že Český lid jest proti nám; a ostatně wasse listy hned před wálkou o tom dosti jasné se wyjadřily. Powězte upřímně, proč, odkud takowá ta nechut?" —

„Musim-li upřímným býti, budu," odpověděl Jan bez dlouhého rozmýšlení. „Koho se kdo boji, toho nenáwidi; a tať jest s námi na-proti wám. Wojime se wás! Siž předkowé wassi ochudili korunu králowstwí Českého o perlu wzácnou, a nám jdou strachy, nemáte-li zálustk na ostatek.“

„Narážíte jako na ztrátu Slezska," odtussil pán s twáří nezmeněnou. „Ale optejte se Slezanů, zdali toho litují, že se k nám dostali?"

„Slezané, již dříve téměř naskrz poněmčeni a z weliké části od wiry otců odpadši, možná že nelitují. Ale katolické slowanské Cechy, katolická slowanská Morawa smýšlejí, cítí jináce.“

„Zať tomu mám rozumět?" táže se pán, dělaje schwálně, jako by nerozuměl.

„Cech a Morawan," wykládá Jan celhý

rozehřátý, „Čech a Moravan má slavnou minulost. S radostí, s pýchou zpomíná na své předky, a odkazu po nich, svaté wiry a mateřského jazyka, své národnosti nade všecko sobě váží. Dvossím u věci té sami mezi sebou poněkud se rozcházejme. Nějaká ta nepotatilá cháska stavi národnost w popředi; my wssak, jenž jsme jádrem národa, my lid, my klademe wiru na místo první, a národnost hned wedle. Za tyto dwa klenoty jsme hotowi, wsse podniknouti, wsse obětowati, i krew swou wycediti! Těchto dwou klenotů žárliwě střežíme, o tyto dwa klenoty se chwějeme — a odtud také nasse nechuf k wám!“

„Mysslite,“ táže se pán směrem maličko jiným, „mysslite, že we swém nynějšsim postawení se dočkáte, aby wasse národní tužby uskutečněny byly?“

„Dočud bude Bohu líbo a nám w pravdě užitečno,“ odpowidá Jan s úplným přewšwědčením: „jistojistě dočekáme se! Doufáme w Boha, doufáme w přimluru swatých patronů zemských, a důwěřujeme swému nejjasnějšsimu králi, w jehož žilách krew starých králů Českých obihá. Mimo to máme zwlášttni oporu. Pod jednim žezlem žijeme we swazku jako rodinném s jinými jessťe národy, kteří rovně za swými tužbami jdou, a čeho sobě přeji, ani nám záwiděti nemohou, nechtějí-li kletbu před Bohem a pomrzení před swětem na se uwaliti. Toho wssého u wás by nebylo. Tam ocitili bychom se co newelký housec w dawu cizém, a měli bychom osud řeky, třeba sebe slawnějšsi byla, když do moře se wústi.

Proto se vás bojíme, a tudy nasse k vám nechuf! Neboť vězte, pane! raději smrt, smrt na místě, nežli dočkatí se toho, aby národ Swatowácslawský z lodě církve samospasitelné měl býti smeten, aby koruna Swatowácslawská a jazyk Cyrillomethodějský ve vlnách cizého žitlu měly utonouti!“

Jan domluvil. Chvěl se po celém těle, tváře mu planuly, a slzy stály v očích.

„Odpusťte,“ promluvil pán slowem wážným, z pohowky wstáváje; „odpusťte, že jsem z vás wyzwídal. Lid Český nám byl líčen co surowý, newzdělaný, newědomělý. Wy jste swých hanobitelů wytrestali ze lži! Ujissťuji vás swou úctou. Zděte s Bohem domů a oznamte wssem, jichž jménem jste přišli, že s bernou posečláme, až bude po žních. Za čtyry neděle dostawte se opět; pať uhlídáme, mnoho-li se dá slewit.“

Nassi prosebníci radostí sotwa na nohou se drželi.

Sať se pánowi poručili, jať se schodů sešli: ani newěděli. Na průjezdě domu pohleděl jeden na druhého; pať očem zbožně wděčným popatřili wzhůru, padli sobě kolem krku, a dali se do pláče jako děti.

VII.

Nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůře.

Nic není tať tajného, aby nebylo zjeweno. Sať teprwé co na zápor a pod polličkou se neděje?! Jan se starostou snad iestě do sídla

hlavního velitelství nedorazili, a již po celém okrese vědělo se, kam jeli.

Za jakým úmyslem cestu nastoupili, bylo snadné domyslit si; ale zdaru a šťastného výsledku nikdo nepředpokládal, netušil.

Kde Prusáci na ubytování měli, soudili jednotvárně, že škoda každého kroku, každého dobrého slova.

Žďdí by snáze kámen oměkčil, nežli těch prozřelých zrzounů k milosrdenství namluvil! A jak namluviti, když šišslají takovou hatlatilkou, že jim na místa ani rození Němci nerozuměli? Když ani panu farářovi, kterýž předce poněmčeu zná a mluvití umí, že by škálu rozplakal, ano když ani pomazanému Páně neslewili, a na kouec pro ohawu jej z bot wyzuli: jak by dali na slovo ubohých, němčiný neznalých rolníků, a třeba stokrát členy okresního zástupitelstwa byli?!

Nejhůře pochybowali a se naposklebowali oni, jimžto okresní zástupitelstwo, z rolnictwa sestawené, uaproti myšli bylo. Ti běhali po hospodách jako s luntý, aby rozumem troufili, a na poselstwo k wrcnímu velitelství odšsedšší své nemotorné wtipy šypali.

To prý bude pan weliteľ oči otewírat, až tu sedlskou deputaci uhlídá! A co sobě chudasowé počnou, až na ně pán houkne? Řeknou se, slovo jim uwáže w hrdle, a naposledy ani wědět nebudou, proč přišli! Dopadnou asi tak, jako někdy jejich předkové u Chlunce; pořídí,

jaťo Kec u Šankowa; a naberou, jaťo cedníkem z louže. Pro ostudu příkradou se domů někdy w noci, zapřou, kde byli, a do smrti se nepochlubí, jať se jim dařilo!

Proroctwí se nemohlo. Deputace se nepřikradla w noci, přijela w pravé poledne, přijela s weselou, a nikoli do Habřína neb do Memirowa — nýbrž do okresního města. Tam slezla před kanceláři okresního zástupitelstwa, a tajemníka na rychlo k sobě powolala. Přissel za okamžení a měl co psát. Musil psáti písmem wětšším a zřetedlným, jať mu Šan do péra dáwal, a za hodinu wiselo na rozích ulic oznámení, že berna od Pruského welitelstwa na okres wy-psaná prozatím na čtyry neděle jest zastawena; a dojde-li na ni, že bezpečně mnohem menšší bude, než jať půwodně znělo. A podobná náměššti taťe po obcích do celého okresu se rozěslala.

Teď se list obrátil, a weřejné mínění se otočilo, jaťo kochout na zvonici, kdýž náhlý witr do něho zadme. Possklebamí osočowatelé zalezli do koutů a mlčeli, jaťo by jim ústa zassil. Lid, jenž za wsseobecného postrachu w sobě se wyklal a z křihu poušštel, pojednou se zpamatowal a ducha nabyl. Poznawali, že se při wolbě hloupost nestala, a kdo málo před tím swého tehdejššího hlasowání litowal: nechtěl se k tomu žádnou žiwou wěcí znáti. Habřínsssti přissli Dědinu od-profit; a Memirowsssti, kteři wsseobecnou nedůwěrou swedeni proti Šanowi sobě omocili, báli se s ním potkati. Wedle těch se nasslo množstwí

chwálořečníků. Pysnili se na Sana, vychloubali se Nemírowem, jenž má takového starostu; a wssady kam přišli, jak jen poněkud se říci dalo, rozhlašowali: že Nemírow mezi osadami w okresu, jako Betlehem mezi městy Judskými. Také ženy přidaly se k mužům, jenom že, obližejice se k swému pohlaví, matku nad syna, starou Cernákovou nad Sana wynásssely. S lwice prý nepojde oslátko; a taková matka, jako stará kmotra Cernákowa, nemohla wychowati syna, leč moudrého a rozsápného.

Bůh wi, co se bude dít! Nowé pluky Pruského wojska táhnou do Čech. Idou přes hranice, kudy se jim líbí, proto že není, kdo by jim mohl zabrániti. Ssou mezi nimi lidé wěku patrně pokročilého, wlasů již prossediwělých. Také po silnici nad Nemírowem táhnou, jsou mirnějšsi swých předchůdců, a welmi ostrážitě ba až úzkostliwě sobě počínají. Do Nemírowa se tenkrát neotčili; ale kde zastawením neb noclehem chtějí pobýti, wysílají napřed na zwědy, zdaž w místě pokojno a bezpečno? Mužstwo na wýzkumech prolizá každé zákoutí, prolizá domy, stodoly a chléwy, a kdýž nic nebezpečného neshledali: přicházejí ostatní. Na noclehu chtějí býti co nejwíc možná těsně po hromadě, w městech wždy na jedné ulici, a jednotliví sousedé jich dostawají až po třiceti.

Každému jest nápadno, čeho se Prussáci boji, kdýž nikde nasseho wojáčka není, a lid sám až po kř strachu má? Něco w tom wězi, bez přičiny nebude. Ba wězi w tom! Kdesi na

hranicích na noční Pruské strážě z pusek bylo páleno. Pošetilec, kdo tak pomyslil! Nepřítele vítěze, jenž bohužel na ten čas pánem v zemi jest, takovýmto způsobem drážditi: jest hrozitánsky nerozum! Pro takou pošetilou bujnost na celou krajinu neštěstí může přijiti! Však toho nikdo usedlý neucínil; poslot nejspíše od nějaké ludy, kteráž čeho ztratit nemá, a jen bouři nastrojiti by chtěla, aby pak za obecného zmatku loupila a drancovala. Mladý Cermák toho lituje, a nic dobrého odtud netuší. Předpovídá totiž, nestane-li se nic horšího, že po osadách při silnici zbraň, kde jaká jest, od nepřítele násilně pobírána bude.

W Cermákově statku mají žence, kladou žitečko na zadních honech zrowna u silnice. Hospodář nemůže býti při dělnících, an za nějakou úřední příčinou musil z domu odejiti. Ani hospodyně na poli není, a má doma i s babičkou co šukat a šánět, aby pro tolik lidí jídla uchytila. Než to vše newadí, a práce dobře odpadá. Dědeček dohlíží, a Širík s Wojtěchem jsou mezi dělníky, každý za dva se přičinuje.

Dost se podělá, ale ještě více by se podělalo, kdy by pořádem nějaké wýtržnosti nebylo. Wýtržnost dělá silnice. Přejelo tudý několik Pruských vozů s wojenským nákladem, pak dvě markytánské káry; a ženci pořádké nechají práce, zemlují a powídají. Tak se drahý čas maří, a práce neubývá, jak by mohlo. Dědeček se mrzí, hned by se wadil, ale newadí se. Za takového newídaného času musí je něco přehlídnouti, a dělníkům podívané přátí.

Siž se opět nějaká čevná kára na silnici ukázala. Šest sšeredná jako máry, ale koně před ní jsou pěkné. Vissi se nápadně od herek, co se jich dnes po silnici převleklo; jsou při těle, vytlapují statečně, a hlavy nesou vzhůru. Ženci zase lefkují a sštēbetají, haní káru a chváli koně.

„Čisté spřežení!“ prohodil jeden. Škoda ho k sšeredné posadě. Wěru hnědky jako panny!“

Wojtěcha píchlo k srdci a celý se zarděl. Zpomněl na nehodu u Skalice, zpomněl na své milé hnědky, na něž zpomenouti nemohl, aby neplakal. Dělá se mu měkko, a aby pohnutí ukryl, ani k silnici se neohlídnul, práce sobě hledě.

„Ti hnědoussi mi přicházejí jaksi powědomi,“ přidal se k řeči prvního dělník jiný. „Na čelách bílé lisinky, a zadní nohy až nad kotníky bílé. Widite! widite, jak sem chudátka pohlízejí!“

Za posledním slowem koně zadrželi.

Wojtěch sebou sškubnul, zpřimil se jak svička, zraků upřel k silnici, a w úchvatu největší radosti zřiknul: „Králowno nebes! to jsou moje hnědky, to jsou koně hospodářowí!“

Siž letí k silnici, po hnědkách wolá, a náruči po nich rozpíná. Hnědky odpowídají radostným řechotem, poznaly svého pěstitele, a nedbajice říku ani oprati wozkowsy wybočily ze silnice, a jedním skokem k Wojtěchowi uhánějí.

„O moje milá howádka! moji zlatí drobečkové!“ pozdravuje Wojtěch svých miláčků, a hnědky jednu přes druhou objímá, hladí a libá. „Kdy byste wy wěděly, kolik noci jsem pro

vás probděl, a co stži prolil! Buď Bohu chvála, že jste zase tady! A jak jste se měli ubožátka? Myšlím, že newalně; jste ochudlé a plné prachu. Ale nic neškodí; já vás brzy vyhladím, že se opět polestnete jako zrcadla! Počkejte, počkejte! při sšeredné káře vás již nenechám a na místě vypráhnu.“

Zatím dorazil k místu Šiřík, po něm ženci a naposledy dědeček. Všichni hnědouffe za Čermákovy poznávají, a již také Wojtěchovi odpráhati pomáhají.

Zarostlý markytán na kozlíku switi očima jak dábel; křičí, nadává a kleje jako nezawřený. Má tisíc chuti do pračky, zatíná pěstě, škřípe zuby — ale, wida přesilu, netroufá sobě.

Abý wěděl, co a proč se tak děje, obraci se k němu Šiřík otázkou: „Odkud máte ty koně?“

„Já je koupil!“ odsekne Prussák, wztěkem šoptě.

„Koupil jste wěc násilně ukradenou, lupem odňatou,“ wšwětluje Šiřík docela klidně. „Koně jsou mého hospodáře, Nemirowského pana starosty, jehož jménem je zabawuji. Wy pať hledejte náhrady, od koho jste koupil.“

Chlap na kozlíku může z kůže wylézt. Wyhoudá, že na něm loupež jest spáchána, že wi, kde swého práwa hledat, a wyhrožuje, že takowé násilnictwi bez potrestání nezůstane. Nikdo ale jeho pohružek nedbá, a Wojtěch ujíždí s hnědkami, žeť ho již sotwa widěti.

We statku jest radosti bez konce. Všichni z celého domu k hnědkám do konirny se sběhli,

a každý svým způsobem přizeň hovádčům osvědčuje. Frantisek chce, aby ho Wojtěch na hnědky posadil, Aninka tleská ručkama a křičí „hatou!“ Berunka jim podává po skvěle bílého chleba, babička po kousku cukru; a starší děvečka, ač vůbec koňstwu nepřije, proto že dostává nejlepšího sena, jež by ona raději kravám dala, zapoměla pro dnešek na svou kyselost, a koš nejlepší suchou pici napěchovaný hnědkám ze seníku donesla. Jen kdy by byl hospodář doma, aby se potěšil, a ztráty déle želeťi nemusil!

Hospodář již přišel, a vsičtí domácí jeden přes druhého oznamují, co se přihodilo. Mluví vsičtí najednou, nejdou za postupem udalosti, berou páte přes deváté, a každý něco jiného povídá. Wojtěch vsěch překřičel, chlubi se, že koně první poznal, a také odpráhnul. Myslí, že vymedl hrdinství, soudí, že z ostudy, jakouž od Skalice odnesl, dokonale se očistil a doufá, že jej hospodář přede vsěmi pochválí.

Jan wyslechnuv vsěčto nikoho nechválí, ani se příliš neraduje, ba naopak jaksi starostlivě se zamyslí. „Dnu ovšem,“ pronáší po chvílce, co byl myslil; „těžko jest, vlastní odcizenou věc nazpět newzítí, když sama do rukou vběhne. Ale newím, newím, zdali pro své vlastní nějakého opletání mítí nebudeme!“

At kdo co chce říká, mladému Čermáčkovi moudrosti a důvtipu nikdo upřítí nemůže. Co on propoví, bezpečně je stane. Ani tehdy na omylu nebyl, když pravil, že posetilé střileu po nocní Pruské stráží při nejmenším bude mítí za ná-

sledek násilné pobírání zbraně po osadách filnici ležících. Sij se stalo, a také do Memirowa celá setnina nepřátelské pěchoty za tímž účelem přitáhla. Chodí po staveních a wědí na wlas, kde a u koho pusek hledati. Sebrali jich přes tucet a také sečné zbraně, starých zarezatělych šawli, několik kusů. U starosty jessťe nebyli; bez pochyby wědi, že u něho zbraně není, a tudy jej docela minou.

Meminuli ho. Wnice, že celá osada jest odzbrojena, wrazili Prussáci do obydlí starostowa naposledy, a nahrnulo se jich plná swětnice. Ela z nich hrůza, jak zhlíželi, a Germákowi lidé, s wýjimkou Jana a Širika tlačili se wssični do jednoho koutu. Babička se celá chwěje, a Fran-tisska s Aninkou užkostliwě k sobě wine.

Jan zatím náčelníka tlupy oslowil, a táže se, čeho líbo?

„Páne starosto!“ spustil oslowený přikře a spurně; „ne-li od wás tedy od wassich lidí spácháno jest násili na jednom z nassinců na veřejné filnici. S násilného skutku budete odpowidati před panem podplukowníkem, a musíte s námi hued na místě bez odkladu.“

Takowá řeč Jana nepoděsila. Na možnost přítomného wýstupu již dříve byl pomysli, a proto, ani nejmenšsioho znamení nějakého hnutí myslí nejewě, docela kliduě odpowědel, řka: „Protí musu není hnusu; musini-li, s Pánem Bohem! Půjdu.“

Babička, že po německu nerozuměla, optala se Širika, oč se jedná? a jak zwěděla, co má

býti: dala se do nářku a pláče, a padnouc na Werunku, zvolala: Pro Boží umučení! Slyššiš-li pať děvče? Oni nám chtějí Jana pryč odvésti! To se nemůže, to se nesmi státi! Pojď! pojď, budeme profit!“

Na smrt bledá a jako prut se třesouc, potáci se stařenka před náčelníka tlupy. Již jej oslowila „pane soldat“ a před sšeredou na kolena chce padati. Ale Jan přiskočiv jako bleskem, nedopustil tať učiniti.

„Maminko má, co děláte?“ zvolal s patronou newoli. „Nesnižujte, nezahazujte se! Snad byste nechtěla surowému žoldáku profazowati, co jediné Pánu Bohu přislussi? Mějte rozum! a ty ženo,“ obrátil se k Werunce, „buď tať moudrá! Ničeho sobě nejsem wědom, ničím nejsem winen, a ruka Páně nade muou! Mestane, nemůže se nic zlého státi!“

To powědew chtěl již odejiti.

„Alešpoň nám na rozloučeuou ruku podej, a dětem požehnej!“ přimlouwala babička, žnužilosti synowou poněkud upokojena.

„Odpusťte maticko!“ odpowídá Jan záporně, „že dnes za swého žiwota poprwé po wassí wůli neučiním. Dětem žehnám kudy chodím, Pánu Bohu na modlitbách je poroučeje. Ale dnes před nepowolanými swědky nejšladšší powninost otcowskou konati, dětem žehwati, ani s wámi se loučiti nebudu. Saťe wy jste dětiňy, myšlili byste, že jdu přímo na poprawu, a ono zatím nebude, leč jako bych asi na den z domu odesšel. Žiwuku bēdowání ať neslyššim, šlzu ať newidím! Dpatrujte

dům, nejdéle zejtra k večeru na mě čekajte, a připravte dobrou večeři!"

Jan u vědomí své newiny a pln důvěry w. Boha odesšel zmužile, s myslí docela klidnou, ba téměř veselou. O domácí starosti neměl, neboť soudil, že spůsobem, jakýmž odesšel, k jich utišení nemálo přispěl. Ale ono nebylo tak.

Tak se vzdálil, potrwalo we světnici chvílenku hrobové ticho. Než srdce wšechněch bolesti byla rozehvěna, a nescházelo leč malého popudu, aby hoře hlasitě wypuřklo.

Popud wyřšel od malé Aninky. Děwčátko, množstwim a nepěkným pohledem celé uděšené, stálo dotud s Frantiskem w koutku. Pojednou zwedlo ručičku, ukázalo ke dweřim, žalostným hláskem zvolalo: „Táta pá!“ a dalo se do pláče. Malý bratříček zaplakal s sebou, a žal maličkých wywolal hlasité bėdowání dospělých.

Litosti nad dětmi zaplakala matka, dědeček ořzl, Širš wyběhl ze světnice, Wojtěch spustil na hlas, a babička omdlela.

VIII.

Podivné se řhledání u podplukownika.

Babiččino omdlení učinilo nářku konec. Pro zděšení jedno zapomněli we statku na okamžení na zděšení druhé, a kde kdo byl přičinowali se, aby babičku k sobě přiwedli. Podarilo se konečně. Stařička otewřela oči, divala se kolkol jako zmámená; brzy wřřak nabyla plného wědomí, ale s wědomím také hoře se dostawilo.

„Sá nešťastná matka!“ zahorořkowała hlasem welmi slabým a se chvějícím. „Seho jsem se dočkala? Ubohý chlapec! jak ono s ním bude? O, já nic dobrého netuším! Sakh on jest, nebude se jim chtít dát, powi něco do prawdy — a ti sseredowé jsou w stawu, ubožáka zastřelit!“

Na konec počala plakati a wñjem, jakéhož bylo před chwílkou, nastal znouu.

Genráte wssať nalezl se těšitel, ač nikoli příliš chlácholivý. Sírík, jenž před Aninčiným „táta pá!“ ze swětnice uteci musil a kousek do pole zaběhnul, wrátil se nazpět. Užrew co se děje, zamračil se, a slowy přísnými domlouwal, řka: Vidé! kusa rozumu nemáte, a jeden z druhého dussi byste wystrassili. O hospodáře netřeba wám ani za nehet strachu miti. Neuit ou dnešni; a uměl-li před nejwýšším welitelem promluwiti, taťe nyní dowede. Toliko jednoho jest se obáwati, ač ani při tom o krk neběži, a čemuž bohda pomoc se najde. Myšlim totiž, že by podplukowník wýslech hospodářůw buď odložiti aneb jenou odkázati mohl. Pať by se owšem přihodilo, že by hospodářem Bůh wí kudy po swětě ssmejkali, a my že bychme třeba kolik neděl jako zbezmatčilé wčely bez hlavy doma zůstati mohli. Tomu zapotřebí předejiti a postarati se, aby bezodkladné slyšení u podplukowníka zjednáno bylo. Tady ale neprospěji zmalátnělé nářky a pláče; tady se musí jednati rozhodně a rychle. A o to s pomoci Boží se chci postarati.“

Sakh a co by před se wzíti chtěl, nepowěděl, toliko to oznámim, že jessťe na čtvrt hodinky za-

běhne do vsi; a Wojtěch měl zatím zapřáhnouti do nové brhčky.

Co Wojtěch na dvoře zapřahal: ocitil se Šiřík na faře, a sice v pokoji u samého pana faráře. Ole námyslěný v neobyčejnou chvíli a ještě více po Šiříkovu se tváření poznal duchovní, že se něco nenadálého a nepřilís dobrého ve statku přihodilo. Šsa domu starostovu pro křesťanskou wýtečnost celé rodiny zvlášťe nakloněn, ulekl se, a co by bylo, na místě chtěl wěděti.

Šiřík oznámil, jak se se starostou přihodilo, udal příčinu, pro kterouž násilně wzat jest, a konečně wyslowil swou obawu, aby ubohý otec rodiny a obce představený pro odklad wýslechu Bůh wí kudy po swětě trmáceti se nemusil.

„Wasse obawa není bezdůwodná,“ přiswědčil duchovní, nehodou Janowou bolestně dojat. „Jak se proslýchá, také jinde se stalo, že obecní starostové pro nic za nic k zodpovídání se od nepřitele násilně jsou odwolečeni. Wussak na místě wýslechu zassikowání jsou za mnohého týráni až za hranice na některou pruskou pewnost, odkud až podnes wrátiti se mají, a před skončením wálky zajisté se newrátí. Toho wěru nassemu dokonalemu starostowi, jeho rodině i celé obci bych nepřál, ač proň nebezpečenstwí nebude. Ale jak pomoci?“ —

„Pomoc by byla,“ soudil Šiřík, „kdy by se u podplukowníka, na něhož se Prussáci odwolávali, bezodkladné slyšení zjednalo; neboť že se Jan na wýslechu osprawedlniti a že wssého wywěsti dowede, ani dost málo nepochybují.“

„O tom také nepochybuji,“ souhlasil pan farář. „Ale odkud vzítí prostředníka, jenž by s Prussákem platně vyjednávatí sobě troufal?“

„Věděl bych o prostředníku,“ pověděl Šířík, na duchovního jaksi prosebně pohlížeje. „Nebude snad podplukovník horší vrchního velitele; a u takového ctihodný zevnějšek a moudré slovo zajisté by postačily.“

„Již vidím, kam měříte!“ usmál se dobromyslný kněz, a ochotným se ukazoval. „Bud si, zkusíme toho! Dřívem od té doby, co jsem se svým míněním o německé oště a vzdělanosti tak sšeredně propadnul, od nepřitele kromě nepřátelství jiného neočekávám. Než pro našeho starostu a bohaboynou jeho rodinu všeho rád se odvážím, ať jest již výsledek jakýkoli. Krk mně nemezmou, a jiného bohužel! není co, leda-by mě ještě jednou z bot vyhuli.“

Mezi řečí vzal na se kabát a letní svrchník, a povědew domácím, že nepřijde až zejtra někdy k večeru, s Šíříkem z domu odesel. Na cestě ještě zaklepal na okno u starého kostelníka, a nařídil, aby se zejtra na misi swatou nezvonilo; kdy by pak uenadále duchovní posluhy bylo zapotřebí, poukázal k faře sousední, něco málo přes půl hodiiny cesty od Memirowa vzdálené.

Šíříkova domluwa, a jeho pevné přesvědčení, že se Sanowi nic zlého státi nemůže, k upokojení všechněch we statku nemálo přispěly. Tesklivá úzkost z nich spadla; a jak mysl klidu poněkud nabyla, počali o neblahé události po rozumu uvažowati. Tu pak všiďni, ani ba-

bičku nemyjímajíc, zároveň s Širíkem poznávali, že se Sanowi zlého státi nemůže, poněvadž sám nic zlého neucínil. Glásiti se k svému jest docela spravedlivé, mimo to stalo se zadržení hnědoussů beze všeho Sanowa účastenství, v případě nejhorším může se markytánovi dáti nějaká náhrada, a vše bude vyrownáno. Tak soudili ve statku, a sama babička k svému nápadu, že by Prussáci Jana zastřeliti mohli, již ani se znáti nechtěla. Ba ani toho, co Širík o možném odročení výsledku pověděl, přílišně se nelekala. O Širíkovi, jak známo, držela velmi mnoho, a byla přesvědčena, jak ten se do něčeho upřímně vloží, že se zdařiti musí. Toliko to jí připadalo, že se Širík na cestu celý celický bude musit převleci, aby ho Prussáci po trylichovkách třeba nepoznali.

Bryčka stojí zapřažena na dvoře, a všickni domácí kolem ní. Chtěli by, aby se již raději jelo, a nemohou se Širíka dočkati. Pohlízejí k vratům a již také skotáčka poslali, aby Širíka vyhlízel. Skotáček se vrací skokem, jest celý udýcháný, povídá, že strejček Širí už jde, ale ještě s někým, s nějakým pánem, a že to bude nejspíše sám pan farář.

K tomuto návěstí strhlo se mezi domácími nemalé hnutí. Dědeček pospíchá k vratům, aby vzácného hosta slusně uvítal; Wojtěch smečá čepici před časem, aby potom třeba nezapomněl; děvečky se stydi, a Werunka se mrzí, že jest nestrojena, jak právě ze světnice vyběhla. Ohlíží se po dítkách a honem zástěrou hubičky jim utírá,

aby nebyly zmouněny, a wassnostpánowi pac dáti mohly.

Jediná babička z místa se nehýbá. Ide na ni nová úzkost. Poznává, že si Šířek netroufá, kdýž samého wassnostpána na pomoc běře; odtud soudí, že musí býti s Janem předc jen zle, a slzy má zase na konečku. Přemáhá se, přemáhá, aby domácích nepoděsila, ale jať užři duchowniho na dwůr wcházějícího, nemůže se zdržeti, a hlasitě plácíc k němu pospíchá.

„O, dobrý pastýři náš!“ běduje, kolena duchowniho objímajíc. „Dni mého milého synáčka, mou jedinou na swětě útěchu a radost, nelitostně odwlekli, a nenawráti-li se, já ubohá matka hořem a lítostí se utrápím!“

„Matko upřímná!“ chlácholí a těšší jemnocitný kněz, stařenu s úctou zrowna synowskou ze země zvedaje. „Právě proto přicházím a na cestu se wydávám, aby zármutek váš obrátil se w radost. Ten nebudte malé wíry a důwěřujte w Boha. Upřímně se přičiňujícím ruka Páně žehná, a my se wssični o brzké a sřkastné nawrácení syna wasseho přičiniti chceme. My budeme jednati, wy pomáhejte modlitbou, a dá Bůh, že snad již zejtra radostného shledání se dočkáte.“

Šířek, že sřiroko daleko po celém okolí hned od dětinstwí byl sloužil, znal krajinu nasřz a nasřz. Wěděl o každé wísce, o každé chatřci, znal wssedky chodníky a cesty, a bylo-li zapotřebí, tam neb onam záhy doraziti: uměl po polních woznicích a jinými nájižděkami délku cesty značně

zkrátiti. Tak činí dnes. Řídě pomoz, na němž pan farář se nalézá, namířil cestou nejkratší k městu při železničné stanici, kamž Prussáci pobranou zbraň svázejí. Tam chce, pokud možno, jessťe před příchodem Sanovým dostihnouti, aby s podplukovníkem hned o výslech jednáno býti mohlo, a San aby pod stráží nepřátelskou noc neutěšenou nemusil strávití.

Wzdor spěchu a cestě mnohem kratší dorazili nassi pocestní teprvé se západem slunce na místo.

Že pro pozdní již dobu na jednání s podplukovníkem nebylo lze pomysliti, zajeli na hospodu. W hospodě bylo živo a hlučno, a hostů plná světnice. Prussí vojáci besedovali s domácími sousedstvem za nejlepšího srozumění. Seděli podle sebe u stolů, procházeli se spolu po světnici, hovořili důvěrně, a byli jedna ruka, až se tomu nassi pocestní podivili. Nemohouce sobě dle vlastních zkušenosti takového úkaz vysvětliti, optali se hospodského, odkud se přátelství mezi vlkem a beránkem, mezi tržnítelem a tržníčnými pojednou vzalo?

„Což newíte, jaké zprávy dnes po ránu sem došly?“ divil se hospodský a byl rád, že přichozím něco nového i milého bude moci pověditi. „Prohlášenot příměří, ba i o mir se již jedná! Tatě příčina, kteráž Prussákům hlavu narounala. Jessťe wčera zhlíželi, founěli a poroučeli, a teď obrátili pojednou, aby hladkými slovy a lícoměrným se přátelením své předešlé pěkné kousky zastřeli, a w zapomenutí uvedli.

Uvšsať nepodaří se jim. Zůstanou nám i našsim dětem w paměti a w žaludku až do smrti!"

Naši pocestní zaradowali se zprávě o blízcím se míru z celého srdce. Děkowali Bohu, a šťastného zdaru w záležitosti Sanowě tím více se nadáli.

Ráno již před pátou pan farář procitl. Šsa powahy welmi starostliwé a maje jednáni s podplukowníkem neustále na mysli, nočního klidu mnoho neužil. Spal jen na polou, a jak oči zawřel, hned se Prussáci před nim hemžili. Wstal záhy, wykonal ranni pobožnost, a čeho i jak před podplukowníkem mluwiti chtěl, na mysli rownal.

Šiříkowi newedlo se lépe. Také on spáti nemohl, a hned na úswitě do města na zwědy wyšsel. Newyšsel nadarmo. Na náměstí naproti kupecčému krámu potkal se se sluhou od obecné rady, neboli s tak zwaným policajtem. Poněwadž pať lidé toho druhu žiwou místní kronikou bývají: jal se Šiřík z něho wyzwidati, zdali Prussáci wčera buď k večeru neb w noci s pobranou zbrauí do města nepřijeli? Policajt wzał na se twář důležitou, ale powidati nechtěl, ač znáti dáwal, že by powidati mohl, kdy by chtěl.

Šiřík rozuměl šwětu i lidem, zawedl nesdílného do protějššího krámu, dal nalit čtvertku kmínky, a policajtowi se ústa rozwázala. Powědel, že Prussáci s powozem, pobranou zbrauí naloženým, o půlnoci do města přibyli, a také nějakého člowěka pod stráži s sebou přivedli. Zbrauí prý složili na šini radního domu, a člo-

wěka strčili do kamrlíku. Na dalšší doptáwku ukázal, kde podplukowník bydlí, powěděl o něm, že právě newlidníkem není, a za nastáwajícího míru teprwé nebude; a konečně udal, před sedmou z rána že k němu přístupu není. Šířík wěděl, dost, byl spokojen, pospíšil na hospodu, a panu farářowi od slowa k slowu wšse důkladně oznámil.

Odbíla sedmá, a pan farář wchází do obydli podplukowníkowa. Stráž wejiti nebránila, a Prussák na hlídce w předsíni kdžž uslyšsel, že jde o wěc důležitou a neodkladnou, dosti ochotně přichozího opowěděl. Předstoupiti bylo na místě dowoleno.

Podplukowník seděl u snídaně. Snídal sám jediný, ale dle toho, čeho na stole bylo widěti, mohlo se jich nasnídati deset. Nádob, w nichž a na nichž snídaně se nalezala, bylo úhrnkem jedenáct! Byly tam tři konwice, jedna s káwou, druhá s čajem a třetí se smetanou; dále dvě nádobky ploché, jedna s cukrem a druhá se soli; potom tři talíře, jeden s čerstwým pečiwem, druhý s chlebem a třetí s máslem; pať weliká misa se syrowou na tenké plátky nakrájenou uzeninou, konečně lahwička s rumem, a weliká lahew s čerweným winem. Dle ubytku ze wšslech nádob mohlo se souditi, že si pán pořádně pojedl, a že by mohl býti syt na několik dní.

Panu farářowi hned na prwní podíwání připadalo, že by podplukowníka již někde byl měl widěti. Též i podplukowníkowi tak se zdálo, a něco jako nesnáž w obličji se mu ukázalo. Ostatně byl zdworilý, ukázal na prázdnou sto-

lici, a pokynuv řekl: „Posadte se, pane pastore! a povídejte, co byste rád.“

Farář se uklouil, posadil se, a předešlaw několik slow na omluvu, přímo k věci přikročil.

Slowy krátkými a důkladnými vyřadil o Janowi svědectví co nejmohutnější, pověděl, k jaké ztrátě tentýž u Skalice přišel, která náhodou hnedoussi jsou poznáni a bez vůle i vědomí Janowa od jeho lidí zobaveni. Dále se zmínil o Janowu odvedení a prosil o rychlý výsledek, připojiv, že se zatknutý, musí-li tak býti, s markytánem vyrovná; a konečně se přimlouval, aby otec bědující rodině, syn starickým úzkostí hynoucím rodičům, a starosta zformoucené osadě bez průtahů byl navrácen.

„Milý pane pastore!“ odpověděl podplukovník, z jehož obličejů již dotčená nesnáze dotud byla nezmizela. „Věci a poměry přes jednu noc podstatně se změnily. Nejsme u vás již co nepřátelé, a tuším, že brzy i přáteli budeme. Abych dal důkaz, že válku a vše, co ona s sebou přivodí, nenávidím a kynoucimu miru se těším: propouštím starostu bez výslechu i bez náhrady. Win, že lid, k němuž i já srdce mám, za války mnoho utrpěl. Všem nahraditi nelze, ale kde možno, rád tak činím. Markytánowi škoda nebude; máme tady kolik zbytečných herek, ať z nich některou ku své káře připráhne!“

Farář děkował za tak krátké a spravedlivé rozřešení nemilé záležitosti a doložil, že za takovéto jediné okamžení člověk na vše předešlé milerád zapomene.

Poslední jeho slova byla přerušena bouchnutím, ježto z jednoho koutu pokoje se ozvalo. Upadla hůl, kteráž bez pochyby špatně stála, a tudy se svezla a sfácela. Oba pánové v ono místo se obrátili. Uhlídali pěknou stříbrem kovanou španihelku na zemi, a farář poznal, že jeho vlastní. Zarděl se až pod ussi a již věděl, kdy a kde se s panem podplukovníkem viděli.

Také podplukovník se zarděl, a povědomá nesnáž v jeho obličejí značně zrostla.

„Páne pastore!“ promluvil po chvílce, podivně se usmívaje. „Mně se zdá, že jsme se již někde viděli.“

„Nevím se pamatovati,“ zasseptal oslovený, a nové zardění svědčilo, že ví, jenom že říci se ostýchá.

„Bylo to tussim ve vašem vlastním domě,“ pokračoval podplukovník, pořád stejně se usmívaje.

„Tehdy jsem měl nehodu. Tlačilo mě kůří oko, nemohl jsem na pravou nohu natlapovati, a vypůjčil jsem si od vás hůl. Sest mi nulo, že vám ji s poděkováním nohu odvésti.“

To pověděv povstal, zvednul hůl, a vlastníkovi odemzдал. Kněz celý studem zapřřený hůl vzal, a němě se poroučel. Podplukovník ho nezdržoval, a tať se rozěšli.

Za hodinu ujížděla Čermáčkova bryčka z města, jenom že na místě dvou tři odvážela. Šířik seděl na kozlíku, a pan farář s Janem umnitř. Byli plni radosti nad šťastným poří-

zenim i nad částou blízkého míru. Celou cestu měli co povídati, a podivnému se shledání se španihelkou srdečně se zasmáli.

IX.

Kdo rodičů cti, Boha sobě dlužníkem činí.

Zprávy o brzkém uzavření míru osvědčily se býti pravdivými. Již za příměří v Mikulově na Moravě o mir se jednalo, načež v krátkosti konečné jeho stvzení a prohlášení v královské Praze následovalo. Radost po vši zemi byla veliká, a dobrořečenost vsady z upřímného srdce Pánu Bohu všemohoucímu, že těžkou návsstěmu milostivě zkrátiti ráčil.

Nejvíce radosti a díky činění bylo po okrese, k němuž Nemirow náležel. V den prohlášení míru dopadala právě lhůta, od vrchního Pruského velitele k zapravení veliké berny ustanovená. Teď ovšem z placení jesslo, a vedle nekonečné radosti uznávanost vsseobecně, že mladý Čermák z Nemirowa, jenž odkladné lhůty šťastně vyprosil, o celý okres zásluhy nerošsední sobě vyhýskal. Chtějí mu toho vsšickni až do smrti vděčně zpominati; a až by se okresní zástupitelstvo obnovovalo, budou na něho dáovati, aby, jak sluffno a spravedlivo, učiněn byl starostou.

Prussáci se vyhližeji ze země, ale neděje se tak rychle, jak sobě každý přeje. Stahují se k hranicím, vytrácejí se pomalu, a po osadách

přihranicných ještě po celé tři neděle na ubytování zůstávají. Memirom jest tentokrát ussetřen, a ač tam odjinud docházejí zprávy, že jsou Prussáci docela krotcí a teď, kdež na vlastní vrub trávití musejí, také mnohem střídmější: předc nikdo o ně nestojí, a do domu jich nežádá. Babička Germánova o Brandeburcích do konce dobrého uvěřiti nechce, a hlavou vrtíc říkává: „Mluwte co mluwte, z bláta promaz neupletete, z plew kássi neuwaríte!“

Než bolestem a utrpením osudného roku 1866 ještě není konce. Prussáci odcházejí, ale za nimi w patách objevil se jiný host, ještě horší a hrůznější. Rudý Prussáci prošli, kam jen nohou wstoupili: wšady objevuje se morová rána, strážlivá cholera. W Memirowě ji dotud není, ale w sousedstwi se již ukázala. Strach po celé osadě jest veliký, a babička Germánova, plná starosti o celý dům, znouu na Brandeburky se hněwá.

„Krásnou wýslužku nám po jobě uechali!“ hořekuje, ruce spinajíc. „Ale není divou! Na to nekřesťanské žrádlo itačil by leda kowářský meč, nikoli wšak člowěcí žaludek. Musili se zkaziti a otráwiti! Wšak se čtíciwu křiwda neděje; že ale po nich dopijeti mají ubozi, kteří o suché hubě na ně díwati se musili: to wěru jest hrozné, hrozné neštěstí!“

Dědeček s babičkou nesouhlasí. On se nikdy nespouští křesťanské pudy, má swůj wlastní náhled, a babičce domlouvá.

„Neswáděj wšlecko na Prussáky,“ dáwá man-

želce důtku. „Wálka a mor jsou metly, jimiž Hospodin od věků pro neměru a zkaženost člověčenstvo nawšstěwuje. Co nás potkává, dáwno a mnohem wíce jsme zasloužili! Uznejmeme to skrousseně, wezměme se za rozum a kajicně otočme, aby se nám jessťe něco horššihó nepřihodilo.“

Již také w Nemirowě lidé postonáwají, a dwa z onemocnělých zaplatili životem. Pán farář w kostele a u každé příležitosti zbuzuje k důvěře w Boha, dodává osadníkům myslí, a proti přílišnému křesťana nedůstojnému strachu usilowně brojí. U Jan, co starosta, obchází celou weš, radi k čistotě we světnicích, w chléwích i na mrwišstích, a z obecného nákladu koupil nějakou tetutinu z lečárny, kterouž se wýkaly polewají, aby zlý zápach byl umořen a neskodným učiněn. Dále waruje před nastuzením, radi k střidmosti, pať aby se požíwalo potrnu dobře záživných, a konečně zbuzuje k modlitbě.

U něho w domě wšse na wlas tať se děje. Čeled musí chodit obuta, Werunka warí, jať a co manžel nařizuje, a po wečeři wššični společně na podlaze flečice modliwají se růženec.

Bud Pán Bůh pochwálen! W Nemirowě již nemoc přestala, a toliko dvě oběti uchwátila. Ale Jan pořád stejně sousedům k opatrnosti radi, a sám w domě opatrným býti nepřestává. Wšse řidi, jaťo by nemoce dotud bylo, a také růženec po wečeři každodenně u Čermáků se modlejí.

„Co není jen tať,“ říká babička, „aby se člověk k Pánu Bohu utikal, řdyž práwě woda

do úst teče! Budeme se modliti každého večera až do nového roku; pať teprvé navrátíme se k swému dávnému obyčejí, a budeme se rúženeček jako od jakživa modlívati w sobotu a před každým zaswěceným swátkem."

Po tolikých souženích, utrapách a strastech usmála se konečně radost na ubohou Morawu a na ubohé Čechy. Nejjasnějši král náš wydal se na cestu do ztýraných zemí Swatowácslawské Koruny, aby rány wálkou zasazené na wlastní oči widěl, uléčil a wěrný swůj národ Českomorawský otcowskou přítomností potěšil. Dobrý slowanský lid zapominá pro radost na bolest, witá welkoduffného krále s nadššením a sláwou, a žehnaje a blahoreče od místa k místu prowáží.

Nowiny přinásejí o wšem pěkné, zajímavé zpráwy, a nikdy tolik a tak horlivých čtenářů a poslůhačů neměly jako nyní. Sám starý Cermák, jenž na nowiny pro jich, jak on soudí, protikatolické směry a pro ssílené sočení na duchovní rády welice zanevřel, o wítězoslawné cestě králowé rád z nich poslouchá, a také babička, jak Jan čísti počne, honem ke stolu přisedá.

Zpráwy o cestě zeměpána čím dále tím wětšší zajímavosti nabývají. Nejjasnějši král mešká již w srdci wlasti, we slawné Praze, a jeho otcowská blahosklonnost k wěrnému národu každého nad wysloweni těšší. Jest milo slyšseti, kterak chwalitebným snahám národním milostiwého uznání i králowské podpory popřívá, a kterak na důkaz nejwyšší spokojenoosti za wěrnost

celého národa, ve válce wzorně osvědčenou, osobností vynikajícím řády a kříže z plných rukou rozdává.

Čermáková babička chce věděti, co vlastně takové ty řády a kříže jsou? Jan vykládá, že jsou to odznaky z drahého kovu, jež co odměnu zásluh a co znamení královské milosti, kdož jimi podarování jsou, na prsou nositi mohou. A dále uvádí, že s takovým vyznámenáním také výhody spojeny bývají, jako u příkladu povýšení do šlechtického stavu.

Babička takový křížek nesmírně by se líbil; ale dědeček soudí, že křížek sám o sobě ničeho by neznamenal, ale co odměna opravdivých, skutečných zásluh a co znamení opravdu a skutečně zasloužené nejvyšší spokojenosti zeměpánovy že znamená mnoho.

O řádech a křížích každé číslo nových zpráv přináší, a tištěny jsou celé seznamy osob, jež takového vyznámenání dostly. Babička se do zpráv o řádech tak zamilovala, že pány, takovýmto způsobem poctěné, alespoň dle jména znáti chce; a Jan celé seznamy jmen musí předčítati. Předčítá právě a došel až k odstavec, jenž nadepsáno má: „Blahý záslužný kříž obdrželi.“ Pak následují jména. Jan došel tak asi k pátému — a tu se počne chvěti, mění barvu, a noviny mu padají z ruky.

Babička se lekla, soudí, že se synovi udělalo nanic, bojí se, aby neomdlel, a křičí co jen může: „Honem vodu a kapky!“

„Ale šití, jenž za Janem stál a spolu

také do novin nahlížel, volá, že vody a kapel zapotřebí nebude. Při tom vyhlíží celý blažený, radosti jen září, a zvednuto noviny hlasem povýšeným k bedlivosti vyžívá, řka: „Dávejte pozor a slyšte! Blatým záslužným křížem významován jest: Jan Cermák, starosta w Nemírowě!“

Kdy by z čista jasna ušodilo, wětšsioho úžasu nemohlo by býti. Nikdo není slova schopný, nikdo vlastním ušim newěří, a každý očitě se chce přestwědčiti. Přiskočí Werunka, a w skutku widí černé na bílém, co Širík byl powěděl! Přistoupí dědeček, nastrčí brejle, a widí totěž. Babička běží do police, wyndává modlitebni knihu „Blatý nebes klíč,“ a z knihy brejličky, tak zwaný štripek. Šiž nasadila, již také k novinám se žene; a třeba že latinky málo powědomá jest, nicméně šťastně přestlabikowala: „Jan Cermák, starosta w Nemírowě!“

Nowý úžas, nowé trnutí, nowé oněměni!

Širík sebral se první, a podáváje Janowi ruky, dí: „Přeji wám od srdce štěstí k takowé počtě, neboť jsem přestwědčen, že se králowský dar na patřičnějšsi prsa dostati nemohl!“

Také dědeček podává synowi ruky, neříká nic, ale slzi. Taktéž učinila Werunka, radosti se chwějíe a s očima zaslzenýma. Wše až dotud obdýlo se klidně; ale babička w mezích takowé štrizlivosti udržeti se nemůže. Překonána citem nejblážším, citem mateřskě hrdosti, padá synowi kolem krku, wine jej k sobě, líbá jeho twáře,

čelo i vlasy, pláče hlasitě, a jiného říci nemůže, leč: „O já šťastná, já přessчастлиvá matka!“

Než pojednou pouští Jana, ustupuje na dva kroky, a plná úzkostlivé starosti se táže: „Synu! snad pro ten královský dárek nebudeš musít býti baronem nebo hrabětem? Kdy by tak mělo býti, a ty se měl odříci svých prostých ale poctivých rodičů a předků: tož bych raději vsse ani vidět nechtěla!“

„Buďte bez starosti, maticko!“ usmál se Jan podivnému babiččinu nápadu. „Třeba s křížem na kabátě, zůstanu, tým jsem dotud byl, rolníkem v Nemirově. Všsše věru netoužím. Býti věrným synem matky církve, věrným synem matky vlasti, a nezvratně věrným poddaným královského veličenství: toť tussím nejvzácnější šlechtictví, jakéhož pod sluncem stává. A takovýmto šlechticem bohudif již jsem!“

Babička se upokojila, ale nikoli na dobro. Šdou jí nové starosti. Nemi, po jaké cestě kříž Janovi přijde? Nemi, zdali ho nejjasnější král po někom posle, aneb sám přiveze? Čhtěla by ovšem přelaskavého zeměpána z blizka viděti, a jemu za milost Janovi učiněnou poděkovati: dala by za to, ani sama nemi co — ale bojí se, zdali by pána celé říše, jak slussi a patří, ve statku pohostiti dowedli.

Také z těchto starosti a obaw syn dobrou matku wyvedl. A teď, jsouc docela upokojena, oddala se babička bezstarostně pocitu mateřské své blaženosti. Šestě jednou obejmula Jana, šestě jednou si zaplakala, a pať se jala powi-

dati, čeho po takové udalosti, jakéž v Memiromě pamětníka není, v domě zapotřebí bude.

Dá se udělat nová almara z tvrdého dřeva, Jan si koupí na nový kabát sukna co nejdražšího, třeba po desítce loket, a to vše k vůli tomu kříži. Kříž bude na kabátě, kabát s křížem v nové almaře, a nic více se tam nesmí dáti, ani Weruncina hedbávná sukne. Klíček od almary bude uložen v koutnici, a jen čtyřkrát do roka se jim bude odemykati. Kdy to bude, každý křesťanský člověk snadně se domyslí. Budeť o třech hlavních Božích hodech, a potom v slavnostný den Božího Těla; neboť jiný takový šat s takovou ozdobou bez urážky Pána Boha obléci nelze!

Nikdo babičce radost nekazí, nikdo jí neodporuje, a ona chudáčko soudí, že pověděla něco, z čeho sám zeměpán, kdy by ji takhle slyšel, potěšiti by se musil.

Královský dar Janovi již jest odemzdán. Přijel pan okresní, dal svolati výbor, a po slusné promluvě kříž Janovi na prsou přidělal.

Jan učinil pěkné poděkování a pověděl, že on jest toliko nehodným nástrojem, jakéhož nejjasnější král ve své nekonečné milosti velkodusně užiti ráčil, aby svou nejvyšší otcovskou spokojenost věrnému Českému lidu vůbec, a obci Memiromské zvláště projevil. Na závěrek povolal nejmilostivějšímu králi „sláva!“ a všichni přítomní velikými hlasy třikráte po něm tak opětovali.

Čím skoučila se slavnost v domě, a v

chrámu Páně následovala zpívaná mše svatá se mši slávou, jako o hlavních svátcích.

Jan byl úmyslu, na oslavu vzácného dne vystrojiti hostinu. Než pan okresní i pan farář radili naproti: čeho by na hostinu chtěl vynaložiti, aby raději věnoval ubohým spoluobčanům, kteří válkou o mše připraveni byli. Taková rada Janovi se líbila, a podle ní se zachoval. Dal ve prospěch válkou postižených celou stovku a nad to dvacet měr žita a deset měr pšsenice.

Den hospodářovy pocty slaví ve statku jako zasvěcený svátek. Nikdo se nesmí práce dotknouti, babička zapovídá a brání. Po obědě stařence něco připadlo, a dle toho učinila návrh, aby se Jan do kabátu, křížem ozdobeného, oblekl. Jest prý záslužno, aby se domácí hodně z blízka a jak se patří na tu krásu podívatí mohli. Jan se zdráhal, ale nebylo zbyti, babička musila mít po své.

Siž ostoupili Jana u prostřed světnice stojícího. Babička stojí v čele a dovoluje, aby se každý podíval jak chce, ale kříže se dotýkati přísně zapovídá. Než chudátka přes vlastní záповěď se zapomněla, a sama první špičkou od malíku kříže se dotkla.

Dědeček soudí, že jest to pěkná ozdoba, a když se pováží, co znamená a od koho pochází: žeť desetkrátě tak pěkná. Mladého člověka, jako jest Jan, taková věc prý ovšem může těšiti; ale jemu, dědečkovi, křížeť od růžence lépe se líbí.

Také Wojtěch se dívá, ale stojí zdaleka a

rukou ústa zadělává, aby jeho dechem kříž se neopotil. Děvečky mohou na kříži oči nechati, jak se jim líbí. Pro samý obdiv ani údem nehnuly, a jen to si posseptaly, taková věc takhle na pěkné sametce že by se také výborně na křt hodila.

Malá Aninka jest jako u vytržení. Radostí dupe nožkami, ukazuje prstkem a pořádem říká: „Táta činci!“ A malý Frantisek, jenž by na své čamárce také něco podobného rád viděl, pověděl toto: „Až budu mít flejčal, také ssi koupim!“

Toho dne ve statku pro radost nikdo ani usnouti nemohl. Zvláště babička radostné rozčilení nijak překonati nemohla, a ještě z postele k dědečkovi mluvila. Slo jí lecco na mysl, a hlavně sobě vysvětlit nemohla, jak se stalo a odkud přišlo, že nejmilostivější zeměpán na jejího syna takovou poctou zpomenouti ráčil?

„Odkud přišlo?“ ozval se dědeček na své postýlce. „Bláhomá! Přišloť od Boha! Dobrým dětem Taticek nebeský vsselijak již na zemi odměňuje; a nábožní moudři předkové neřikali nadarmo: Kdo rodičů cti, Boha sobě dlužníkem činí!“

Jan sice na oslavu svého čestného dne hostinu nemystrojil, ale proto ve statku bez hodů přede nezůstalo. V sobotu po slavnostnem dni zavítali k Cermákovým hosté. Bylo jich dohromady pět, přijeli na dvou bryčkách a musili

se nějak umluviti, poněvadž, ač ze dvou rozličných míst pocházeli, jedním okamžením do statku za sebou vjížděli.

A kdo byli ti nenadáli hosté? Byla to Baruffka, Janova sestra, mlynářka z Wrssowky, se svým manželem, potom Prokop Janda z Lipničků se svou matkou, a konečně ještě nějaká žensktina, mladá, velmi sličná a spůsobná, kterouž neznáme.

S návštěvny bylo radosti plný statek. A jak jinak? S Baruffkou se Čermákovi newiděli jak před válkou, a s Jandovými ode dne svatého Prokopa. Sami za ten čas zkusili mnoho, a jak se u příbuzných dalo, téměř ničeho newěděli. Měli o ně starost, a užřetosse jich před sebou při úplném zdraví, od srdce se zaradovali. Avšak za homoru, jakžž hned po uvitání se rozprávěl, radost Čermákových ještě wzrostla.

Na Wrssowce, poněvadž jest to horská odlehlá osada, ani pruskou nohavici nespátřili, a také od zlé nemoci usšetřeni byli, Baruffka i s manželem přičítali wsse zázračné ochraně Boží, a uvažujice takowou milost wděčně, byli zrowna blaženi. Také Jandovi wyhlíželi jinak než o dni Swatoprokopském, a zvláště na mladém hospodáři bhlo znáti, že se s nějakou dobrou trefou potkal.

Dwssem náhrady za utrpené škody dotud neobdržel, ale postaral se jemu o náhradu Bůh a dobří lidé. Baruffčin manžel wyhlídnul Jandovi newěstu. Byla z Wrssowky, dcera z welkého statku, kteráž wedle spanilosti a mnohých

ctnosti také znamenitým wěnem se honosila. Měla již kolik nápadníků, ale jsouc ještě příliš mladá a nemohouc se s rodičemi rozloučiti, o swatbě ani slyšet nechtěla. Sando z prvu o takové děvče za swého znuzáčení se ucházet ani sobě netroufal; než zkusil toho předc, a dobře se zdařilo. Rodičům zalíbil se hned na první přijiti, a kdž odessel, posseptala Mařenka matce na sroubku, že to první mladý mužský, kterého může wystát. Tak byla ruka w rukávě, slawily se námluwy, sehnaly ohlásky, a za čtrnáct dni bude swatba.

Mezi tím časem dostala se powěst o Sanowu wyznamenání do Lipniček i do Wrssowky. Příbuzní, jedni i druzi, nemálo se potěšili, a smluwili se, že jedním dnem do Nemirowa pojedou, aby Sanowi k takové poctě štěstí přáli, a spolu Cermákových na swatbu pozwali. Ole úmluwy učinili, a wzali s sebou také newěstu, kteráž wšsem a zvláště babičce welmi se líbí.

W neděli po službách Božích chtěli hosté zase odjeti, ale nesmělo se státi. Babička bránila, chtěla, aby zůstali do pondělka, a také toho dohlázala.

„Tožby bylo,“ stawěla starenka za důwod, „jako bychom wás wyhnali! A kdž se nám Bůh po tak těžkém čase šťastně a wesele dopřál shledati: musíme sobě Jeho milosti wážiti, a radostného shledání užiti!“

W neděli byla we statku hostina, owšsem nepřilíš skwoštná, ale tím srdečnější. Kdž pať w pondělí po snidani hosté k odchodu se strojili,

a snoubenci prosebnými slovy ještě jednou na svatbu zvali: slibil Jan, že s Verunkou přijede. Ano sama babička slovo dala, že, dá-li Pán Bůh života a zdraví, také dojísta se vynajde.

Toliko dědeček se poděkoval udávaje, že sobě doma nejlip libuje, a jinam než do Božího kostela že ho mysl netáhne. Proto také svoje blahopřání snoubencům hned na místě učinil, řka: „Žehnej vám Bůh na té nové dráze a dej, aby se vám na duši i na těle dobře dařilo. Doufám, ba jsem tím jist, že se stane, jak vám na Bohu žádám. Sjte oba děti dobré, k rodičům uctivé, a takovým Bůh od jakživa žehná; neboť neřikali nadarmo moudří a nábožní předkové: Kdo rodičů ctí, Boha sobě dlužníkem činí!“

Právy o Svatojanském Dědictví.

I. Přehled úduw w roce 1866.

Zakladatelů jest	5
Spoluzakladatelů	48
úduw první třídy	25
úduw druhé třídy	126
úduw třetí třídy	23696
	<hr/>
	Úhrnem 23900

Mezi těmito jest:

úduw stálých a sice rodů	4955
" " škol, obcí, knihoven a bratrstew . .	1053
" duchovního stavu	3819

 Úduw kněžského stavu uctiwě a snažně žádáme, aby, jak wešferé údstwo očekává, mezi oktáwem sw. Jana Nep. obět mšse swaté za živé a za mrtvé úduw našeho Dědictwí každoročně konali. Ostatní úduwé nekneži s tímtež nábožným úmyslem w naznačeném času přítomni buďtež mšsi swaté. U hrobu swatého Jana w Praze koná též redaktor swatojanského Dědictwí w den po slavnosti swatojanské w 8 hodin slavné zpíwané rekwiem za wšsedky w Pánu odpočiwající úduw, kteroužto pobožnost zamedl a nadal w Pánu odpočiwající kanovník kustos Wácslaw Bessina, rytíř z Čechorodu.

II. Poučení o přístupu

nowých úduw a odbírání kněh.

1. Kdo k Swatojanskému Dědictwí w Praze přistoupiti hodlá, nechť possťou we vyplaceném psaní (franco).

aneb jinak příležitostně s nápisem: „Kreditství sv. Janašeho Dědictví w Praze“ své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a biskupství (diécesi), ku kterémuž přináleží, ndá, zároveň i peníze vloží. Vklad za úda třetí třídy obnáší jednou a na vždy 11 zlatých rač. čísla; za rod, školn, obec, knihovnu platí se jednou na vždy 22 zl. Do druhé třídy platí se dvojnásobně, do první pak trojnásobně. — Mimo to připoj, pošláš-li list posstou, 3 krej. posstovného, jež Dědictví při každém i vyplaceném wšak peněz obtiženém listu zde zaplatiti musí. Nad to jest c. k. finančním zákonem určeno, aby potovné neb nákladné listy (Frachtbrief) byly optařeny kstem 5 kr. Potud zákon tento nebude odwołán, jest tudíž ještě nového příplatku 5 krejcarů zapotřebí. Ubrnem tedy každý připoj ku wkladu svému na posstovni zdejší útraty 8 kr., leč bys diplom a knihu svou dal si w-
zdwihnouti příležitostí soukromon a ne posstou.

2. Jakmile nějaký úd k Dědictví přistoupí, obdrží ihned přijímací listinu čili tak řečený diplom, obraz to, představující sv. Jana, an žehná zakladateli našeho Dědictví, P. Ant. Hanikšřowi, kteržto za ochranu spisů k nohoum Swatého složených prosí. Zároveň obdrží nový úd povílnou knihu na ten rof připadající; totiž úd první třídy 3, úd druhé třídy 2 wýtistky, úd třetí třídy jeden wýtist, což je mu strze kněhupectví Bedřicha Stbbla posstou zassle, ač neustanowí-li sám jinak.

3. Každý nově přistoupilý úd nechť si listek na od-
birání knih dobře uschowá a následujícího roku, jakož i nápotom w budoucích letech po Welikonoci si jej od svého weleb. duchowního pastýře podepsati dá. Pak může na tento listek, žijeli úd w Čechách, knihu w kněhupectví Bedřicha Stbbla na sv. Wácslawském čili koňském ná-

městi č. b. 786—II. wyzdwihnouti, jenže musí připojiti 3 kr. r. č., kteržto peníz přísluší kněškupci za práci a obálku. Pro úby w Olomúckém arcibiskupstwí platí totěž, jenže knihy své wybirají w kněškupctwí Eduarda Hölzla (Selcla) w Olomúci na horním náměstí w č. b. 285; úbowé pak z Brněnského biskupstwí nechť se o knihy své hlásí w kněškupctwí Karla Winikra w Brně w řemenářské ulici. Ostatním úblm w jiných diecesích se zdržujícím zasílají se knihy přímo obsub. Kdožby ale žádal, aby mu kněškupec knihu posstou zaslal, připoj mimo ony 3 krejcarů kněškupci přináležející, pro letošek ještě 5 krejcarů na swrchu řečený koleť listu powozného neb nákladného.

4. Že jednotlivým úblm takové wybirání kněh může býti obtížno, i jest s wňlohami spojeno, dáwáme radu následující:

Kde jest úblů w jedné krajíně více, uchať poprosi muže dobré věci příznivého, by byl jejich jednatel u věcech Dědictwí. Zwláště welebné duchowenstwo prosíme, aby se k takowému úřadu lastawě propůjčiti ráciło. Jednatel nepotřebuje nežli okolo Welikonoc aneb kdýkoli nápotom listky odebirací wšech úblů sebrati, ke každému 3 kr. pro kněškupce, nad to letos 5 kr. jednou za wšechť na koleť listu powozného přiložiti, a pak je dohčnému kněškupctwí zaslati. Když balit s knihami posstou aneb jinat byl obowzbán, urči jednatel, mnoholi mu každý z úblů za posstovní aneb powozní útraty nahraditi má. Netřeba důkazů, že čím více úblů takto spojeno, tím menšší jsou útraty bowozní. S úblm, i nassemu Dědictwí útrat se uspoří, pakli jednatel při takové příležitosti také wkladů nowých úblů zasílá, jež kněškupctwí řediteli ochotně odwábí. Připomínáme na příklad, že jistý horlitý duchovní

pastýř u vzdálené krajině jest takovýmto jednatelem pro 600 úků tamějších, tak že pomozní útraty úků jsou velmi nepatrné.

5. Přestěhují se nějaký úk z Čech na Moravu, aneb odebereli se z Brněnského biskupství do Olomúckého aneb naopak, nechť to Ředitelství ve vyplaceném listu (franco) oznámí, kteréž mu uob listek na odbírání knih posle, aby pak mu v příslušném knihkupectví vydány byly.

6. Poněwadž odebírací či podobný listek může v ztrátu přijiti neb i utraden býti, každý si číslo jeho pro takový pád na jistém místě k. p. v modlitební knížce své zaznamenej; a pakli skutečně ztráta se udála, Ředitelství o nový listek požádej s připojením 20 krejcarů, co poplatku za vydání listu nového. Připomínáme ale, že kdyby se nápotom pohřessený první listek měl zase nalézt, v knihkupectví více žádné platnosti nemá, nýbrž se ihned odejme.

7. Když umřel úk, žádáme snažně pozůstalé přátele, aby, když si na tento listek knihu posledního roku (třebas po smrti úda) vybrali, úmrtí toho úda na listek ten poznamenali a dohčnému knihkupectví vydali; aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby listek ten zdejší nejdůstojnější konsistoři zaslal.

Wšibec prosíme welebné duchowenstvo, aby zemřelé úky buď hned po jich smrti buď na konci roku nám oznámiti si neobtěžowalo, a sice aby nám sdělilo netoliko jména, nýbrž spolu číslo odběracího listku aneb diplomu; neboť udání pouhého jména webe k nedorozumění, jessťo mnohé osoby mají stejná jména.

8. Rod se béře, pokud jméno se netratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zallabatele rodu, dokud žijí;

dítě pať jejích jiné již jméno nesoucí nemají práva tohoto; rod vymřel.

Dědicem rodu bře se, neustanovi-li zakladatel jiná, nejstarší syn, aneb když není synů, nejstarší dcera. Pro nwarování rozepři mezi dědici dobře učiní každá zakladatel rodu, když svou vůli w tom ohledu zazuamená aspoň do některé knihy nasseho Dědictví.

9. Spoji-li se manžel s manželkou svou w jeden toliko základ (11 zl.), wybáwají se knihy jenom do úmrtí prvního z nich. Taktéž, spoji-li se w jeden základ bratr s bratrem neb sestra se sestrou aneb bratr se sestrou a podobně, wybáwají se knihy jen od úmrtí toho, jenž první jest napsán na přijímací listině (diplomu).

III. S e z n a m

úduw swatojanského Dědictví,

kteří během roku 1866 aneb co dříve mrtví redakci oznámeni byli.

1. W Pražské arcidiecési:

Christián z Allemanů w Příbrami.

Bartošowa Libmila w Jablonech.

Blechová Barbora w Strassicích.

Čerwinkowa Christina w Kolíně.

Hamaus Jos. z Točnítka.

Hawlit Frantissel w Victowě.

Kowanda Frant. w Žebráce.

Důst. p. Lagler Frant., děkan w Lochowicích.

Weigner Jan w Čelakowicích.

Obermannowa Jos. w Hor. Stupně.

Wel. p. Pánel Frantissek, farár w Těnowicích.
 Klůžicka Frantissek w Turicích, z r.
 Suchá Marie w Kolině.
 Wel. p. Suť Jan, kaplan w Netwořicích.
 Smolík Jakub w Mochtíně.
 P. Swatoš Antonin, okresní sudí z Píic.
 Sprotel Jan w Luhu.
 Sprotkova Veronika w Jablonech.
 Wel. p. Šiblo Ondřej, farár w Štěnowicích.
 Wel. p. Šiman Wojtěch, farár w Zbislawicích.
 Tittl Josef w Dobřiwě.
 Toužimský Lubwif w Rakowniku.
 Tunklowa Kateřina w Hlawenci, z r.
 Waňkova Anna we Welkém Bučině.
 Důst. p. Wewerka Wáclaw, osob. děkan w Katajích.
 Winoch Frantissek w Kolině.
 Wel. p. Zwiť Jan, farár w Břístwi. Úhrnem 27.

2. W Titoměřické diecési :

Bártowa Barbara w Bacálskách.
 Fryčowa Frantisska w Dšenicích.
 Jehník Josef w Semilech.
 Žina Josef w Boštowě.
 Žindra Wáclaw w Hor. Kočowě.
 Robofil Antonín z Wobroženic.
 Kounowský Antouin w Chlumčanech.
 Koenigowa Anna w Turnowě.
 Král Antonín w Koňotepech.
 Kubitowa Anna w Brožanech.
 Lemberk Wojtěch w Brodku.
 Pufeš Frantissek z Hájů.
 W. p. Mlejnek Josef, kněz cirkewní.

W. p. Myššát Frantissek, farář w Loučtách.

W. p. Pacelt Frantissek, kaplan w Těně nad Kowenskem.

Brussowa Marie w Kolytňanech.

Staglerowa Maria Anna w Lenessicích.

Waňouček Antonín w Kochpraticích.

Wolát Jan w Brožanech.

Úhrnem 19.

W Kralowéhradecké diecési:

Běštát Josef w Hlásné Vhotě.

Černowichý Michal w Turnowě.

Glasar Josef w Čisté.

Hlabík Wáclaw w Zachrástanech.

Hořowa Dorota w Čručicích.

Kastlowa Marie w Pořiči.

Kinclowa Alžběta w Bystřem.

Leu Josef w Milowě.

Menclowa Kateřina w Dstřoměři.

Mlýnář Tomáš w Trhonicích, 3 r.

Morawec Josef w Rohozné.

Morawec Josef w Kuncicích 3. r.

Morawcowa Barbora w Hamru.

Müllerowa Anna z Poličky.

Opršsalowa Terezie w Rohozné.

Polorný Frantissek w Třtici.

Rencín Wáclaw w Dlouhé Třebowě.

Důst. p. Josef Stránský, děk. we Welissi.

Suchomelowa Terezie w Kuřicích.

Schreibrowa Kateřina w Bakowě.

Šent Jan w Řidhofu, 3 r.

Šwarc Wáclaw z Chabor.

W. p. Zimmer Jan, farář we Wellé Řetowě.

Úhrnem 23.

4. W Budějowické diecési:

Baherowa Marie w Soběticích.
 Berántowa Marie we Wobňanech.
 Charwátowa Marie we Wefeli.
 Erhart Frantisseł we Wobňanech.
 Důst. p. Felix Frantisseł, děkan w Bechyni.
 Gabriel Wáclaw w Hor. Wostrossicích.
 Hamrník Wojtěch w Suchdole.
 Hanzlowská Barbora w Sternberku.
 Hezounowa Marie w Brčowicích.
 Hrubý Josef w Klenci.
 Karličel Wawřinec w Kroclově, 3 r.
 Kartál Bernard w Lomnici.
 Koubel Josef we Welessině.
 Kubessowa Kateřina w Třeboni, 3 r.
 Wel. p. Kvēton Frantisseł w Pohánání.
 Uchla Jan w Putimowě.
 Wel. p. Mannsfeld Antonín, farář w Dražicích.
 Wel. p. Mráčel Jakub, farář w Husinci.
 Peterka Matěj we Wranowě.
 Růžičkowa Josefa w Pelhřimowě.
 Soukromná Josefa w Rožmitále.
 Strouhalowa Barbora w Pelhřimowě.
 Šebele Tomáš w Husinci 3 r.
 Šejhl Antonín w Doublebech 3 r.
 Šrámel Tomáš w Boru.
 Štěpánel Frantisseł w Zinině.
 Šturm Wojtěch 3 Wrabče 3 r.
 Waněl Josef w Domažlicích.
 Zelenkowa Barbora w Újezdě.

Úhrnem 29.

Na Moravě.

5. **M** Olomúcké arcidiecési:

- Abamcowa Anna we Wittowicích.
 Babura Josef w Kurowicích.
 Bartáková Brigitta w Bilanech.
 Bayer Jan w Bernarticích.
 Bartossek Jakub w Rožussanech.
 Bartoszkowa Marianna w Uhřicích.
 Blahowa Anna w Náměšti.
 Brandowa Weronika w Dolanech.
 Belikowa Kateřina w Uh. Hradisti.
 Bilikowa Nothburga w Zlechově.
 Bělín Fabian a Marianna w Mirowicích, z r.
 Brenza Jan w Rožussanech.
 Burda Jan w Starém Městě z r.
 Dočkal Bartoloměj w Rožussanech.
 Dostalowa Frantiska w Jednowě.
 Dostalowa Marianna w Rozwadowicích.
 Feigerle Josef w Náměšti.
 Fialowa Anna w Horce.
 Fialowa Weronika w Boňowicích.
 Furowa Brigitta w Kosteclci z r.
 Grusa Frantisek w Strbení.
 Haasowa Josefa we Weleboři.
 Hruška Matouš w Horce.
 Wel. p. Hájek Frant., lokál. w Romně.
 Hamalowa Anna w Hor. Studbnkách.
 Henrich Jan w Uher. Ostrawě.
 Helbricht Antonín a Marie w Rojetíně z r.
 Holaňowa Kateřina w Starém Městě.
 Holaňowa Marie w Starém Městě.

- Holarowa Kateřina w Starém Městě.
 Holarowa Marie w Starém Městě.
 Holoubek Ignác w Mor. Ostrawě.
 Horáček Vincenc w Bolelouce z r.
 Hrbáčkova Teresie w Nenátonicích z r.
 Hrubý Frantisek we Zwoli.
 Hrusák Ferdinand a Alžběta w Křenowicích z r.
 Hruska Matouš w Horce.
 Jančík Frantisek w Rakowém.
 Janček Jan w Husstěňowicích z r.
 Janossikowa Anna w Bolelouce z r.
 Janousskova Eleonora w Hrubých Slatenicích z r.
 Jelínkova Marianna w Zbětíně.
 Karlík Michal w Písku.
 Kobza Josef w Olomoucích.
 Kocián Josef w Mor. Ostrawě.
 Kolářowa Marie w Krčmaně.
 Kolářikowa Marie w Zankowicích.
 Konečná Teresie w Křenowě.
 Kouřilowa Marianna w Bruchotíně.
 Kožusniček Matouš w Kelowě.
 Krátký Štěpán a manželka Barbora w Nenátonicích z r.
 Krpec Frantisek w Troublách.
 Kubíčkova Kateřina w Žernofách.
 Kubka Tomáš w Rasle.
 Kyrál Karel w Chudobíně, z r.
 Latwowa Anna w Boňowicích.
 Lejšek Jan w Dolním Štěpánowě' z r.
 Macourkowa Apolonie w Uhřicích z r.
 Malíčkowa Marie w Pšaslownicích.
 Mikulšowa Rozina w Komně.
 Miller Frantisek w Nedvěži.

- Motal Frantisek w Slawticích z r.
 Motalowa Kateřina w Slawticích z r.
 Nastoupilowa Marianna w Křelowě.
 Nowotná Josefa w Boňowicích.
 Odložilek Frantisek w Kosstění.
 Opletalowa Marie w Samotislách.
 Offawa Marianna w Žerůwkách.
 Pissmaistrowa Marianna w Zachimowě.
 Plachá Marie w Křenowicích.
 Petřikowa Marianna w Bolelouce.
 Pivná Marie w Rojetině.
 Pokorná Karolina w Němcicích.
 Prošš Jan a manželka Kateřina we Welt. Hossficích z r.
 Psotkowa Barbora w Hussťěnowicích z r.
 Psotka Jan w Hussťěnowicích z r.
 Richtrowa Marie w Mor. Ostrawě.
 Satorowa Rozalie w Borssicích.
 Sedláčikowa Marie w Tučapech.
 Sekaninowa Anna w Bejstrossicích.
 Škywa Helena we Weleboři.
 Smetkowa Anna w Šymři.
 Sojka Frantisek we Wittkowicích.
 Strouhal Frantisek w Skrelowě.
 Sousskowa Anna w Křenowicích.
 Studený Pawel w Malém Račowě.
 Struncikowa Marianna w Mor. Ostrawě.
 Wel. p. Šchischma Cyrill, kaplan w Dolanech.
 Širolá Barbora w Šrbeni.
 Šilerowa Johanna w Uh. Hradissti.
 Šlosárkowa Marianna w Mirowicích.
 Šnaidrowa Teresie w Přitwoze.
 Šnep Wáclaw we Wittkowicích.

Šnirichowa Kateřina w Dolanech.
 Tichý Antonín w Bruchotině.
 Telická Jiří w Němcicích.
 Tomečtowa Anna w Hluchowě.
 Tomeš Josef w Rožuffanech.
 Trefilowa Kateřina w Bolelouce.
 Trnečtowa Frantisska w Seči.
 Trundowa Marie w Klárkách.
 Ubertowa Marie w Janowicích.
 Watřínkowa Kateřina w Starém Městě.
 Welebilowa Viktorie w Starém Městě.
 Weselská Marie w Dolanech.
 Wlčekowa Marianna w Lhotce.
 Wotke Ondřej w Hustopeči.
 Wymětal Josef w Skrbeni.
 Zamíkal Karel a manželka Karolina w Sokolu.
 Zbožinkowa Barbora w Dubu z r.
 Zemčíkowa Marianna w Romně.
 Zimmer Ignát w Droždině z r.
 Zlámalowa Frantisska w Štasscicích.
 Zvěřina Josef w Horké.
 Záčkowa Kateřina w Bolelouce.
 Zencát Matěj w Rožuffanech.

Úhrnem 122.

6. W Brněnské diecési:

Bistrý Wáclaw w Petrowicích.
 Eliáš Frantissek w Sokolnicích.
 Háwa Wojtěch w Třestici.
 Bel. p. Hakula Antonín, farní adm. w Rabassowě.
 Jakubcowa Johanna, provdaná Wonderkowa, w Dačicích.
 Jakwidowa Viktorie w Ramenici.

Zandowa Marie w Petrowicích.
 Wel. p. Zelinet Aloys, kapl. w Bobiwíně z r.
 Klimssowa Aněžka w Telci.
 Kosar Jan w Letossowě.
 Krejčí Wojtěch w Krahulci.
 Malá Marie w Letossowě.
 Martinů Tomáš w Pawlowě z r.
 Müllerowa Eleonora w Břeclawě.
 Newřeční Jan w Brně.
 Paweska Tomáš w Křenowicích.
 Pessákowa Eufrosina w Brně.
 Průh Jan w Sláwkowě.
 Pruchowa Lucie w Sláwkowě.
 Řičánkova Eleonora w Sláwkowě.
 Sowowa Anna w Lažančách.
 Swobodowa Aněžka w Dačicích.
 Wel. p. Schnerbert Jan, farář w Nowé wsi.
 Wenhubowa Barbora w Chwalkowicích.
 Wokřinet Frantisek w Sedlejewě.
 Wytopil Ondřej we Wicompslicích z r.

Úhrnem 26.

7. W Uherských diecéstech:

Wel. p. P. Száró Bernard z řádu sw. Frant. w Nitře.
 Jaksitsowa Ewa w Nowých zámkách.
 Kawer Maria w Rosenbergu.
 Krajcsir Jan w Nowých zámkách.
 Wel. důst. p. Relecsenyi Jan, kanovník w Nitře.
 Rissa Suzanna w Nitře.
 Wel. p. Pimer Ant. far. w Teplicích Trenčenských.
 Schubmanowa Alžběta w Nowých zámkách.
 Wel. p. P. Szórád Roger, z řádu sw. Frant., w Nitře.

Weledústojný p. Weber Josef, probosst a světicí biskup
w Břetislawi.

Vel. p. B. Zaorálek Cyprian, z řádu Ježíšova, w Ro-
rutanech.

Úhrnem 11.

Tedy wšech letos zemřelých 257,
kteréžto modlitbám žitvoucích poroučíme.

IV. O ostatcích sw. Jana Nepomuckého.

Bliže polních kaplicek Swatých a Swetic Božích na-
lézáme místem studánku; prýští se u paty sochy Panny
Marie aneb jiného Swatého či u stupně oltáře ke cti jejich
postaveného zřídlo křišťalové vody. Poskytuje takové místo
umdlenému poutníku dvojího občerstvení: poskytuje potěchu
a posilu duši připomínkou wýwolence Božího a bývalých
straší i nyníjší slávy jeho, poskytuje pak zotavení tělu
čistým chladným nápojem.

Což takového nalézáme též u oltáře sw. Jana Ne-
pomuckého w Praze. Prýští zde u hrobu jeho, jenž jest
spolu oltář jeho, jakýsi pramen rozlévající se obsud po
širokých krajích Čech, Moravy, Slezska i sewerozápadních
Uher, mile je owlažuje a občerstvuje. Tento pramen jest
Dědictwí swatojanské, kteréž učení wíry a křesťanských
mrawů pomocí kněh rozlévá a zanássi po krajích jmeno-
vaných a tímto způsobem k duchownímu jich zúrodnění,
to jest k wzdělání křesťanských ctností přispívá. A tak
jsou tisícové s hrobem swatého Jana w jakémsi spojení,
požívající z duchowní skály, kteráž zde wodu wplévá.

Tudíž se domýslím, že bude úbům swatojanského Dě-
dictwí wděk, když jim powim, co letos za příčinou w p á d u
pruského wojska s tělem swatého Jana se událo.

Dříve ale než k zprávě té přikročím, povím w krátkosti, co utrpěla Praha před sto lety.

W minulém století utrpěla Praha náramně mnoho nepřátelskými vpády. Dne 26. listopadu 1741 přitáhli Svatoci s Francouzů až ke zdím města usilující Karlu Albrechtovi, zvolenci Svatorskému, vydobýti korunu Českou a den na to časně zrána vtrhlo toto vojsko do města a zůstalo zde až do 2. ledna 1743, tedy po celých třinácte měsících.

Tuto nepřátelskou posádku snažilo se vojsko císařovny Marie Teresie zajmouti aneb zničiti a proto město oblehalo a dobývalo. Trpělo tedy ubohé město z obou stran. Nepřítele, kteréhož we zdích svých choválo, musilo žiwiti i musilo jeho přepych trpěti a požadavkům jeho howěti. Episy z oněch dnů pocházející wykazují, že Pražská města (Praha byla tehdy we tři města rozdělena) nepříteli jen w hotových penězích zaplatila k osmi milionům zlatých, na to musila obstarati obroť pro koně a jiné věci, kteréž prý stály 236.000 zlatých. Snadno můžeme pochopiti, že při tak dlouho trvajícím obležení nastal nedostatek potravy wšeho druhu a že zde zuřil hlad. Od 1. čerwence až do 15. září, tedy za deset neděl zabili a stráwili 7625 koni. Musíme wěděti, že za oněch dob býwalo maso u přirovnání k našim dobám welmi laciné, byla obyčejně 1 libra po 5 kr., w tomto obležení ale stála 1 libra howěziho masa 3 zlaté, korec chlebowé mouky 16 zlatých, libra másla 2 zl. 30 kr. Tato nouze také konečně přiměla cizí posádku, že se na kwap z města wklidila; při tom ale s sebou wzala 300 wozů a 600 soumarů (koních zboží na zádech nesoucích), a tážeteli se, co na těch wozích a soumarech bylo? odpowídám: mimo wojenská věci mnohé skowosty a poklady, kteréž nepřítel zde w Praze uchwátíl.

Jestě se město po těchto nesnázích a pohromách nespamatovalo, an již zase po půl druhém roce podobné soužení nastalo. Bedřich II. král pruský zdvihl totiž v r. 1744 válku proti Marii Terešii a na konci srpna téhož roku přibyl s 80.000 muži k hradbám Pražským. Chtěl dobýt země České rozšířiti říši svou a v podíl obdržeti, když ne celé Čechy, aspoň severo-východní část až po Labe.

Posádka rakouského vojska v Praze, jsouc tímto nepopovězeným a tudíž také neočekávaným vpádem pruského vojska nemile překvapena, počala na kvap chystati se k odporu, až by armáda rakouská semo přitáhla. Avšak Prusové s toutéž pilí a snad s větším ještě spěchem chystali se k útoku na město. Vystavili na powrších město obkličujících baterie, z nichž dne 13. září počali hrubé střelivo do města metati. Sned prvního dne pablo do města 800 hum a 2000 dělových kulí. Podobně se dělo v následujících dnech, až se město dne 17. září, tedy po čtyřdenním odporu, vzdalo. Téhož dne Prussáci vtrhli do města a z počátku zdálo se, jakoby chtěli soukromého jmění měšťanů poněkud sšetřiti. Alešpoň nebylo město vojsku vydáno v plen a loupení, nýbrž žádali tak zvanými rekvisicemi prvního dne 2814 centnářů mouky a pro příští den 68784 šestiliberních bochníků chleba. Takovýchto požadavků ale přibývalo denně a mimo to vypisovány jsou poplatky i na kláštery a kostely. U kostela sv. Wita žádali 55.000 zl. Později počali drancovati a sice domy šlechtů a bohatších lidí, brali též díla umělecká, jakož jsou skvostné obrazy. U oltáře jm. Jana zmizely tři stříbrné lampy z tíže 25 liber. Štoda ta páčila se na více milionů zlatých a píše se, že toliko v jednom domě, Dru. Sarcerowi náležejícím, pobrali zboží rozličného druhu v ceně 60.000 zl.

Wálečné sštěstí tehdy králi pruskému dlouho ne přálo. Uznal za dobré, posádku svou po sesti nedělích z Prahy odvolati. Ku konci měsíce listopadu téhož roku se Prusáci z města vyklidili, při odchodu od rakouského wojska a mstou wroucích obywatelů mnohými ranami na památku podělení bywse.

Než po 14 letech přitwapili opět Prusové a jich král se městu hrozně pomstil. Neměl opět příčinu k wojně leč svou žádost dobývání cizích zemí. Wtrhl opět do Čech jako nečekané mračno. Dne 6. kwětna 1757 frazilo se jeho wojsko s wojskem rakouským u Štěrbohol, tať řka u samých hradeb města Prahy; neboť ona wesnice leží půl druhé hodiny od Prahy k východu. Wítězství se naklonilo k praporům pruským a wojsko rakouské k wečeru přitwapilo z bojistě do města w počtu 40.000 mužů.

Smutnější slawnosti swatojanské nebylo jako tehdy. S tenkráte rozebrán a k Čáslawě zawezen jest oltář sw. Zana a tělo jeho jakož i jiné poslady tohoto chrámu též z Prahy odklizeny byly směrem k Widni. Prusané činili neobhyčejné příprawy k dobvtí města. Wystawěli proti Starému a Nowému městu tři baterie, na Žižkowě, blíže Sklenářky a nad Muslemi. Na lewém břehu Wltawy čněly dvě baterie: nad Smíchowem a na Wořechowce za Strahowskou branou. Právě na hod Boží Swatoduffní w noci dne 30. kwětna wyletěla první buma z Wořechowky a padla do nasseho hlawního chrámu oknem blíže kazatelny. Na toto znamení ihned začala houfati hrubá střelba ze wsfecy baterii a trwala po celý napotomný den, tať že padlo do města 1009 bum, 3559 dělowych kulí a 41 kartáčů. Druhého dne byla střelba jessťe hroznější a neochábala až po dewiti dnech. Není pochyby, že král Bedřich chtěl celé město zničiti a předkem chtěl rozbořiti starodáwný

chrám swatowítský. Ž utrpělo toto stavení tať mnoho, žeť se to zdá skutečným diwem, že jessťe stojí. Každým dnem očekávali, že klenba jeho pádem bum a ohromnou tíží rumu tam naházeného puťne a se proboří. Krowy na jeho střechách denně se žnaly wícekráte a s nesmírnou odwahou pořáždě požár uħassen jest; mnohokráte bumb oħnem do chrámu hožené zapálily oltáře.

W letopisech oněch dnů čteme, že dne 3. čerwna dopoledne pabla ohniwá koule do warhan a zapálila je; i sħořelo toto přeskwoštné dílo, kterěz dal císař Ferdinand I. za 30.000 kop českých grossů poříditi. Dne 5. čerwna pabla 1550 kulí na tento kostel a w následujících třech dnech 30kráte se žnal oheň buď wně anebo uwnitř téhož kostela. Koule a bumb, kterěz přeb kostel na hřbitow pably, s takowou prudkostí se do země zahyly, že místem až i truhly a mrtwohy wyryly a na powrch země wywrhly.

Dne 9. čerwna umřkla ona pro náš chrám nejwěšše zhoubná střelba na Wořechowce, poněwadž posádka Pražská učinila w onu stranu wýpad a baterii tuto wzala. Než z jiných stran trwala střelba déle až jessťe do 18. čerwna, tedy celkem po celých 19 dní a noci. Neboží obywatelé Prahy po ten celý čas bydleli we sklepích dnem a noci čekajíce, že stavení nad nimi se sesuje a je pohrobí; kdo se odwážil z domu wen buď pro potrawu aneb ě wůli ħassení ohně aneb pro jinou potřebu, byl patrně w nejwěšším nebezpečenství žiwota. Dne 18. čerwna tuffili obywatelé Pražští z temného dunění země, že kdesi na blízku weliká bitwa se děje, a ħned dne následujícího se dozvěděli, že se strħla krvawá bitwa u Kolína, kdež Prusowé na hlavu jsou poraženi. Dwa dni na to časně z rána zmizelo wojsko cizé na prawém břehu Wltawy a rakoušká posádka wyrazila z města, aby ostatní z břehu

lewého wytlačila, což se i povedlo. Prusové navrátili se do své vlasti.

Toto předeslawsse přitročíme nyní k wyprawowání, jak tělo swatého Jana w bezpečnost uwebeno jest.

§ útěku.

Kdož tyto předesllé běhy zná, nebude se diviti, že nejbližtojnějšší kníže pán arcibiskup a wždy wěrná metropolitní kapitola při letosním wpádu pruského wojska do Čech na to zamýšleli, aby wšechy skwošty a nádoby stříbrné a zlaté w prawý čas z chrámu i z Prahy odflizeny byly. Wláda již dříve s dorozuměním zemského wšboru českou korunu a ostatní korunní swatošti, jenž nad kapli swatého Wácslawa uloženy byly, odvézti dala. Přemnohé poklady w pokladně chrámové jsou netoliko pro swou wnitřní cenu, anobrž i pro swou starožitnost a historické památky, jenž na nich spí, celému národu nejwšě wžácné a milé a jsou tudíž, kdy by w zlázu neb ztrátu přijiti měly, zhola nenahraditelné.

Když se tedy roznesla zpráva, že pruské wojsko táhne přímo do středu Čech a že zajiště bojiště bude někde po labském břehu, wzhledány jsou staré bedny z úkrytu, w němž spočíwaly od poslední pruské wojny a poklady chrámové do nich uloženy jsou. Nejwětší ale poklad, jehož chowá chrám sw. Wita, jest oltář swatojanský a jádro toho pokladu jest drahy ostatek těla swatého Jana. Poutníci swatojanskí pamatují se zajiště, že střední díl téhož oltáře jest stříbrná rakwi podobná truhla, kterouž dvě sochy andělůw jako nad oblaky uésti se zdají. W této stříbrné truhle nachází se jiná menší skříň uměle z tenkých dřewěných čerweným aksamitem pokrýchých lati a z křišťá-

lomého skla sestavená. Tato tať zwaná skleněna ratem jest vlastně schrána posvátných ostatků. W ní leží kostra Swatého po celé délce těla a jest tato kostra rouchem, jakěž mívají obvyčejně kanovníci pražští w choru, přiboděna, mimo to pať dělanými kwěty a zlatohawem obložena. Když teby oltář swatého Jana měl rozebrán býti, aby po kusech do beden složen byl, nejprwé otewřena jest u přítomnosti jeho Eminence, nejdůstojnějššihó knížete pána, kapitoly Pražské a hojného množství zbožného lidu ona stříbrná oltářní trubla a skleněná skříň s ostatky sw. Jana od pp. kanovníků wyňata a na oltář w kapli swatého Wáclawa prozatím uložena byla.

Z spočítawšy zde ostatky swatého patrona nasseho po wíce dní jsouce hojně nawšstěwowány od lidu modlícího se, aby Báh ob města i ob celého národa trestající metlu odvrátil.

Když do Prahy na konci čerwna zawítaly neblahé zpráwy o porážkách nasseho wojska, nemessláno wíce s polkady chrámowými a odweženy jsou do jižních obbojissťe vzdálených krajín české země. Po porážce nasseho wojska, kteráž ubála se na den sw. apostolůw Petra a Pawla, již nepochybowali jsme wíce, že nepřátelské wojsko potáhne se i ku Praze a nikdo nemohl w té době předzwidati, jaká nastane budoucnost; nikdo nemohl powěběti, nepřítwalíli se lomož a hrůza bitew i k jamému městu aneb do konce až do jeho hradeb.

Ustanoweno jest teby dne 1. čerwence, aby nejwzácnejší polkad náš, tělo sw. Jana, hned tětěž noci na bezpečné místo, prozatím těz do jižních Čech odwezeno bylo. Za průwodce a opatrowníka tohoto polkadu zvolen jest p. kanovník Jan Bernard a báni jsou mu pro wětšší bezpečnost za průwodčí dwa četníkové. Skleněná

rafew swaté ostatky zahrnující wložena jest do dřewěne ze starých časů tu chované bedny, kteráž zapečetěna a na zvláštní wlož wložena i řemeny k wozu přitažena jest byla. — Cestu, kterouž dříve řečený pan kanovník se swatými ostatky konal, wypisuje on sám slowy následujícími.

„W 11 hodin w noci wjel jsem z arcibiskupské residence. Bylo mně ouzko a newáhám přiznati se, že jsem wjel s plácem. Smutný byl pohled na Smichowě, kde na sta připřeží s wěcmi erárnými čekalo, by náklad swůj k dalššimu doprawení do Plzně na železnici odewzdaly. Jen krokem bylo možno probрати je tou směšící ku předu. Nejhuře bylo před nábrazím Smichowským, kde tať welký byl náwal, že to trwalo přes hodinu, než pomoci četníků bále jsem se dostal — bez nich sotwa bych se byl probрал. Po cestě k Strakoniciům byla silnice plná prchajících — bylo tu widěti fiakry, drožky, powozy wšseho druhu a na nich plno kufců, beden, zawazadel atd.

Dne 2. wečer šťastně jsem dorazil do Něhossowic u Wolyně, na statek p. kapitolního probossta Pražského, kdež jsme sw. ostatky uložili w jedné swětnici, jestto domácí kaplička, která při zemi jest, nezdála se mi býti dosti bezpečnou. S doufal jsem, že zde w úkrytu po čas nebezpečnstwí prodlim se sw. patronem. Wššak tajemstwí mé brzo bylo prozrazeno, neboť domácí lidé paně probosstowi snadno nhodli, co jsem přivezl, poněwadž bednu, w které křišťálowá rafew uschowána byla, w Praze před chrámem swatowitským byli widěli. S roznesla se powěst o tom po wškolní krajíně, tať že jeden pan farář i procesí do Něhossowic zařibiti chtěl. — Tajemstwí bylo tedy wšbec známo, a poněwadž nebezpečnstwí nepřátelského wpádu i klidné krajíně Wolpůstě

hroziti počalo, ježto Pražská posádka pruská přední stráž své až k Milínu již byla vyslala, nařizeno mi Jeho Eminenci nejdříve vrchním pastýřem, abych se sv. ostatky dále ujel až do Solnohradu.

Merab jsem opouštěl tiché Něhossowice, avšak poslussen rozkazu vrchního pastýře, odebral jsem se 21. července dále. Smutná to byla cesta přes hory a dolhy přes Wimberk, Kunžwartu do Bawor k Pasowu; nejsmutnější ale, když jsem w Kunžwartě dne 22. července nemohl vypátrati místečka příhodného, kde bych sv. ostatky přes noc ukrýl. Na faře nebylo místa, i musel jsem je nechati w hospodě na dvoře jako náklad mezi ostatními wozy. Rovněž tak vedlo se mi w Pasowě, kamž doraziv dne 23. pozdě večer, nemohl jsem též jinde než w hospodě přenocowati. Nemalé starosti měl jsem také na hranicích, aby mi bednu neotvřeli. Z Pasowa d. 24. července vyjel jsem po železnici a dorazil o 1/27. hod. večerní do Solnohradu, kde sv. ostatky našly bezpečného útulku, ačkoliv i tu jsem připraven býti musel ještě dále do hor utíkati, kdyby se bylo stalo, čehož se i w Solnohradě obávali, totiž že Prusové přes Pasow a Linec k Widni potáhnou, aby císařské armádě u Widně soustředěné do zad přišli, w kterémžto případě by Solnohradu, kde veřejné i soukromé kasy skoro z celých Čech uschowány byly, jistě nebyli usšetřili. Avšak nebezpečnoství tomu učiněn konec wyjednáním o mír. — Poněwadž ale pro posud trvající okupaci sv. ostatky do Prahy přenešeny býti nemohou, zanechám je na rozkaz Jeho Eminence w další ochraně p. arcibiskupa Solnohradského, a nawrátím se do Prahy, kdež jen několik osob wí, kde se nyní nalézá tělo sv. patrona země České, jakož i město Solnohrad newí, že w líně svém, w arci-

biskupské residenci, chová sv. ostatky ochrance svého.“ Posud slova kanovníka Bernarda, kterým jen ještě to připojujem, že město Solnohrad a země k němu obstarobáwna příslussící mezi svými dědici ctí též sv. Jana Nepomuckého.

Ž vrátil se pan kanovník do Prahy a poněwadž po uzavřeném míru a jím skončené válce nastal zpáteční pochod pruského wojska jak Prahou tak i rozličnými cestami též w jižním dílu Čech, čekáno s přivezením swatých ostatků na dobu příznivější. Doba tato konečně nastala na začátku října a ob nejd. knížete pana arcibiskupa wysláni jsou pp. kanovníci Brucha a Bernard do Solnohradu, aby tam wyzdwichli ostatky swatého dědice českého z útrhytů jich a aby je neporuffené zase do Prahy přivezli.

¶ návratu ostatků sw. Jana Nepomuckého do Prahy.

Zmenowaní dva páni kanovníci přibyhosse do Solnohradu dne 12. října ráno jali se s powolením Ž. Eminence nejdůst. p. kardinála, arcibiskupa Pražského otwíratí bednu, w kteréž uložena byla pod zámky a pečetěmi rakew s ostatky sw. Jana. Ž otwírali se strachem, newzal-li drabů polkad na daleké cestě překládáním na wůz a otráfaním při jízdě nějakého poruffení, ale shledali brzy s radostí, že sw. ostatky jsou neporuffeny. — Další zpráwy, jaká úcta se swatým ostatkům dala w cizině a na zpáteční cestě, wyňali jsme z „Blahowěsta“ a klademe je tuto. Předkem chceme zde položiti obsah listu swědčícího o slawnosti.

¶ Solnohradě.

Obywatelům Solnohradu i celého wítkolí zůstane dnešní den, 14. října, věčně památným. Ob posledního

ctvrtku dne 11. října ob 5. h. večerní byly tělesné ostatky svatého Jana Nepom. v metropolitním chrámě k veřejné účtě vystaveny, a od téhož dne vzrůstal takřka každou hodinou počet zbožných navštěvovatelů chrámu, dnes pak dosáhl výše takové, že snad po celé století nebylo tolik lidstva shromážděno v městě nashem. Dopoledne sloužil nejdůst. pan arcibiskup náš, Maximilian z Tarnoczu, pontifikální mši sv. Odpoledne ve $\frac{1}{4}5$ byly slavné litanie; při té příležitosti projevil wd. p. kan. Brucha díky srdečné nejd. knížeti arcibiskupu zdejššímu za přechování sv. ostatků a nelícenou chválu vzdal příkladné zbožnosti shromážděného lidu; načež se průvod v 5 h. hnul k zámku Mirabellskému. Napřed šla mládež školní s četnými družičkami; po nich následovala dlouhá řada řeholního a světského duchovenstva; šest kněží neslo křížkátovou rakev s tělem sv. mučeníka, nejd. p. arcibiskup držel v ruce relikviář s neporuffeným jazykem sv. Jana; za ním následoval nepřehledný dav lidstva, kterých modlitbou a zpěvem slavil sv. patrona svého. Hlahol zvonů všech 23 chrámů Solnohradských činil dojem slavnosti té ještě meškolepějšším. V císařské dvorní kapli Mirabellské, kteráž jm. Janu Nep. jest zasvěcena, rozloučil se wd. p. kan. Brucha dojemnými slovy s obyvatelestvem Solnohradským. Nejdůstojnějšší pan arcibiskup dal pp. kanovníkům, Bruchovi a Bernardovi, srdečně „s Bohem,“ načež sv. tělo zabeďněno a v průvodu obou pp. kanovníků zpáteční cesta do Čech byla jest nastoupena. Solnohradští ještě dlouho toužebně pohlíželi za převzácným pokladem, jež jim popřáno bylo chovati v městě svém.

Na cestě do Budějovic.

Jako obchod ze Solnohradu byl newídanou oslawou sw. mučenika Božího, tak i celý wítězoslawný návrat do Prahy. W Vinci newěděli o příchodu sw. ostatkůw, ale již před Swetlem, měšťsem rakouským nedaleko hranic českých, přišel powozu wstříc p. kaplan s poselstwím, že farní osada dowěděwšsi je z blížkých Čech, že tudý pojede wůz s tělem sw. Jana, prosí, aby směla sw. mučenika Božího pozdrawit a alespoň u wozu se pomodliti. W obci se již sezwanělo, a hle, tu stála farní osada s pastýřem swým, pozdrawujíc sw. Jana Nepomučného. Powoz se zastawil, duchowenstwo wzdalo kadiblem a modlitbou poctu sw. patronu, a wykonalo pobožnost s lidem, a ač lid s pláčem prosil, aby jim přáno bylo, déle se modliti u sw. ostatků, nemohlo se žádosti té wyhowěti, bylot určeno, jak dlouho se kde pomessfati smí, aby se návrat do Prahy neopozdil. Slzice, rozžehnali se se sw. tělem.

Zessně slawnějšsi bylo téhož dne 15. října o 1/2 12. h. uwitání w Leonfelden, kdež duchowní spráwu wedou kněži řádu cisterciackého z Wyššího Brodu. Již ze wzdálí bylo pozorowati, jak tam se wssech stran, po wssech pěščinách a cestách spěchaji lidé jako ua pont. Brána byla owěncena, na náměstí u sochy čekalo několik tisíc lidí s duchowenstwem, w jehož čele se nalezal p. prelát z Wyššího Brodu, který až sem wstříc wyjel, aby průwod uwital, načež pak hned objel do kláštera swého. Zároveň poslal sem 6 koní, 4 totiž k wezení těla sw. Jana a 2 pro wůz pp. kanowníků. U dotčené sochy wykonali strážcowé sw. ostatků a domáci duchowenstwo s lidem, jenž wůz hned wěnci a kwitím osypal, pobožnost k sw. Janu

a chtěli dále se ubíratí. Však šlo to jen krokem, neboť náramně zástup lidu ubíral se vedle vozu. Strhla se bouřka, byl liják a krupobití, však nicméně několik set lidí šlo vedle vozu, modlice se růženec; umínili si, doprovoditi tělo sv. Jana až na pomezí české a úmysl svůj vykonali i v dešti a bouřce.

Na hranicích nové překvapení. Bouře pomínula, bylo jasno. S kopce — tak vypravují průvodcové těla sv. Jana — viděli jsme silnici vinoucí se dolů do Čech a na ní před námi nepřehledné zástupy mužských a zvláště ženských, sem tam korouhve, veskeré duchovenstvo z Vyššího Brodu s p. prelátem a okolními pp. faráři. Bylo den před tím, v neděli, ve Vyšším Brodě po kázání ohlášeno, že v pondělí na úterý tělo sv. Jana v chrámě Vyššebrodském přenocuje a spolu byl lid vyzván, aby se připojil k procesi, které sv. ostatkům v ústřech vyjde. S dostavili je ne sta, ale tisíce lidu a tito tisícové vyšli v 8 hodin na hranice a čekali do 2 $\frac{1}{2}$ h. s polehne na silnici, ač zima bylo, tak že p. prelát jim musel poručiti, aby se v zástupy rozdělili, oheň udělali a se hráli. Vívání sv. těla bylo dojemné. Hned pak hnul se slavný průvod k Vyššímu Brodu. Neschetní ti zástupové modlili se bez ustání růženec vkládajíce místo tajemství prosbu: Drobuj za nás sv. Gene Nepomucký; dále pak v krajích českých vkládali jsou slova: Který jsi sv. Jana Nepomuckého oslaviti ráčil.

Ve 5. h. vcházel průvod do města Vyššího Brodu. Před městem čekali střelci, cíř. úřednictvo v plném počtu o slavnostním obleku a myslivci z klášterních statků. Město bylo ozdobeno, tak že každý domeček byl owěncen; procesi pohybovalo se stromořadím, kteréž tu přes noc vrostlo: stálo podél cesty břízy až k památ-

nému klášteru, nad jehož průjezdem nalezal se veliký věncem otočený nápis: *Salve sancte Martyr! Vitej svatý mučeníku!* A pod tímto pozdravem stálo věnování: *Cisterciensium quondam ad altare ministrum jubilo corde salutant Cistercienses.* To jest: Cisterciensisti srdcem plesajícím vítají toho, kterhž někdy Cistercienským při oltáři sloužil. Podothkáme, že w Nepomuku, kdež svatý Jan u oltáře posluhowal, býwal klášter řádu cisterciáckého. Průjezdem wchází se na prostorné nádvoří před chrámem, kteréz důmyslný p. prelát proměnil w rozkošný sad s širokými cestami, kdež lid co zed stál, když se sw. tělo wozlo ku chrámu. Nade wchodem welkolepého chrámu Páně stkwěl se nápis: *Esto quaesumus Intercessor pro nobis in coelis, quem devoto corde veneramus in terris!* To jest: Budiž orodowníkem naším na nebi, jehož polorným srdcem wzhwáme na zemi. Siž pak s touto prosbou wstupme do welebné swatyně. Jest nádherně oswětlena, u prostřed wisi stwoštný swicen z Widně sem dodaný, jenž na sobě nese asi 50 swětel a dnes ponejprw koná službu na počest sw. Jana. Do chrámu snesseno wsse, co kolkolem nalezalo se wzácného a pěkného, zwlášťe pak na místo w kůru před hlavním oltářem, kdež odpočiwati mělo tělo sw. Jana. Jsou tu koberce, wzácné kwětiny ze skleníkú a u prostřed nich a mnohých swětel wsofé kastrum potažené čerweným juknem a owěncené kwitím. Tam byla wnessena a položena bedna chowající w sobě rařew se sw. ostatky a hned pak pokryta zlatem frumplowaným rouchem ozdobným. Swrchu postawen jest sw. jazyl. Což když se italo, konala se pobožnost: litanie a nespory. Střelci stáli na stráži u sw. těla celou noc, jakož i dwa kněži wždy tam klečeli, lid

přenocoval w osvětleném chrámu; modlení neustalo ani na chvíli. Zkrátka, we Wyšším Brodě přičinili se ze wšší síly o počtu sw. Jana wedle slow: Quantum potes, tantum aude. To jest: Učiň seč twá síla. Ráno dne 16. října o ½5. h. byla pontifikální mše sw. a „Te Deum laudamus;“ prostranný chrám byl we wšech koutech naplněn lidstvem, k němuž p. scholastik Prucha wstoupil na kazatelnu učinil krátkou promluvu. Po té ubíral se průvod w témž pořádku jako wčera městem k blízkému Rožmberku. Trvalo to dvě hodiny.

Na pomezí Rožmberské farní osady čekalo walné procesí aš 5000 lidí s kněžstwem, počestnými cechý a korouhweni. Widouce pp. strážcowé sw. ostatků, že by tímto spůsobem pokračujice nedorazili w určitou dobu do Budejowic, pomestkali toliko na náměstí u sochy, konajice s lidem pobožnost, za městem pak prosili snažně nábožných, aby se nawrátili, že jim nemožno dowoliti dalšího průvodu, že čas nutká k rychlejší jízdě. S pomoblili se jessťe jednou s lidem o přimlutow sw. Jana a pak — ujížděli dále. Čest koní až do Krumlowa dal Wyšsebrodský p. prelát Leopold Ant. Wackář.

Wšak jeli jen asi půl hodiny, a tu již opět čekaly na silnici farní osady Zátonská a Swerazská, chtěje býti sw. Janu průvodem do města Krumlowa, což w promluvě k lidu odepřeno. Jako jinde po cestě, tak i tuto jenom na silnici wykonala se pobožnost.

W Krumlowě přibyl wzácný potwoz teprto o ½12. h., a nikoliw jak ustanoweno, w 10 h. Daleko před město wyšel sw. patronu wštric Krumlowský p. prelát Dr. Loberšiner w čele aš 30 kněží, úřednictwo císařské i knížecí Schwarzenberské a nepřehledné zástupy nábožného lidu. Zwolna pohyboval se newidanný průvod ku

předu a teprve o $\frac{1}{4}$ 1. h. přiblížil se k chrámu Páně, kdež krásu či spalír činili měšťanství ostrostřelci a též císařské vojsko. Však pro náwal zástupův, sesslo se zajisté as 15.000 lidí, a pro krátkost času nebylo možná wystawiti sw. ostatky w kostele. Už stál před chrámem a mezi tím co Krumlowský p. prelát w domě Božím kázal a mssi sw. sloužil, hrnuli se wentu lidé k wožu, aby políbením přítromu poctili sw. ostatkům. Řívání to trwalo do 2 hodin, ale nebylo lze wyhowěti žádosti wšech těch nábožných, jichž neubýwalo ale přibýwalo, tak že nastala chvílemi tiseň weliká, ba i báti se bylo, aby někdo nepřissel k úrazu. Každý žádal míti lístek s wěnců na wože. We 2 h. promluwil p. scholastik Brucha k lidu o sw. Janu, prosil, napomínal, hleděl uchlácholiti. Aby se alespoň poněkud wyhowělo žádosti lidu, nesl p. prelát při procesi za město neporussený jazyl sw. Jana řadami lidu toužebně hledícího na ten drahý klenot církwe a wlasti. Škoda, že nebylo dowoleuo déle tu poměškati; byliť tu lidé, kteříž až i 8 hodin cesty sem wykonali! Ale lhůta uplynula, čas wolal dále ubíratí se k Budějowicům. Na této cestě bylo též několik zástaw k wůli procesím čekajícím na silnici, s nimiž se pobožnost konala.

W Budějowicích.

O tom, jaká pocta se stala sw. Janu w Budějowicích, wyprawuje nám list od tamtud psaub, jenž takto zní: „Přál bych Wám upřímně, abyste byli w minulé dny 16., 17. a 18. t. m. dleli zde mezi námi; byli byste se potěšili, wzdělali, posilnili na duchu. Měli jsme tu slawnost, jakéž sotwa posud bylo a newim, bude-li kdy zase. Wěděli jsme zajisté již dříve, že Jeho

Eminence nejd. p. kardinál arcibiskup Pražský k žádosti Jeho Excellence nejd. p. biskupa nasseho ráčil povoliti, aby tělesní ostatkové sw. Jana Nep. ze Solnohradn přes Budejowice do Prahy wezeny byly, a nikoli přes Bawory a Plzeň, jakož dříve w úmyslu bylo. W úterý očekávali jsme k večeru příjezd posladu přemýzácného. Jeho Exc. p. biskup jel po 4. hodině odpoledne silnicí ke Krumlowu, až by powozy očekávané potkal. Když pak po 5. hodině dáno znamení zvonem, hnuli se zastupové, w kathedrálním chrámu a w okolí jeho shromáždění, na Vinedě předměstí, aby tu čekali příjezdu těla sw. Jana. O 6. hodině přijel vůz okrášlený a ozdobený a drahým břemenem tím obtížený. Když byl Jeho Excellence a weleb. pp. kanovníci Pražští Prucha a Bernard wystoupili z vozů swých, seřadily se shromážděné davy w procesi; w čele krácel spolek katol. towarýšů, potom cechové a spolky průmyslowé, wssični s prapory a dílem i se swíčkami. Za spolky krácel zdejší ostrostřelecký sbor s hubbou, potom wel. duchowenstwo s nejd. p. biskupem; jazyl sw. Jana nessen uschowáný w pouzdře. Za duchowenstwem pohybowal se zdlouha vůz se sw. ostatky, obklopený družičkami, kteréž měly swíce a lilie w rukou, a chowanci bohosloweckého ústawu, kteříž pochobně a swítilny nesli. Potom uásledowali c. k. úřadowé, městská rada, zábatný a zpěwácký spolek „Beseda“ a nekonečné řady lidstwa. Zpěwácký odbor Besedy zpíwal cestou čtyrykrát welebnou „Píseň sw. Wojtěcha“ s průwodem pozounů, ostatní údové Besedy nesli pochobně. Vid prozpěwował, s Besedou se střídaje, nábožné písně na počtu sw. Jana. Okna přibytčí na Vinedém předměstí byla oswětlena; z obou stran cesty až ke chrámu Páně stálo lidu na tisíce. O 1/27. doffel ohromný

ten průvod do chrámu Páně bohatě osvětleného a vkusně ohrášeného. U prostřed presbyteria nalezal se oltářit ozdobný a k tomu zřízený, aby tělo sw. Jana tu obpočívalo. Když se sw. ostatky z vozu na oltářit ten přenášely, zpívala Beseda krásnou modlitbu velmi dobonale. Potom následowaly, dle programu již dříve uweřejněného, litanie německé, po nich pak české, obě s požehnaním. Chrám Páně zůstal po celou noc otevřený a osvětlený; zbožný lid dlel tu a zpíval české písně až do půl noci; přemnozí až do bílého rána trwali na modlitbách. Čtyři ostrostřelci a čtyři behoslowci drželi stráž u sw. ostatků.

We středu sloužil pontifikální mši sw. w 8 h. weleb. probost kapitolý zbejssi, J. Kautz. České kázani měl weleb. p. děkan městský a kanovník J. Čewel. Druhou pontifikální mši sw. sloužil J. Excel. nejd. p. biskup; přítomni byli Jejích Jasnosti knížata Jan i Adolf ze Šwarzenbergu, jejich jasné choti a Její Jasnost paní hraběnka z Walbsteinu, rozená kněžna Šwarzenberská, — c. t. úřadowé a městská rada a lidu tolik, co chrám obsáhnouti mohl. — Jasné rodině knížeci dal nejd. p. biskup po skončené mši sw. libati neporuffený jazyl sw. Jana, w relikwiáři ušchowaný; jasný kníže Jan pohnut byl až k slzám a jeho i celé jasně rodiný nelícená pobožnost byla příkladem vzděláwacím.

Anto se w chrámu konala mše swatá, wyšel weleb. p. kanovník Prucha k lidu chrám w dawech obkličujícimu a učinil k němu českou řeč. — Po ukončení dopoledních služeb Božích přenesseno jest tělo sw. Jana na hlavní oltář.

3 po službách Božích byl prostranný kathedr. chrám Páně ustawičně přeplněn. Dpoledne zpíwány we 3 h.

slavné nespory o sv. Janu. Sned po nesporech činil Jeho Excellence nejd. p. biskup německé kázání. V též čas, co kázání v kostele bylo, řečnili oba welebústojní pp. kanovníci Pražští na prostranství u kostela; p. kan. Brucha německý, p. kan. Bernard český. Zácnou službu prokázali weleb. pánowé četným těm zástupím, kteří už nenalezli místa ve chrámě. Po litaniích německých a českých rozléhali se opět písně zbožného lidu českého až do pozdní noci; veliké množství nábožných trvalo tu na modlitbách až do rána jako v předesslou noc; i čestné stráže byly tytéž, co wčera. V každou hodinu noční bylo widěti, kterať přemnoží, jenž za dne nemohli pro weřejné služby Boží anebo i pro jinou příčinu bojiti toho, aby z blízka popatřili na sw. ostatky, opustivše službu spěchali do chrámu ukojit nábožné touhy své.

We čtvrtel ráno sloužil nejd. p. biskup o 7. hodině tichou mší swatou a pak následowalo slavné „Te Deum laudamus.“ Každý chwálil srdcem i ústy Boha, každý uměl oceniti bny veliké radosti a hojných milosti. Když dozněl chwalozpěw, oznamowal weleb. p. kanovník Brucha porádek, w jakém se průwod ubíratí bude za bránu Pražskou na náměstí Panny Marie a konal přiměřenou řeč. Když byl ufončil, zapěla beseda „Modlitbu“ od Triebensee velmi dojemně a krásně. Okolo 1/2 9. h. hnul se průwod ze chrámu; w předu šli spolkové s prapory a swicemi, potom střelecký sbor, část lidu, Beseda zpívajíc „Píseň sw. Wojtěcha,“ bohospowci a bíle oděná děwčátka se swětlý před wozem sw. tělo wezoucím, kterýchž tažen byl 6 krásnými oři ze stáji S. S. knížete ze Swarzenbergu k tomu konci sem poslanými. Za wozem kráčelo weleduchowenstwo domácí a přespolní. Jeho Exc. p. biskup nesl neporussený jazýk sw. Jana. Potom následowali

c. t. úřadové s přednosty swými, někteří radové městští a konečně nepřehledné zástupy lidu. U sochy Panny Marie za Pražskou branou zastavil se průvod; Jeho Excellence vzdával díky weleb. pp. kanovníkům Pražským a loučil se s nimi srdečně. Veselba zapěla ještě „Modlitbu,“ weleb. pp. kanovníci Pražští, pomodliwše se latině, český a německý modlitbu o sw. Janu, opětowali díky, přáli, aby duch sw. Jana zůstal s námi a dawšše srdečné „s Pánem Bohem“ objížděli k Táboru. Nejd. p. biskup wprawázal tělo sw. Jana i wěrné průvodčí jeho dvě hodiny cestý. Tak ukončila se způsobem co nejdůstojnějším slavnost neobyčejná i welikolepá. Nic neobmeškalo se w památné tři dny, čím by se uctiwost a láska k welikému patronu nassemu stwěle oswědčila. Nejen obywatelstwo zdejší sůčastnilo se wšsecko, ale i z okolí blízkého i vzdálenějšího přišlo nábožných na tisíce. Asi patnácte četných procesí, každé se swým duchowním správce připutowalo k nám: a ještě mimo to lidé prostí a wzácní spěchali sem. Takového množství duchowenstwa i lidu newiděly Budějowice již dáwno.“

Na cestě z Budějowic.

Už k Budějowicům oslawowal nábožný lid sw. Jana hlasitými modlitbami, obtud dále ku Praze wice zpěwem: tím se rozeznává lid český od německého. Na cestě do Čewětina polekl též dudák a fleče zahrál písničku k uctění sw. Jana. Přáli bychom sobě a s námi zajisté i čtenářowé rádli těchto, miti obrázek tohoto wbjewu na silnici. Wnímme wobrazení onoho podiwného powozu, při jehož spatření lidé klesají a mezi nimi i dudák, jenž swou písničkou pozdrawuje sw. Jana.

W Šewětíně čekali duchovní s celou farní osadou, jakož i we Weselí, kamž i wškolní kněžstvo se dostawilo; tam i tuto konány modlitby pod šfirým nebem. Po 12. hodině byly wozy w Soběslawi, kdež jich až na odpoledne očekávali. Wšak jakmile je wozy octli před chrámem na prostranstwí, kdež jest kříž a socha sw. Jana Nep., sběhlo se hned obywatelstwo celého města. Pan kan. Prucha učinil k nim řeč, wpládaje církevní modlitbu o sw. Janu Nep. Rdyž ukončuje swou promluwu prosbou: Wšemohoucí Bože, jenž jsi strze nepřemožitelnou swátostní mlčenliwost sw. Jana nassi sw. církewnowou mučeničkowou korunou ozdobiti ráčil: propůjč nám, abychom částou zpowědi ústa a swědomí swé očistujíce a částým přijmáním nejjw. Těla Páně se poswěcujíce někdy k těm blahoslaweným, kteří je jazykem nikdy těžce neprobřessili, přičtení býti zasloužili w nebesích — posluchačů je otázal: přijdou-li rádi k sw. zpowědi, odpowěděli wšichni souhlasně: přijdeme. Po tomto kázání bylo modlení, pať průwod za město.

Těž w Plané čekal pan farář s procesím, k němuž opět p. kan. Bernard promluwil. Dwa jouseři dali koně a pokládajíce to za čest sami je řidili. Už sem wjeli sw. ostatkům w ústřech p. děkan a purkmistr Tábořský.

W Táboře.

Dopis z Tábora wyprawuje o této slawnosti jak následuje: „Starobylý Tábor má welkou minulost, ale nemá jnad w kronice swé dnů utěssenějšších nad den 18. a 19. října t. r. Již 15. října byla nám dána zpráwa, že zawitá do města nasseho nejdražší poklad wlasti české, tělo swatého Jana z Nepomuku. Rychle činily se při-

pravý, utvořil se zvláštní oddíl slavnostní, jenž od Jeho Eminence nejdůst. pana arcibiskupa vyžádal si té milosti, aby ostatky našeho brachého patrona od nejstarších měšťanů byly nesený z předměstí hlavními ulicemi města do chrámu Páně a tam tělo svatého Jana k veřejnému uctění vystaveno býti smělo. Prošba tato došla milostivého vyslyšení.

We čtvrtel okolo 5. hodiny odp. ohlasyovala střelba, že se blíží toužebně očekávaný pomoz. Na předměstí stál w čele četného duchovenstwa a nepřehledného záštopu lidstwa důstojný pan děkan Táborský, aby uwital a w slavném průvodu do města uvedl miláčka národu českého. Těžkou, wěnci wkusně ozdobenou bebnu, w které uložena byla rakew sw. Jana, nesli z předměstí starší, zasloužilí měšťané, stríbajíce se; neb každý chtěl dojiti té milosti, aby mohl i po mnohých letech říci potomkům svým: Já jsem nesl ostatky sw. Jana! Byl to srdce unášející pohled na ten nesmírný wždy blíže a blíže ku chrámu postupující průvod. — Napřed kráčeli městští synkové nesouce hořící woskové swice, za nimi zpěwáčý spolek, nad jehožto hlavou wálal krásný jeho prapor; hned za zpěw. spolkem šli tentokráte četně zastoupení pořádkové (cechowé) se svými korechtemi, za těmito kráčela kapela zbejšího ostrostřeleckého sboru a za touto sbor městských střelců se svým welitelem a s wlažícím praporem; za ostrostřelci šlo duchovenstwo zbejšího wikariátu a wlebůstojní páni kanowníci Pražští Brucha a Bernard — již pak následowala rakew sw. Jana, kterou obštopowaly dvě řady bíle oděných, owěncených díwek — a dvě řady ostrostřelců; za rakwí šlo zbejší c. k. úřednictwo, městská rada, celá honorace zbejšího krajského města a pak nesčíslné množstwi nábožné písně

o sv. Janu prozpěvujícího lidu. — Celé město bylo slavně osvětleno a zvláště náměstí podobalo se ohnivému jezeru. Průvod z předměstí až do chrámu trval přes hodinu. Pohlížel jsem od dveří chrámových na ten pomalu se rozvíjející řetěz, naslouchal jsem velebným zvukům hudby a zpěvu, slyšel jsem radostný blaholasných zvonů a slza nevhodné útechy vytírala se mi u víčka a já zvolal: Sama Praha nemůže Ti, patrono náš, slavnějšího a dojemnějšího uvítání k Tvému návratu připravit! Školní mládež, žalostivo zdejšího gymnasia činili sspalir. A mám vyprávět, jak osvětlen a ozdoben byl náš chrám Páně? Wětší a krásnější ozdoby nemohlo ani býti. Před oltářem byl zbudován vysoký, vkusně upravený, přecetnými světly ozářený katafal. Zde polehounku otwřena jest bedna a brzy zaplesalo srdce wšech přítomných, neb spatřili w křišťálové rakwi svého wroucně ctěného patrona sv. Jana z Nepomuku. Náwal lidstwa byl tak velký, že děkanský chrám, který asi 5000 lidí obsáhnouti může, tentokrát příliš malým byl. Nastalo ticho a zdejší p. kaplan Neumann učinil krátkou řeč, witaje miláčka národu a powzbuzuje posluchačů ku wěrnosti u wíře, k nábožnosti a pravé lásce ku vlasti, vlasti to mnohých Swatých. Po té uásledowaly figuralní nespory o sv. Janu a požehnání. Každý chtěl widěti, každý chtěl polibiti raketu sv. Jana, i nastala tlačence tak welká, že lawice kostelní namnoze byly porouchány, ba i rozlámány. Pročež aby se předešlo každému nespěstí, přenesen jest sv. Jan z katafalku na vkusně ozdobený hlavní oltář. Po celou noc byl chrám Páně přeplněn, po celou noc rozléhaly se jeho prostanstwím nábožné písně, a páni městští ostrostřelci, kteří po celou noc co čestná stráž u rakwe

sw. Jana stáli, museli neustále wšši silou opirati se proti wlnám lidstwa — měl-li jen poněkud pořádek zachován býti.

W pátek ráno po 5. hodině dána rakew s drahým ostatký opět do bedny, lid se slzawým okem díwal se na tuto práci a přál si jen jessťe hodinku hleděti na swého miláčka a modliti se k němu. W 7 hodin obětowal pan děkan mšši swatou za wšsecky osadníky Tábořské kollatury; pať wystoupil weledůstojný p. kanowník Prucha na kazatelnu a loučil se s námi. Děkowal něstu, duchowenstwu, úřednictwu, městské radě, p. střelcům a wšsem osadníkům za slawné přiwítání a doložil: Wěru, vyplnilo se, co prawil ke mně nejdůstojnější wrchní postýř této diecése, Jeho Excel. pan biskup Bubějowický, že se w Táboře potěšime, že zde nalezneme nábožné, horliwé a dobré ctitelý sw. Jana. — Domluwil a udělil nám požehnání. — Wšsichni jsme slzeli a nechtěli jsme ani wěřiti, že tať brzo nás opuští drahý poklad celého národa — swaty Jan! — Ale přiblížila se doba odchodu. W 1/2 9. wysšel slawný průwod z chrámu Páně. Dpět nesli na bedrách swých měšťtané až daleko za město ostatký swatého Jana. Za rakwi krácel welectěný pan děkan, nesa w třesoucích se rukou jazyk sw. Jana. Slzel tento důstojný 73letý stařeček, a přál si jako Simeon w chrámě Jerusalemském — zemřiti, neb se dočkal radosti a milosti weliké. Každý chtěl miti nějakou památku a proto trhal lid wěneč, jenž zdobil přikrow wožu, do kterého wloženo bylo tělo sw. Jana, aby dále ku Praze dopraweno bylo. — „Zenom tři lístky z wasseho wěnečku mně dejte,“ prosili mne mnozí a zátwiděli mně malý ten wěneček, kterým jsem se dotkl swatého jazyka. —

Upomínka na tento den zůstane w srdci jednoho

každého a Tábor nezapomene nikdy na tento den, kdy ve svém středu alespoň na několik hodin chová tělo a jazyk jw. Jana Nepomuckého.“

Na cestě z Tábora.

Táborskí dali 4 koně až do Milčína. V Suboměřicích uvítal sw. patrona p. farář s osadou, též Štřesmiřský duch. správce připutoval s ovecami svými z arcibiskupství Pražského sem na pomezí diecése Budějovické. Na poslední osadě biskupství Budějovického, v Milčíně, čekali cechové a velice procesí, kterých bylo sw. Janu průvodem až čtvrt hodiny cesty.

Na hranicích arcibiskupství Pražského u kaple sw. Wojtěcha nad Woticemi shromáždilo se k uvítání sw. Jana vel. duchovenstvo vikariátu Woticého s p. wikářem v čele, cis. úřebnictvo a mnoho tisíc lidí z okolních farností. Obtud šlo se průvodem celou hodinu do Wotic, kdež byl právě výroční trh a lidstva tolik, že nebylo radno wstoupiti do kostela. Bylo tedy i tuto promluveno k zástupu před chrámem, kdež wůz stál, načež p. wikář a farář Arnostowický konal litanie a modlitby. Následovala opět promluwa k lidu, při níž jako jinde i tuto ulázan byl shromáždění neporuffený jazyk sw. Jana. Pak se průvod hnul z města wen, a za městem se rozžehnal se sw. patronem.

Wozy jely dále, ale ne daleko; wyslat wstříc filiální obec D l b r a m o w i c k á w pěkném pořádku s knězem Frantiskánem z kláštera Woticého. Obec tato přičinila se velice, aby poctila sw. patrona, že ji spravuje co přednosta muž nábožný. Na silnici wystawěl bránu z chwoji, na níž se stwělo pět hwězd a jazyk; zpěw lidu prowázela

hubba; i uzbývalo jiného leč tam u sochy sw. Jana zastaviti a se zástupem se pomodliti.

Za Olbramovicemi čekala farní osada Duběnická s duchovním správcem svým, wšeliké domlouvání nic neprospělo, uedali si zabrániti, nýbrž šli se sw. ostatky až do Bystřice, kdež ua náměstí u kříže wřkonala se požnost. K procesí Duběnickému připojilo se i Bystřické a obé šlo až do Benesšowa.

W Benesšowě.

Uvádíme opět dopis z Benesšowa, jenž takto wypravuje: „Každým rokem putují tisícové českého lidu do Prahy ku hrobu oslaweného krajana swého, sw. Jana Nepomuckého; nám wšak letos stalo se naopak. Tento miláček národa českého na cestě své ze Solnohradu do Prahy připutowal k nám dne 19. října k nesmírné radosti nasseho města a wúkolí. Komu přáno bylo bráti účast w té slawnosti, tent widěl i nejjasnější důkaz katolického smýšlení lidu českého, zbožnosti a úcty, jakouž lne ku Swatým svým, zvláště pak k sw. Janu. Kdo widěl to nepřehledné, bezpočetné množství shromážděného lidu, tomu radosti zaplešalo srdce w těle i nalezal útěchu a upokojení, připomínaje sobě těch pokusů, jakými mnozí ač marně usilují wymazati z historie jméno swětce Nepomuckého, tohoto uučeníka tajemství zpovědního. Z dalsšího okolí přišli k uctění sw. Jana hojni zástupové wedeni duchovními správci svými, jako na př. z osady Rozmické, Wranowské a j. Po páté hodině wššli jsme w průwodu (8 kněží) z děf. chrámu Páně wštríc za město, kam již přčetné množství lidu nás bylo přeběšlo, očekáwajíc ostatky sw. Jana. Bylo as ¼7. h.

večer, když spatřili jsme w dáli w sferu hojná se kmitající světla a zástup veliký blíž a blíže přicházející. Byliť to osadníci Bystřičtí prowázející s p. farářem a množstwím družiček se swíčkami hořícími w rukou tělo swatého Jana. Radosti zaskwěla se každá twář, jakmile bylo lze spatřiti wůz ozdobený a owěncený, wezoucí nejdražší klenot wěrných Čechů, ostatky sw. Jana Nep. Střelba z mozdíků ihned oznamowala příchod ostatkůw sw. Jana, a w průwodu velmi důstojném uwezeny jsou do města. Pořádek byl pak tento: Za korouhewemi nedáwno nowými kráčela mládež škol městských, hlawní školy a nižšího gymnasia zdejšího s učitelý a profesory swými. Následowali počestní cechové; za nimi třicet družiček nepočítaje w to Bystřičké (družičky ty shledala a wedla pani Julie Scheinerowa, rodem z Nepomuku, k wětší oslawě swatého swého krajana); pak duchowensto s wysoce důst. pány kanowníky, z nichž jeden nesl neporuffený jazýk sw. Jana, c. k. úřednictwo s p. přednostou w plném počtu a slawnostním obleku, městská rada s p. měšťkánostou w čele, knížecí Lobkowitzké úřednictwo, sw. ostatky, při nichž po obou stranách hojná světla nesly členové spolků žitwnostených; konečně ohromný zástup lidu každého stáwu, pohlawí i stáři, prospěwující písne hudbou prowážené na počest sw. Jana. W pořádku tom kráčeli jsme krok za krokem slawnostně oswětleným městem. D h. 7. došli jsme ku chrámu, ale nastojte! prostranný chrám nemohl obsáhnouti wšech přítomných; nastala tláčenice veliká a velký zástup musel zůstati před chrámem.

Touha měšťanůw, o které již tři dni dříve mluwili, se wyplnila; wnesliť tělo sw. Jana do chrámu, kdež je položili před hlawním oltářem slawnostně okrášleným. Zpěwáčý spolek Benessowský zapěl dojemně ke cti

sw. Jana. Božeháním pak ukončena slavnost prvního dne. Avšak lidu neubývalo. Po celou noc střídali se, hned prozpěvující k uctění sw. Jana, hned modlitby konající. Po celou noc byly vsescky oltáře slavně osvětleny, po celou noc konali měšťané čestnou stráž. Z rána pak dne 20. hned po páté hodině obětovány misse sw., poslední o 1/27. hod., po té byl chvalo zpěw sw. Ambrože: „Te Deum laudamus.“

Na rozloučenou promluvil wysoce důst. p. kan. Brucha w krátké avšak dojemné řeči k shromážděnému lidu, chwále úctu shromážděného lidu k sw. Janu, potvzuje nás vsesch u wíře a potvzbujuje k následování sw. příkladu Janowa. Málo které oko zůstalo bez slzi. Pak teprw wysšli jsme prwodit zase dále ku Praze miláčka swého s toutéž slavností a w témž pořádku, jako den před tím.

As čtvrt h. cesty za městem pomodlili jsme se jessťe a rozžehnali s drahým tím tělem slavného dědice země české, co zatím nasse panny a družičky, z nichž každá již ráno wěnac do chrámu byla přinesla a položila na sřín chowající w sobě sw. tělo, nyní opět křtkami a wěnci, jimiž ozdobeny byly hlavy jejich, zdobili wůz, jenž wezl drahé ty sw. ostatky. Koně potřebné nabídnul již dříve Jeho Dswícenost kníže pán Jan Nep. z Lobkowic. —

Tak skončila se u nás slavnost swatojanská spůsobem důstojným, a zajiště bude nám wšsem milou upomínkou a bohda i pohnutíkou k následování swělsch ctností sw. Jana.“

Na cestě z Benesšowa.

Ráno dne 20. října rozžehnali se Benesšowští za městem se sw. tělem, s nímž dále putováno ku Praze.

V Poříčí bylo shromážděno domácí a wškolní kněžstwo s osobními swými. U kostela byla silnice překlenuta slawnostní branou s nápisem: „Droďuj za nás swatý Gene Nepomucký!“ Tam wykonána jest promluwa k lidu a pobožnost. — V Dnespeřách čekal p. wikář okresu Mnichowického se swou Bisselskou osadou. U kapličky dály se modlitby; pak prosili pp. průwodcowé sw. ostatků, aby průwod dále nessel, uwábějice za důwod, že mají před 4. h. býti u bran Wyšsehradských. Uposlechli, rozloučili se. Do Želivce dostawil se p. farář z Kostece na křižkách s osadou swou, k níž stala se promluwa a wykonala se s ní pobožnost. Už sem postal J. Emin. nejduš. wrchní pastýř troje spřežení koni swých. Asi hodinu cešty před Žesenicí čekal s osadou swou Žirčanský p. farář a prowodil pak sw. tělo do Žesenice, kdež u sochy byla krátká řeč k lidu a modlitby o sw. Janu. Před Kunraticemi stála slawnostní brána s nápisem: Witej nám swatý Gene Nepomucký! Družičky přistoupily a položily krásný wěnc s fialowou stužkou na červený přikrow wožu, načež pan farář s wesskerým shromážděním doprowodil sw. ostatky až ku Krči. Tam p. kan. Prucha promluwil k lidu a wykonal s ním pobožnost, načež se procesí nawrátilo. U Krče čekalo jiné, totiž Michelské, dále Podolské, wožy potkávaly se již se zástupy Pražanů, jenž byli wštríc wyssli na Pantrac a dále; již bylo slyšeti hlahol zwonů Wyšsehradských. Praha witala sw. patrona králowstwi, jehož ona hlavou jest, witala sw. ostatky, kterěz je po 16 týdnech nawracely.

Na Wyšsehradě a w Praze.

„Zmawá noc wálečné bouře již pomínula, jasný den míru nastal a byl ode wšsech radostně wítán.“ Tato

řlowa čtli jsme w posledním pasthřském listu Pražském. Také útěl sw. Jana udál se za tmawé noci w čas wá= lečné bouře, návrat pak za jasného, krásného dne a sw. Jan byl w Praze obe wšsech radostně uwítán. „Chwalte Pána w Swatých jeho!“ bylo heslem Wyšsehradu a krá= lowské Prahy dne 20. a 21. října. „Bodiwuh jest Bůh w Swatých swých“ tať na wzájem hlásaly ostatky sw. Jana shromážděným tisícům.

W sobotu d. 20. t. m. odpoledne hrnuli se zástu= powé lidu na Wyšsehrad a dále ku Krči w ústrety tělu sw. Jana Nepom. Na silnici stáli již duchowní, řskolní mládež, obecni zastupitelstwa a osadníci Michelsští a Bo= dolští s korouhwemi, na Panfráci slawnostně ozdobeném čekal žiwnostenský spoleť té obce s praporem swým. Před 4. hodinou počalo se wyzwáněti na Panfráci; zástupowé je sestawowali w procesi před čtyřspřežním wozem po= taženým čerwenou látkou a kwitím a wěnci hojně a řstědře ozdobeným, kterhžto powoz řidil kočí w obleku sluhů arcibiskupských. Za wozem kráčeli oba průwodčí a strážcowé těla sw. Jana, prelát řcholastif Brucha a ka= nowník Bernarb. Zwony Wyšsehradské witaly průwod, witaly sw. Jana. Na hrabách řtálo lidí na tisíce. U brány uwitala průwod a řw. ostatky kollegiatní kapitola Wyšsehradská w čerwených plumialech a zastupitelstwo téhož horního města, i prowobili sw. tělo ku chrámu sw. Petra a Pawla, kdež na prahu čekal obřtoupen řsa du= chowenstwem nejbůřt. p. kardinal, jemuž p. prelát Brucha krátkou promluwou jal se líčiti, jaké pocty swětec náš wřřube po celé cestě dořřel na slawném návratu, tuto na starobylém Wyšsehradě úloha průwodců že dokonána, pročěž že sw. ostatky již obewzbowá. Po té wyzdwihli měřřtané Wyšsehradřřti s purkmířtrem swým bebnu z wozu

a nesli ji za Jeho Eminenci do chrámu slavně osvětleného a ve všech prostorách přeplněného, tak že ztěžilo bylo lze dostati se k hlavnímu oltáři, kdež křížslálová rakva z bedny byla vyňata a na místě posvěceném a přikrovem aksamitovým ozdobeném u prostřed světel a květin položena. Neporuffený jazyl vystaven byl k veřejnému uctění na oltáři. Následovala pobožnost a sv. požehnání. V chrámě bylo těsně, ale neméně před chrámem u vozu, kdež zatím byl veliký shon po kvítí a a sáborech, jimiž v Benessově a jinde po cestě vůz byli ozdobili. Každý chtěl mít památku na den návratu sv. Jana do Prahy.

V noci ze soboty na neděli na Vyšehradě bděli pp. kanovníci se staříčkým p. probosstem, duchovní a měšťané Vyšehradští a mnozí nábožní trvali na modlitbách v osvětleném chrámu Páně u těla sv. Jana, jsouce zároveň čestnou jeho stráží.

V neděli dne 21. října, konala Praha slavnost, jakéž od stoleté památky vyhlášení za svatého bl. Jana Nepomuckého, t. j. ob r. 1829 newiděla. Minime slavnost přenesení ostatků sv. Jana. Sned na úsvitě bylo na Vyšehradě živo, zástupové putovali k tělu sv. kněze a mučeníka do staroslavného chrámu knížat apostolských, kdež od svítání mše sv. se sloužily a nával byl tak veliký, že stráže se dostaviti musily, aby se v nastalé tísní neštěstí nepřihobilo. Po 8. hodině shromáždilo se zastupitelstvo, pořádkové a spolky obce Vyšehradské s praporek svými u slavnostné brány, k dnešní slavnosti nad potokem Botičem vystavené, očekávajice Jeho Eminenci, vrchního pastýře. Když jej do chrámu promobili, po 9. hodině, obstoupen kollegiatní kapitolou a četným duchovenstvem sloužil pontifikální mši svatou a po té zůstal

na kázání; řečnil p. kanovník Štulc. Před 12. h. odebral se pak vrchní pastýř řadami spolků a pořádků žitnostenských do residence p. probosita Vysehradského, kdež až do 2. h. odp. poměšťal. Zatím uložili pořádkové prapory své v chrámě, obkudž je před 2. hod. vyzdvihli a Jeho Eminenci vstříc vypsli.

Po příchodu vrchního pastýře do chrámu vstoupil p. kanovník a vrchní školobozorce Prucha na kazatelnu a ohlásil k radosti veskerého shromáždění, že S. Eminence všeobecnému přání obywatelstwa Pražského vyhověl a svolil, aby tělo sv. Jana po tři dny v kapli sv. Rudmily v chrámě svatovítském vystaveno bylo. Tou dobou bylo v chrámě a kolem něho a na Vysehradě všude plno lidstva všech tříd a stavů, bylo to veliké klukto, kleréz se po úvodní pobožnosti a po přeložení kříšťálové ratwe na ozdobná nosítka ve velikolepé procesi rozvinulo následujícím způsobem. Za korouhvemi šla mládež Vysehradská, chlapci s bílými flory a přes sto družiček v bílých šatech, s věnci na hlavách a svícemi v rukou, za nimi špolet katolických tovaryšů s drahoucennou korouhví svou; dále jednota k dostavění chrámu u sv. Víta s novým praporem, napřed dělníci, a sice kameníci v bílých rukávech a modrých zástěrách, tesaři v kožených zástěrách a se sekerami a zedníci se svými oznamy, za kterýmižto řemeslníky pak šli členové, jednatelové a řiditelové jednoty s předsedou svým, p. Fr. hrab. z Thunu. Následovalo několik setnin měšť. ostrostřelců v širokých řadách; hned za nimi kráčeli alumnové arcib. semináře s představenými svými, zpívající litanie o Všech Svatých, v kterémžto zpěvu se s nimi střídal dále za umbellou jdoucí sbor zpěváků chrámu svatovítského. Za těmito a korouhvemi šli členové kongregace nejšv. Vykupitele

a tovaryšstwa Ježíšova a středem řad měšťanských granátníků četné farní duchovenstvo měst Pražských i vůkolí v pluvialech, jakož i za aťolých a arcibiskupským křížem kollegiatní kapitola Vyšehradská a metropolitní kapitola Pražská, s infulemi na hlavách. Za sv. tělem, kteréž nesli — podporováni jsouce alumný — až k slavnostní bráně na Botiči pp. kanovníci Vyšehradští, obtud po celé Praze farní duchovenstvo a na Hradčanech až do kaple sv. Ludmily v chrámě svatovítském pp. kanovníci metrop. kapitoly, krácel nejdůstojnější pan kardinal nesa neporuffený jazýk sv. Jana. Za ním ubíral se purkmistr Pražský a Vyšehradský s členy městské rady i obecního zastupitelstva, mnoho důstojníků sborů měšťanských a jiných vzácných osob, za nimiž šlo četné oddělení měšťanské péčoty a — lid. Krátké to slovo, ale zahrnuje v sobě tisíce nábožných ctitelů našeho sv. Jana Nepomuckého. Šli se z král. Prahy i z okolí, z blízka i z daleka. Z Vyšehradu na Hradčany jest cesta dlouhá a všude bylo plno lidu. Hradby Vyšehradské byly takorča obroubeny hlavami lidu, jenž se slzami v očích vítal sv. patrona svého, a jakmile průvod přěšel, přidávali se k zástupu za sv. tělem. Tou měrou rostl proud a pohyboval se, co ulice stačily, a unášel diváky s jebon, ale neméně i zpěv lidu prozpěvujícího litanie a písně svatojanské unášel myšli k nebesům.

„Chudým se ewangelium zvěstuje,“ hlásaly okraš domů na Vyšehradě. Nesídlil tam bohatci, ale domu bez ozdob tam nebylo. Praporek, wěnce, koberce, obrazy a sochy swatých, nápisy a swětla, wšse co kdo měl pěkného, swědčilo na domech a w oknech o radosti z návratu sv. patrona, o úctě k sv. Janu. Též wchod do chrámu sv. Jana Nep. na Skalce byl wfusně ozdoben a mnohé

domy, kudy průvod se bral. Na Spálené ulici přibružilo se k průvodu, vycházejíc z chrámu nejšw. Trojice a vstupujíc mezi ostrostřelce a alumnny arcib. semináře, řeholní buchowenstwo a sice Milosrdní bratři, Kapucini, Frantiskáni, Augustiani, Minorité, Dominikáni, Biaristé, Beneditini, Premonstráti, Řížowníci a Maltežové čili Johánité. Z ozdobeného kláštera panen Worssilek wysšly a připojily se ženské řády, totiž Šedé, Školní, Milosrdné sestry a Anglické panny. Rowněž přibružowali se k průvodu na hranicích měst členové městské rady a obecního zastupitelstwa i lid, jehož wssude tisícové stáli. We wssech ulicích, kudy se šlo, hořel w lampách plyn, hlahol zwonů blízkých chrámů wital a prowázel průvod a šw. ostatky. Sláva byla weliká, ale předce přemnozí šzeli, zwláště kdž na mostě, na místě umučení šw. reka, lid zpíwal: „Odkud Žene smutně kráčíš za večera k městu?“ Kdž prošel: „Neopouštěj, swatý Žene, své dítky ztrápené!“ Přáli si, by Bůh dal, aby šw. Jan nebyl nikdy wice na útěku a zpíwali: „Zůstaň s námi, neodcházej, přebrahý náš Žene; swěta poutí doprowázej dítky opuštěné!“

Na Hradčanech, kamž průvod teprw o 1/26. dospel, byli jsme překwapeni oswětlením celého náměstí, zwláště pak wznikal palác arcibiskupský, Toskánský a Schwarzenbergský. Jejich Welič. císař Ferdinand a císařowna Maria Anna pohlíželi na procesi z oken král. hradu. W chrámě swatowítském drželi stráž u bohatě ozdobeného a oswětleného hrobu šw. Jana členové městského sboru jízdeckého. Kdž byli pp. kanowníci šw. tělo uložily w kapli šw. Ludmily, modlil se nejdůst. p. kardinal orace o šw. Janu Nep. a šw. patronech zemských, načež následowalo „Te Deum laudamus“ a po zpěwu „Pange lingua“ šw. požehnání. Po 6. hod. se zástupové rozcházeli.

Sw. ostatky zůstaly déle vystaveny k žádosti nábožných ctitelů sw. Jana a za příčinou přítomnosti J. Wel. císaře pána Frantiska Josefa. V pátek dne 26. října v 8 h. ráno sloužil pan arcibiskup s příslušnou asistencí u hrobu sw. Jana tichou mší sw. a před oltářem na kletátku klečel císař pán. V kapli na straně epistolů byl nejdůstojnější p. biskup Bubějowich a členové wšdy wěrné metropolitní kapitoly. W lewo za císařem pánem byli dva jeho pobočníci, dále pak mnoho nábožných, kteříž zajisté prosili Pána Boha, aby na wzneseném panovníkovi i královstvih a zemích jeho se vyplnilo, co zpěwáci zpíwali na kůru, totiž „Dona nobis pacem,“ t. j. aby Bůh králům a knížatům i wšsemu lidu křesťanskému pokoj a jednotu uděliti ráčil. Po mši sw. šel císař pán a wzbal poctu ostatkům sw. Jana vystaveným w kapli sw. Lubmily, načež sobě prohlížel chrám sw. Wita, s patrným zalíbením pohlížeje na nowá barewná okna a jiné oprawy. Císařskou touto náwstěwou a poctou sw. ostatků dowršeny byly slawnosti swatojanské w Praze.

W sobotu dne 27. října sloužil nejdůstojnější pan kardinál mší sw. opět u hrobu sw. Jana, po té wzdvihli pp. kanovníci rakew z kaple sw. Lubmily a nesli ji po schodech čerweným suknem potažených wzhůru a nložili do hrobu u oltáře s powinnou úctou a pobožností. Po ukončených modlitbách wzal p. kanovník strážce klíče a hrob byl uzavřen.

V. Snížená cena knih swatojanského Dědictví.

W Kředitelství swatojanského Dědictví, též w kněh-
kupectví B. Stýbla w Praze, Ed. Hölzla w Olomouci
a R. Winifera w Brně jest dostati následující knihy
w snížené ceně:

Bible Česká čili písmo swaté starého i nového zákona.
Welký oftáv. Stran 1433, dřívě za 2 zl., nyní
za 1 zl. 5 fr.

Postilla aneb wšklady a rozjímání na ewangelia nebělní
a swáteční od Dr. Innocencia Frencla.

Díl I. dřívě za 1 zl. 84 fr., nyní za 60 fr.

Díl II. " " 2 " 44 " " " 1 zl.

Díl III. " " 1 " 50 " " " 1 zl.

Díl IV. obsahující wšklady na epistoly celého roku,
dřívě za 1 zl. 50 fr., nyní za 60 fr.

Život Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista.
Od P. Pant. Neumanna.

Díl I. dřívě za 1 zl. 20 fr., nyní za 50 fr.

Díl II. " " 1 " 40 " " " 50 fr.

**Život, utrpení a skutky Swatých a Swětic
Božích.** Od P. Hug. Karlíka.

Díl I. dřívě za 1 zl. 40 fr., nyní za 70 fr.

Díl II. " " 1 " 40 " " " 70 "

Díl III. " " 1 " 5 " " " 70 "

Díl IV. " " 1 " 20 " " " 70 "

Díl V. " " 1 " 50 " " " 70 "

Liturgika wšwětlující swaté obřady neb ceremonie,
iichž užívá swatá církev katolická při veřejných služ-

bách Božích. Od Jos. Šrůtka. Dříve za 1 zl. 50 fr.
nyní za 80 fr.

Duffewnt Zábawa. Sbírka powídek mravných k vzdě-
lání lidu křesťanského, dříve za 1 zl., nyní za 50 fr.

Za těchto dnů, kdež zlowolní lidé hanebné, wíce a
cnosti odporující knihy lidu do rukou dávají, jest to
pravým dobrodiním, že nasse Dědictwí může swrchu
psaná dokonalá díla w tak lewné ceně podati. Wssecky
tyto knihy stojí úhrnem 10 zl. 5 fr. a tvoří malou
knihownu, w níž robině podáno čtení na wíce let. Nalézá
se zde kniha wssech kněh, totiž písmo swaté; řádný a ob-
ssírný wýklad téhož písma swatého, jak je církew w ne-
dělích a swátcích čitati weli; oswětleno a wphloženo zde
dále písmo swaté životem Ježísse Krísta, Božího Syna,
jenž jest wzorem wssech cností, wrchem wssí dokonalosti;
oswětleno i žiwoty Swatých a Swetic Božích, tak že
každý, at jest jakéhokolí stawu, nalézá zde wzory neb
příklady cnostného žiwota dle swých zwlášttních poměrů.
Dále zde wphloženo w liturgice, jak církew swé dítky na
cestu swatého žiwota wolá a co znamenají wssecky obrady
její. Konečně pak w Duffewntí Zábawě několikrát krato-
chwílnými powídkami jest wphwětleno, kam hřích zawádí,
jak člowěka již na zemi neskastného činí a jak naproti
tomu cnostný křesťanský žiwot i zde na zemi blaží.

Nadřecené knihy tedy odporučujeme wssem křesťan-
ským robinám a zwláště knihownám školním a obecným.

VI. Rozličná nálezstí.

O knize na budoucí rok.

W tisku se nachází kniha: **Wůdce hřisníků** od
sw. Ludwíka Granadského. Českým jazykem wphloženo od

Jana Nep. Desoldy, kněze řádu premonstrátského w Teplé a učitele na cíř. král. gymnasiu w Plzni.

Tato kniha jest určena za pobíl úblů na roř 1868 a bude co do objemu zajisté jednou tař silná jakoř tato letořní. Co do wřbornosti obsahu, odwoláváme se na slowa sw. Frantiska Saleského, jenř píše: „Spisy Ludwika Granabského mají se nctiwě a pobořně čísti, jelikoř obsahují nejspasitelnější ořwicení, jakéhoř dussi s nebes pojmonti lze.“

O Blahowěřtu.

Mnozi z nassich čtenářů ohlřiěji se po časopisu obsahu zbořného a těmto můžeme odporučiti „Blahowěřt“ wřcházející w Praze dne 5., 15. a 25. každého měsíce.

Tentřž časopis jest organem nassého Dědictwí, w němř wřbř ohlassowani břwají údowé nowě přístoupí, téř i úbům rozličná nawareřti bawána břwají.

Předpláci se na tento časopis w expedici B. Střbla, kněhkupce w Praze, téř w redakci w arcib. seminári a sice, kdřž chceme časopis postou odbirati, 3 zl. ročně, neb 1 zl. 50 kr. půlletně.

Z programu tohoto časopisu řdělujeme :

„Blahowěřt“ na nowé, ředmnácté pouti své po vlastech čeřko-slowanských l. ř. 1867 bude opět přinářseti:

- I. na neběle a swátky církewního rořu homilie sw. otcůw a učitelů církewních, krátká rozjímání, přiměřené wřklady, anebo wzřelawatelná pojednání z oboru učení o wíře a řitowě řřestansko-katolickém;
- II. wřklady o poswátných obřadech, řasech a řřizeních církwe katolické;

- III. vzdělávatelné příběhy z života světců a světek Božích, životopisy příkladných uctěných křesťanů, poučné obrazy z dějin církve katolické, obzvláště mezi národy slovanskými;
- IV. zprávy o životě, působení a osadách misionářů katolických;
- V. vysvětlení památných chrámů, obrazů a míst, drabů srdci katolickému;
- VI. povídky a obrazy ze života, legendy, básně a písně;
- VII. zásady a rady, varování a opravy vychovatelské;
- VIII. dopisy a zprávy o životě náboženském ve všech končinách křesťanských;
- IX. drobnosti z praktického života; náměty a útoky protivníků;
- X. zprávy o knihách a dílech uměleckých; přehledy literární;
- XI. zprávy o Dědictví sv. Jana Nepomuckého, sv. Prokopa a j.;
- XII. osobní věstník duchovenstvá ze všech diecesí českých.

Kdoby chtěl mít něco na ukázkou z tohoto časopisu: věz, že svrchu uvedeně popsání návratu ostatků sv. Jana jest z téhož časopisu vyňato.

Na dostavení chrámu svatovítského.

Ředitelství obdrželo a na patřičném místě odvedlo:

Od neznámé paní	3 zl. — fr.
Z Romnic: od Jana Šturce 10 fr., Jana	
Býlka 10 fr., Frant. Škorpů 10 fr.,	
Marie Přibylkové 5 fr.	— „ 35 „
	<hr/>
	Úhrnem 3 zl. 35 fr.

Zemřelí údowe

každým rokem buďtež w ředitelství oznámeni do konce měsíce prosince. Kdož později ohlášení jsou, nemohou více na konci podílne knihy téhož roku jmenováni býti, něbrž teprw w následujícím roce w seznam zemřelých wřadění býti mohou, a to z té příčiny, že tisk podílne knihy vždy na konci prosince skončen býti musí.

Winc. Bradáč,
ředitel Dědictví.